MINISTERIE VAN PROPAGANDA.EU

Chronologische ontwikkelingen Joegoslavie

Map 3 A

Novib
Member of Oxfam International

NETWORK

VOLUME 5
NUMBER 3
JUNE 1999
PUBLISHED SIX TIMES A YEAR

Jun. 1999 Novib

RAPID RESPONSE FUNDS IN TEN CITIES

CONTENTS

2/2 Kosovars and Albanians

NEWS
3 Finance workshop for Sudanese counterparts

FEATURE
4/5 More scope for civil society in Morocco

INTERVIEW
6/7 Sylvia Borren, new Novib Director

PARTNER PROFILE
7 Tatiana Daçi

NOVIB NEWS
8 Lobbying for basic education in full swing
Use of landmines dropped dramatically

10 PUBLICATIONS

FEATURE
11 Alternative tourism in the Philippines

PORTRAIT
12 Indai Lourdes Sajor

COLOPHON
Novib Network is the informative mouthpiece of Novib's more than 800 counterparts.
The magazine appears six times a year in English, Spanish and French.
Editors:
Karolien Bais (chief editor), Cecilia Grevelink (assistant editor), Conny Heemskerk, Maaike de Loor, Paul Vieveen
Translation:
Van Twist; AMX (Mira Essink); Servicio
Printing:
PlantijnCasparie The Hague
Publisher/mail address:
Novib, P.O. Box 30919, 2500 GX The Hague, The Netherlands
Telephone: +31 70 3421621
Telefax: +31 70 3614461
E-mail: cecilia.grevelink@novib.nl

ALBANIANS AND KOSOVARS SHOULD BENEFIT EQUALLY

Albania looks like an occupied country. The streets of Tirana are full of cars from international aid agencies, the restaurants are crammed with foreigners, and in the cafés Albanian is no longer the common language. The airport and air space have been taken over by NATO. Police cars from foreign powers speed through the streets. The international community's presence is more prominent than that of the nearly half a million Kosovar refugees.

Albania finds itself saddled with the consequences of international military action in and around Kosovo. But prior to the ethnic cleansing Albania had a bigger poverty problem than Kosovo, and one in seven Albanians is internally displaced. The country is all but bankrupt.

Foreigners have taken over all aid or, to be more precise, all information about aid. UNHCR coordinates the aid. Private organisations have followed UNHCR into the country. The image that is presented is that the role of the Albanians themselves has been reduced to that of driver or translator.

We would be justified in questioning this image. In fact, the Albanians are very actively involved in the refugee problem. There is a great willingness to help. There are more Kosovar refugees staying with Albanian host families than there are in camps. An important reason for actively involving Albanian individuals and organisations in the relief effort is their kinship with the Kosovars. Should the refugee crisis last, building stable relations between Kosovars and Albanians will be necessary. The Albanian people are better equipped than others to help Kosovars to integrate.

RAPID RESPONSE FUND

Clearly, Albanian NGOs must be enabled to undertake activities in order to help Kosovar people and Albanians affected directly by the crisis. All the regular development programmes should at least continue. Projects for supporting Kosovars should be designed in such a fashion that Albanians also benefit. Job creation schemes, e.g. in the field of road building, may provide income for Kosovars and improved roads for Albanians. But such job creation schemes should also deal with the high unemployment among the many Albanian host families.

For many years now, local organisations have been implementing development projects successfully. They have inside knowledge of the problems and are the organisations that are best able to communicate with Kosovars and Albanians.

The Albanian NGO-Forum is an umbrella organisation for some eight local NGOs implementing so-called Rapid Response Funds (RRF) in 10 cities, aimed at flexibility in meeting the initial immediate needs and any needs identified later.

ANP

ANP

In the cities of Fier and Peshkopi, with a total of 12,000 refugees, Novib is supporting local NGOs cooperating with local authorities to provide community support to refugees. In the first instance they provide soap, diapers, underwear and blankets. RRF also facilitates accommodation with host families, or in community centres such as schools, boarding-houses, etc. The basic principle is that support is provided as a joint effort by local organisations, local authorities and citizens. This will help to nurture a sense of solidarity and lay the basis for longer-term assistance.

Once the first needs have been seen to, the idea is to shift the attention to matters like primary healthcare, emotional support and education, and also job creation in infrastructure improvement projects, cleaning campaigns, etc. Both refugees and local people will take part in these activities.

This model is followed in the cities of Shkodra, Kukes, Lezhe, Dürres, Lushnje, Tirana, Elbasan, Vlora, Gjirokastra and Korçe, where an estimated 100,000 refugees have found shelter with Albanian host families and in collective centres. The NGOs have mobilised hundreds of volunteers to provide assistance.

EDUCATION AND HEALTHCARE

Novib is also supporting three further Albanian NGOs. The Albanian Centre for Human Rights is active especially in the field of education and healthcare. In six collective centres teachers are providing emotional support and education to children. Sports and games are preparing them for the Albanian school system. In one of the centres, in Tirana, 400 children are involved. The Centre will also organise summer camps, using Albanian schools vacated for the summer holidays, and reaching 12,000 to 14,000 children, who will receive one month's education to catch up with the requirements of the Albanian educational system.

The Albanian Health for All Centre concentrates its assistance in a former boarding-house and hotel close to Dürres, where some 1,000 refugees are staying. HAC provides health education, sanitation and hygiene, and mother and child care.

The basic principle is that support is provided as a joint effort of local organisations, local authorities and citizens. This will help to nurture a sense of solidarity and lay the basis for longer-term assistance.

Linja specialises in counselling female victims of violence. The experience it has accumulated is now being used to set up a counselling centre for women and children in the town of Pogradec, close to the border with Macedonia, where there are about 5,000 refugees.

INTERNALLY DISPLACED

For some years, the organisation Co-Plan has been working with internally displaced persons in Albania. The target group also includes some Kosovars. The activities are aimed at helping these people to build their own new living environment. In the present crisis there is a threat that they might be ignored. Some 8,000 inhabitants of slums outside Tirana have participated in the development of plans to improve the infrastructure (roads, irrigation canals and a small healthcare centre). Novib is using its own funds to facilitate this labour-intensive working plan. Internally displaced persons and some Kosovar refugees acquire an income, while at the same time they are improving their living conditions. 50 working days are created every day, for a period of at least six months.

Novib will also support a major educational programme of the Kosovar teachers' union, SHBASK. The intention is to start education in the camps and collective centres in Albania and Macedonia. When the school system still operated in Kosovo, the Union had around 23,000 teacher members. The organisation hopes to trace and mobilise 5,000 teachers, each of whom would be teaching a class of 30 children.

MACEDONIA

Oxfam GB has been working in the refugee camps in Albania and Macedonia, concentrating on supplying clean drinking-water to more than 250,000 people. Sanitation is also a priority. In some locations Oxfam is organising human waste disposal, while in others it is building toilets.

In the camps in Macedonia Oxfam has initiated some community activities to enable people to deal with their experiences. In Albania Oxfam's work is more decentralised, and distributed among camps and collective centres. One activity consists of the distribution of so-called hygiene kits to Kosovar refugees and their Albanian host families.

Rob van Bentum and Chris Eijkemans, Eastern Europe Bureau

JOINT RESPONSE

The members of Oxfam International will organise a joint Emergency Response. Novib and Oxfam GB are the only members of Oxfam International with long-standing programmes in Eastern Europe, but the other members have expressed their wish to join. Oxfam Belgium, for instance, has supplied clothes to Albania. At the moment the Steering Group is working out a joint strategy plan, seeking to make the whole more than the sum of its parts.

Als Milosevic blijft zitten, is na Kosovo Montenegro aan de beurt, dat zweer ik je. Kroatië, Bosnië en Kosovo heb ik ook voorspeld.'

Oppositie wil actie tegen Milosevic

12-6-99

(Van onze redactie buitenland)
AMSTERDAM – De Joegoslavische oppositie heeft de aanval geopend op president Milosevic. De Servische oppositieleider Zoran Djindjic heeft een campagne van stakingen en manifestaties aangekondigd. Hij wil daarmee vervroegde verkiezingen afdwingen zodat Joegoslavië zich van Milosevic, wiens mandaat nog tot november 2000 loopt, kan ontdoen.

"Als wij Milosevic niet voor de lente kwijtraken, is dat een humanitaire catastrofe voor Servië," zei Djindjic.

De oud-burgemeester van Belgrado zegt dat de Kosovo-oorlog het werk van de oppositie in Joegoslavië aanzienlijk heeft bemoeilijkt. Ook de aanklacht wegens oorlogsmisdaden tegen Milosevic dient zijn tegenstanders niet, stelt de Servische oppositieleider.

Milosevic is volgens Djindjic 'geradicaliseerd' door de dreiging van een proces voor het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Hij zou niet meer bereid zijn tot compromissen.

Medewerkers van het Joegoslavië-tribunaal arriveren begin volgende week in Kosovo om onderzoek te doen naar oorlogsmisdaden in de Servische provincie. Dit heeft de adjunct-procureur van het tribunaal, Graham Blewitt, gisteren bekendgemaakt.

Het gaat om de voorhoede van in totaal twaalf onderzoeksteams die het tribunaal wil inzetten om bewijsmateriaal voor vermeende misdaden door Servische troepen te verzamelen. Het tribunaal heeft een lijst van plaatsen waar mogelijk misdaden zijn gepleegd.

De onderzoekers gaan zo snel mogelijk Kosovo binnen, in het voetspoor van de internationale vredesmacht KFOR. Volgens woordvoerder Landale is het essentieel dat de onderzoekers op de plaatsen van misdaden aankomen voordat bewijsmateriaal wordt vernietigd.

Het tribunaal heeft vorige maand de Joegoslavische president Milosevic aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden die troepen onder zijn verantwoordelijkheid in Kosovo zouden hebben begaan.

Servische troepen hebben gisteren het Kosovaarse dorp Gorozhup bij de grens met Albanië in brand gestoken. Sinds de nacht van donderdag op vrijdag hebben de Serviërs ook dorpen in het noorden van Albanië beschoten. Volgens de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in Tirana heeft dit zeker tot in gistermiddag geduurd.

Bij de nachtelijke acties waren mortieren in het Albanese dorp Letaj terecht gekomen en werden drie verlaten huizen in Pogaj geraakt. Gistermiddag werden Dobrune, Vlahan en opniew Letaj bestookt.

Een Britse soldaat maakt vanochtend het

'Het UÇK trekt zich niets aan van de Navo'

DAVID-JAN GODFROID

KUKËS – "Noem me maar een pitbull," zegt de man in het zwart. Een Zaankanter met heldere blauwe ogen, een bijna kaalgeschoren hoofd en een zwaar Amsterdams accent, die met groot fanatisme in Kosovo de Servische troepen bevocht van 'het zwijn' Markovic, de vrouw van president Milosevic van Joegoslavië. "De vrouwen in de politiek zijn altijd het ergste," weet hij.

Deze mysterieuze pitbull zit als een soort freelance militair tot over zijn oren in de strijd in Kosovo. Een huurling wil hij zeker niet worden genoemd, omdat hij niet wordt betaald. Hij heeft jongens geworven in Europa – de meesten niet van Kosovaarse of Albanese afkomst – en stoomde die in het onherbergzame berggebied van Noord-Albanië klaar voor de rauwe strijd tegen de Serviërs.

In een café in Kukës, vlak bij de grens tussen Albanië en Kosovo, klaagt de Nederlander over het gebrek aan discipline van zijn rekruten, waardoor veel jongens zijn omgekomen. "Iedereen denkt dat hij de commandant is," zegt de militaire trainer.

Hij kankert op de Navo, die hij verantwoordelijk stelt voor het gros van de doden onder de soldaten van het Kosovaarse bevrijdingsleger UÇK. De bommen van het bondgenootschap hebben volgens hem meer slachtoffers veroorzaakt dan het geweer- en artillerievuur van de Serviërs.

Zelf heeft de strijd hem ook niet ongeschonden gelaten. Als hij zijn baret van zijn hoofd haalt, is onder het gemillimeterde haar duidelijk de wond te zien die een granaatscherf heeft achtergelaten; een herinnering aan één van de talloze mortiergra-
ten die de Se-
Hij train-
maar nam zelf ook actief
gevechten deel. Toch maakt hij
geen deel uit van het UÇK, beweert de pitbull. Zijn zwarte kleding wijkt dan ook duidelijk af van het gevlekte uniform van de UÇK-soldaten.

De handtekening van 'de minister van Defensie' op zijn identiteitsbewijs bekrachtigt dat hij 'majoor' is, maar van wat of van wie wil hij niet zeggen. Momenteel traint de officier 24 jonge rebellen die elk moment naar Kosovo gestuurd kunnen worden.

Zijn 'internationale brigade' moet uitgroeien tot een man of

Zaankanter leidt rebellen Kosovo op

vijftig. "En kom nou niet aan met het verwijt dat het allemaal oorlogszuchtige avonturiers zijn, die voor de kick een potje willen vechten. Die jongens hebben stuk voor stuk het hart op de goede plaats en ze doen het allemaal vrijwillig. Niemand krijgt er ook maar een cent voor."

De officier, die overigens ook geregeld aan het front in Kosovo te vinden was, heeft nóg een taak. "Ik ben de laatste tijd alleen maar aan het bietsen. Voor mezelf, om in leven te blijven, maar ook voor de zaak. Om betere wapens te kopen, zwaarder materieel, jeeps en zo. In dit gebied kom je niet ver met een Fiat Panda."

Voor de Nederlander is de Balkan inmiddels vertrouwd terrein. Vanaf de vroege jaren negentig zwerft hij vechtend
dit deel van Europa
de Serv

toen werd geboren, bracht hem naar Bosnië en heeft hem nu naar Kosovo gebracht. Hij faxte het overzicht van zijn militaire verleden in Kroatië naar het UÇK en kreeg kort daarop te horen dat hij hartelijk welkom was.

"Je wilt niet weten wat in Kosovo is gebeurd," vervolgt de in het zwart gestoken majoor. "Het is net zo erg, nee, twee keer erger dan wat de Serviërs in Bosnië hebben gedaan. Ik zal nooit meer de rustige jongen zijn die ik ooit was. Maar niet alleen de Serviërs hebben in Kosovo huisgehouden. Het zijn ook Russen. We hebben er vier gedood en twee krijgsgevangen genomen en overgedragen aan de Navo. En er zitten ook Roemenen tussen."

"Dit zal niet de laatste oorlog zijn in deze streken," zegt hij, een fles Heineken in de ene, een Marlboro-sigaret in de andere hand. "Een rustig leven in Nederland zit er voor mij voorlopig niet in. Als Milosevic blijft zitten, is na Kosovo Montenegro aan de beurt, dat zweer ik je. Kroatië, Bosnië en Kosovo heb ik ook voorspeld."

Maar eerst moet de klus in Kosovo worden afgemaakt. De freelance strijder zegt dat het UÇK zich niets zal aantrekken van wat de Navo zal doen nadat de Serviërs zich hebben teruggetrokken uit Kosovo. "Het bevrijdingsleger zal zich opwerpen als wettig leger van Kosovo," voorspelt hij. "We zullen de boel opruimen en opbouwen, mijnen weghalen en later het land verdedigen."

Over wat het UÇK van plan is met de zich terugtrekkende Servische troepen en de achterblijvende Servische burgers, zwijgt hij, maar zijn blik is veelbetekenend.

Our client, Ricoh Europe B.V. located in Amsterdam, is the European headquarters of a leading Japanese multinational which manufactures office e
who is responsible
and sales of
fairs
pue

Vacatures

Vacatures

Informatie over adverteren op deze pagina's: tel: 020-5623283

ONEN NOG OP ONS ZELF ...

entra Amsterdam is een onderdeel van de Stichting Leger Welzijns- en Gezondheidszorg. Een veelzijdige organisatie ang van thuisloze mannen en vrouwen, algemeen maat- : werk, jeugdhulpverlening en thuiszorg. Ruim 400 mede- tten zich op betrokken en hulpvaardige wijze in, iedere dag

rg van het Leger des Heils verleent zorg aan mensen, vaak langdurig zieken, afgestemd op hun zorgvraag. Zo ook aan ar De Rook. Allebei dik in de 80, maar wonen nog zelfstandig. hartstikke trots op. Terecht, vinden wij. Maar ze hebben wel om hun zelfstandigheid op peil te houden. Nu komen wij graag net vrouwen en mannen, vanaf 18 jaar, die graag enkele uren ie thuiszorg willen werken. Medewerkers Thuishulp of en die graag met en voor ouderen willen werken. Het werk ishulp A omvat huishoudelijke taken of bijvoorbeeld bood- pen. Een praatje op zijn tijd is belangrijk. De Verzorgenden B/C ast huishoudelijke ook verzorgende taken. Daarnaast kunnen en gespecialiseerd Verzorgende E gebruiken. Deze medewer- zorg aan specifieke cliënten (bijv. verslaafden).

ek naar een baan waarin je iets kunt betekenen? Werk je uderen? Dan hebben wij je hulp nodig. Reageer snel want je an de slag. Parttime of fulltime werken? Alles is in overleg n daar staat een goed salaris en een collegiale werkkring it is tevens een ideale instapmogelijkheid voor LHNO ten of herintreders. Wel verwachten wij van je dat je de vensovertuiging bezit en de doelstelling van het Leger des derschrijven.

l, tussen 10.00 uur en 16.00 uur, voor nadere informatie aken van een afspraak kunt u vragen naar het secreta- fdeling thuiszorg, telefoon (020) 520 84 08. Schrijven k ook. Richt je brief aan mevrouw J.L. Greven, afdeling dezijds Voorburgwal 14, 1012 GD Amsterdam.

E KUNNEN WEL WAT HULP GEBRUIKEN

Thuiszorg zoekt:

Thuishulpen A
voor minimaal 3 uur per dag

Verzorgenden B/C
voor minimaal 3 uur per dag
ervaring gewenst

Gespecialiseerd Verzorgende E
voor 36 uur
diploma vereist

Oproepkracht
chauffeur was- en
maaltijdenservice

Vakantiekrachte
Thuiszor
voor ± 3 weke
aaneengesloten
beschikba

LEGER DES HEILS

Goodwillcentra Amster

techniek

e-mail: techniek@pdz.nl

HEB JE EEN BAAN? WIJ HEBBEN EEN LEUKERE!

MBO-ers WTB, Civiele techniek en Bouwkunde komen in aanmerking voor de functie

WERKVOORBEREIDER m/v

voor de taxatie van gebouwobjecten in diverse gemeenten

De functie is vanaf nu tot het einde van het jaar.

Aan de hand van bouwtekeningen of direct in 't veld registreer en controleer je objectkenmerken. Je werkt volgens vooraf opgestelde inventarisatie- en invulinstructies.

Ook HAVO-ers met wiskunde en een ruime dosis ruimtelijk inzicht komen voor deze functie in aanmerking!

Werken in de scheepvaart, maar dan in een werkplaats in Haarlem? Op zoek naar een vaste baan?

HYDRAULIEK MONTEUR m/v

LTS-niveau, met ervaring of een gemotiveerde leerling

Het vervaardigen en repareren van hydraulische systemen in de scheepvaart, zoals voor kranen, lieren, loopplanken enz. Je ondersteunt de buitendienst monteur.

Overzicht en controle in je werk?
Zaanstad als

WARNER HOME VIDEO (BENELUX) B.V.

een van de marktleidende distributeurs van huur- en koopvideo's m
een groot aantal topfilms in zijn catalogus zoals Abeltje, Lethal Weap
You've got M@il, Free Willy en Friends zoekt met onmiddellijke ingan

HUMAN RESOURCE MANAGE

(m/v) (32 uur)

De Human Resource Manager rapporteert aan de Director of Finance & Op
Benelux en onderhoudt contact met de andere Europese Human Resource afd
Hij/zij behartigt alle personeelszaken voor ons Benelux-team dat uit 46
bestaat.

Het takenpakket bestaat onder meer uit de werving en selectie van nieuwe m
kers; het plannen en begeleiden van de halfjaars- en eindejaarsgesprekken; h
ren van uitzendkrachten; het verzorgen van de totale Human Resource adm
waaronder ziekmeldingen, studiebegeleiding, vakantiedagen- en urenregistrati
valt het verzorgen van alle employee benefits onder de verantwoordelijkhei
Human Resource Manager.

Wij zoeken een enthousiaste, flexibele, betrouwbare, stressbestendige kracht
"hands on" mentaliteit en minimaal 3 jaar werkervaring in een vergelijkbar
Perfecte beheersing van Nederlands en Engels in woord en geschrift. Het beh
de Franse taal is een pré.
De kandidaat heeft een HBO opleiding, bijvoorbeeld Personeel en Arbeid.
Kennis en ervaring met Word 6.0 en Excel zijn vereist.

Wij bieden je een uitermate interessante job in een dynamische, internatio

For the Corporate Communication Division, we are looking for an enthusia

Assistant

...ange accomodations

Britten voormen voorhoede in Kosovo

Vervolg van pagina 1

Kort voor de onverwachte Russische troepenbewegingen had de Amerikaanse oud-minister van Buitenlandse Zaken, Talbott, Moskou verlaten. Toen hij hoorde dat de Russische actie, keerde hij direct terug naar de Russische hoofdstad. Talbott onderhandelt met de Russen over de deelname van mogelijk tienduizend Russische militairen aan Kfor.

Daarover bestaat grote onenigheid. Moskou wil net als de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Duitsland, Italië en Frankrijk een dien weigert Rusland onder Navo-commando te opereren. De alliantie verzet zich daarvoor omdat de Kosovo-Albanezen Moskou beschouwen als bondgenoot van de Servirërs. Ook is de Navo bang dat een door de Russen behoeft deel van de provincie zich zal afscheiden.

De leider van de Russische delegatie, generaal Ivatsjov, stelde gisteren dat zijn land recht heeft op een sector. omdat het een belangrijke bijdrage levert aan de bestrijding van de ontwikkelingen in Kosovo. De Russische troepen in Joegoslavië." De Russische nieuwszender kon gisteravond enig triomfalisme niet verbergen. Het Russische leger mag dan bankroet en slecht gevoed zijn, een handjevol soldaten was er wel in geslaagd de machtige Navo de stuipen op het lijf te jagen.

Met argwaan en toenemende verbazing reageerde het Westen op het bericht dat een vooruitgeschoven detachement van 150 Russische militairen gisteren vanuit Bosnië optrok naar Kosovo. De verrassende dat het enddoel van de mars nog geen groter door-ring werd nog zo bombardementen. Hij dreigde dat Rusland zelfstandig met Servië afspraken zal maken over de stationering van een deel van de bombardementen in het Kosovaarse hoofdstad Pristina was – wat na Russen, mogelijk' de Kosovaarse middernacht ook zo bleek te zijn. Een gewapende botsing met Britse paratroepen in de straten van Pristina hing, leek het, in de lucht. In zo'n scenario voortzag het vredesplan voor Kosovo niet.

De troepenverplaatsing leek een dissidente actie van onderdelen van het Russische leger te zijn. Officieel was de Russische militairen bij de Navo-top in Bosnië. Zij hadden de macht in Bosnië. Zij hadden de stig van de Sfor-stabilisatiemacht in de lucht. In zo'n scenario voortzag het vredesplan voor Kosovo niet.

De militairen waren afkomstig uit Bosnië, uit de sector van de Britse paratroepen in Pristina, Olja en Kolja'. 'Mama, Olja en Kolja'.

Vanuit tegengestelde richtingen trokken de militairen op het Kosovaarse vliegveld Slatina bij Pristina.

Overzicht en controle in je werk?

Dissidente Russen verstoren euforie bij 'machtige' Navo

Britten voormen voorhoede in Kosovo

Vervolg van pagina 1

Kort voor de onverwachte Russische troepenbewegingen had de Amerikaanse oud-minister van Buitenlandse Zaken, Talbott, Moskou verlaten. Toen hij hoorde dat de Russische actie, keerde hij direct terug naar de Russische hoofdstad. Talbott onderhandelt met de Russen over de deelname van mogelijk tienduizend Russische militairen aan Kfor.

Daarover bestaat grote onenigheid. Moskou wil net als de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Duitsland, Italië en Frankrijk een dien weigert Rusland onder Navo-commando te opereren. De alliantie verzet zich daarvoor omdat de Kosovo-Albanezen Moskou beschouwen als bondgenoot van de Servirërs. Ook is de Navo bang dat een door de Russen bezette deel van de provincie zich zal afscheiden.

De leider van de Russische delegatie, generaal Ivatsjov, stelde gisteren dat zijn land recht heeft op een sector. omdat het een belangrijke bijdrage levert aan de bestrijding van de ontwikkelingen in Kosovo. De Russische troepen in Joegoslavië." De Russische nieuwszender kon gisteravond enig triomfalisme niet verbergen. Het Russische leger mag dan bankroet en slecht gevoed zijn, een handjevol soldaten was er wel in geslaagd de machtige Navo de stuipen op het lijf te jagen.

Met argwaan en toenemende verbazing reageerde het Westen op het bericht dat een vooruitgeschoven detachement van 150 Russische militairen gisteren vanuit Bosnië optrok naar Kosovo. De verrassende dat het enddoel van de mars nog geen groter door-ring werd nog zo bombardementen. Hij dreigde dat Rusland zelfstandig met Servië afspraken zal maken over de stationering van een deel van de bombardementen in het Kosovaarse hoofdstad Pristina was – wat na Russen, mogelijk' de Kosovaarse middernacht ook zo bleek te zijn. Een gewapende botsing met Britse paratroepen in de straten van Pristina hing, leek het, in de lucht. In zo'n scenario voortzag het vredesplan voor Kosovo niet.

De militairen waren afkomstig uit Bosnië, uit de sector van de Britse paratroepen in Pristina, Olja en Kolja'. 'Mama, Olja en Kolja'.

Vanuit tegengestelde richtingen trokken de militairen op het Kosovaarse vliegveld Slatina bij Pristina.

Overzicht en controle in je werk?

den generaals, die al eerder hun ongenoegen over het vredesplan hadden geuit. Internationale troepen zien hoe vijftig Russische pantservoertuigen begeleid door de Servische bevolking werden ontvangen. Voor de microfoon van het Russische tv-kanaal RTR deed een vinde binnen te gaan.

De plotselinge intocht van de Russen riep herinneringen op aan het eind van de Tweede Wereldoorlog, toen de westerse geallieerden en het Rode Leger Berlijn, in de hoop een zo groot mogelijk oprukken naar de situatie werd minder. Maar de gepriktkeld door de Navo, mede gepriktkeld dragen nu het Kfor-embleem. witte 'S' overgeschilderd en

een dissidente actie van onderdelen van het Russische leger te zijn. Officieel was de Russische militairen bij de Navo-top in Bosnië. Zij hadden de macht in Bosnië. Zij hadden de stig van de Sfor-stabilisatiemacht in de lucht. In zo'n scenario voortzag het vredesplan voor Kosovo niet.

De militairen waren afkomstig uit Bosnië, uit de sector van de Britse paratroepen in Pristina, Olja en Kolja'. 'Mama, Olja en Kolja'.

Vanuit tegengestelde richtingen trokken de militairen op het Kosovaarse vliegveld Slatina bij Pristina.

Overzicht en controle in je werk?

Dissidente Russen verstoren euforie bij 'machtige' Navo

den generaals, die al eerder hun ongenoegen over het vredesplan hadden geuit. Internationale troepen zien hoe vijftig Russische pantservoertuigen begeleid door de Servische bevolking werden ontvangen. Voor de microfoon van het Russische tv-kanaal RTR deed een vinde binnen te gaan.

De plotselinge intocht van de Russen riep herinneringen op aan het eind van de Tweede Wereldoorlog, toen de westerse geallieerden en het Rode Leger Berlijn, in de hoop een zo groot mogelijk oprukken naar de situatie werd minder. Maar de gepriktkeld door de Navo, mede gepriktkeld dragen nu het Kfor-embleem. witte 'S' overgeschilderd en

sen eerder in Kosovo zouden zijn en daarmee een spectaculaire pr-coup zouden plegen. reden van de Navo, zei dat Russische militairen op geeraden door Britse militairen op dracht te geven zich gereed te

WIERD DUK

het Kremlin hem had verzekerd dat de Russen de grens met Kosovo niet zouden overstelken – quod non.

Ondanks die geruststellende woorden liet de Amerikaanse onderhandelaar Strobe Talbott, die al op weg was vanuit Moskou naar Brussel, zijn toestel rechtsomkeert maken om de vastgelopen onderhandelingen in Moskou te hervatten. Daar bleef generaal Ivasjov bij zijn standpunt dat Rusland controle wil over een gebied in Noord-Kosovo dat door Servirërs wordt bewoond.

Volgens Interfax zou de Russische militairen aan de grens met Kosovo opvoeren tot het aantal militairen zou de tweeduizend. Ook Boris Jeltsin liet gisteren weten dat de Russische betrekkingen met de Navo niet zijn gestoord. "Voorlopig is de relatie beroerder," zei de president. "En verder zullen we wel zien."

FOTO REUTERS

Grote van de Macedonisch-Kosovaarse grens bij Blace.

Belgrado beschiet dorpen Albanië

TIRANA, zaterdag
Ondanks een kersvers vredesakkoord hebben gisteren Joegoslavische troepen het Kosovaarse dorp Gorozhup bij de grens met Albanië in brand gestoken. Sinds de nacht van donderdag op vrijdag beschoten zij ook grensdorpen in Noord-Albanië.

Dat verklaarde de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in Tirana gisteren. Of er gewonden zijn gevallen, werd niet gemeld.

Bij de nachtelijke acties kwamen mortieren in het Albanese dorp Letaj terecht, en werden drie huizen in Pogaj geraakt. Gistermiddag werden ook Dobrune, Vlahan en opnieuw Letaj bestookt.

In de heuvels van Kosovo, nabij de Macedonische grens, waren gisteravond schoten te horen. De heuvels kijken uit over de grensplaats Blace, waar onlangs nog duizenden vluchtelingen passeerden en nu NAVO-troepen klaar staan om Kosovo binnen te trekken. Tot nu toe is het in dit gebied relatief rustig geweest.

Intussen ging de terugtrekking van Joegoslavische troepen, zoals overeengekomen in het akkoord, gisteren door. De Joegoslavische media meldden dat ongeveer 30 bussen met Servische militairen de provincie gisteren verlieten. Ook stegen twee MiG-21's op van de Kosovaarse hoofdstad Pristina richting Belgrado.
(AP/Reuters)

Opmars Russen overvalt NAVO

12-6-99

Van onze speciale verslaggever
BRUSSEL, zaterdag

De NAVO is gisteren volstrekt verrast door het binnentrekken in Kosovo door een Russische SFOR-eenheid.

Nog voordat de Russische tanks de grens passeerden, kwam de Noord-Atlantische Raad, het hoogste beslissingsorgaan van de NAVO, gisteren in spoedberaad bijeen om de Russische actie en het binnentrekken van de eigen vredesmacht in Kosovo te bespreken.

De onverwachte Russische troepenbeweging riep om een doordacht antwoord, omdat de consequenties verstrekkend konden zijn. In een eerste reactie vroegen NAVO-functionarissen zich af of hier een race op de Kosovaarse hoofdstad Pristina op gang was gekomen, waarbij zelfs vergelijkingen werden getrokken met de Russische pogingen om na de Tweede Wereldoorlog zo snel mogelijk Berlijn te bezetten.

Alle lijnen met Rusland werden gisteren gebruikt om een crisis te voorkomen. De Russische onder-minister van Buitenlandse Zaken, Strobe Talbott, die na vastgelopen onderhandelingen over de rol en plaats van de Russen in de internationale vredesmacht vanuit Moskou op weg was naar Brussel, maakte halverwege zijn vlucht abrupt rechtsomkeert om in Moskou de situatie te bezweren.

NAVO-secretaris-generaal Solana nam contact op met de Russische ambassadeur in Brussel om op de „snelst mogelijke wijze te bespreken" welke rol Russische troepen in de vredesmacht kunnen spelen. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, die sprak met haar Russische collega Ivanov en de Amerikaanse vice-president Al Gore, kreeg gisteren nog vanuit Moskou de „absolute" verzekering dat de Russen Kosovo zelf niet zouden intrekken.

Opmerkelijk was dat de Russische colonne aan de Joegoslavische grens door een regerings- en militaire delegatie uit Belgrado werd verwelkomd. De Russische generaal Ivasjov waarschuwde nog voordat de Russische troepenbeweging begon, dat Rusland niet om deelname wenste te bedelen.

„Geef ons ons eigen stukje", zei hij, er dreigend aan toevoegen dat Moskou zover kon gaan dat het zijn eigen sector in Kosovo zonodig direct met Belgrado zou regelen.

President Jeltsin noemde de relatie met de NAVO nog steeds bevroren: „Wat in de toekomst gebeurt, zullen we nog wel zien." De NAVO-raad reageerde uiteindelijk zo rustig mogelijk. Een functionaris verklaarde dat elke toenadering van Rusland verwelkomd wordt.

Hij wees er daarbij wel op dat er in alle in de afgelopen dagen gemaakte afspraken — waaronder die van de Veiligheidsraadresolutie — van eenheid van commando wordt gesproken. Dit in verband met de Russische wens absoluut buiten de NAVO om een eigen sector in Kosovo te beheren. Iets waar de NAVO absoluut tegen is.

Bij de NAVO, waar het einde van de oorlog al met champagne was gevierd, draaide door deze ontwikkeling heel het raderwerk weer als vanouds op volle toeren.

De grote vraag was op welk moment de NAVO-troepen Kosovo zouden binnentrekken. Een NAVO-functionaris zei dat vandaag de intocht een heel eind op weg zou zijn.

Bovendien werd aangekondigd dat de KFOR-commandant Michael Jackson vanavond vroeg een persconferentie in Pristina zal geven, waarmee aangegeven werd dat NAVO-troepen vanavond in elk geval in de Kosovaarse hoofdstad zullen zijn.

Omstuwd door journalisten loopt de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, vrolijk zwaaiend door het vluchtelingenkamp Stenkovec, op zo'n 10 km van de Macedonische hoofdstad Skopje. Albrights eendaagse bezoek aan Macedonië was gisteren in de eerste plaats bedoeld voor overleg met Macedonische autoriteiten.
FOTO: EPA

Kosovo: begin van het einde

De eerste exercitie van de in omvang en opzet drastisch veranderde NAVO tot een instrument van de Noord-Atlantische Club is geen catastrofe geworden — wat als gevolg van de lamentabele voorbereiding zeer wel mogelijk had kunnen zijn — ze is evenmin mislukt, maar werd toch allerminst een succes. De wereld heeft duidelijk laten weten dat ze niet toestaat dat de nieuwe NAVO zelfstandig politiek en militair gaat optreden.

DE WERELD VANDAAG

door GBJ Hiltermann

De nieuwe NAVO — onder dominerende Amerikaanse leiding — besloot in klein Joegoslavië politiek en militair te interveniëren zonder daar de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties om bestemming voor te vragen, onder zich te vergewissen van de opstelling van Rusland en zonder een — moderne uitdrukking — „exit strategy", dat is een wijze om de interventie te beëindigen als ze niet mocht slagen, op te stellen.

Welnu, om de actie te kunnen beëindigen moest een beroep worden gedaan op... de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties die uitgenodigd werd een resolutie aan te nemen die tot stand was gekomen door bemiddeling van... voornamelijk Rusland. Dat is allemaal nogal pijnlijk voor de NAVO en vooral voor de supermacht Amerika.

Een winstpunt is dat de resolutie impliciet erkent „dat de actie van de NAVO gewettigd was omdat de toestand in de regio een bedreiging vormde voor de internationale vrede en veiligheid" en dus voldeed aan een vereiste uit het charter van de Verenigde Naties. En dus geen autonome beslissing was.

Internationale klimaat

Het gebeuren heeft heel wat veranderingen in de internationale politieke situatie teweeggebracht. Voor het eerst heeft „Europa" een politieke rol gespeeld.

Dat is vooral door het actieve optreden van de Britse prime-minister Tony Blair en diens nauwe samenwerking met de nieuwe Duitse regering van bondskanselier Gerhard Schröder, die zich beduidend markanter gedroeg dan van hem werd verwacht en die het voordeel had — wie had dat kunnen denken — een leidende Bündnis90/Grünen-figuur, Joschka Fischer, Buitenlandse Zaken te hebben toevertrouwd. Deze bleek niet alleen zeer doortastend en reëel te zijn, maar maakte het uiterst pacifistisch links niet wel mogelijk zich heftig tegen de NAVO-operatie te keren.

Niet minder merkwaardig liep het met Rusland, waar Boris Jeltsin begon met hoog van de toren te blazen tot hij tot de slotsom kwam dat Rusland militair (en financieel!) niet tot grote krachtsinspanningen in staat was en zich als „grote mogendheid" juist veel beter kon profileren door een leidende bemiddelingsrol te spelen.

Daarbij wel te bedenken dat de politieke situatie in Rusland uiterst ongewis is en in feite een als democratie vermomd autoritair bewind de dienst in het Kremlin uitmaakt en dat het een nest van intriges en machtsspelletjes is waar de oude en verzwakte Boris Jeltsin voorlopig nog de dienst in uitmaakt.

Zijn Kosovo-politiek is niet populair bij de communistische en nationale meerderheid in de Doema en ook niet bij al zijn medewerkers. Zolang hij aan de macht blijft, zal Rusland mokkend en mopperend in de Veiligheidsraad niet dwars liggen. Hetzelfde geldt voor China, dat de penibele situatie van de Verenigde Staten benut om het gezag van de supermacht in Azië in zijn eigen belang te ondermijnen, maar evenmin als Rusland de etnische zuiveringen van Slobodan Milosevic kan bewonderen. Beide landen zouden door etnische zuiveringen gevaar lopen uiteen te spatten.

Slobodan overwinnaar?

Er wordt overigens met groot gemak gesproken over terugkeer van de verdreven Albanese Kosovaren naar hun haardsteden. Het is al de vraag of ze dat wel allemaal willen. Verdreven en gebrutaliseerde gedeporteerden repatriëren niet allemaal.

Van de twee miljoen uit Bosnië verdreven inwoners keerden er slechts 550.000 terug toen dat mogelijk werd, en bijna drie miljoen verdreven Afghanen gaven er de voorkeur aan in Pakistan en Iran te blijven. Bedenkelijker is dat de Serviërs de terugkeer opzettelijk vrijwel onmogelijk hebben gemaakt door huizen en boerderijen van Albanezen te vernietigen, evenals hun identiteitspapieren. De infrastructuur is zwaar beschadigd en zelfs het eenvoudigste bestuur functioneert niet meer.

Heeft Slobodan Milosevic dan zijn doel bereikt en is hij de overwinnaar? Heeft hij Kosovo etnisch gezuiverd? Misschien, maar tot welke prijs! Niet alleen Kosovo maar ook klein Joegoslavië heeft voor honderden miljarden dollars schade opgelopen. Hij heeft — dunkt mij — veeleer zijn geliefde Servië te gronde gericht.

Wat mij hogelijk verbaast, is dat velen die met hem te maken hadden niet ongunstig over hem oordelen. Mij dunkt, we hebben te maken met een bezeten, zwaar gestoorde man uit een gestoorde familie; zowel zijn vader als zijn moeder pleegde zelfmoord. Hijzelf staat onder de invloed van een bezeten echtgenote en is van oorlogsmisdaden beticht. Tot de vele nog onopgeloste problemen behoort ook de vraag hoe de wereld van die man afkomt.

DE MEDIA EN DE OORLOG

De afrekening

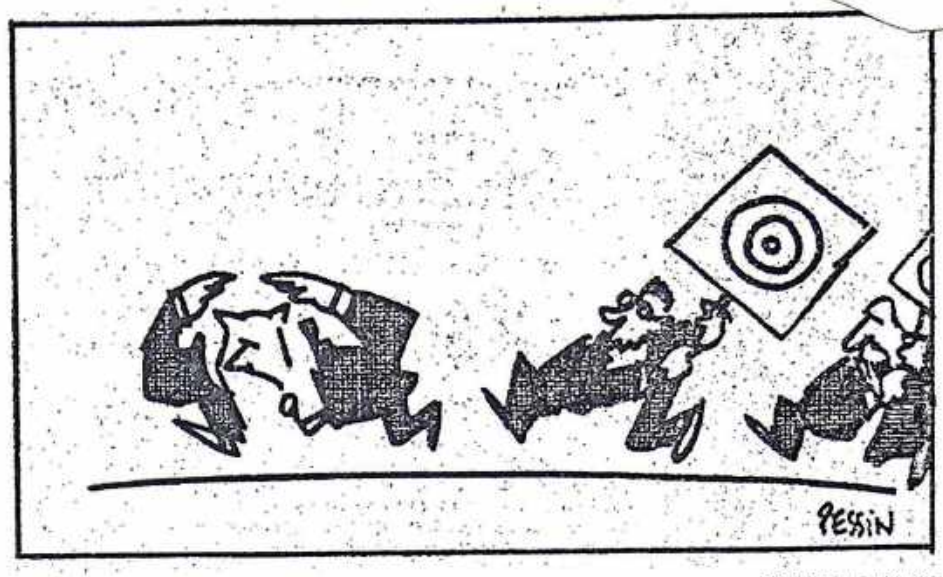

PESSIN IN LE MONDE

DE LUCHTOORLOG is voorbij, hopelijk garandeert de vredesmacht voor Kosovo weldra de terugkeer van de vluchtelingen. Tijd voor de afrekening, niet alleen met de Serviërs, maar ook met bepaalde leunstoelstrategen in de media. Robin Cook toont grootmoedigheid jegens die verslagen ideologische tegenstanders. Hij geniet, in een bijdrage aan **The Daily Telegraph**, van zijn overwinning op allen die beweerden dat de Navo nooit en te nimmer Milosevic op de knieën zou krijgen – althans niet zolang de strijd beperkt bleef tot een luchtoorlog. Verder zou het nooit komen, wisten de *pundits*.

Cook: "We wisten dat we gelijk hadden en we behielden onze kalmte, ondanks die donkere dagen dat onze aanvallen verkeerde doelen troffen en ondanks de kritiek van al diegenen die liever hadden gezien dat we helemaal niets deden."

De Britten, vooral zij, tonen bescheidenheid in hun triomf. Die is natuurlijk incompleet zolang de vluchtelingen niet zijn teruggekeerd en Milosevic nog de dienst uitmaakt in Belgrado. Maar een overwinning in de 'humanitaire oorlog', zoals Blair ooit zei, is nooit weg.

Tony Blair liet uitlekken ontevreden te zijn over de bekendste verslaggever van de BBC in Bagdad, John Simpson. Die zou met al zijn verhalen over gebombardeerde burgers de Servische propaganda in de kaart hebben gespeeld en de reden voor de bombardementen niet hebben uitgelegd. Simpson maakte in zijn verslagen vaak een beetje gegêneerde indruk, omdat hij natuurlijk ook wel wist dat zijn gastheren hem vooral wilden gebruiken als nuttige idioot.

Robert Fisk van **The Independent** had in Belgrado minder last van gêne. Fisk ging niet zo ver als onze eigen Gerri van de NOS door een schietschijf voor te houden, maar hij verdient een Servisch visum-voor-het-leven voor zijn vergelijkingen van de Navo-bombardementen met die van de nazi's. Woorden van compassie met de Kosovaren toonde hij alleen als ze per ongeluk door de Navo werden getroffen en dus in zijn verhalen pasten.

Nu de bommen Milosevic tot inkeer hebben gebracht, moet Fisk zijn haat tegen de Navo ergens anders kwijt. Hij ging naar Pristina ter bevestiging van zijn vooroordelen. En ja hoor. Na een gesprek met twee leden van de Servische minderheid wist hij het zeker: "De Navo trekt zich natuurlijk niets aan van de overblijvende 100.000 Serviërs en spreekt al over hun 'waarschijnlijke' vertrek."

Le Monde heeft tijdens de oorlog dergelijke bedotters van de lezers alleen getolereerd op de opiniepagina's. Nu de vrede vorm begint te krijgen, constateert Thomas Ferenczi dat het primitieve anti-Amerikanisme vooral een zaak was van redelijk bejaarde intellectuelen en politici, van uiterst links zowel als uiterst rechts. De warme voorstanders van de luchtoorlog zijn ook niet meer zo jong, maar hun grote verdienste was 'te hebben afgerekend met het clichébeeld van de klassieke, anti-Amerikaanse Franse intellectueel'. **The Economist** constateert in een speciale bijlage, niet in verband met de kwestie-Kosovo, dat Frankrijk 'zich snel Amerikaniseert, maar achteruit lopend en met de ogen dicht'.

Minstens zo opmerkelijk als het type Fisk zijn dezer dagen collega's die verzuchten dat 'veel te laat' in Kosovo werd ingegrepen. Een van hen is Neal Ascherson van **The Observer**. Hijzelf herinnert de lezers bescheiden aan zijn eerdere vermaningen dat het daar in Kosovo ooit fout moest gaan. Maar de wereld was zo dom niet naar hem te luisteren.

Ook Mark Mazower waarschuwt in **The Sunday Times** het 'kortzichtige Westen' voor de laatste maal: het had de ramp moeten voorzien en veel eerder 'preventief' moeten ingrijpen. Mazower zou in dat geval moeten pleiten voor het doorstoten van de Kosovo-troepenmacht naar Montenegro en, het ligt toch op de route, de Vojvodina aan de grens met Hongarije.

Anti-interventionist Simon Jenkins blijft in **The Times** wild om zich heen slaan: "Een overwinning van lafaards... de halve oorlog is voorbij, nu begint de halve vrede."

Bij de volgende Balkan-oorlog zou bescheidenheid al die 'experts' sieren.

Reporters sans Frontières geeft in de laatste nieuwsbrief een overzicht van Montenegrijnse kranten die prima werk hebben verricht door 'gewoon' gebeurtenissen te verslaan die Belgrado slecht uitkwamen, zonder al die gelijkhebberige kapsones.

Vooral de verslagen van protesten van burgers en militairen in steden als Krusevac en Cacak mochten er zijn. Montenegro, een klein, wonderlijk staatje dat nog steeds deel uitmaakt van Joegoslavië, lijkt een pers te hebben waar de rest van het land naar snakt. De hoofdredacteur van **Vijesti** (Nieuws) kreeg van Servische officieren klachten over zijn 'onpatriottische' aanpak. Zijn antwoord: "Vijesti heeft veel meer lezers dan uw leger soldaten."

RENÉ TER STEEGE

Parool 12-6-'99

De resolutie over de bestandsvoorwaarden zit vol d

Deze oorlog was erg onc

Na elf weken oorlog ligt er een document dat voorziet in de terugkeer naar de status quo ante. Maar een overwinning is het niet, meent Charles Krauthammer. Eerder is sprake van ontwaarding van het begrip overwinning. En naar Clintons maatstaven is de oorlog zelfs verloren.

De documenten zijn ondertekend. De troepen trekken de grens over. Victorie!

Victorie? Aan de vooravond van de oorlog in Kosovo formuleerde de president van de Verenigde Staten het oorlogsdoel: „De bescherming van duizenden onschuldige mensen in Kosovo tegen een gericht militair offensief." Dit zou op een van de volgende wijzen gebeuren: we zouden Servië afschrikken van een 'etnische zuivering' in Kosovo, dan wel Servië's vermogen om zo'n 'zuivering' uit te voeren fysiek – militair – vernietigen.

Naar Clintons eigen maatstaven is de oorlog verloren – onherstelbaar, catastrofaal verloren – in de eerste week. De NAVO begon een campagne die tegelijk bloedeloos en bleu was met het bombarderen van lege gebouwen. Slobodan Milošević reageerde met de meest massale etnische zuivering in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog.

Nu, elf weken en een miljoen vluchtelingen later, ligt er een akkoord dat voorziet in de terugkeer naar de status quo ante. Hoewel – niet helemaal. Het wordt een gedeeltelijke, incomplete terugkeer, aangezien veel Kosovaren dood zijn en veel anderen niet terug zullen willen. Bovendien is het gebied waarheen ze terugkeren Kosovo niet meer, maar een woestenij waar vroeger Kosovo lag.

Dit is geen overwinning. Dit is een ontwaarding van het begrip overwinning. Het had niet zo gehoeven. Tenslotte heeft Milošević uiteindelijk pas ingestemd met het gedeeltelijk ongedaan maken van zijn etnische zuivering toen de NAVO-aanvallen op zijn civiele infrastructuur ondraaglijk werden. Maar waarom hebben we dan niet meteen de eerste dag het licht in Belgrado uitgedraaid? Na twee weken oorlog deed ik de vanzelfsprekende constatering dat „de enig mogelijke uitweg uit deze oorlog, afgezien van een smadelijke nederlaag," en serieuze compne was – het bombarderen van „energiecentrales, brandstofdepots, bruggen", het soort campagne waarbij ook echt militairen sneuvelen en onvermijdelijk ook burgers, maar die het vijandelijke land dermate ontwricht dat het tot stilstand komt – en naar de onderhandelingstafel.

Historici zullen lang dubben over de vraag waarom Clinton, Blair, Schröder en de rest daar pas toe zijn overgegaan toen vrijwel alle Albanezen uit Kosovo waren verdreven. Maar er *valt* niets te dubben: Clinton meende dat hij met militair minimalisme – dat de vroegere en huidige pacifisten in zijn coalitie zo aanspreekt – een win-win-situatie creëerde.

Ofwel Milošević zou bij het eerste wapengekletter het hoofd in de schoot leggen, ofwel hij deed dat niet en dan zou Clinton hetzelfde doen als destijds vóór zijn impeachment, na zijn driedaagse oorlogje tegen Irak: de tv laten komen, een fraaie lijst getroffen doelen opsommen, de overwinning uitroepen en naar huis gaan.

Maar waar hij niet op had gerekend was dat Milošević zijn bedrog publiekelijk aan de kaak zou stellen. In Irak kon Clinton een speldenprik uitdelen en vervolgens victorie kraaien omdat er geen camera's waren om zijn mislukking te registreren – nucleaire en chemische wapens worden door Saddam ongehinderd ontwikkeld, maar voorlopig zonder dat we het zien. In Kosovo daarentegen paraderen een miljoen vluchtelingen voorbij 's werelds camera's. Zelfs Clinton kon dat niet meer tot een overwinning opkloppen.

Dus ging de luchtoorlog door, werd uiteindelijk serieus, en nu hebben we iets dat een overwinning wordt genoemd. Maar het instrument dat wordt geacht de Servische overgave te bekrachtigen, de resolutie van de VN-Veiligheidsraad waarin de bestandsvoorwaarden zijn uiteengezet, zit vol dubbelzinnigheden.

Centraal in het conflict heeft van meet af aan de vraag gestaan wie het in Kosovo voor het zeggen krijgt als de Servische troepen weg zijn. De resolutie van de Veiligheidsraad spreekt van een internationale veiligheidsmacht waarvan de NAVO een 'substantieel' deel uitmaakt. De commandostructuur is niet duidelijk, en de Russen eisen

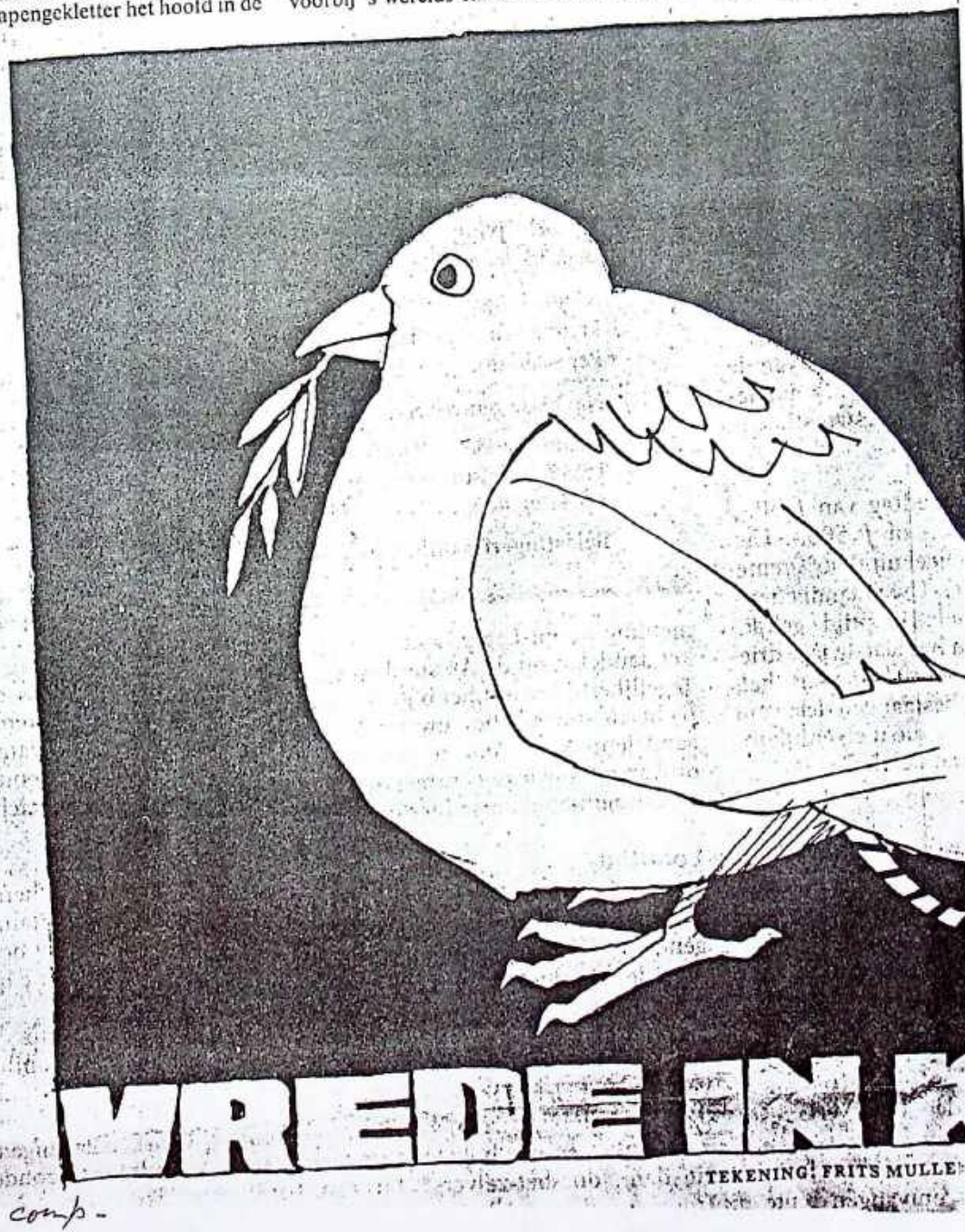

TEKENING: FRITS MULLE

ubbelzinnigheden

loordacht

dat hun troepen niet onder NAVO-commando zullen staan. Als dat inderdaad niet gebeurt, krijgen de Russen dan hun eigen bezettingszone waardoor Kosovo de facto in tweeën wordt gedeeld?

Nog meer onduidelijkheid: Servië mag aanwezig zijn bij de grensovergangen waarlangs de vluchtelingen terugkeren. Zal dat de vluchtelingen afschrikken? We weten het niet. En wie gaat het UÇK 'demilitariseren'?

Ik maakt geen bezwaar tegen deze compromissen – het zijn de noodzakelijke tegemoetkomingen die een einde maken aan een buitengewoon ondoordachte oorlog. Waar ik bezwaar tegen maak is dat van een *overwinning* wordt gesproken. Als het zo'n mooie overwinning is, is er dan iemand die dit avontuur voor herhaling vatbaar acht? En als toppunt van ironie: ook al worden alle dubbelzinnigheden in het voordeel van de NAVO uitgelegd, en al houden de Joegoslaven zich aan alle details van het militaire akkoord met de NAVO dat ze woensdag hebben ondertekend, wat hebben we dan in handen? De prijs voor de overwinnaar: de Verenigde Staten en hun bondgenoten mogen hun soldaten stationeren tussen twee doodsvijanden die elkaar in een Balkan-guerrilla beoorlogen. Nog jarenlang.

Charles Krauthammer is columnist van The Washington Post.

©The Washington Post Writers Group

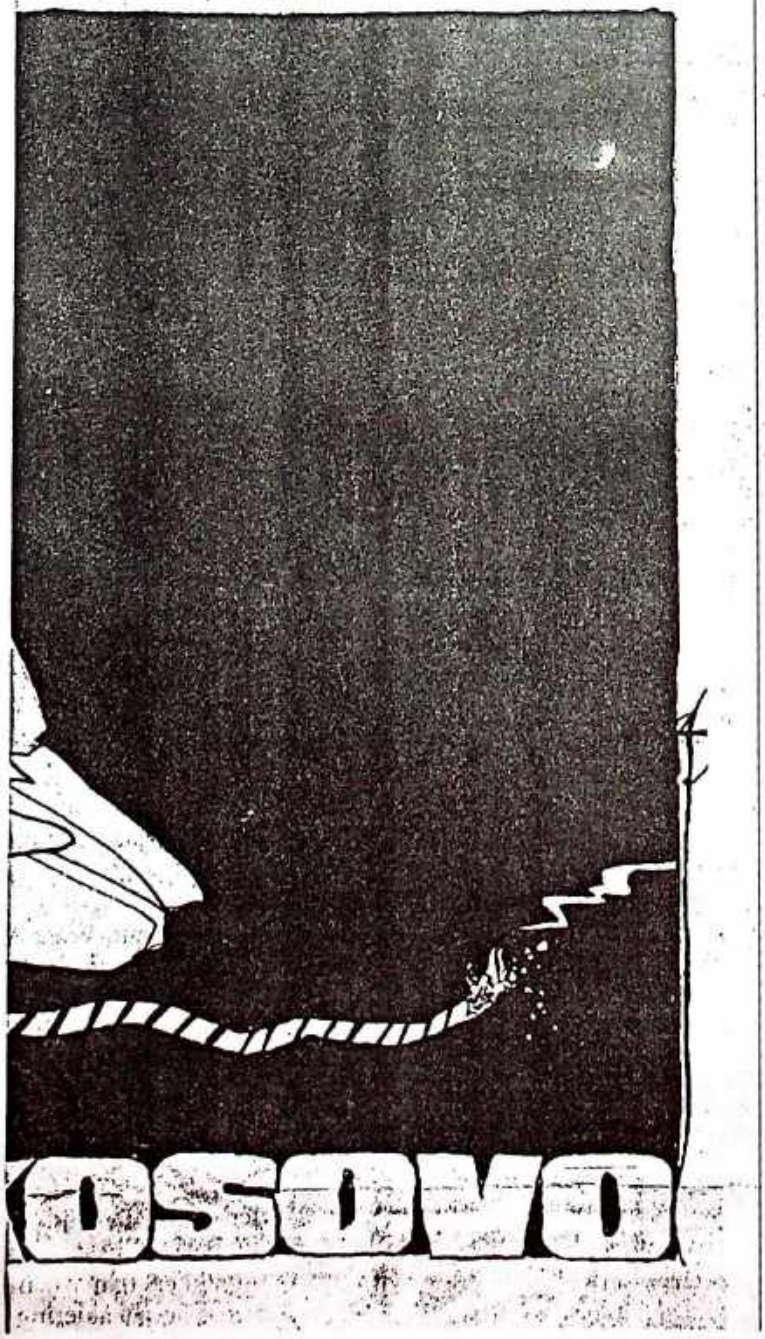

LUX ET LIBERTAS

Zwalkend Moskou

HET TEMPO waarmee Rusland zich een plek in Kosovo probeert toe te eigenen, roept een historisch beeld op: de Russische en Amerikaanse soldaat die elkaar bij de Elbe, de rivier die later de grens van het IJzeren Gordijn zou worden, de hand reiken. De foto van deze ontmoeting is later de icoon geworden die de haast verzinnebeeldde waarmee de geallieerden in 1945 van beide kanten in Duitsland oprukten omdat ze elkaar geen millimeter ruimte gunden. Wat generaal Patton indertijd niet mocht – naar Praag doormarcheren – probeerden de Russen bijna 55 jaar na dato toch nog een keer, al was het maar omwille van de symboliek. Terwijl de NAVO haar stafkwartier pas vandaag in Priština zou nestelen, staken Russische militairen gisteren in tientallen voertuigen (de S uit SFOR overgeplakt met een de K van KFOR) de Bosnisch-Servische grens over, op weg naar de gedemilitariseerde zone tussen Kosovo en Servië.

Als deze bewegingen in gemeen overleg met de NAVO zouden hebben plaatsgehad, zou er niets aan de hand zijn. Maar alle geruststellende woorden uit Washington en Londen dat de Russen niet buiten de orde vallen ten spijt, was dat niet het geval. De besprekingen in Moskou over de samenwerking tussen de Russische en Westerse vredesmacht in Kosovo zijn gisteren niet voor niets stilgevallen, zoals het ook geen toeval was dat de Amerikaanse onderminister Strobe Talbott zijn vliegtuig uit Moskou halverwege liet omkeren voor onmiddellijke hervatting van zijn overleg met minister Igor Ivanov van Buitenlandse Zaken.

WANT ER ZIJN politieke doelstellingen in het spel, doelstellingen die misschien wel meer te maken hebben met het primaat van de binnenlandse politiek in Rusland dan met buitenlands beleid in geopolitieke zin.

Ruim een week geleden leek het er op dat de Russen waren teruggekeerd in het internationale orkest. Dat was te danken aan de Russische gezant Tsjernomyrdin die, samen met de Finse president Ahtisaari, de Joegoslavische president Milošević een akkoord wist te laten ondertekenen. Tsjernomyrdin – door het Westen aanvankelijk bejegend met een scepsis die naar cynisme neigde – wekte de indruk dat hij Rusland in opdracht van Jeltsin weer gezicht moest geven. Daarvoor had Jeltsin echter ook binnenlandse redenen. Ten eerste was zijn regering zo overdonderd door het begin van de bombardementen dat ze in de eerste weken slechts verlamd en agressief reageerde. Daaraan moest een einde komen. Ten tweede kon Rusland, met zijn substantiële islamitische bevolkingsgroep van tegen de twintig procent, niet blijven tamboereren op de 'Slavische broederschap'. De subtiele signalen van bijvoorbeeld president Sjamijev van Tatarstan misten hun uitwerking met name op de Russische (staats)media niet. En ten derde bood de presidentiële bemiddeling het Kremlin een uitgelezen kans om in eigen huis de kaarten opnieuw te schudden. Premier Primakov, die uit woede over de NAVO-acties een afspraak met het IMF over de broodnodige leningen had afgeblazen, kon geruisloos geloosd worden ten gunste van generaal Stepasjin. Deze kreeg vervolgens te verstaan dat de regering niet meer autonoom mocht opereren, maar weer door het presidentiële apparaat gestuurd zou worden.

Vooral die laatste machtsgreep van het Kremlin heeft de

NOU EN?

PAROOL 12-6-99

Alsnog naar de Dam voor Servië

AMSTERDAM – Ongeveer honderd – voornamelijk wat oudere – mensen hebben gisteravond in de binnenstad gedemonstreerd tegen de Navo-bemoeienis met voormalig Joegoslavië. Dat de bombardementen door de vliegtuigen van het Atlantisch bondgenootschap inmiddels zijn opgehouden, hinderde hen niet. Dat is voor ons geen reden de bijeenkomst af te gelasten, want het is nog lang geen vrede, stelde een spreker.

De demonstranten verzamelden zich op de Dam, en daar werden toespraken gehouden. De sprekers hadden duidelijk geen vertrouwen in de Navo-vredesmacht voor Kosovo. Na de bombardementen is de rol van zo'n leger niet uit te leggen aan de bevolking daar, aldus één van hen. Hij voorspelde een grondoorlog.

Vanaf de Dam trokken de demonstranten naar het Frederiksplein.

De actie is zonder ongeregeldheden verlopen. (ANP)

een beetje op gang — de discussie onder schrijvers en intellectuelen van Neerlands komaf, bedoel ik. In de Volkskrant vinden kleine schermutselingen plaats, en dat is al heel wat voor onze maatverhoudingen. Nederlandse schrijvers maken de fout dat betrokkenheid bij het lot van Kosovaren en het fenomeen 'engagement twee kanten van dezelfde munt zijn. Daarom zwijgen ze erover. Marcel Möring heeft over zijn zwijgen een welbespraakt stuk in Trouw geschreven (volgens hem paste schrijvers weinig meer dan 'in ontzetting de pogingen van de NAVO te volgen om een einde te maken aan de 'zuivering''), Stephan Sanders heeft iets provocerends in de Volkskrant gedaan, en that's it.

In Frankrijk gillen de intellectuelen elkaar van alles toe, in Amerika heb ik felle discussies op tv en in kranten meegemaakt, in Duitsland wordt de hele beschavingsgeschiedenis erbij gehaald, maar in NL zwijgen de schrijvers.

Meninghoudende intellectuelen hebben we weinig, dus we moeten het vooral van de schrijvers hebben. Maar Nederlandse schrijvers zijn bang voor engagement. Want engagement is wat Mulisch in de jaren zestig heeft gedaan en waarover hij werken als 'Het woord bij de daad' heeft geschreven, verluchtigd met foto's van de revolutionaire schrijver en Fidel Castro. Engagement is door de schrijvende opportunisten van de jaren zestig voorgoed de keel doorgesneden, en daarmee is de kous af voor de NL-schrijver.

Maarten van Rossum is zo'n beetje de enige meningenhebber van intellectuele allure die we hebben, maar bij hem spat het slappe gelul zo hevig uit zijn geborneerde hoofd dat niemand ooit tot de kern van zijn woorden kan doordringen, aangenomen dan dat er een kern is. Dus moeten we het hebben van de schrijvers van heel kleine stukjes, zoals Jan Mulder.

Jan Mulder, de columnist van de Volkskrant die gevoetbald heeft en daarom zo interessant is voor de grachtengordel, zag ik in een uitzending van Barend en Van Dorp (ik ben een fan van Barend en Van Dorp en was net terug in NL, dus ik keek). Mulder zat zoals anders donker voor zich uit te somberen. Ed van Thijn, hoofdgast van die avond, had de moed om de bombardementen te verdedigen. Mulder explodeerde als een fragmentatiebom. Bombarderen was uit den boze, brulde hij. Van Thijn vond juist dat hij als beschaafd mens bombardementen moest steunen. Mulder schamperde dat beschaving en bombardementen twee verschillende dingen zijn. Van Thijn zei dat hij en Frits Barend er zonder de bombardementen op Duitsland niet geweest zouden zijn.

„Nou en?", antwoordde Mulder. Nou en?

Leon de Winter

In deze twee onbeholpen woordjes zit de hele 'zeik niet aan m'n kop'-mentaliteit waardoor Mulder zo popie is bij de Amsterdamse sjiek. Of hij er zich van bewust is of niet doet niet ter zake, maar hij vertegenwoordigt het cynisch-laconieke clubje meningenhebbers dat ons landje zo knus, lullig en onverdraaglijk maakt. Een paar jaar geleden wist hij G.L. Durlacher te onderwijzen over het gedragspatroon dat overlevenden van Auschwitz dienen te volgen, en nu becommentarieerde hij miljoenen vermoorde joden met een 'nou en?'. Wel of geen joden, wel of geen Kosovaren, het doet er op het platteland van Mulders geest weinig toe. Je wordt geboren en gaat dood en in de tussentijd speel je een voetbalwedstrijd, melk je een gekke koe, voetbal je of schrijf je een stukkie. Maar je vergrijpt je als Auschwitz-overlevende niet aan een glas champagne, je gaat de NAVO niet steunen, zo oordeelde Mulder, die bekend staat om zijn onbesproken levenswandel.

Mulder wees het gebruik van geweld categorisch af. Het deed er niet toe wat Milosevic veroorzaakt had, Mulder wilde voor geen goud zijn handen vuilmaken. Zijn wereld wordt bepaald door de bar, de rand van het voetbalveld en de tafel van Barend en Van Dorp. Bij andere stukjesschrijvers vind je dezelfde houding. Het is kenmerkend voor de boerenlullenmentaliteit die zoveel van wat wij NL-mensen doen kenmerkt. We zijn geborneerde provincialen die de handigheid bezitten om met de juiste ironische toon de lastige buitenwereld op afstand te houden.

Milosevic is een kwaadaardig mens. Dat zeg ik niet, omdat ik hem ken maar omdat zijn volksdictatuur honderdduizenden doden, miljoenen vluchtelingen, verwoeste mensen, steden, dorpen veroorzaakt heeft. Als er overeenstemming zou bestaan over de juistheid van de daden die in onze naam door de NAVO zijn begaan dan zouden de meningen van schrijvers ten overvloede klinken. Maar de publieke opinie is niet gelijkgezind. Zelfs nu klinken er nog stemmen die de NAVO-acties veroordelen, en het zou zinnig zijn als zo nu en dan een schrijver zich in het openbaar over de zaak uit. Slaap in vrede.

99-90-74 AD

China vreest herhaling van Kosovo-scenario in Tibet

12-6-99

Van onze correspondent
Jan van der Putten

PEKING

Slechts één van de vijftien leden van de Veiligheidsraad heeft de resolutie van de G-8 over de beëindiging van de Kosovo-oorlog niet gesteund. China onthield zich van stemmen vanwege 'ernstige bedenkingen' tegen de resolutie. Peking vreest dat de NAVO na Kosovo ook in China gaat interveniëren.

Om een oplossing van het conflict niet te torpederen, heeft China volgens een regeringswoordvoerster in Peking geen gebruik gemaakt van zijn vetorecht. Bovendien, zei ze, was voldaan aan China's voorwaarde over stopzetting van de NAVO-bombardementen en was de tekst van de resolutie goedgekeurd door het Joegoslavische parlement.

China's standpunt in de Kosovo-kwestie is uitsluitend bepaald door nationale belangen. Van meet af aan heeft Peking de NAVO-acties scherp veroordeeld. Het besluit om te bombarderen werd immers niet genomen door de Veiligheidsraad, maar door de NAVO zelf, dus buiten China om. In Peking is dat opgevat als een nieuw bewijs van de mondiale Amerikaanse machtspolitiek.

Het staatspersbureau Nieuw China steekt de loftrompet over China's rol bij de oplossing van het conflict.

Dankzij Chinese pressie, aldus het persbureau, is in de resolutie een amendement opgenomen waardoor een poging van de NAVO is mislukt 'om van de Veiligheidsraad toestemming te krijgen voor verder unilateraal gebruik van geweld'.

'De-door-de-VS-geleide-NAVO', zoals het Atlantisch bondgenootschap tegenwoordig in Peking heet, krijgt de waarschuwing dat ze bij de uitvoering van het vredesplan strikt is gebonden aan de beginselen van de Verenigde Naties.

China blijft gekant tegen grondacties, die het ziet als inmenging in de binnenlandse zaken van een soevereine staat.

Peking is immers bang dat de NAVO in China het Kosovo-schema wil herhalen: schending van de nationale soevereiniteit met een beroep op de schending van de mensenrechten van een minderheid. In Joegoslavië zijn dat de Kosovaren, straks in China wellicht de Tibetanen, de Oejgoermoslims van Xinjiang, of de Taiwan-Chinezen.

China is geobsedeerd door de angst voor omsingeling. Via Joegoslavië zou de NAVO oostwaarts willen doorstoten. De NAVO werkt al samen met China's buurland Kazachstan.

Ook vanuit de Pacific voelen de Chinezen de Amerikaanse dreiging naderen, vooral in de vorm van het verjongde militaire pact tussen de Verenigde Staten en Japan, en het plan om Taiwan onder een Amerikaans defensieschild te brengen.

Het bombardement op de Chinese ambassade in Belgrado op 7 mei – volgens China boze opzet, volgens de NAVO een fatale blunder – zag Peking als bewijs dat de VS erop uit zijn China te ringeloren. Een Chinese explosie van anti-Amerikanisme bracht de relaties met Washington op een dieptepunt en versnelde de toenadering tot Moskou.

Vorige week spraken de Russische en Chinese ministers van Buitenlandse Zaken af om samen diplomatieke acties te ondernemen tegen de overheersende Amerikaanse machtspositie in de wereld. Hoge Chinese en Russische militairen hebben donderdag in Moskou het Amerikaanse militarisme veroordeeld, mede omdat dat in Joegoslavië 'zowel een menselijke ramp als een ecologische catastrofe' zou hebben veroorzaakt.

Terugkeer vluchtelingen zal uiterste van VN eisen

The Guardian

KUKES

De terugkeer van 860 duizend Kosovaren zal het uiterste vergen van de Verenigde Naties. Hulpverleningsorganisaties waren vrijdag al koortsachtig bezig zichzelf hierop voor te bereiden. Als het aan de VN-vluchtelingenorganisatie Unhcr ligt, moeten binnen drie maanden tussen de 400 duizend en 500 duizend vluchtelingen zijn teruggekeerd.

Andere organisaties noemen die schatting wel erg optimistisch. Het Wereld Voedsel Pogramma (WFP) denkt dat alle vluchtelingen voor het einde van de zomer terug willen zijn. Maar een aantal factoren maakt de repatriatie moeilijk voor te bereiden. 'Met de ervaringen die we tot nu toe hebben opgedaan, kunnen we weinig', waarschuwde een hulpverlener. 'We kunnen slechts raden wat ons te wachten staat.'

Een bijkomend probleem is dat de meeste terugkerende Kosovaren opnieuw geregistreerd moeten worden. De Serviërs hebben het grootste deel van de identiteitspapieren in beslag genomen, opdat de Kosovaren nooit meer zouden kunnen terugkeren. De Unhcr gaat er voorlopig vanuit dat vijftig tot zestig teams zich met registratie bezig zullen houden, twintig minuten per vluchteling.

Volgens een plan waarover de gezamenlijke hulporganisaties het zijn eens geworden, ligt de prioriteit nu bij de vluchtelingen binnen Kosovo zelf. Dit zijn de etnische Albanezen die de bergen in gevlucht zijn op zoek naar bescherming van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK, of die door de Serviërs uit hun huizen zijn gehaald om te dienen als menselijke schilden.

WFP schat dat zich in Kosovo 650 duizend ontheemden bevinden. 'Velen van hen zullen wanhopig zijn van de honger en ondervoeding', zegt Stephen Green, leider van het WFP in Kukes.

In het plan van de VN wordt een ordelijke twee-fasenstructuur beschreven, waarin de vluchtelingen beginnen terug te keren zodra de ontheemden binnen Kosovo zijn gevoed en onderdak hebben. In de praktijk zullen volgens de organisaties de twee fasen al vanaf het begin overlappen.

Green geeft er de voorkeur aan

Ieder ander zou meteen naar beneden zijn gestormd

Van onze correspondent
Michel Maas

KOSOVO 12-6-99

Machinegeweervuur schudt ons wakker. Een recks salvo's klinkt. De doffe ploffen van de zware machinegeweren die Serviërs bovenop hun pantserauto's hebben staan. Mannen haasten zich naar buiten met hun kalasjnikovs. De schoten komen van onderaan de berg waarop wij ons bevinden.

De salvo's gaan nog even door, maar al gauw komen de eerste mannen terug. Beneden op de asfaltweg – de weg van Prizren naar Pristina – staat een Servische pantserwagen. Hij vuurt zijn kogels in het rond, de bossen in, en zomaar in de lucht. Enkele honderden meters verderop doet een tweede pantserwagen hetzelfde.

Het zijn vreugdeschoten, zoals Serviërs ze ook wel afvuren op bruiloften. De Serviërs zijn kennelijk blij. Waarom dat zo is, is niet duidelijk. Misschien vieren ze de overwinning. In Belgrado schijnt het akkoord dat in Macedonië is gesloten als een groot succes voor Milosevic te zijn gepresenteerd. De NAVO heeft aan al zijn eisen toegegeven, heet het.

Misschien zijn ze blij dat ze weg mogen uit Kosovo. Of misschien willen ze alleen maar laten horen dat ze er nog altijd zijn.

Isak Asllani ziet en hoort het schieten zwijgend aan. Zijn geweer houdt hij nonchalant in zijn rechterhand. Vrienden bewonderen zijn zelfbeheersing. Ieder ander zou in zijn geval nu onmiddellijk naar beneden zijn gestormd om de Serviërs een lesje te leren. Maar Isak niet. Hij heeft een sterke geest, zegt hij zelf. Hij heeft zichzelf altijd onder controle.

Maar in zijn blik naar de Serviërs beneden smeult haat. Haat die hij heel kalm, maar onverminderd levend houdt, sinds 26 augustus. Hij praat zelden over wat

> Isaks nieuwe vrouw is tegen het verdriet

er toen gebeurde. Het valt hem zwaar en de mannen hier kennen zijn verhaal. Maar vandaag neemt hij mij mee richting Ranca, zijn dorp, en onderweg vertelt hij, kalm als altijd, hoe de Serviërs op die dag in één verwoestende klap zijn vrouw en al hun zeven kinderen doodden. Hij noemt hun namen: Halide (28), Burim (13), Lumnie (12), Ejub (9), Luljeta (8), Shpend (6), Xafer (4) en Antigona (1).

In een glooiend weiland stoppen we. Daar, onder een abrikozenboom, liggen ze begraven. Een eenvoudig graf van zand en twijgen. Twintig meter van het graf ligt nog steeds de tractoraanhanger waarop ze zaten toen ze werden gedood. Het was twee uur 's middags. Servische troepen vielen Ranca binnen en achtervolgden de vluchtende inwoners.

Ze schoten, eerst met dezelfde zware mitrailleurs als vanochtend. Daarna vuurde een tank. De ene granaat trof doel: hij sloeg een gat van een meter doorsnee in de bodem van de aanhanger, waarop behalve Isaks gezin ook zijn moeder en zijn schoonzus met haar zes maanden oude baby de dood vonden. Isak en zijn broer Musa raakten gewond door kogels.

De Serviërs schoten in het wilde weg op de krijsend wegvluchtende menigte. De plaats waar de tank stond is goed te zien. Achthonderd meter, hemelsbreed. De maaiers die er nu aan het hooien zijn, zijn vanaf deze afstand duidelijk te onderscheiden. 'Ze konden zien dat wij alleen maar burgers waren', zegt Isak.

De OVSE heeft in december het graf bezocht en een rapport opgemaakt. 'Ik geloof niet dat dat wat uitmaakt, maar ik hoop dat hiervoor ooit iemand verantwoordelijk wordt gesteld.'

Op de dag waarop hij uit het ziekenhuis kwam, heeft hij dienst genomen bij het UCK, het Kosovo Bevrijdingsleger waar hij sindsdien als soldaat tegen de Serviërs vecht.

We lopen naar het kleine huisje dat vrienden hem beschikbaar hebben gesteld, vlakbij de commandopost. Mevlide Abdiu komt het huisje uit en legt haar arm om hem heen. Zij is zijn nieuwe vrouw. Isak (39) wilde niet trouwen, maar zijn vrienden drongen erop aan. Zij vonden dat hij te veel verdriet had in zijn centje. Hij had een vrouw nodig. Dus vonden zij voor hem Mevlide, een lerares economie in Urosevac. Ze organiseerden een ontmoeting en drie weken later, op 28 november – de dag van de Albanese onafhankelijkheid – trouwde Isak met haar. 'Ze is nog niet zwanger', vertelt Isak, 'eerst moet dit hier afgelopen zijn.' 'Dit hier' gaat donderdag nog even door.

Gedurende de dag klinken verspreid de zware dreunen van tanks die hun granaten afvuren. 's Middags stijgt plotseling rook op boven het dorpje Papaz. Serviërs hebben de huizen in brand gestoken.

En in het volgende dorp waar alles al is uitgebrand, grijpt een rijzige oude man mijn hand. Hij kijkt mij aan, wil iets zeggen. Maar dan breekt hij. Hij zakt op de grond en begint te huilen.

Waarom? 'Om alles hier', zegt hij met moeite, 'Iedereen is weg, alles is verbrand, en ik heb ook mijn zoon al twaalf jaar niet meer gezien.' Misschien komen ze gauw weer terug? Door zijn tranen kijkt hij mij aan. 'Inshallah', zegt hij. Zo God het wil.

Een Serviër passeert met zijn bezittingen in de laadbak een konvooi van het Joegoslavische leger dat zich bij Merdare ook uit Kosovo terugtrekt. FOTO AP

Goudhaantje Blair nog lang niet rijp voor de slacht

Van onze correspondent
Bert Wagendorp

LONDEN

De Britse premier hoedde zich voor triomfantelijkheid, toen hij donderdag reageerde op de Servische terugtrekking uit Kosovo en de stopzetting van de bombardementen. In niets herinnerden zijn woorden aan Thatchers zegevierende 'Rejoice!' en 'It's great to be great again', na de herovering van de Falklands. 'Ik heb geen gevoel van triomf', zei Blair.

Er waren geen katten naar de talloze critici die zijn beleid inzake Kosovo de afgelopen maanden omschreven als 'naïef', 'oorlogszuchtig' of ronduit 'dom', en die van meet af aan voorspelden dat de bommencampagne tot mislukking was gedoemd; Blair presenteerde zich als de wijze staatsman die één deel van het karwei geklaard wist, maar die alweer bezig was met de nog resterende problemen. Hooguit de lijst van bedankjes deed denken aan de regisseur die de Oscar voor zijn film 'Kosovo' in ontvangst kwam nemen.

Enig leedvermaak en triomfalisme was menselijk geweest. En misschien zat er waarheid in de politieke tekening die *The Times* vrijdag afdrukte: Tony die als een Romeinse keizer de wapens van de overwonnen vijand in ontvangst neemt, en die op zijn hand heeft geschreven: 'Ik mag niet glunderen. Ik mag niet glunderen'.

Blair nam de afgelopen maanden een groot risico, door zich als de absolute havik van het bondgenootschap op te stellen. Was de Kosovo-campagne mislukt, dan zou dat, afgezien van de gevolgen voor de NAVO en de Kosovaren, zware politieke repercussies hebben gehad voor de man die zijn nek het verst had uitgestoken.

Een deel van de Britse media zat heimelijk op een mislukking te wachten, om eindelijk de aanval op de tot dusver onaantastbare premier te kunnen openen. Kranten als *The Daily Telegraph*, *The Times* en *The Daily Mail* behoorden de afgelopen weken tot de felste criticasters van zijn Kosovobeleid. Maar ook zij moesten deze week tot de conclusie komen dat Blair een goudhaantje is, dat voorlopig nog niet rijp is voor de slacht.

'De premier is de politieke held van deze oorlog en hij verdient het als zodanig erkend te worden. Als enige van de negentien NAVO-leiders verklaarde hij vanaf het begin dat de oorlog zowel juist was als noodzakelijk, en hij is daarvan niet meer afgeweken. Zijn nadruk op de noodzakelijkheid van de oorlog was cruciaal.' Die lovende woorden kwamen zondag van John Keegan, defensiespecialist van de The Daily Telegraph.

Ze waren opmerkelijk, omdat Keegan vanaf het begin van de campagne had beweerd dat de bommen onmogelijk tot succes konden leiden, en dat Blairs vermeende onervarenheid en naïviteit rampzalige gevolgen zouden hebben. Eerder al had Keegan toegegeven het ook met de uitkomst van de bombardementen bij het verkeerde einde te hebben gehad – en dat Blair de zakenjuister had ingeschat.

Er zat voor de Times en de Telegraph vrijdag niets anders op dan knarsetandend de nationalistische loftrompet uit de kast te halen. '*British troops lead Kosovo liberation*', kopte de Times, '*British troops take the lead in the liberation of Kosovo*', schreef de Daily Tel.

Blair, toch al de populairste Britse premier aller tijden, zal het de komende tijd aan zijn spindoctors overlaten om het Balkansucces van de baas te gelde te maken – 'Kosovo' heeft ook de laatste scepticus die er nog aan twijfelde dat Blair de eerste Labourpremier wordt die een tweede termijn zal veroveren het zwijgen opgelegd. Zelf moet Blair aan de slag met het etnische conflict binnen zijn eigen grenzen, dat in Noord-Ierland. Vindt hij ook daarvoor een oplossing, dan is zijn heiligverklaring nabij.

Clinton ziet victorie als 'morele rehabilitatie'

Het kost president Clinton grote moeite zijn vreugde over 'de overwinning' op Milosevic te verbergen. Hoewel de Republikeinen zijn euforie ongepast vinden, vindt Clinton zelf dat Kosovo hem na de affaire-Lewinsky heeft gerehabiliteerd.

Van onze correspondent
Bert Lanting

WASHINGTON

Het was V-Day, overwinningsdag, gisteren op de Whiteman-luchtmachtbasis in Missouri. President Clinton was naar de basis gereisd om de Amerikaanse luchtmacht geluk te wensen met het succes van de operatie tegen Joegoslavië.

Clinton kan zijn vreugde over de 'overwinning' op Joegoslavië maar moeilijk verbergen. 'We hebben in Kosovo het juiste gedaan, op de juiste manier en we zullen het werk afmaken', zei hij in een televisietoespraak tot het Amerikaanse volk.

De basis in Missouri, van waaraf de hypermoderne Stealth B-2 bommenwerpers opereerden, was de perfecte locatie om de boodschap te onderstrepen waar het Clinton om gaat. Ondanks alle kritiek op Clintons strategie heeft de NAVO toch Joegoslavië op de knieën gekregen zonder grondtroepen in te zetten en zelfs zonder één man te verliezen.

Voormalig nationale veiligheidsadviseur Brent Scowcroft erkende voor de televisie dat hij 'gelukkig' ongelijk had gekregen met zijn kritiek op Clintons beleid, maar de Republikeinen in het Congres zijn niet zo grootmoedig. Zij stemden kort geleden nog *en masse* tegen de luchtoorlog.

Volgens hen is de overwinningsroes die zij in het Witte Huis bespeuren, ongepast. 'Wij hebben burgers gedood. Dat is niet winnen. Honderdduizenden zijn vluchteling geworden. Dat is geen overwinning', zei de Republikeinse afgevaardigde Cunningham.

Maar dat neemt niet weg dat de afloop van de luchtoorlog een morele overwinning voor Clinton is. Volgens vrienden van Clinton, aangehaald in de *Washington Post*, ziet de president de operatie als een soort morele rehabilitatie na de vernedering van het Lewinsky-schandaal en de impeachmentprocedure tegen hem.

Volgens Witte-Huismedewerkers is de president de afgelopen tijd gegroeid in zijn rol als een van de gangmakers van de campagne tegen Joegoslavië. Anders dan normaal keek Clinton nauwelijks naar de dalende waardering in de pelilingen voor zijn optreden als president.

Clinton liet zich volgens hen ook niet van de wijs brengen door tegenslagen, zoals de onfortuinlijke misser waarbij de Chinese ambassade in Belgrado werd gebombardeerd. Vroeger zou dat tot een stroom van verwijten, twijfel en zelfmedelijden hebben geleid. Maar ditmaal had Clinton zich er volledig op gericht hoe het probleem opgelost zou worden, vertelde nationale veiligheidsadviseur Samuel Berger aan de Washington Post.

Clinton wordt ook geprezen omdat hij tot het einde heeft vastgehouden aan de strategie om geen grondtroepen in te zetten. Het Witte Huis wist dat de steun voor de operatie dan heel snel zou wegebben. Pas de laatste weken begon Clinton te vrezen dat hij die impopulaire beslissing mogelijk toch zou moeten nemen.

De Democraten hopen dat Clinton zijn herwonnen prestige zal kunnen gebruiken om een aantal maatregelen door te drukken waarop het Witte Huis allang hamert, zoals hervormingen in de gezondheidszorg. Maar het is de vraag of hij veel meer krediet gekregen heeft in het Congres.

De Republikeinen maken zich nu al zorgen over de kosten van de vredesoperatie in Kosovo, die waarschijnlijk vier miljard gulden per jaar zullen belopen. Daarbij komt het gevaar dat er nu wel slachtoffers onder het Amerikaanse contingent zullen vallen.

Nederland stuurt 2050 soldaten naar Kosovo

Van onze verslaggever

DEN HAAG

De Tweede Kamer heeft vrijdag unaniem ingestemd met de inzet van 2050 militairen in Kosovo. Een deel van de Nederlandse KFOR-troepen zal dit weekeinde Kosovo binnentrekken. Zij zijn ingedeeld bij een Duitse brigade, die in het zuiden van de Servische provincie wordt gestationeerd.

De uitzending van de mannen en vrouwen is, zo schrijven de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie in een brief aan de Tweede Kamer, 'niet zonder risico'. Maar de risico's worden 'aanvaardbaar' geacht.

Bescherming van de eigen eenheden vormt volgens Van Aartsen en De Grave 'een cruciaal bestanddeel' van het operatieplan van KFOR. De geweldsinstructie voor de soldaten 'laat geen ruimte voor interpretatieverschillen'. Er kan 'robuust en slagvaardig' worden opgetreden tegen provocaties, aanvallen of andere vijandige handelingen.

De Tweede Kamer stelde veel vragen over eventuele commando-onduidelijkheid waardoor Dutchbat in 1995 in Srebrenica in de problemen kwam. Die is er volgens de ministers nu niet. Zij verzekerden de Kamer dat de troepen alleen onder bevel van de NAVO staan, en dat de Verenigde Naties geen enkel gezag over het contingent kunnen uitoefenen.

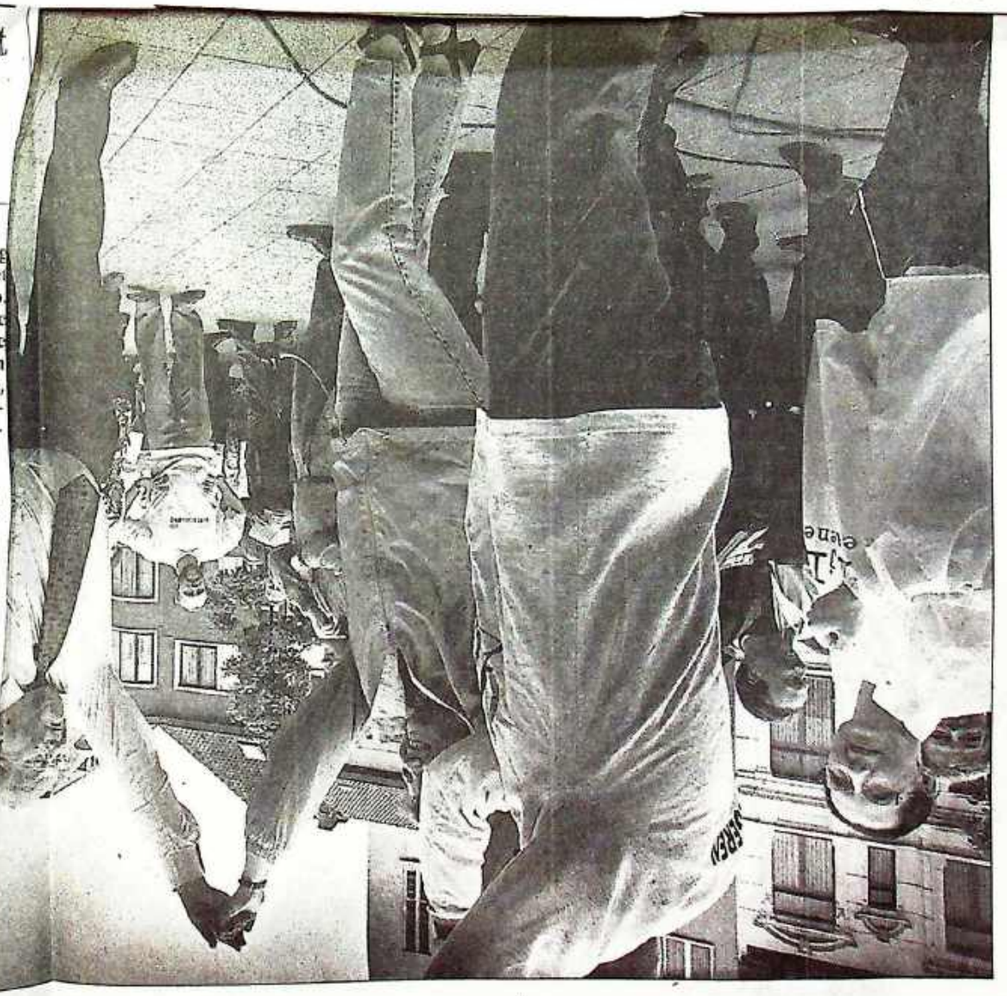

‘Blauw’ ruikt in Vlaanderen en Wal[illegible] het pluche

Van onze correspondent
Rob Gollin

BRUSSEL

Drie jaar geleden, na de ontdekking van de gruwelladen van kindervoerder Marc Dutroux en zijn kompaan Bernard Weinstein, wankelde België. Wie toen had durven voorspellen dat in de politiek veel bij het oude zal blijven, zou een plekje onder het spanlaken zijn toegedicht.

Maar recente peilingen voor de verkiezingen van komende zondag laten geen andere conclusie dat de dominante spelers van toen, de dominante spelers van vandaag zullen blijven: socialisten, christendemocraten, liberalen. Een van de spitsen van de White Beweging die toen ontstond, Paul Marchal, haalt met zijn partij de PNPb geen 1 procent meer. Twee jaar geleden scoorde hij nog ruim 10 procent. De grootste Vlaams Blok gaan, dat in grootte de derde partij van Vlaanderen kan worden.

Of de kippencrisis, losgebarsten op een moment dat de campagnes voortpruttelden, alsnog aardverschuivingen teweeg kan brengen, is de vraag. Politicoloog Kris Deschouwer van de Vrije Universiteit van Brussel: 'De voorspelling is dat de groene partijen profiteren en de CVP van premier Dehaene klappen krijgt. Ik twijfel. Ik bespeur dat de Belgen vooral moperen dat ze geen kip meer kunnen kopen. Welke machtinatios hebben gelcid tot de affaire, houdt ze nogenaamd niet bezig.

De Belgen moeten flink aan de bak als ze zondag voor de 'moeder aller verkiezingen' in het stemhokje verdwijnen. Vier briefjes hebben ze bij zich, en wie in het Duitstalig gebied in het oosten van de Ardennen woont zelfs vijf.

De kwalificatie 'moeder aller verkiezingen' is geen verzinsel van een weinig inventieve copywriter uit bezorgdheid over een lage opkomst. België kent stemplicht. De inwoners kiezen maar liefst acht parlementen: de deelgaties voor het Europees parlement, op federaal niveau de Kamer en de Senaat, en vijf regionale vertegenwoordigingen. Dat zijn de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, de Raad van de Franse Gemeenschap en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap.

België bestaat uit drie gewesten, het Vlaamse, Waalse en Brusselse gewest. Er zijn ook drie gemeenschappen, Vlaams, Franstalig en Duitstalig. De federale staat bestit over de inwoners van het land, de gemeenschappen over de inwoners van de richting van een liberale familie, die in Wallonië met de PS in zee gaat, en in Vlaanderen met de CVP. Deschouwer gelooft er niet dat de verkiezingen tussen de twee grote partijen zullen uitmonden in een pact, maar de schaamte is van een pact, maar de schaamtelijkheid houdt vol dat er geen spra-

FOTO TIM DIRVEN – DE MORGEN

Veiligheidschef legt functie neer na Turkse alliisterzaak

Van onze buitenlandredactie

AMSTERDAM

Necati Biltcam, de chef van de Turkse veiligheidsdienst, heeft op bevel van minister Sadettin Tantan van Binnenlandse Zaken zijn functie neergelegd. Biltcam is het eerste prominente slachtoffer van een alliistcrschandaal dat steeds grotere vormen aan lijkt te nemen.

De politie van Ankara heeft de afgelopen maanden op grote schaal prominente politici afgeluisterd, onder wie premier Bülent Ecevit en Tansu Ciller, leidster van de oppositionele Partij van het Ware Pad (DYP), verscheidene ministers en andere prominenten. Minister Tantan had eerder deze week al hoofdcommissaris Cevdat Saral en zeven andere politiemensen geschorst.

De afgelopen dagen ontluiden Turkse kranten steeds meer schokkende feiten. De politie luisterde maandenlang politici, hoge militairen, journalisten en advocaten af. Het bleek dat een aantal zwarte criminelen telefonisch contact had gehad met de hoogste politieke en militaire kringen. Ook werd het afluisteren van Ecevits telefoon geïntensiveerd na de arrestatie van PKK-leider Öcalan in Kenia.

De politie ging zelfs zo ver om telefoonaansluitingen in het gebouw van de Generale Staf en van het secretariaat van de Nationale Veiligheidsraad (MIT) af te tappen. Wie daarbe het bevel heeft gegeven is onbekend.

Sommige waarnemers vooropstellen dat dit 'Turkygate'-schandaal nog grotere vormen zal aannemen dan de berucht Susurluk-affaire uit 1996. Toen bleek dat er nauwe banden bestonden tussen de Turkse staat en verschillende maf-

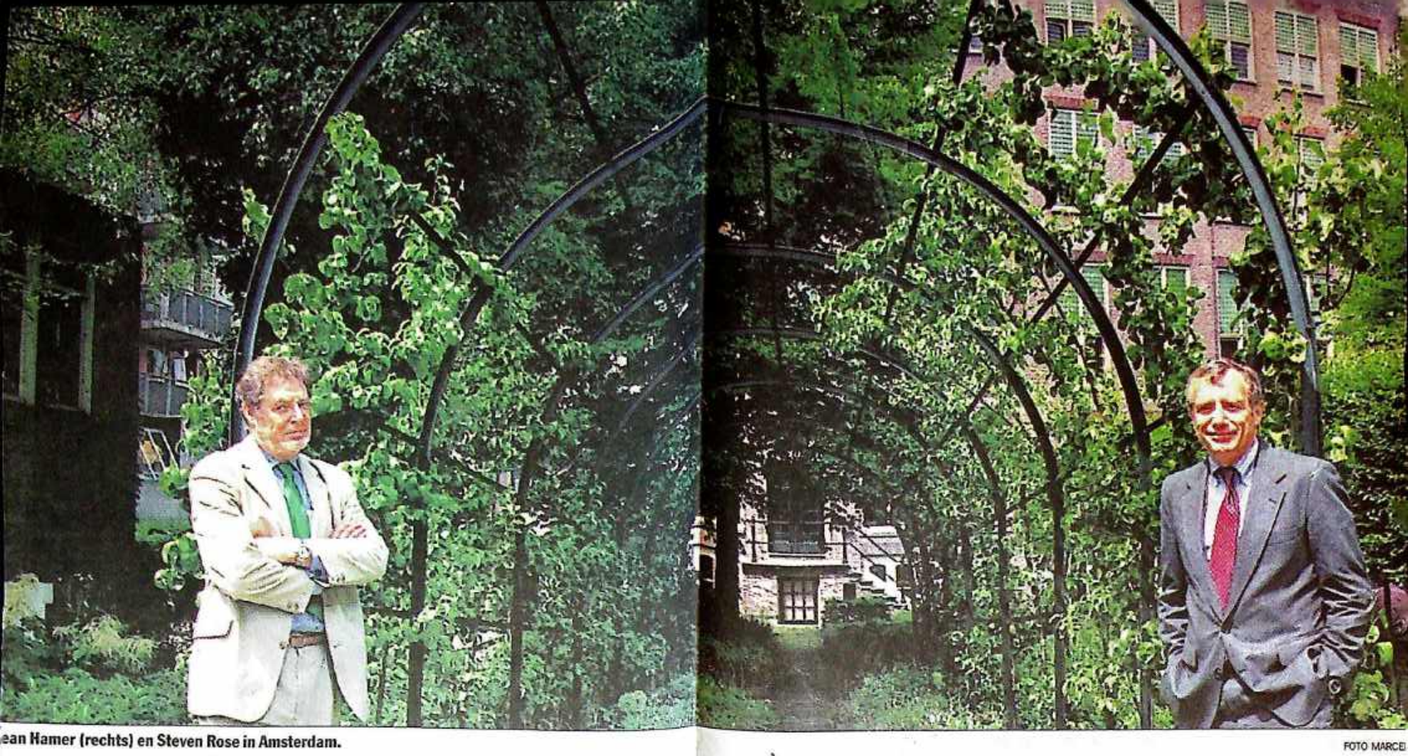

ean Hamer (rechts) en Steven Rose in Amsterdam.

FOTO MARCEL

Historie contra genen

Verslaving, somberheid, zin in seks; menselijk gedrag wordt gestuurd door genen, zegt de Amerikaanse onderzoeker Dean Hamer, de ontdekker van het homogen. Veel te rechtlijnig, vindt zijn collega Steven Rose: het leven is een proces. Beiden waren in Nederland voor een feestje.

WORDT DE mens gevormd door zijn genen, en vloeit zijn gedrag welhaast automatisch voort uit het genenpakket dat hij of zij bij de conceptie heeft meegekregen? Of is dat een te simpele, om niet te zeggen povere, voorstelling van zaken?

Afgelopen dinsdag, bij de viering van het negentigjarig bestaan van het Nederlands Instituut voor Hersenonderzoek (NIH) in Amsterdam stonden twee sprekers tegenover elkaar. Afgaande op de titel van hun voordracht waren die bereid de tegengestelde uitgangspunten met verve te verdedigen: Dean Hamer en Steven Rose.

Niet dat het tot een debat tussen beide kwam. Daar was het de gelegenheid niet voor. Het NIH had vijf internationaal vooraanstaande hersenonderzoekers naar Amsterdam genood voor het in ontvangst nemen van de C. U. Ariëns Kappers medaille – genoemd naar de eerste directeur van het in 1909 opgerichte herseninstituut. Behalve Hamer en Rose waren dat de Amerikanen Gerald Edelman, Vilayanur Ramachandran en Michael Gazzaniga.

De Amerikaanse moleculair-bioloog Dean Hamer, hoofd van de sectie Genstructuur en -regulatie van het Nationaal Kanker Instituut van de VS, sprak dinsdag over *From genes to brain to behavior* – een titel die een rechte lijn tussen genen, hersenen en gedrag suggereert. De Engelse biochemicus en neurobioloog Steven Rose, directeur van de onderzoeksgroep Hersenen en Gedrag van de Open Universiteit in Milton Keynes, ging met *Genes, brain and behaviour: beyond neurogenetic determinism* een stap verder. Niks rechte lijn van gen naar hersenstructuur naar gedrag: de (biologische) werkelijkheid is veel complexer.

Hamer verwierf in 1993 bekendheid met zijn ontdekking van het 'homo-gen', een brokstuk DNA op het 'vrouwelijke' geslachtschromosoom (het X-chromosoom). Dat zou ervoor verantwoordelijk zijn dat mannen met deze genetische aanleg een seksuele voorkeur aan de dag leggen voor andere mannen. De ontdekking vloeide voort uit een bredere belangstelling van Hamer: welke relatie bestaat er tussen de genetische aanleg van een persoon en diens gedrag.

Niet alleen de seksuele voorkeur heeft daarbij zijn interesse, maar ook psychologische kenmerken zoals de mate van neurotisch gedrag of – het tegenovergestelde – aangenaam gedrag. Of de neiging om nieuwe dingen te onderzoeken en uit te proberen of de vraag waarom mensen beginnen met roken, waarom ze ermee doorgaan en waarom ze er vaak niet mee kunnen stoppen. 'Voor een onderzoeker bij het Nationaal Kanker Instituut natuurlijk ook een relevante vraag', aldus Hamer.

Voor een antwoord op deze vragen richt hij het zoeklicht op enkele neurotransmitters, de stoffen die zorg dragen voor de prikkeloverdracht tussen hersen- en zenuwcellen en zodoende medeverantwoordelijk zijn voor een belangrijke *output* van de hersenen: iemands gedrag. Zou het kunnen dat verschillen in gedrag tussen mensen samenhangen met hun genetische aanleg die zich uiten in diverse hoeveelheden van neurotransmitters in de hersenen?

Hamer heeft aanwijzingen gevonden dat er tussen mensen inderdaad relevante verschillen bestaan in genen die te maken hebben met de neurotransmitter-huishouding. Een belangrijke neurotransmitter is de stof *serotonine* (5-HT), die een rol speelt bij zulke uiteenlopende zaken als depressiviteit, angstigheid, verslaving, agressie, impulsiviteit, dominant of juist coöperatief gedrag en seksueel gedrag en libido.

Hamer ontdekte dat van een belangrijk gen, het serotonine-transportgen (5-HTT), twee vormen bestaan, een korte en een lange versie. Beide versies zijn bij mensen zo'n beetje even sterk vertegenwoordigd: ongeveer de helft beschikt over de lange versie en de andere helft over de korte.

Het 5-HTT-gen maakt een eiwit aan dat zich nestelt op het membraan van een hersencel. Het zorgt ervoor dat de serotonine die de cel op een naburige hersencel 'afvuurt', na gedane arbeid weer wordt opgenomen in de cel van herkomst. De lange versie van het 5-HTT-gen werkt volgens Hamer beter dan de korte; het produceert twee tot drie keer meer van het serotonine-transporteiwit dan het korte gen.

Dit verschil uit zich ook in gedragingen van mensen. Uit psychologische tests van ruim vijfhonderd proefpersonen op hun mate van neurotisch gedrag bleek Hamer dat personen met de korte versie van het 5-HTT-gen een aantal punten hoger scoren op de diverse schalen voor het meten van neurotisch gedrag dan mensen met de lange versie. Volgens Hamer verklaart het verschil in genetische aanleg 5 procent van het verschil in de testuitkomsten.

Soortgelijke verschillen vond hij voor roken en voor het optreden van een winterdepressie bij mensen. Personen met de korte vorm van het 5-HTT-gen zijn niet alleen wat neurotischer in hun gedrag, ze blijken ook vaker roker te zijn én ze hebben meer moeite met stoppen met roken dan personen met de lange vorm van het serotonine-transportgen. En een winterdepressie komt relatief iets vaker voor bij personen met het korte 5-HTT-gen.

VERRASSEND is Hamers bevinding dat de meervormigheid van het serotonine-transportgen ook samenhang vertoont met de frequentie van geslachtsverkeer, zij het op een complexe manier. Onder personen die 'het' gemiddeld één keer per week of vaker doen, blijkt de frequentie van het geslachtsverkeer het hoogst bij diegenen met de korte versie van het gen. Onder de groep die minder dan één keer per week geslachtsverkeer heeft, zijn het juist degenen met de lange vorm van het gen die het het vaakst doen.

Ook een andere neurotransmitter, *dopamine*, beïnvloedt het seksueel gedrag, concludeert Hamer uit een andere studie. Dopamine heeft een verband met de neiging van mensen nieuwe dingen te onderzoeken en spanning te beleven (*novelty seeking*). Een van de genen die een rol speelt in de dopaminehuishouding in de hersenen, het *dopamine D4 receptor gen*, kent, net als het 5-HTT-gen, een korte en een lange versie. Die verschillen in de mate waarin ze dopamine binden.

Mensen met de lange versie scoren zo'n 10 procent hoger op de schaal die *novelty seeking* meet dan mensen met de korte versie. Hamer stelde vast dat dit verschil ook doorwerkt in het aantal en de aard van de seksuele partners die iemand heeft. Heteroseksuele mannen met de lange vorm van het dopamine-receptorgen hebben vaker ook seks met mannen gehad dan mannen met de korte vorm van het gen. Voor homoseksuele mannen geldt dat ze vaker ook vrouwelijke sekspartners hebben gehad dan homo's met het korte dopamine-receptorgen.

> 'Genen verklaren niet waarom Serviërs de Albanezen uitmoorden'

Hamer plaatst zijn bevindingen van de laatste zes, zeven jaar in het kader van een slingerbeweging die hij waarneemt in het onderzoek naar de grondslagen van het menselijk gedrag. De oude Galenus meende dat het lichaam de geest beïnvloedt – hij verklaarde bijvoorbeeld een melancholische geestesstemming uit een teveel aan 'zwarte' gal in het bloed. Freud, volgens Hamer 'de eerste onderzoeker van de menselijke geest', draaide aan het begin van deze eeuw de zaken radicaal om. Hij zag de menselijke geest als *tabula rasa*, een onbeschreven blad dat gaandeweg gevuld raakt met ervaringen en invloeden vanuit de omgeving. In de eerste plaats via de relatie met de ouders.

Nu slaat de slinger weer naar de andere kant door, volgens Hamer niet in de laatste plaats door de stormachtige ontwikkelingen in de genetica en de gentechnologie. Die maken de methoden van onderzoek naar het verband tussen genetische aanleg en gedrag 'honderd maal krachtiger dan voorheen mogelijk was.'

Van de ruwweg honderdduizend genen die het menselijk genoom bevat, komt 60 procent tot expressie in de hersenen. Het kan dus haast niet anders, meent Hamer, dat het menselijk gedrag, dat in de hersenen wordt geconcipieerd en 'voorgevormd', onder genetische invloed staat.

Maar zijn tegenvoeter Steven Rose moet niets hebben van deze 'kortsluiting' die Hamer, en vele anderen met hem, aanleggen tussen gen en gedrag. Rose vindt genetische verklaringen van menselijk gedrag veel te rechtlijnig, veel te simpel en eigenlijk maar armoedig.

Zoals alle biologisch leven is ook het menselijk leven niet ééndimensionaal, niet te herleiden tot die éne rechte lijn van de DNA-streng, die de genetische code voor de productie van eiwitten bevat. Biologisch leven is vierdimensionaal, met naast de drie dimensies van ruimte ook nog de dimensie van de tijd, een dimensie die vele genetisch georiënteerde gedragsonderzoekers verwaarlozen, meent Rose. Leven is een proces, geen statisch geheel.

In zijn voordracht van afgelopen dinsdag illustreerde Rose zijn denkbeelden aan de hand van eigen onderzoek aan het gedrag van jonge kuikens. Ze pikken naar alles wat ze aan voedsel wordt voorgehouden. Maar zijn het toevallig zeer bitter smakende korreltjes, zoals in Rose's experimenten, dan zullen ze er een volgende keer niet weer zo snel naar pikken.

DIT 'LEERPROCES' gaat gepaard met veranderingen in de neurotransmitter-huishouding in de kuikenhersens en in de verbindingen (synapsen) tussen de hersencellen. Zogeheten cel-adhesiemoleculen veroorzaken een verandere vorm van de synapsen. Dat proces kan worden geblokkeerd met antilichamen tegen de adhesiemoleculen, waardoor het kuiken vergeet wat het eerder heeft geleerd.

'Een fraai voorbeeld van de moleculaire ontleding van het proces van lange-termijngeheugenvorming', noemde Rose zijn eigen experimenten. Maar zijn ze ook relevant voor menselijk gedrag? Nee, we begrijpen er niet eens het leren bij kuikens mee, want dat is een veel complexer proces, aldus Rose.

Vervolgexperimenten met het injecteren van corticosteroïden leerden Rose dat deze hormonen, die onder stress vrijkomen uit de bijnier, het leervermogen en het geheugen nadelig beïnvloeden. Kuikens die van elkaar worden gescheiden, ervaren stress. Het vermogen van de hersenen om te leren en te herinneren is dus mede afhankelijk van de omstandigheden. En deze geestesvermogens resideren niet alleen in de hersenen, maar ook elders in het lichaam, zo vatte Rose zijn bevindingen samen.

Menselijk gedrag valt niet te verklaren door alleen op genetisch niveau te kijken. Ook sociale, psychologische en (levens)historische verklaringen zijn nodig, betoogt Rose. 'Ultra-darwinistische' opvattingen als van de Engelse zoöloog Richard Dawkins, die de mens ziet als louter een reproductiemachine van 'zelfzuchtige genen', bevallen hem evenmin als radicaal-existentialistische opvattingen dat 'de mens is wat hij wil', totaal vrij. 'Dawkins kan niet verklaren waarom de Serviërs in Kosovo de ethnische Albanezen uitmoorden. En Sartre en aanhangers hebben geen antwoord op de menselijke tragedie die het gevolg is van de ziekte van Alzheimer', aldus Rose.

Wat Rose voor ogen staat, zo schrijft hij ook in zijn jongste boek *Lifelines* (Allen Lane The Penguin Press, 1997), is een verklaring van menselijk gedrag die verschillende benaderingen en niveaus integreert. 'Een meer holistische, integrerende biologie, die complexiteit begrijpt en er plezier in heeft, die het genetische reductionisme overstijgt door in plaats van het gen het organisme centraal te stellen in het leven.'

Gerbrand Feenstra

WEEKUIT

• Winnaar en verliezer keren elkaar de rug toe. De Britse generaal Jackson (rechts) en de Joegoslavische generaal Marjanovic lopen weg na het tekenen van het vredesakkoord over Kosovo. Foto EPA

12-6-99

Leiders maken balans op na Kosovo

Oorlog telt ook winnaars

SLOBODAN MILOSEVIC
President Joegoslavië

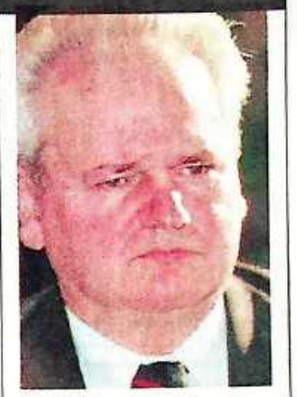

Kans op overleven minimaal

Door Erwin Tuil

De Joegoslavische president Slobodan Milosevic zal de komende tijd nog wel pretenderen dat hij de oorlog gewonnen heeft; dat hij voor de zoveelste keer het westen te slim af is geweest. Als zijn logica gevolgd wordt, dan zouden zijn verloren oorlogen in Slovenië, Kroatië en Bosnië ook overwinningen zijn geweest. En anders had hij er in ieder geval niets aan kunnen doen.

Met Kosovo ligt dat anders. De provincie ligt in Servië en niet daarbuiten, de oorlogsschade is dit keer in Servië en niet daarbuiten. Milosevic mag dan met een uitgestreken gezicht zijn volk melden dat Kosovo slechts tijdelijk onder internationaal bestuur komt, maar dat zal het leeuwendeel van dat volk worst zijn. Dat wordt geconfronteerd met de gevolgen van de bombardementen die Milosevic over zijn land afriep.

De kampioen van de conflicten staat nu voor het eerst van zijn leven voor de taak iets weer op te bouwen. Het uitgangspunt daarvoor is beroerd. De economie ligt plat. De gedemoraliseerde bevolking hamstert al voor de winter en vreest voor de oogst van dit jaar en volgend jaar. De verborgen werkloosheid is door de vernielingen reëel geworden en geld voor uitkeringen is er nauwelijks.

President Milosevic ging uiteindelijk akkoord met een vredesplan dat beroerder is dan dat van drie maanden geleden. Vroeg of laat zal hij de Serviërs moeten uitleggen dat hij Kosovo heeft overgedragen aan de internationale gemeenschap en NAVO, dat hij in feite een volledige militaire overgave in Kosovo accepteerde en dat hij Albanees zelfbestuur op termijn moet dulden. Bovendien zal hij ergens in de nabije toekomst moeten uitleggen dat Servië geen economische hulp krijgt omdat hijzelf aangeklaagd is wegens oorlogsmisdaden. Het kan maanden duren, maar de acceptatie zal er niet door toenemen.

Milosevic heeft zijn macht gebaseerd op geld, niet op ideologie. Alleen als hij de middelen vindt om zijn machtsapparaat te betalen en de opponenten koest te houden, heeft hij overlevingskansen. Maar de mogelijkheden daarvoor zijn door de oorlog en de uitkomst ervan fors geminimaliseerd.

BORIS JELTSIN
President Rusland

Het telefoontje kwam op 19 april. De NAVO-bombardementen op Joegoslavië hadden niet het gewenste effect, de relaties tussen Washington en Moskou

TONY BLAIR
Premier Groot-Brittannië

De Britse premier Tony Blair hoopt de geschiedenis in te gaan als een van de grote triomfators van de oorlog in Kosovo. Nauwe-

land en Bill Clinton besloot dat het tijd was om het Kremlin te bellen. Het Westen had Rusland nodig, luidde de boodschap. Na Clinton eerst uitvoerig de les te hebben gelezen, stemde Jeltsin in. Zes weken later lag er een akkoord.
Jeltsin heeft in zijn houding tot het Westen altijd de juiste keuzes gemaakt. Nooit heeft de president zich aan de hand van de nationalistische en anti-westerse stemming in zijn land laten meeslepen in een wild avontuur. Hoewel Jeltsin aan het begin van de strijd om Kosovo vuur spuwde en dreigde met een 'Derde Wereldoorlog', bleek al snel dat hij zich niet werkelijk wenste in te laten met zijn 'Slavische broeder' Milosevic.
Jeltsin was hoofdzakelijk woedend omdat Rusland door de NAVO buitenspel was gezet. De crisis dreigde voor de voormalige supermacht uit te lopen op een gigantisch gezichtsverlies. Maar het Westen had zich schromelijk in

Onterecht buiten spel gezet

Door Wierd Duk

Ruslands invloed vergist, bleek toen het Rusland alsnog bij de onderhandelingen moest betrekken. De vrede werd daardoor bespoedigd en de relaties met Moskou zitten weer in de lift. Een echte winnaar is Jeltsin niet te noemen, maar ook niet de verliezer die hij dreigde te worden. En hij heeft laten zien dat hij nog altijd degene is die Ruslands koers bepaalt.

Winnaars

Servië en Kosovo verwoest, mogelijk duizenden Kosovaren vermoord, Servische burgers gedood door NAVO-missers, het Joegoslavisch leger verzwakt en zeker anderhalf miljoen vluchtelingen. Dat staat nu al op de eindafrekening van operatie Allied Force. Toch kent de oorlog om Kosovo niet alleen verliezers. Xavier Solana en Tony Blair gelden zelfs als duidelijke winnaars. De leiders, die hun volken loodsten door 79 dagen oorlog, kunnen ook hun eigen balans opmaken: krijgen zij applaus, of moeten zij beschaamd afdruipen.

Bejubeld als de Churchill van zijn tijd

Door Bob van Huët

landse oppositie of een sceptische publieke opinie en aangemoedigd in de altijd krijgszuchtige tabloids, kon Blair zich presenteren als de hardste opponent van Milosevic. Terwijl zijn Amerikaanse vriend Clinton schuchter optrad, groeide Blair in de rol van ijzervreter. Zoals Thatcher schitterde in de Falklandoorlog en Major goed uit de Golfoorlog kwam, zo leek Blair zijn *finest hour* te zoeken op de Balkan. Hij was als enige NAVO-leider een uitgesproken voorstander van een machtig grondoffensief om de taaie Serviërs eronder te krijgen.
Duidelijk is dat Blair deze internationale crisis heeft gebruikt om Groot-Brittannië heel wat zwaarder te laten wegen in Europa en op het wereldtoneel. De meest beladen briefings over de strijd in Kosovo kwamen vaak uit Londen, waar minister van buitenlandse zaken Cook niet aarzelde Milosevic te demoniseren.
Aan tegenstrijdigheden ontbrak het daarbij niet. Terwijl 'Tony' zich in vluchtelingenkampen in Macedonië liet bejubelen als de Churchill van zijn tijd, constateerde de Britse afdeling van Amnesty International bitter dat tot dan toe slechts 330 Kosovaarse vluchtelingen waren toegelaten in Engeland zelf. Het was slechts een fractie van wat de meeste andere Europese landen hadden opgenomen.

XAVIER SOLANA
Secretaris-generaal NAVO

Onder het uiterlijk van een welzijnswerker paart secretaris-generaal Solana van de NAVO koelbloedigheid aan voorzichtigheid. Die eigenschappen, en zijn diplomatieke capaciteiten, maakten Solana tot de man die erin slaagde de NAVO tijdens haar eerste echte oorlog bijeen te houden.
De voormalige Spaanse minister van buitenlandse zaken behoort onmiskenbaar tot de 'winnaars' van de oorlog in Kosovo. Bovendien heeft hij een felbegeerde nieuwe benoeming op zak. Als eind dit jaar zijn termijn bij de NAVO afloopt, wordt Solana de sleutelfiguur in het Europese buitenland- en veiligheidsbeleid. Zo er nog iemand twijfelde aan zijn geschiktheid daarvoor, dan zullen die twijfels nu wel verdwenen zijn.
De 56-jarige fysicus stond voor de onmogelijke opgave negentien NAVO-landen op één lijn te houden. De manier waarop hij daarin is geslaagd, dwingt respect af. Solana wist de Noord-Atlantische Raad ervan te overtuigen dat bombardementen noodzakelijk waren, desnoods zonder mandaat van de VN. Hij had daarvoor een even sluitende als logische argumentatie: voor Solana was een aanval op Joegoslavië de enige manier om een humanitaire ramp op de Balkan te vermijden. Alleen een volledige zege van de NAVO zou het de vluchtelingen mogelijk maken terug te keren naar huis. Met minder nam hij dus geen genoegen.
Solana heeft de afgelopen weken een persoonlijke kruistocht tegen het kwaad gevoerd en gewonnen.

Volledige zege op het kwaad

Door Hetty van Rooij

BILL CLINTON
President Verenigde Staten

President Clinton heeft de reputatie dat hij zich altijd weer weet te redden uit een moeilijke situatie. Met Kosovo heeft hij dat opnieuw laten zien. Zijn strategie om de oorlog alleen in de lucht te voeren, heeft gewonnen, ondanks sombere voorspellingen van het hele politieke establishment, buitenland-experts en militairen. Maar de overwinning is niet te danken aan wijs beleid of een goed doordacht plan. Dit was een oorlog waarin hij zich helemaal niet gelukkig voelde. Het was in feite meer de oorlog van Madeleine Albright. Haar harde aanpak van Milosevic kwam bovendrijven toen Clinton zelf middenin het impeachmentproces zat.
Clinton heeft gedurende de luchtcampagne zelden krachtig leiderschap uitgestraald. Hij ondergroef zijn eigen positie keer op keer door de optie van grondtroepen uit te sluiten. Hij sprak weinig in het openbaar over de oorlog. Hij stond daarbij onder druk van vice-president Gore, die vreesde dat een slepende oorlog in Kosovo zijn verkiezingscampagne nadelig zou beïnvloeden. Clinton wist ook dat deze oorlog weinig steun had in het congres, waar de Republikeinse meerderheid hem er keer op keer er op wees dat Kosovo een Vietnamachtig moeras is. De steun van de publieke opinie, die tijdens de Lewinsky-affaire groot was gebleven, holde achteruit. 'Geen Amerikaanse slachtoffers' had daarom de hoogste prioriteit.
Zoals bij Clinton vaak het geval is, hebben externe factoren en niet zijn eigen ideeën uiteindelijk de doorslag gegeven. De oorlog werd geïntensiveerd omdat de adviseurs erop wezen dat een winter met doodvriezende vluchtelingen uiterst onaangename tv-beelden zou opleveren. Onaangenaam voor Clinton, en nog onaangenamer voor Gore. En de laatste week gingen de bombardementen het leger van Milosevic echt pijn doen.
Clinton is weer als overwinnaar uit de strijd gekomen. Zijn Republikeinse tegenstanders, die na hun nederlaag bij de impeachment dachten eindelijk te kunnen scoren, staan opnieuw in hun hemd. Clinton kan de geschiedenis ingaan als de president die de toekomst van de NAVO heeft gered en die de eerste en enige oorlog met een humanitair doel in deze eeuw heeft gewonnen.

Redder van de NAVO

Door Jaap van Wesel

Tussen staken opmars naar Pristina

Britten aan grens Kosovo

12-6-yyy

BLACE/MOSKOU/BELGRADO – Een lange kolonne Britse pantser- en andere militaire voertuigen is gisteravond bij het invallen van de duisternis vanuit de Macedonische hoofdstad Skopje in de richting van Blace, aan de grens met Kosovo, opgetrokken. De Britten zijn vanochtend vanaf 05.00 Kosovo binnen getrokken.

KOSOVO

- **Hele kamer voor sturen soldaten**
- **'General Mike' geliefd**

Zie verder pagina 3 en 23

Het is de bedoeling dat zaterdagmiddag al een 'aanzienlijke' NAVO-troepenmacht in Kosovo is, zei een NAVO-functionaris gisteren. Behalve de Britten, die uit Macedonië naar Kosovo gaan, zullen Franse en Duitse eenheden de grens van Kosovo oversteken.
Volgens zegslieden binnen de Britse strijdmacht wil de Britse generaal Michael Jackson, die het bevel zal voeren over de NAVO-troepen in Kosovo, pas vanmiddag in Pristina aankomen. De eerste troepen die vanochtend de grens overgaan, moeten de weg naar Pristina mijnenvrij en veilig maken, wat drie uur zal duren. Direct daarna wordt het zware geschut de provincie binnengereden, waarna het commando volgt. Jackson zal vanavond op het vliegveld van Pristina, waar hij zijn hoofdkwartier vestigt, een persconferentie geven, aldus de zegslieden.
Rusland stichtte gisteren grote verwarring bij de NAVO door onaangekondigd troepen en pantserwagens van de vredesmacht in Bosnië door Servië naar Kosovo te sturen om deel te gaan uitmaken van de vredesmacht daar. Britse troepen die zich in Macedonië opmaakten om over de weg Kosovo binnen te gaan, kregen het consigne zich gereed te houden voor een snelle bezetting van het vliegveld van de Kosovaarse hoofdstad Pristina om een eventuele Russische landing te verhinderen. De spanning week toen de Russen uitlegden wat hun bedoeling was.
De Russische minister van buitenlandse zaken Ivanov bezwoer de Amerikaanse vicepresident Gore en minister van buitenlandse zaken Albright dat de troepenbewegingen slechts bedoeld waren als voorbereiding op de vredesmissie. Volgens de Joegoslavische onderminister van Buitenlandse Zaken Vujovic worden de Russische paratroepen verwacht in de Kosovaarse hoofdstad Pristina. De mededeling van Vujovic komt nadat Rusland heeft verzekerd niet zonder voorafgaande afspraak troepen Kosovo te laten binnengaan. Moskou heeft gezegd dat de para's aan de grens van de provincie zullen wachten op een akkoord met de NAVO over een gezamenlijk commando voor de vredesmacht KFOR.

Campagne

De Servische terugtrekking gaat intussen verder. Volgens de NAVO hadden gisterochtend reeds 4.000 van de in totaal 40.000 Servische soldaten Kosovo verlaten.
Zoran Djindjic, een van de leiders van de oppositie in Joegoslavië, heeft een campagne van stakingen en manifestaties tegen president Milosevic aangekondigd. Tegenover de Duitse pers verklaarde Djindjic vervroegde verkiezingen te willen afdwingen zodat Joegoslavië zich van Milosevic kan ontdoen. Temidden van de militairen vertrekken ook Servische burgers, leden van de Servische minderheid, uit Kosovo.

Reuter/AFP/DPA

• Een brandend Servisch huis bij het vliegveld van de Kosovaarse hoofdstad Pristina. Veel Servische bewoners van Kosovo slaan op de vlucht voorafgaand aan de komst van de NAVO-troepen. Foto Reute

'Alsof een compleet leger Kosovo binnentrok'

Bankroet Rode leger jaagt westen stuipen op het lijf

Zo'n 150 Russische soldaten brachten gisteren de NAVO in rep en roer.

Door onze correspondent
Wierd Duk

„Alsof een compleet leger Kosovo binnentrok, zo reageerden de NAVO-landen op de aankomst van onze Russische troepen in Joegoslavië". De nieuwslezer kon gisteravond een vleugje triomfalisme niet verbergen. Het Russische leger mag dan bankroet zijn , een handjevol soldaten was er wel in geslaagd de machtige NAVO-landen de stuipen op het lijf te jagen.
Met argwaan en toenemende verbazing reageerde het Westen op het onverwachte bericht gistermorgen dat een voorhoede van zo'n 150 Russische troepen vanuit Bosnië via Joegoslavië optrok naar Kosovo. In Moskou waren onderhandelingen over de inbedding van een Russisch troepencontingent in de vredesmacht KFOR stukgelopen en de NAVO was niet zeker van de Russische bedoelingen. De verwarring werd groter doordat het persbureau Itar-Tass meldde dat het eindoel van de Russen 'mogelijk' de Kosovaarse hoofdstad Pristina was.

Actie

De troepenverplaatsing leek een dissidente actie van ontevreden generaals, die al eerder hun ongenoegen over het vredesplan hadden geuit. Misschien hadden zij de instemming van generaal Leonid Ivasjov, de 'havik'-achtige Russische militaire onderhandelaar, die had gedreigd een afzonderlijke overeenkomst met Milosevic te sluiten.
Internationale tv-zenders zonden inmiddels beelden uit van een colonne Russische pantservoertuigen, die Belgrado was gepasseerd. De militairen bleken afkomstig van de SFOR-stabilisatiemacht in Bosnië. Zij hadden de witte 'S' overgeschilderd en droegen nu het KFOR-embleem. De NAVO, geprikkeld door de mogelijkheid dat de Russen eerder in Kosovo zouden zijn, reageerde door Britse militairen opdracht te geven zich gereed te maken de provincie binnen te gaan.
Maar de potentieel explosieve situatie kalmeerde toen de Amerikaanse vice-president Gore meedeelde dat het Kremlin hem had verzekerd dat de Russen de grens met Kosovo niet zouden oversteken.

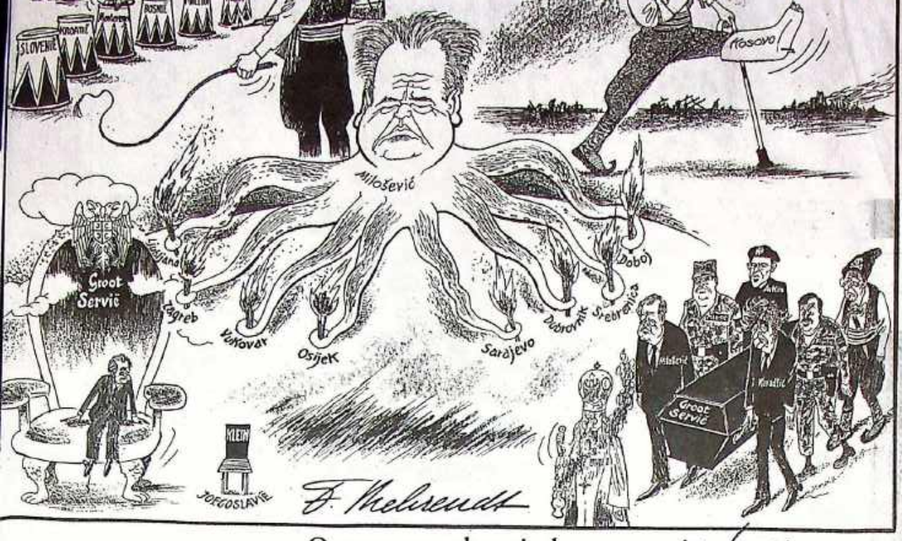

Op weg naar het einde. 12-6-99

Jeltsin moet zich hoeden voor gevoelens in leger

door Pieter van der Sloot

MOSKOU, zaterdag

De Russische media weten kennelijk meer raad met oorlog dan met vrede. Nergens ter wereld was de woede vlak na het begin van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië, buiten Belgrado, zo groot als in Moskou.

Terwijl honderden betogers de Amerikaanse ambassade bekogelden met flessen, en nationalisten en communisten vrijwilligers opriepen om de 'bloedbroeders' op de Balkan te hulp te schieten, waarschuwde president Boris Jeltsin zelfs voor een wereldoorlog.

Stilte

Maar gisteren was de stilte over Joegoslavië in de Russische pers meer dan opvallend. Net zo opvallend was de ineens doortastende, prominente houding van het Russische leger. Alleen 'Nezavisimaja Gazeta'(Onafhankelijke Krant) opende met de prangende kwestie hoe, onder welk bevel en naar welke sector de tussen de 2500 en 10000 Russische vredessoldaten Kosovo moeten worden binnengeleid.

Wat een verschil met een paar maanden geleden. Toen beheerste de kwestie-Kosovo, waar de Servische 'bloedbroeders' door het Westen werden 'gekneveld', vrijwel de gehele Russische natie. De anti-westerse stemming in Rusland was algemeen, van links tot rechts, en dreigde zelfs zo ver door te schieten, dat het de communisten voor de verkiezingen, later dit jaar, in de kaart zou spelen. Plotseling begonnen kranten en tv het conflict in Joegoslavië ook van de kant van de Albanese Kosovaren te belichten.

Maar het Kremlin bleef diep gefrustreerd over het feit dat het door Washington en Brussel simpelweg was gepasseerd. En die frustratie is er nog steeds. Met name in het Russische leger, waarvan premier Sergej Stepasjin eergisteren nog toegaf dat de toestand daarvan werkelijk 'catastrofaal' is. Er is al jaren geen geld voor soldij, voor behoorlijke huisvesting, voor militaire oefeningen.

Toen Jeltsins speciale afgezant, Viktor Tsjernomyrdin, vorige week samen met de Fin Ahtisaari de doorbraak meldde in de besprekingen met de Servische dictator Milosevic, werd hij door de communisten en nationalisten direct uitgemaakt voor een verrader, die de Russische belangen had 'uitverkocht' aan het Westen.

„Eigen geweten"

Het gapende gat tussen de Russische politiek en het Russische leger trad pijnlijk aan het licht, toen generaal Leonid Ivasjov, die bij de onderhandelingen met Milosevic aanwezig was gweest, zich over het bereikte akkoord zeer kritisch uitliet. „Ik denk dat iedere militair dit akkoord met zijn eigen geweten in

Boris Jeltsin

overeenstemming moet zien te brengen."

Het was dezelfde Ivasjov die er gisterochtend, tijdens de besprekingen met de Amerikaanse onderminister van Buitenlandse Zaken Strobe Talbott, wederom op aandrong dat de Russen in Kosovo een 'eigen sector' krijgen. En als dat niet kon in overleg met de NAVO, dan maar in overleg met Belgrado.

Bevelstructuur

Het heeft er alle schijn van dat het vernederde, verpauperde Russische leger, dat toch nog altijd 1,2 miljoen manschappen telt, op het voormalige slagveld in Kosovo het prestige probeert te herwinnnen dat het de afgelopen maanden en jaren heeft verloren. En men kan daarbij de vraag stellen in hoeverre de bevelstructuur nog rechtstreeks loopt via het Kremlin naar de generaals in het veld.

Het feit dat een in Bosnië gelegerd konvooi Russische troepen gisterochtend al Kosovo introk, terwijl de NAVO-troepen nog in Macedonië zaten, was vooral ook een symbolische daad. Het Russische leger, zo was de boodschap, laat niet met zich sollen; laat zich niet besturen door wie of wat dan ook van buitenaf.

Maar Defensieminister Igor Sergejev kon deze actie in Moskou aanvankelijk 'niet bevestigen noch ontkennen'. Was hij er zelf wel van op de hoogte? Was deze actie gecoördineerd door het Kremlin? Of opereerden sommige Russische generaals op eigen houtje?

Premier Stepasjin maakt er eergisteren geen geheim van dat de kosten van de Russische vredesoperatie (minstens 300 miljoen gulden per jaar) door de Verenigde Naties zullen moeten worden opgebracht.

De jonge Russen die 'het geluk' hebben om in Kosovo de vrede te mogen dienen, en waarbij ze met bijna duizend dollar soldij per maand belanden in een financieel Walhalla, zullen voorlopig niet morren.

En de rest van het leger? De invloedrijke militaire commentator Pavel Felgenhauer zei gisteren dat de aanwezigheid van Jeltsin in het Kremlin voor het leger een steeds grotere handicap is. Hoge officieren zouden er meer dan genoeg van hebben dat de president telkens de militaire en strategische belangen van Rusland opoffert, ten bate van een clubje supermiljonairs uit zijn kring. In wezen waarschuwde Felgenhauer voor een naderende militaire coup.

BERLIJN

JERUZALEM: Hans Ku

Belgrado beschiet dorpen Albanië

TIRANA, zaterdag

Ondanks een kersvers vredesakkoord hebben gisteren Joegoslavische troepen het Kosovaarse dorp Gorozhup bij de grens met Albanië in brand gestoken. Sinds de nacht van donderdag op vrijdag beschoten zij ook grensdorpen in Noord-Albanië.

Dat verklaarde de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in Tirana gisteren. Of er gewonden zijn gevallen, werd niet gemeld.

Bij de nachtelijke acties kwamen mortieren in het Albanese dorp Letaj terecht, en werden drie huizen in Pogaj geraakt. Gistermiddag werden ook Dobrune, Vlahan en opnieuw Letaj bestookt.

Intussen ging de terugtrekking van Joegoslavische troepen, zoals overeengekomen in het akkoord, gisteren door. De Joegoslavische media meldden dat ongeveer 30 bussen met Servische militairen de provincie gisteren verlieten. Ook stegen twee MiG-21's op van de Kosovaarse hoofdstad Pristina richting Belgrado.

Op verschillende wegen in het noorden van de provincie vonden opstoppingen plaats door de vertrekkende konvooien, en burgers die zich per auto bij hen voegden. Ook Servische burgers in Zuid-Kosovo verlieten in groten getale hun huis en gingen op weg naar Pristina. Nog eens 250 Serviërs vluchtten gisteren van Kosovo naar Montenegro. (Reuters/AP)

Opmars Russen overvalt NAVO

Van onze speciale verslaggever

BRUSSEL, zaterdag

De NAVO is gisteren volstrekt verrast door het plotseling oprukken van een Russische SFOR-eenheid uit Bosnië richting Kosovo. De Noord-Atlantische Raad, het hoogste beslissingsorgaan van de NAVO, is daarop vier uur in spoedberaad bijeen geweest om dit nieuwe gegeven en de op het punt staande intocht van de eigen vredesmacht in Kosovo te bespreken.

De onverwachte Russische troepenbeweging riep om een doordacht antwoord, omdat de consequenties verstrekkend konden zijn. In een eerste reactie vroegen NAVO-functionarissen zich af of hier een race op de Kosovaarse hoofdstad Pristina op gang was gekomen, waarbij zelfs vergelijkingen werden getrokken met de Russische pogingen om na de Tweede Wereldoorlog zo snel mogelijk Berlijn te bezetten.

Alle lijnen met Rusland werden gebruikt om een crisis te voorkomen. De Russische onderminister van Buitenlandse Zaken, Strobe Talbott, die na vastgelopen onderhandelingen over de rol en plaats van de Russen in de internationale vredesmacht vanuit Moskou op weg was naar Brussel, maakte halverwege zijn vlucht abrupt rechtsomkeert om in Moskou de situatie te bezweren.

NAVO-secretaris-generaal Solana nam contact op met de Russische ambassadeur in Brussel om op de „snelst mogelijke wijze te bespreken" welke rol Russische troepen in de vredesmacht kunnen spelen. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, die sprak met haar Russische collega Ivanov en de Amerikaanse vice-president Al Gore, kreeg vanuit Moskou de „absolute" verzekering dat de Russen Kosovo zelf niet zouden intrekken.

Opmerkelijk was dat de Russische colonne aan de Joegoslavische grens door een regerings- en militaire delegatie uit Belgrado werd verwelkomd. De Russische generaal Ivasjov waarschuwde nog voordat de Russische troepenbeweging begon, dat Rusland niet om deelname wenste te bedelen.

„Geef ons ons eigen stukje", zei hij, er dreigend aan toevoegen dat Moskou zover kon gaan dat het zijn eigen sector in Kosovo zonodig direct met Belgrado zou regelen.

President Jeltsin noemde de relatie met de NAVO nog steeds bevroren: „Wat in de toekomst gebeurt, zullen we nog wel zien." De NAVO-raad reageerde uiteindelijk zo rustig mogelijk. Een functionaris verklaarde dat elke toenadering van Rusland verwelkomd wordt.

Hij wees er daarbij wel op dat er in alle in de afgelopen dagen gemaakte afspraken — waaronder die van de Veiligheidsraadresolutie — van eenheid van commando wordt gesproken. Dit in verband met de Russische wens absoluut buiten de NAVO om een eigen sector in Kosovo te beheren. Iets waar de NAVO absoluut tegen is.

Bij de NAVO, waar het einde van de oorlog al met champagne was gevierd, draaide door deze ontwikkeling heel het raderwerk weer als vanouds op volle toeren. De grote vraag was op welk moment de NAVO-troepen Kosovo zouden binnentrekken. Een NAVO-functionaris zei dat vandaag de intocht een heel eind op weg zou zijn.

Bovendien werd aangekondigd dat de KFOR-commandant Michael Jackson vanavond vroeg een persconferentie in Pristina zal geven, waarmee aangegeven werd dat NAVO-troepen vanavond in elk geval in de Kosovaarse hoofdstad zullen zijn.

Omstuwd door journalisten loopt de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, vrolijk zwaaiend door het vluchtelingenkamp Stenkovec, op zo'n 10 km van de Macedonische hoofdstad Skopje. Albrights eendaagse bezoek aan Macedonië was gisteren in de eerste plaats bedoeld voor overleg met Macedonische autoriteiten.

FOTO: EPA

Kamer akkoord met Kosovo-vredesmacht

12-6-99

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG, zaterdag

De Tweede Kamer is gisteren in een bijzondere zitting unaniem akkoord gegaan met de deelname van 2050 Nederlandse militairen aan de internationale vredesmacht voor Kosovo (KFOR).

Ook de Socialistische Partij (SP), die grote bezwaren had tegen de NAVO-bombardementen en GroenLinks, dat de luchtaanvallen met pijn in het hart heeft gesteund, stemden voor de Nederlandse deelname.

Vlak voor het debat had het kabinet in een brief laten weten dat het instemde met de vredesoperatie hoewel „de uitzending voor de Nederlandse mannen en vrouwen uiteraard niet zonder risico is."

Risico's

Volgens de ministers Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) en De Grave (Defensie) zijn de de „getroffen politieke en militair-operationele voorzieningen echter van dien aard dat de risico's aanvaardbaar worden geacht."

Premier Kok zie na afloop van de ministerraad: „We zijn niet naief, onze militairen verkeren daar in risicovolle omstandigheden. Maar het is verantwoord."

De VVD bracht aan het eind van het debat, dat bij hoge uitzondering op vrijdag werd gehouden, zelfs haar fractieleider Dijkstal in stelling om de 'verstrekkendheid' van de verantwoordelijkheid die de Kamer met de uitzending op haar schouders had genomen nog eens te beklemtonen.

Verantwoording

„We moeten geprepareerd zijn op tragische gebeurtenissen", aldus Dijkstal. „Maar ondanks die risico's zijn wij bereid de verantwoordelijkheid voor de uitzending op ons te nemen."

Volgens oud-Defensieminister Voorhoeve is er geen sprake van dat de VVD-fractie, die het Srebrenica-drama nog vers in het geheugen heeft, aarzelt over de deelname van Nederland aan KFOR maar wilde Dijkstal aangeven dat de Nederlandse bevolking zich moet realiseren dat er ongelukken kunnen gebeuren. Bijvoorbeeld als een voertuig met Nederlandse militairen op een landmijn rijdt.

De Nederlandse militairen, die bestaan uit artillerie (Gele Rijders), genie, marechaussee en transporteenheden (met onder andere helikopters), vallen onder een Duitse brigade die binnen enkele dagen een sector in Zuid-Kosovo zal binnentrekken.

Volgens minister De Grave blijven de Nederlanders een jaar in Kosovo maar een verlenging van deze periode is mogelijk. In dat geval zullen de Gele Rijders worden vervangen door eenheden van de gemechaniseerde infanterie.

Kosovo: begin van het einde

12-6-99

De eerste exercitie van de in omvang en opzet drastisch veranderde NAVO tot een instrument van de Noord Atlantische Club is geen catastrofe geworden — wat als gevolg van de lamentabele voorbereiding zeer wel mogelijk had kunnen zijn — ze is evenmin mislukt, maar werd toch allerminst een succes. De wereld heeft duidelijk laten weten dat ze niet toestaat dat de nieuwe NAVO zelfstandig politiek en militair gaat optreden.

DE WERELD VANDAAG

door GBJ Hiltermann

De nieuwe NAVO — onder dominerende Amerikaanse leiding — besloot in klein Joegoslavië politiek en militair te interveniëren zonder daar de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties om toestemming voor te vragen, zonder zich te vergewissen van de opstelling van Rusland en zonder een — moderne uitdrukking — „exit strategy", dat is een wijze om de interventie te beëindigen als ze niet mocht slagen, op te stellen.

Welnu, om de actie te kunnen beëindigen moest een beroep worden gedaan op... de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties die uitgenodigd werd een resolutie aan te nemen die tot stand was gekomen door bemiddeling van... voornamelijk Rusland. Dat is allemaal nogal pijnlijk voor de NAVO en vooral voor de supermacht Amerika.

Een winstpunt is dat de resolutie impliciet erkent „dat de actie van de NAVO gewettigd was omdat de toestand in de regio een bedreiging vormde voor de internationale vrede en veiligheid" en dus voldeed aan een vereiste uit het charter van de Verenigde Naties. En dus geen autonome beslissing was.

Internationale klimaat

Het gebeuren heeft heel wat veranderingen in de internationale politieke situatie teweeggebracht. Voor het eerst heeft „Europa" een politieke rol gespeeld.

Dat is vooral door het actieve optreden van de Britse prime-minister Tony Blair en diens nauwe samenwerking met de nieuwe Duitse regering van bondskanselier Gerhard Schröder, die zich beduidend markanter gedroegg dan van hem werd verwacht en die het voordeel had — wie had dat kunnen denken — een leidende Bündnis90/Grünen-figuur, Joschka Fischer, Buitenlandse Zaken te hebben toevertrouwd. Deze bleek niet alleen zeer doortastend en reëel te zijn, maar maakte het uiterst pacifistisch links niet wel mogelijk zich heftig tegen de NAVO-operatie te keren.

Niet minder merkwaardig liep het met Rusland, waar Boris Jeltsin begon met hoog van de toren te blazen tot hij tot de slotsom kwam dat Rusland militair (en financieel!) niet tot grote krachtsinspanningen in staat was en zich als „grote mogendheid" juist veel beter kon profileren door een leidende bemiddelingsrol te spelen.

Daarbij wel te bedenken dat de politieke situatie in Rusland uiterst ongewis is en in feite een als democratie vermomd autoritair bewind de dienst in het Kremlin uitmaakt en dat het een nest van intriges en machtsspelletjes is waar de oude en verzwakte Boris Jeltsin voorlopig nog de dienst in uitmaakt.

Zijn Kosovo-politiek is niet populair bij de communistische en nationale meerderheid in de Doema en ook niet bij al zijn medewerkers. Zolang hij aan de macht blijft, zal Rusland mokkend en mopperend in de Veiligheidsraad niet dwars liggen. Hetzelfde geldt voor China, dat de penibele situatie van de Verenigde Staten benut om het gezag van de supermacht in Azië in zijn eigen belang te ondermijnen, maar evenmin als Rusland de etnische zuiveringen van Slobodan Milosevic kan bewonderen. Beide landen zouden door etnische zuiveringen gevaar lopen uiteen te spatten.

Slobodan overwinnaar?

Er wordt overigens met groot gemak gesproken over terugkeer van de verdreven Albanese Kosovaren naar hun haardsteden. Het is al de vraag of ze dat wel allemaal willen. Verdreven en gebrutaliseerde gedeporteerden repatriëren niet allemaal.

Van de twee miljoen uit Bosnië verdreven inwoners keerden er slechts 550.000 terug toen dat mogelijk werd, en bijna drie miljoen verdreven Afghanen gaven er de voorkeur aan in Pakistan en Iran te blijven. Bedenkelijker is dat de Serviërs de terugkeer opzettelijk vrijwel onmogelijk hebben gemaakt door huizen en boerderijen van Albanezen te vernietigen, evenals hun identiteitspapieren. De infrastructuur is zwaar beschadigd en zelfs het eenvoudigste bestuur functioneert niet meer.

Heeft Slobodan Milosevic dan zijn doel bereikt en is hij de overwinnaar? Heeft hij Kosovo etnisch gezuiverd? Misschien, maar tot welke prijs! Niet alleen Kosovo maar ook klein Joegoslavië heeft voor honderden miljarden dollars schade opgelopen. Hij heeft — dunkt mij — veeleer zijn geliefde Servië te gronde gericht.

Wat mij hogelijk verbaast, is dat velen die met hem te maken hadden niet ongunstig over hem oordelen. Mij dunkt, we hebben te maken met een bezeten, zwaar gestoorde man uit een gestoorde familie; zowel zijn vader als zijn moeder pleegde zelfmoord. Hijzelf staat onder de invloed van een bezeten echtgenote en is van oorlogsmisdaden beticht. Tot de vele nog onopgeloste problemen behoort ook de vraag hoe de wereld van die man afkomt.

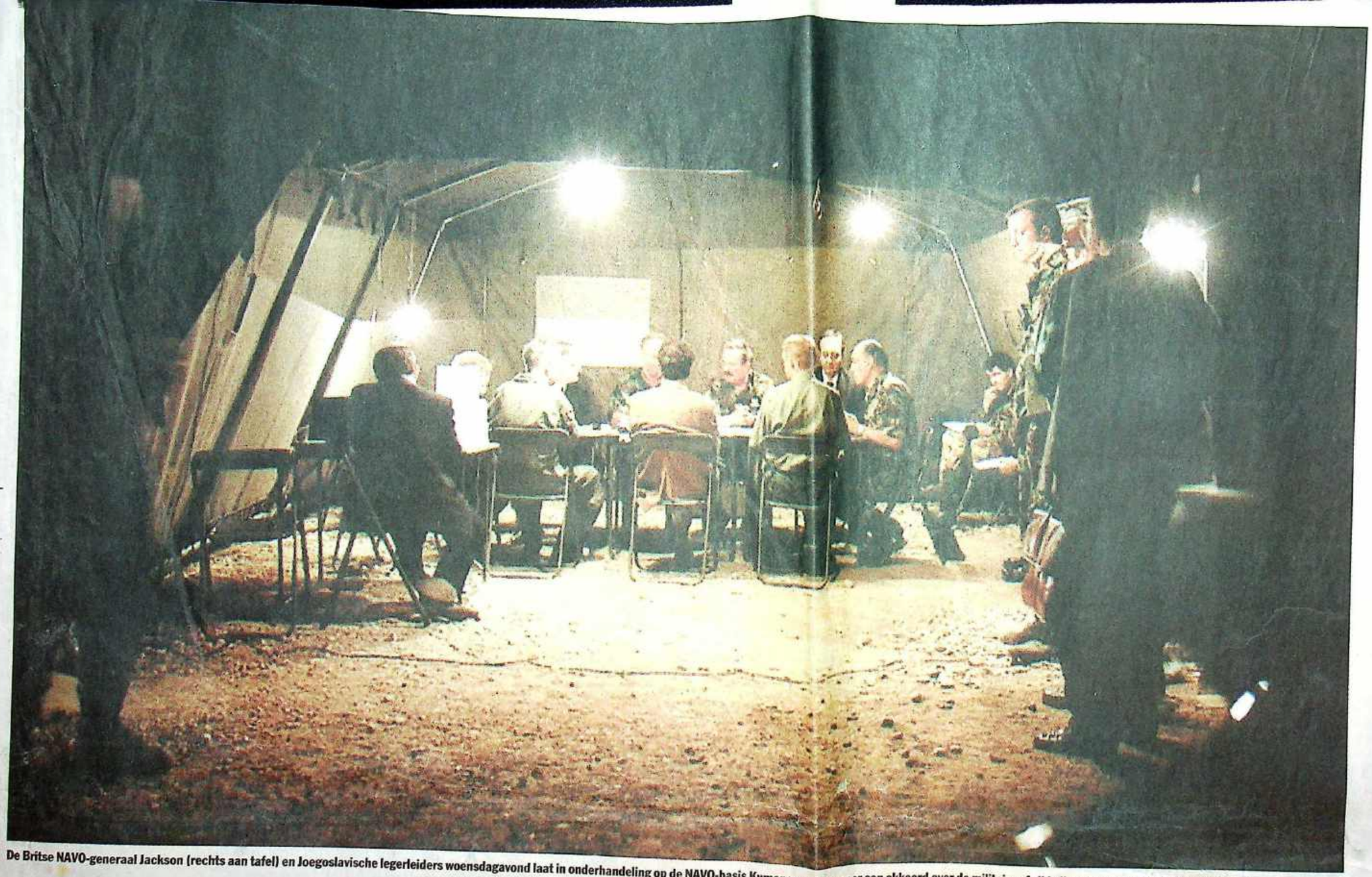

De Britse NAVO-generaal Jackson (rechts aan tafel) en Joegoslavische legerleiders woensdagavond laat in onderhandeling op de NAVO-basis Kumanovo, vlak voor er een akkoord over de militaire afwikkeling van de Kosovo-oorlog werd bereikt. FOTO AP

12-6-99

Een oorlog beginnen is gemakkelijk, maar hoe maak je er een einde

FINDSPEL

Eind van een relatie, ...
van de hond, ontslag, pensionering, kind het h... verlaten, onschuld verlor... of een dierbare vulpen, gestopt met roken, auto de deur uitgedaan, nooit meer naar de snackbar, paard later inslapen, afscheid van de fruitautomaat, baby geboren dus nooit meer stappen, studententijd voorbij, boom moeten kappen, geliefde bijlage stopt? Bedenk het maar – scheiden doet lijden, maar afscheid doet niet altijd zeer.

Inzendingen – geprint, getypt, op flop of leesbaar met de hand geschreven, gefaxt of gemaild – dienen voor 9 augustus in het bezit te zijn van:

de Volkskrant
red. Vervolg
Postbus 1002
1000 BA Amsterdam

fax 020 - 562 6289

vervolg@volkskrant.nl

EINDSPEL

aan. 'Soms werkt dat',
zegt een westerse
diplomaat. Ferme taal,
maar het lachen moet
de NAVO afgelopen
week zijn vergaan. De
afspraken met
Milosevic dreigden de
alliantie telkens te
ontglippen.
Reconstructie van
zenuwslopende
onderhandelingen over
het einde van een
oorlog.

door
Geert-Jan Bogaerts

HET moet een van de donkerste momenten van de oorlog zijn geweest voor de NAVO-planners. Het is donderdag 27 mei. Speciale aanklager Louise Arbour heeft net in Den Haag bekendgemaakt dat ze de Joegoslavische president Milosevic wil vervolgen wegens oorlogsmisdaden.

In de kantine van het NAVO-hoofdkwartier in Brussel werpt een diplomaat zijn handen in de lucht. Hij wrijft vermoeid in de ogen. 'Op dit moment zit alles tegen', zegt hij. 'Hoe moeten we ooit verwachten dat Milosevic zich soepel opstelt als hij niks meer te verliezen heeft.'

Hij is even stil. Dan: 'Stel je voor dat de geallieerden in het begin van 1945 met Hitler hadden kunnen onderhandelen. Toen het Ardennenoffensief was afgelopen, had het ook voor hem duidelijk kunnen zijn dat hij had verloren. Als we hem hadden kunnen bewegen te capituleren, had dat duizenden dode soldaten gescheeld en tienduizenden levens in de concentratiekampen gered.' Oké, een vrije aftocht voor Hitler is nooit overwogen en zou ook geen gerechtigheid zijn geweest. 'Maar moet je altijd het rechtvaardige doen, ook al kost dat mensenlevens? Is een leven dan minder belangrijk dan recht voor de doden?'

Op die donderdag, de 27ste mei, is de oorlog al ruim twee maanden aan de gang. Dag in dag uit houdt de NAVO vol dat haar strategie werkt. De voortdurende luchtaanvallen zullen president Milosevic uiteindelijk op de knieën krijgen. Soms lijkt het op een mantra, die woordvoerder Jamie Shea dagelijks herhaalt om ook de eigen mensen moed in te spreken. Want de twijfel over het succes groeit. Steeds groter wordt de kritiek op de zogeheten *collateral damage*, eufemisme voor afzwaaiers die tientallen onschuldige levens hebben gekost, in Servië en Kosovo. En het is niet alleen het westers publiek dat twijfels heeft.

Ook de NAVO-leden zelf zitten niet allemaal op één lijn. Duitsland en Italië pogen dag na dag het diplomatieke overleg vlot te trekken, soms tot grote ergernis van de Britse premier Blair. Blair laat via zijn propagandamachine met enige regelmaat uitlekken dat de alliantie toch overweegt om grondtroepen te sturen. 'Een typisch Britse discussie', zegt een zeer korzelige kanselier Schröder. Voor hem is zo'n invasie geen optie. Want hij heeft al moeite genoeg de steun voor de bombardementen in zijn wankele regeringscoalitie overeind te houden.

Een oorlog beginnen is gemakkelijk, hem beëindigen een stuk lastiger, zo realiseren de NAVO-diplomaten zich. Toen op 24 maart de eerste bommen vielen, waren ze nog optimistisch. Een paar dagen, en dan ziet Milosevic in dat het ons menens is. Dan zal hij alsnog het Rambouillet-akkoord tekenen.

'Dat was misschien wel de grootste fout die we gemaakt hebben', vertelt de diplomaat twee maanden later. 'We hebben niet tijdig genoeg ingezien dat Rambouillet voor hem volledig onacceptabel was.' Het akkoord voorzag eigenlijk in zelfstandigheid voor Kosovo en de stationering van een NAVO-troepenmacht in de opstandige provincie. 'Het was feitelijk alsof we Servië zijn onafhankelijkheid afnamen.'

Maar de bedoeling was goed. Nooit meer oorlog in Europa, werd vooral Tony Blair niet moe te verklaren. Geen dictators meer. 'In het Europa van de 21ste eeuw is geen ruimte voor politieke systemen van de 20ste', zei hij. De oorlog kreeg een morele rechtvaardiging, die velen bij de NAVO aansprak. 'Zeker, de bedoeling was goed, maar mag morele verontwaardiging ooit leiden tot oorlog? Dat is een vraag waar ik nog steeds niet uit ben', zegt de twijfelende diplomaat. De morele rechtvaardiging maakt het ook lastig een compromis te vinden, voegt hij eraan toe. 'Want hoe kun je een compromis sluiten met iemand die je zo slecht vindt dat je een oorlog met hem wilt voeren?'

Je onderhandelt niet met een Hitler of een Saddam. En op dat niveau bevindt zich, volgens de retoriek van Tony Blair en Jamie Shea, zo langzamerhand ook Milosevic. En toch, op dat donkerste moment, op 27 mei, waren achter de schermen drie mannen druk bezig het compromis te zoeken. Het moet een curieus beeld zijn geweest: de vriendelijke, dikkige Martti Ahtisaari, die twee veel machtiger mannen de huid volscheldt. Toch waren Strobe Talbott, mager, lijzig, vol professorale autoriteit opgedaan in Yale en Oxford, en Viktor Tsjernomyrdin, gepokt en gemazeld in de achterkamers van de Russische politiek, voldoende onder de indruk om naar Ahtisaari te luisteren. Sterker nog, de Amerikaan en de Rus deden wat de Fin hun opdroeg. 'We vinden geen vreedzame oplossing voor de oorlog in Kosovo als de internationale gemeenschap niet één lijn trekt', hield Ahtisaari hun voor. 'En de internationale gemeenschap, dat zijn jullie.'

Maar de internationale gemeenschap wilde aanvankelijk niet eens rechtstreeks met elkaar praten. Daar moest Ahtisaari tussen zitten. Eind mei waagden Talbott en Tsjernomyrdin zich voor het eerst samen in één kamer. Een hele overwinning voor Ahtisaari, na drie weken bemiddelen. 'Koppige mensen', klaagde hij tegen zijn ondergeschikten.

Ahtisaari's opzet lukte. Het was een succesvol trio dat op woensdag 2 juni op de Petersberg in Bonn kon aankondigen dat de internationale gemeenschap een vredesakkoord ging aanbieden aan de Joegoslavische president Milosevic. Prachtig hotel, daar op de Petersberg, historische setting ook. Daar concipieerde de Britse premier Chamberlain in 1938 zijn vredesplan, een onzalig vredesplan, bleek achteraf, omdat het weggeven van Sudetenland aan Hitler een stimulans bleek voor de Duitse dictator om nóg meer te eisen.

Maar het plan dat Ahtisaari en Tsjernomyrdin vorige week woensdag mee naar Belgrado namen, was van een heel andere orde, hielden NAVO-functionarissen vol. En de euforie was enorm toen Milosevic het plan aanvaardde, tot verrassing van bijna iedereen en het meest van Ahtisaari zelf. De NAVO bleef weliswaar voorzichtig, maar die behoedzaamheid werd vooral ingegeven door wantrouwen over de vraag of Milosevic zijn beloften zou nakomen. De Joegoslavische president was immers al eerder teruggekomen van plechtige toezeggingen.

De week die volgde waren zeven dagen van traineren, diplomatieke trucs en vaagheden, spelletjes, voortdurende bombardementen en menselijk leed. Achteraf rijst de vraag of de vrede niet te snel is uitgeroepen. Ja, is het antwoord.

Was al het uitstel nodig? Nee.

Draagt de NAVO schuld? Grotendeels zelfs.

Want er was een compromis gesloten met een oorlogsmisdadiger, met wie eigenlijk geen onderhandelingen gevoerd mochten worden. Dus het compromis moest gepresenteerd worden als een volledige overwinning van de alliantie en een volledige capitulatie van de dictator.

Vervolg op pagina 2

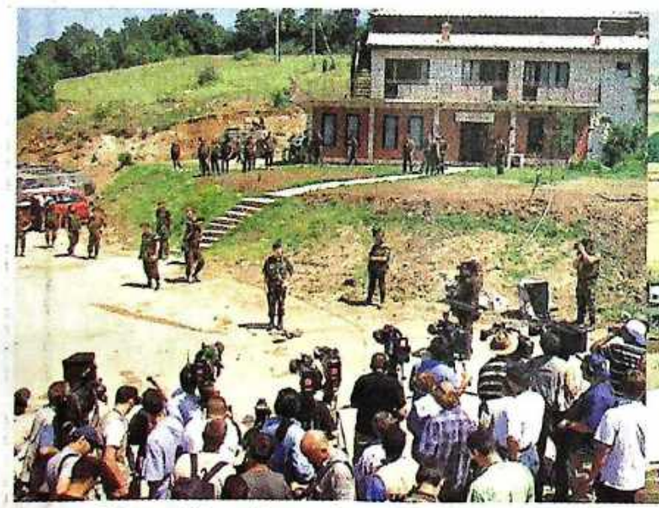

Restaurant Europa 93 aan de grens tussen Kosovo en Macedonië, waar militairen van beide partijen zaterdag 5 juni de onderhandelingen begonnen.

De Franse NAVO-basis Kumanovo in Macedonië, met in het midden de tent waar later in de week werd onderhandeld.

NAVO-generaal Jackson kondigt woensdagavond 9 juni aan dat partijen een overeenkomst hebben bereikt over de terugtrekking van Servische troepen uit Kosovo. Naast hem de Joegoslavische generaal Marjanovic.

De ministers van Buitenlandse Zaken van de G-8 in Keulen bijeen op donderdag 10 juni, vlak voordat de NAVO de bombardementen opschort.

FOTO'S AP/REUTERS/EPA

NAVO-interventie is nauwelijks voor herhaling vatbaar

12-6-99

De NAVO heeft zijn eerste oorlog gewonnen. Hierdoor is de weg vrij voor soortgelijke interventies elders, heeft premier Blair gezegd. ***Hugo Young*** *meent dat het bondgenootschap zich nu vooral zal beraden over de vraag welke kwesties geen ingrijpen waard zijn.*

Albanees vluchtelingetje in Kukes, Albanië. FOTO AP

DIT was de eerste oorlog die de NAVO voerde. De kans is groot dat het tevens haar laatste zal zijn. Door de bergen op de Balkan is een streep getrokken. Uit naam van de internationale moraal moeten de Serviërs ze in de ene richting overtrekken en de Albanese Kosovaren in de andere.

De militaire overwinning is een goede zaak. Desondanks zijn er voldoende redenen om je af te vragen of dit alles voor herhaling vatbaar is. De NAVO-campagne van de afgelopen maanden zal waarschijnlijk niet als exemplarisch, maar als een unicum de geschiedenis ingaan.

De Britse premier dacht hier anders over. Met de Blair-doctrine die hij zes weken geleden in Chicago verkondigde, sprak hij de opvatting uit dat Kosovo de weg moest effenen voor soortgelijke interventies elders. Hij schetste een beeld van de 'internationale gemeenschap', waarin 'wij ons niet langer kunnen afwenden van conflicten en schendingen van de mensenrechten elders, omdat dan ook onze eigen veiligheid op het spel staat'. De gewetenloosheid van bepaalde barbaarse acties zou een bondgenootschap van de deugdzamen het volste recht geven de nationale soevereiniteit met voeten te treden.

Toen Blair dit zei was het succes van de luchtoorlog nog verre van zeker. Nu Milosevic klaarblijkelijk is bezweken, lijkt het standpunt dat de NAVO overal ter wereld de internationale moraal moet gaan verdedigen, dubbel zo overtuigend.

Maar de overwinning is bepaald geen klinkende. De partijen hebben nog lang geen vrede gesloten, en het handhaven van die vrede zal nog veel langer duren.

Nu de Serviërs hun gezicht hebben gered door te staan op een VN-resolutie, door te eisen dat ook Russische militairen in Kosovo mogen worden gelegerd en door hun langdurige weigering als eerste de aftocht te blazen, lijkt het erop dat Milosovic noch zijn generaals de NAVO zullen provoceren tot nieuwe bombardementen die hun strijdkrachten nog verder zouden uitschakelen. Maar ondanks dit succes is een herhaling van dit ingrijpen elders niet te verwachten.

Laten we om te beginnen eens naar de details kijken. Uitgerekend de zege van de NAVO zorgt ervoor dat zij hierna veel minder armslag heeft. In Kosovo worden 50 duizend manschappen gelegerd (van wie 20 duizend Brits). Ook al kun je stellen dat zij op de Balkan nuttiger zijn dan in Noord-Duitsland, waar ze enkel een allang verdwenen vijand in het vizier houden, het betekent toch een enorme last voor een zeer lange periode. Een aantal NAVO-landen heeft reeds geklaagd over overbelasting. Vermoedelijk zullen er dan ook wat NAVO-eenheden vanuit Bosnië naar Kosovo worden overgeplaatst.

Dus hoeveel blijft er nog over voor een volgend internationaal avontuur? Dat is afhankelijk van de mate waarin de defensiebegrotingen worden verhoogd. Zelfs de regering van de havik Blair wil zich evenwel niet hard maken voor hogere uitgaven. Indien Europa haar streven naar een veiligheids- en defensie-initiatief serieus neemt, zal het er eens van moeten komen. Maar op dit ogenblik heeft de verdediging van de mensenrechten tegen barbaarse despoten in Kosovo haar grenzen bereikt.

Ten tweede is het de vraag hoeveel lidstaten de taken van de NAVO even wijds willen opvatten als Blair? In deze oorlog is de eensgezindheid op het nippertje gered. Als iemand aan het begin had verteld dat hij 75 dagen zou duren, was de eenheid er niet gekomen.

In die zin was de onderschatting van Milosovics uithoudingsvermogen een zegen. Iedereen voorspelde dat de oorlog een week zouden duren, en dus stemden allen er plechtig mee in. Maar ingrijpen in, pakweg, een van de Baltische landen is een heel andere zaak. Bij botsingen tussen minderheden aldaar zal Rusland rechtstreeks betrokken zijn.

Ook al is het mogelijk dat de mensenrechten daar even bruut worden geschonden als in Kosovo, kan ook maar iemand zich voorstellen dat de hele NAVO dan tot actie wil overgaan? Of, nog extremer, wie rekent er op een gezamenlijk Europees-Amerikaans militair optreden om de internationale gedragsnormen in het Midden-Oosten te verdedigen?

Op de derde plaats was de oorlog om Kosovo, zelfs al heeft de NAVO gewonnen, een afmattende zaak. De opgetogenheid van nu zal op den duur plaatsmaken voor uitputting. De actie vergde immens veel, zowel van de politiek en diplomatie als van de overheidsuitgaven en militaire middelen.

Dat de NAVO eensgezind bleef, was een prestatie van belang. Maar de militaire kant van de oorlog werd niettemin verzwakt door politieke beperkingen. Zowel in als tussen regeringen was er continu overleg nodig om iedereen binnen boord te houden. Zulk overleg is noodzakelijk en goed, zo kan men zeggen.

Maar de NAVO is zo dicht bij het breekpunt geweest dat de lidstaten huiverig zijn voor een volgende inspanning van deze omvang, een vrees die kan blijven bestaan zolang Kosovo nog versin het geheugen ligt.

En Kosovo zal ons nog lang bezighouden. Nog jarenlang zullen we dagelijks met de consequenties van de gebrekkige uitkomst geconfronteerd worden. Door de wreedheid van het optreden van Milosovic werd het een oorlog die we moesten voeren, en hij was niet zonder politiek heroïsme. Dat Duitsland, en nog wel onder een linkse regering, wilde deelnemen, was heel wat. En Tony Blair, die de buitengemeen grote politieke vrijheid van een krachtige Britse leider ten volle benutte, liet zich kennen als iemand waar men rekening mee moet houden.

Toch moet er ook worden nagedacht over de beperkingen van dit soort campagnes. Die komen helder naar voren nu de Serviërs er behendig voor hebben gezorgd dat niet alle Albanezen naar huis zullen terugkeren. De NAVO bleek niet bereid tot het voeren van een oorlog waarin eigen militairen konden sneuvelen, een reden temeer om ons niet al te hard op de borst te kloppen.

Ook de enorme prijs die Kosovo en de Kosovo-Albanezen hebben moeten betalen alvorens de strijd voorhen iets positiefs kan opleveren, moeten we als een waarschuwing zien. Het zal nog jaren duren voordat de misdaden tegen de menselijkheid in materiële zin zijn hersteld. Bovendien kan de stabiliteit in Macedonië en andere niet bij de strijd betrokken delen van de regio wel eens voor jaren ernstig verstoord zijn.

Men kan eigenlijk alleen maar hopen dat deze oorlog in zoverre gunstig is voor de internationale moraal, waarvan Blair de meest uitgesproken pleitbezorger werd, dat een herhaling niet nodig is. De oorlog bewees immers dat het Westen in staat is te reageren op een moreel onduldbare situatie, hetgeen allicht een afschrikkend effect heeft.

De boodschap was een andere dan die van Bosnië. Daar werd twee jaar lang gezuiverd en gemoord zonder dat de coalitie van George Bush, John Major en Douglas Hurd er daadwerkelijk iets tegen deed. Etnische zuiveraars weten nu dat er een nieuwe doctrine bestaat die ook in de praktijk kan worden gebracht. Zij zullen zich voortaan misschien wel twee keer bedenken voordat ze zich weer achter hun nationale soevereiniteit verschuilen.

Ik vermoed evenwel dat het afschrikkingseffect naar twee kanten werkt. De gebeurtenissen in Kosovo zullen beide partijen voorzichtiger maken. Wanneer de prijs van de overwinning wordt afgezet tegen datgene wat er is bereikt, zal de NAVO zich vast en zeker gaan beraden over de vraag welke kwesties geen interventie waard zijn.

Is deze woestenij werkelijk wat we wilden? Is onze alomtegenwoordigheid een belofte die we willen herhalen? Zijn de Verenigde Naties als vredeshandhavers werkelijk zo bankroet dat een volgende NAVO-operatie de voorkeur verdient boven de poging die structuur weer op de been te helpen? Is het voorstelbaar dat er in de nabije toekomst weer zo'n gigantische logistieke inspanning wordt geleverd?

En zal de diplomatie een volgende keer alle NAVO-leden ervan kunnen overtuigen dat de internationale mensenrechten altijd en overal moeten worden verdedigd? Als het moment daar is, betwijfel ik of zelfs Blair 'ja' zal zeggen.

Hugo Young is commentator van *The Guardian*.
©The Guardian/de Volkskrant
Vertaling: Margreet de Boer.

Ging Milosevic maar naar McDonald's...

12-6-99

FOTO EPA

Ongetwijfeld zal vroeg of laat elk land in de wereld een McDonald's hebben, en dan zal er wereldvrede heersen. *The New York Times*-columnist Thomas Friedman schreef een optimistisch boek over de globalisering.

MICHÈLE VAN DER PLAETSEN

De gouden bogen van McDonald's priemen boven voorsteden en invalswegen van de vrije wereld, de democratische wereld, stelt auteur Thomas Friedman vast in zijn recente boek *The Lexus and the Olive Tree*. Consumenten in de Derde Wereld zijn bereid een weekloon te betalen om te proeven van de vrije wereld. McDonald's is zo'n icoon van de vrije wereld en van het consumptiemodel van de Verenigde Staten.

Landen die de Amerikaanse waarden geadopteerd hebben, zijn minder vatbaar voor dictatuur. Thomas Friedman reisde als diplomatiek correspondent en *foreign affairs*-columnist van *The New York Times* de wereld rond, van Tel Aviv tot Kuala Lumpur, Caïro en Peking. En dan ontdekte hij: nooit voeren twee McDonald's-landen tegen elkaar oorlog. Ze zullen wel eens in een oorlog betrokken raken, maar dan tegen een land dat geen McDonald's-cultuur heeft. India tegen Pakistan bijvoorbeeld. Pakistan heeft geen McDonald's. Noord-Korea, Iran, Irak hebben geen McDonald's. Het zijn landen die beslist hebben een andere koers te varen. Zij doen niet mee aan de globalisering.

Sinds de val van de Muur in Berlijn is het systeem van Koude Oorlog voorbij. Vandaag zitten we in het systeem van globalisering, stelt Friedman vast. Slechts een handvol landen probeert er zich aan te onttrekken en leeft geïsoleerd van de rest van de wereld: Soedan, Iran, Afghanistan, Noord-Korea. De globalisering zoals Friedman ze ziet, is een Amerikanisering, en het oprukken van McDonald's is daarvan een symbool.

Globalisering is het wereldwijd verspreiden van het vrijemarktkapitalisme als economisch model. Binnenkort zal er geen land op aarde zijn dat niet inhaakt op dit model. Volgens Friedman blijven de Verenigde Staten de toon aangeven. Het schijnt hem in zijn 382 bladzijden dikke boek niet te dagen dat ook andere delen van de wereld kans maken om het model bij te sturen of te bepalen. Het debat over economische modellen is voorbij, zegt Friedman: er is er maar één model dat werkt: *free market capitalism*.

DE ELEKTRONISCHE KUDDE

Tijdens de Koude Oorlog zag de wereld er uit als een schaakbord. Elk onevenwicht op het schaakbord speelde onmiddellijk in het voordeel van een van de twee antagonisten. Sinds de Sovjet-Unie in elkaar gestort is, zijn er geen zwarte vakjes meer op het bord, zegt Friedman. Het spel is nu vervangen door Monopoly. De spelers zijn Intel, Cisco, Microsoft.

Eigenlijk kan geen enkel land zich nog aan de globalisering onttrekken. De wereld wordt immers bestuurd door de elektronische kudde. De miljoenen mensen die hun geld investeren in obligaties, aandelen en munten zijn gevoelig voor de stabiliteit van regimes en de geloofwaardigheid van hun economie. Amerikaanse pensioenfondsen beheren het deficit van verre landen. Een land dat afglijdt, wordt door de elektronische kudde gedropt. Dat ondervond Thailand toen bleek dat de explosieve economie er grotendeels op drijfzand was gebouwd. Het Thaise wonder groeide dankzij de elektronische kudde en stortte vervolgens weer in, door het wantrouwen van de elektronische kudde.

De globalisering van de markten deed nieuwe vormen van macht ontstaan, stelt Friedman vast. Vandaag oefent de elektronische kudde controle uit op regimes. Slecht beheer wordt afgestraft. Pseudo-democratieën met veel corruptie houden niet langer stand. In werkelijkheid verliezen de staten door de globalisering een stuk van hun autonomie. Staatshoofden moeten leren denken als gouverneurs, vindt Friedman. Ze hebben immers slechts beperkte soevereiniteit. De wereld wordt vandaag beheerst door één staatshoofd, de president van de Verenigde Staten. Friedman schept op over de adviezen die hij aan staatshoofden geeft, hij als kenner van de elektronische kudde en de globalisering.

De *global village* van een twintigtal jaar geleden was een beperkte globalisering, gebouwd op de dalende transportkosten, de verbeterde telecommunicatie, de export van de Amerikaanse cultuur. De huidige beslissende fase van globalisering is het resultaat van de liberalisering op de wereldmarkt en de explosie in de telecommunicatie. Veel meer mensen dan vroeger hebben toegang tot de financiële markten. Er ontstaan gigantische kapitaal- en informatiestromen. En gigantische kuddefenomenen. Eén opgeschrikt kalf kan voor een stampede zorgen en het lot van een natie beslechten.

> 'De onzichtbare hand van de economie zal jammer genoeg ook nooit werken zonder de onzichtbare vuist van de macht'

SOFTWARE UPDATEN

Sommige landen zijn zeer goed uitgerust om het spel van de globalisering te spelen, andere minder. Eigenlijk is het simpel, vindt Friedman. Een land bestaat steeds uit hardware en een *operating system*. De hardware is het soort economie: vrije markt, communisme of een mengvorm van beiden. Het operating system is het beleid. Planeconomie bijvoorbeeld in het oude Sovjet-systeem, of industrieel kapitalisme. Het eerste systeem noemt Friedman DOSCapital 0.0, het Amerikaanse liberalisme is DOSCapital 6.0. Taiwan, Groot-Brittannië en Hongkong kunnen zich ook tot deze topversie rekenen. De meeste Europese welvaartsstaten doen het met een minderwaardige versie, 5.0, zoals in in Frankrijk en Duitsland.

Om volop competitief te zijn op de globale markt kun je maar beter leven volgens de regels van de vrije markt en het korset van de vrije markt aanpassen, zoals Margaret Thatcher dat voor Engeland gedaan heeft. Dan groeit de economie en krimpt de politiek, stelt Friedman goedkeurend vast.

Staten hebben er belang bij hun imago te verzorgen. Tot hiertoe betekende het imago van een land voornamelijk iets in toerisme. Niet meer zo vandaag. Vandaag moeten staten investeren om hun imago bij investeerders te promoten. Staten moeten kunnen uitpakken met hun goede infrastructuur, moderne telecommunicatie, creatief klimaat, knappe architectuur. Kortom: hun modernisme. En hun geloofwaardigheid.

AFGUNST

Amerika is het land dat het meest van de globalisering profiteert, weet Friedman. Houden zo, pleit de globetrotter. De globalisering wordt alleen bedreigd door afgunst. Mensen, instellingen en structuren die niet mee kunnen in het ritme van de globalisering. In het ritme van de elektronische kudde. Ze proberen zich te handhaven door misdaad: wapenhandel in Rusland, plundering van het Amazonewoud in Brazilië. Deze 'schildpadden' vormen een bedreiging voor de democratie. Ze min of meer wat ademruimte gunnen, is voor het handhaven van de globalisering noodzakelijk. "De belangrijkste reden waarom we het IMF, de Wereldbank en de Verenigde Naties in stand moeten houden, is dat deze instellingen het de VS mogelijk maken hun belangen te behartigen zonder voortdurend Amerikaanse levens of de Amerikaanse schatkist te moeten aanspreken."

De onzichtbare hand van de economie zal jammer genoeg ook nooit werken zonder de onzichtbare vuist van d macht, schrijft Friedman. En het is Ame rika die deze vuist moet laten voelen Het Amerikaanse leger moet overal te wereld klaar staan om conflicthaarder te beheersen, zodat "McDonald's en Silicon Valley overal ter wereld kunnen bloeien". En dat moet jammer genoeg dan maar iets kosten aan de Amerikaanse staatsburger, de modelburger.

Een onthutsend simpel wereldbeeld. Schaamteloos simpel. Het enige denkbare nadeel van de globalisering is het verlies aan wat couleur locale. Overal ter wereld dezelfde McDonald's: een beetje jammer. Het zou leuk zijn als de identiteit – zonder excessen – in zekere mate behouden blijft. Friedman droomt eventjes over een goed evenwicht tussen globalisering en identiteit. De titel van het boek verwijst naar de kick die de auteur kreeg na het bezoeken van een hypermoderne Japanse Toyota-fabriek, waar de Lexus met robots wordt geassembleerd. Schitterend, indrukwekkend. Op zijn terugreus naar zijn hotel in Tokio aan boord van een hypersnelle *bullet train*, las Friedman *The International Herald Tribune*. Hij las er over een territoriumconflict in het Midden-Oosten, een conflict dat hij mentaal reduceerde tot een conflict over een handvol olijfbomen. Nationale identiteit moet opgaan in een globale wereld. Al die hysterie over territorium en burenconflicten is uit den boze. De oorlog in Kosovo is typisch een oorlog over een handvol olijfbomen.

Zijn theorie met McDonald's heeft Friedman niet kunnen toetsen. Zijn boek werd net voor de Kosovo-crisis gepubliceerd. Bij de aanvang van de Navo-aanvallen op Joegoslavië was het McDonald's-restaurant in Belgrado een van d eerste doelwitten van de woedende Servische bevolking.

Thomas Friedman, The Lexus and the Tree, Farrar, Straus and Giroux, New 1999.

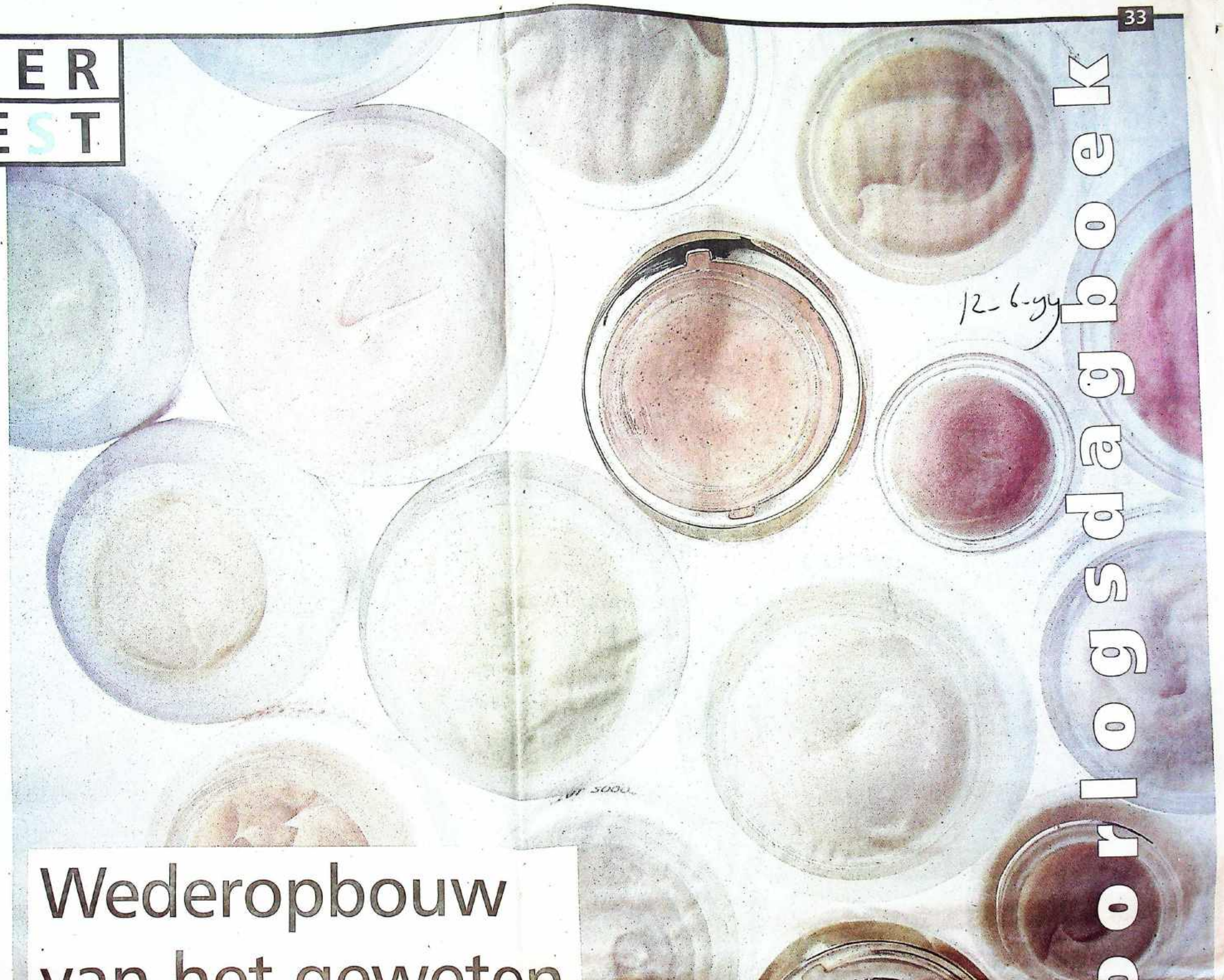

Wederopbouw van het geweten

De afgelopen weken publiceerde Letter & Geest een dagboek van de jonge Servische dramaschrijfster Biljana Srbljanovic, die vanuit Belgrado en Wenen berichtte over het regime van Milosevic en het bestaan in oorlogstijd. Vandaag opnieuw een aflevering: „Lieve mamma, jij vreest vooral wat ons wacht. Niemand heeft geld en de infrastructuur van ons land is vernietigd. Maar ik hoor goede berichten: ze beloven geld, investeringen om het land op te bouwen, een rooskleurige toekomst en een voorspoedig leven."

door Biljana Srbljanovic

Wenen 31 mei

Hoe herken je Serviërs in het buitenland? Als je een groepje mensen ziet dat zó zacht praat dat ze elkáár niet eens

omstandigheden hun 'nationale identiteit' verborgen moeten houden, die zich schamen voor hetgeen hun land uit hun naam aanricht. Anderzijds: als je een groepje mensen nationalistische liederen hoort brullen en de straten weergalmen van leuzen die het Servische regime ondersteunen, dan zijn ook dat Serviërs.

De eersten kun je herkennen aan het feit dat ze opschrikken elke keer dat ze een hard geluid horen, en hun hoofd verbergen in hun handen als er een uitlaat ploft. Dat zijn Serviërs die nog maar net in het buitenland zijn. De anderen, die hier al een tijdje zitten, doorspekken hun moedertaal met vreemde woorden. Ze denken dat ze het Westen 'Serviseren', maar hebben niet in de gaten dat ze wegdrijven van hun afkomst. Hier in het buitenland zijn de twee groepen net zo onverzoenlijk gescheiden als thuis: de eerste groep houdt zich rustig, is de oorlog en het nationalisme, de economische en menselijke armoede zat. En hoewel de tweede groep nog lijkt te dorsten naar nieuwe gevechten, zijn ze toch niet echt geïnteresseerd in dood en verderf, want ze hebben immers besloten hier te blijven. Het normale menselijke instinct om gevaar te ontvluchten, heeft de schreeuwers naar het Westen gebracht. En hier, in hun geriefelijke appartementen en met geld op de bank, spreken ze uit naam van mensen als wij, die de ware gevolgen van de oorlog ondergaan.

Wenen 1 juni

Net als elke dag begin ik met bellen naar Belgrado. Ik heb mijn ouders gebeld, en al mijn vrienden, en gevraagd hoe de situatie was. Ik heb zo goed en zo kwaad als het ging geprobeerd mijn geweten te sussen, omdat ik hier veilig zit, terwijl iedereen van wie ik houd daar is. En in de wetenschap dat hetgeen ze me vertelden slechts een slap afgietsel was van hetgeen er werkelijk gebeurde, begon mijn geweten te knagen: ik ben hier al te snel en al te gemakkelijk gewend geraakt aan gevaarloze, rustige dagen. Ze zeiden dingen als: „We hebben het nog niet zo slecht, want er is af en toe elektriciteit". Of: „Gevaar? Nee hoor. Explosies waren er alleen in een ander gedeelte van de stad". Ondanks mezelf voel ik dat ik steeds verder van hun problemen afraak.

De eerste nachten in het buitenland kon ik niet slapen: ik dacht me nooit meer te kunnen ontspannen. Na een paar dagen begon ik te genieten van de schoonheid van deze stad, heb ik de zon mijn ziel laten verwarmen en zonk ik bijna ongemerkt weg in het gemak van het gewone bestaan.

Er zijn maar een paar dagen voor nodig om de grens van een menswaardig bestaan te overschrijden en gewend te raken aan wat voor ellende dan ook. Maar ook het omgekeerde is het geval: binnen een paar dagen ben je weer gewend aan het gewone leven, en pak je de draad weer op alsof er niets is gebeurd.

Wenen 2 juni

Ik biecht het maar op: ik ben dol op winkelen. Ik heb het idee dat dat de enige collectieve karaktertrek van mijn volk is. We zij dol op inkopen doen, en in tijden van schaarste wordt het een obsessie. De afgelopen jaren waren er periodes dat er niets in de winkels lag, en op buitenlandse reizen sloegen we dan ook ruim in en kwamen terug met koffers vol spullen, eten, parfum.

Op momenten dat onze levensstandaard tot onder een menswaardig minimum zakte, ben ook ik altijd thuisgekomen met koffers vol inkopen. Brood, poedermelk, zeep, linnengoed, wc-papier, chocolade, alles waar ik de hand op kon leggen. Toen er wat rustiger tijden aanbraken, kochten we geen eten meer maar kleren, spullen voor in huis, ik heb hele afdelingen van warenhuizen naar mijn kleine, al overvolle appartement gesleept, aangezet door het simpele verlangen om mijn huis in te richten alsof ik in het buitenland was. Vóór mijn vertrek uit Belgrado lag er niet veel in onze winkels, alleen maar winterjassen en ijs, een vreselijke combinatie in een land dat beroofd is van zijn lente en dat zonder twijfel verstoken zal blijven van zijn zomer. Ik dacht dat ik hier, in het buitenland, mijn kooplust eindelijk zou kunnen bevredigen. Maar ik loop op deze laatste dag van mijn verblijf in Wenen totaal ongeïnspireerd door de luxueuze warenhuizen. Ik dwaal over de beroemde markt en word misselijk van alle kleuren en geuren. Winkels met spullen voor in huis vermijd ik: mijn krankzinnige, onbevredigbare kooplust is in één nacht verdwenen. Wat heb je aan kleren in een land waar geen elektriciteit is? Wat heb je aan meubelen en ander huisraad als je huis er morgen misschien niet meer staat? Ik denk aan mijn landgenoten die je in het buitenland ooit kon herkennen aan de enorme plastic zakken en tassen die ze meezeulden. Ik stap een warenhuis binnen en vraag om de grootste plastic tas. Ze geven me er een zo groot als een wieg, met een meisje in bikini erop. Ik vouw hem op en stop hem in mijn zak. Hij is groot genoeg om al mijn waardevolle dingen in te stoppen, en klein genoeg om me niet in mijn mogelijke verdere leven in de weg te zitten. Die zak zal het enige zijn wat ik mee terug zal nemen. Leeg.

In de trein 3 juni

Opeengepakt in een tweedeklas wagon, tussen luidkeels lachende en drinkende grenswachters die met verlof gaan, rijd ik langzaam Oostenrijk uit en een lange nacht binnen. Ook voor mijn landgenoten begint een lange nacht: de vredesonderhandelaars kwamen naar Belgrado toe op het moment dat ik Wenen uit reed.

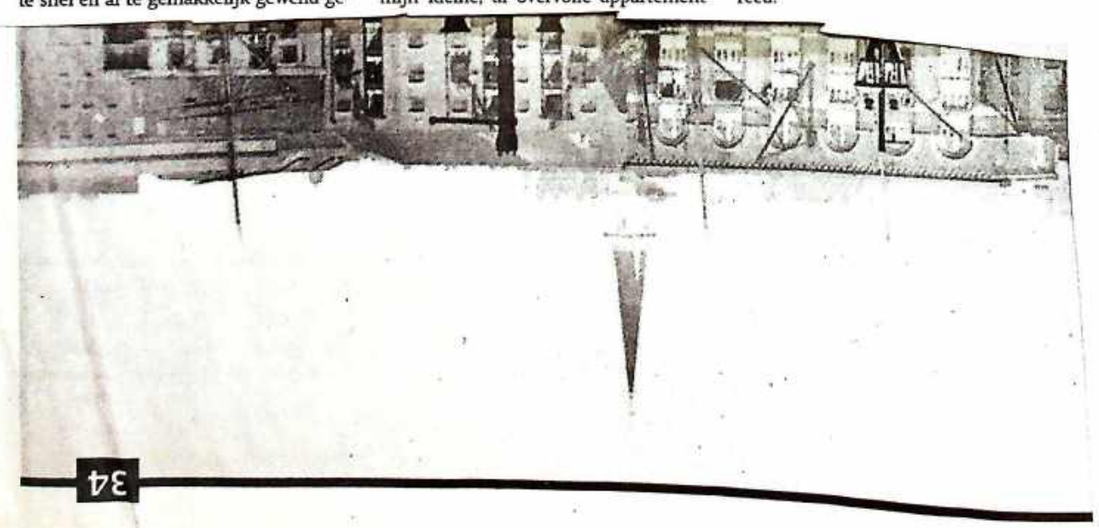

Omdat ik de procedures van onze onderhandelaars ken, weet ik dat we tenminste tot de ochtend zullen moeten wachten op nieuws. Ondanks mijn voorzichtige optimisme word ik geplaagd door een doffe nervositeit: ik beef en vrees overrompeld te worden door het einde van de oorlog. Ik dwaal door de wagons. Ik kan niet slapen; mijn slapeloosheid lijkt een voortvloeisel van de oorlog, maar in deze lange nacht waarin ik niet slapen wil, omarm ik haar met vreugde. Ik realiseer me hoe je in de EG ongemerkt een grens passeert. En als ik aan de EG denk, moet ik aan vliegvelden denken: aan de brede, obstakelloze uitgang voor de bewoners van de lidstaten, met daarnaast de altijd kleine, smalle uitgang voor de anderen, met talloze formaliteiten en nauwverholen achterdocht.

Langzaam naderen we de Duitse grens. En net op het moment dat ik denk dat ook ik zonder douanecontrole en vernederingen vrijelijk van het ene naar het andere land kan reizen, komt de trein tot stilstand. Behalve woest zwiepende boomtakken beweegt er niets. Op de rails liggen afgerukte boomstronken. En terwijl de vrede zich aan de horizon aftekent, zit ik uren achtereen vast in de trein zonder enig contact met de buitenwereld, moe van de hoop dat het leven me weer zal toelachen. Mijn situatie lijkt op die van vele landen in Oost-Europa: ze bevinden zich op de drempel van de EG, en wachten tot ze naar binnen mogen.

Het verbaast me hoe de vrede hier in het hart van Europa – waar, daar ben ik van overtuigd, ook ik deel van uitmaak – geluidloos, bijna heimelijk ons leven binnenkomt. Deze rotoorlog is niet zeventig dagen geleden begonnen, met de eerste bombardementen van de Navo, niet ruim een jaar geleden, toen de conflicten in Kosovo intensiveerden, maar tien jaar geleden toen de 'dappere' president van mijn land toetrad tot de regering. Ooit dacht ik dat ik zou feesten, dat ik de eerste persoon die ik zou tegenkomen om de hals zou vallen, dat ik jonger en mooier zou worden, dat ik het zou uitschreeuwen van vreugde als bekend zou worden dat het voorbij was. Maar nu, nu dat moment daar is, voel ik niets meer, alleen treurigheid, verdriet om de verloren tijd, teleurstelling in deze wereld. En een enorm verlangen om naar huis te gaan. En daar zal ik, samen met de mensen van wie ik houd, in stilte huilen om deze met bloed bevlekte weg naar de vrede.

Keulen 4 juni

Lieve mamma,
ik kan je telefonisch niet bereiken want de lijnen zijn aldoor bezet. Het lijkt wel of heel Keulen vandaag met Belgrado belt. Omdat ik deze momenten toch met jou wil delen, schrijf ik je.

Lief moedertje van me, het ziet ernaar uit dat het is afgelopen. Afgelopen met de nachten in de schuilkelders, afgelopen met het oorverdovende lawaai. Geen water meer halen en geen kaarslicht meer. We hoeven niet meer bang te zijn dat ons huis instort. Geen beelden meer van de verschrikkingen in Kosovo.

En toch weet ik dat schijn bedriegen kan. Ik ben me bewust van jouw angst dat alles weer opnieuw begint, dat iemand ons in de maling heeft genomen, dat het akkoord wordt ontbonden. Ik weet wat de afgelopen maanden bij jou, en bij ons allen, teweeg hebben gebracht. Ons land ligt in puin; we hebben allebei geen werk meer. Die bange nachten vergeten we nooit meer. Zij die verantwoordelijk waren, zullen rustig en ongestraft doorleven. Ze zullen vergeten wat ze hebben aangericht, woorden verdraaien en zeggen dat ze altijd voor de vrede zijn geweest. De oorlog zal worden afgedaan als een 'incident', en vluchtelingen als 'mensen die tijdelijk elders wonen', en de doden zullen 'helden' worden.

Lieve mamma, jij vreest vooral wat ons wacht. Niemand heeft geld en de infrastructuur van ons land is vernietigd. Maar hier hoor ik goede berichten: ze beloven geld, investeringen om het land op te bouwen, een rooskleurige toekomst en een voorspoedig leven. We zullen alles hebben, mamma, maar we zullen moeten wachten. En we zullen erbij zijn, mamma, maar we moeten geduld oefenen. Bedenk dat we er allemaal nog zijn; onze familie zal bij elkaar in de buurt wonen en we zullen bij elkaar langsgaan, zoals normale families doen. Onze harten zullen unisono kloppen, we zullen goede en slechte tijden doormaken, maar we zullen niet hoeven uitwaaieren over verschillende delen van de wereld. Ik weet dat je walgt van alles wat er gebeurd is. Ik weet dat hetgeen er gebeurd is nooit had mogen beginnen. Ik kom snel. Als we samen zijn zal het makkelijker zijn om de vrede te leven. Wacht op me, mamma.

Je dochter.

Keulen 5 juni

Gisterenavond hebben we het onder het eten maar over één ding gehad: het einde van de oorlog. Mijn Duitse vrienden hier in Keulen ken ik al heel lang, we weten de meest intieme dingen van elkaar, maar we hebben het nog nooit gehad over hetgeen ons nú het meeste bindt: dat mythische gevoel van collectieve verantwoordelijkheid, zij als Duitsers, ik als Servische. En ik vraag: wat betekent het nu werkelijk om het nazisme af te leggen? Hoe ziet dat er in het dagelijks leven uit? Hoe kun je dat uitleggen aan de generatie na Hitler?

Het is een thema dat me bezighoudt. „Voelen jullie je schuldig over de oorlogsmisdaden van jullie land?" vraag ik mijn Duitse vriendin. Ik werp haar de vraag bijna in het gezicht, en stok dan, denkend dat ik haar wellicht beledigd heb. Maar de eenvoud van haar antwoord verbaast me: „Het Duitse volk heeft Hitler gekozen, en daar valt niets tegenin te brengen". En ze voegt er nog aan toe: „Mijn hele leven zal ik dat besef met me meedragen", en zet me een espresso voor.

En dan begin ik uit te leggen, mijn positie uiteen te zetten. Ik vertel over de mensen in mijn land die niet schuldig zijn, die de oorlog niet steunen en eronder lijden. In het vuur van mijn betoog begin ik steeds meer iets te verdedigen waar ikzelf niet in geloof, en een gevoel van onbehagen legt me het zwijgen op. „Het Servische volk heeft Milosevic gekozen", zegt mijn vriendin.

Toen ik na het eten naar huis liep, kwam ik langs een vernielde kerk. Ik keek om me heen. Deze ooit gruwelijk verwoeste stad is nu een schitterende metropool, vol mensen van allerlei nationaliteiten. Overal hoor je verschillende talen en kom je de meest uiteenlopende mensen tegen. De verwoeste kerk is daar blijven staan als een vermaning, als een waarschuwing voor hen die niet zijn zoals mijn vriendin. Ik denk aan de taak waar mijn land voor staat, aan de moeizame wederopbouw. En aan de wederopbouw van mijn eigen geweten.

Ergens binnenin ons zal iets voor altijd verwoest blijven, net als die kerk. In ons allemaal zullen die vermaning en die waarschuwing aanwezig blijven, een uitnodiging om te streven naar eenzelfde soort gewetensrust als die van mijn Duitse vriendin.

Keulen 6 juni

Ik pak mijn koffers om weg te gaan uit Keulen. Vandaag vertrek ik eindelijk echt. Ik zal mijn vrienden en collega's zien want de toneelgroep uit Belgrado is in Duitsland aangekomen en vanavond is er een speciale protest-voorstelling. Ook al moet ik mijn lieve vrienden in Keulen gedag zeggen, ik ben blij dat ik mijn landgenoten over niet al te lange tijd zal zien, ik mis mijn taal, mijn stadgenoten, mijn stad.

In de afgelopen dagen zijn me door veel onbekende mensen vragen gesteld, omzichtig en met compassie, maar met grote nieuwsgierigheid. Soms bezorgden die me een rotgevoel. Het waren altijd hetzelfde soort vragen, vragen die lieten zien dat ze zich betrokken voelden bij ons, maar die maakten dat ik me een exotische diersoort voelde. Hun reactie was steeds dezelfde: een paar minuten echte compassie en daarna, als we over de oorlog waren uitgesproken, stilte, het soort stilte dat valt als niemand meer weet wat te zeggen.

Op de televisie wordt veel aandacht besteed aan het studentenprotest op het Plein van de Hemelse Vrede in Beijing, nu tien jaar geleden. Veel journalisten hebben er in hun reportages voor gekozen te berichten over het dagelijks leven van de voormalige opstandelingen: ze studeren aan Harvard, zijn zakenmannen of huisvader en hebben zo te zien niets meer te maken met hetgeen pas tien jaar geleden is gebeurd. Ze hebben besloten het gewone leven weer op te pakken en zijn hun idealen van toen vergeten. Ze beantwoorden de vragen over vroeger terughoudend met een lichte glimlach om de lippen, en in hun antwoorden klinkt schaamte door.

Een interview met mij over mijn werk werd afgezegd: het feit dat de vrede opheeft is en dat er aan de lijdensweg van mijn land een eind lijkt te komen, maakte mij minder interessant voor een uitzending over buitenlandse cultuur. Het lijkt wel of deze oorlog een soort tv-safari is: de mensen bekijken ons vanuit hun luie stoelen en hun veilige huizen, alsof we wilde dieren zijn in een natuurfilm, en zappen weg als het een beetje gaat vervelen. Maar mensen die ons op zo'n manier bekijken zal ik niet toelachen met zo'n licht glimlachje, ik zal me niet schamen en ik zal niemand beschuldigen.

EINDREDACTIE JAFFE VINK, PETER HENK STEENHUIS EN PIETER VAN DEN BLINK VORMGEVING HENK MARSEILLE / FOTO ABC

Clinton: Eerst Milosevic weg, pas dan Servië helpen

WASHINGTON – De Amerikaanse president Clinton heeft in een tv-toespraak de Joegoslaven opgeroepen zich te ontdoen van president Slobodan Milosevic. Hij zei dat Servië geen hulp krijgt zo lang het wordt geregeerd door een gezochte oorlogsmisdadiger.

Clinton zei tegen de Amerikanen dat de 79 dagen oorlog tegen Joegoslavië een overwinning zijn geweest voor een veiliger wereld, democratische waarden en een sterker Amerika. De oproep van Clinton brengt een eerdere oproep van een Amerikaanse president in herinnering. In februari 1991 riep de toenmalige president George Bush, midden in de oorlog om Koeweit, de Irakezen op om Saddam Hoessein ten val te brengen. Maar toen er inderdaad, na de nederlaag van Irak, opstanden uitbraken tegen Saddam, steunde Amerika die niet.

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder hoopt dat de nederlaag in Kosovo een democratisering op gang zal brengen in Joegoslavië, die uiteindelijk Milosevic ten val zal brengen. Behalve Clinton hebben ook de Britse premier Tony Blair en de Italiaanse minister van buitenlandse zaken Lamberto Dini gezegd dat Joegoslavië geen hulp zal krijgen bij zijn wederopbouw zolang Milosevic daar de lakens uitdeelt.

Schröder zei het genuanceerder. Hij wil een onderscheid aanbrengen tussen humanitaire hulp en hulp bij het herstel van struc-

Joegoslavië democratiseert, hoe meer hulp het zal krijgen", alduus Schröder.

Er vertrekken nog steeds duizenden vluchtelingen uit Kosovo vanuit hun kampen in de landen van opvang naar het buitenland. Het vredesakkoord heeft daaraan tot nu toe weinig veranderd, zegt woordvoerder Jean Philipe Chauzy van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). Hij vermoedt dat vooral boeren terug zullen keren, vanwege hun land. Maar stedelingen zullen zich volgens hem afvragen wat ze in de steden waar ze vandaan komen hebben te zoeken als hun huis er niet meer staat.

Naar schatting van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zijn zeker 350 000 huizen in Kosovo zwaar beschadigd. Van ziekenhuizen en scholen is volgens het VN-kinderfonds Unicef niet veel meer over. Artsen, verpleegkundigen en leraren hebben vrijwel geen materiaal meer om hun werk te kunnen doen.

Volgens een bron bij de Navo zullen soldaten van de vredesmacht mogelijk worden ingezet om huizen te repareren. De VN en andere hulprganisaties hebben er geld voor uitgetrokken om zeker een kamer van elk vernield huis bewoonbaar te maken.

Een aantal landen, waaronder de VS, heeft gezegd vluchtelingen de keus te geven of ze willen blijven, andere landen hebben steeds gezegd dat ze de vluchtelingen alleen zouden opvangen tot de oorlog om Kosovo zou zijn afgelo-

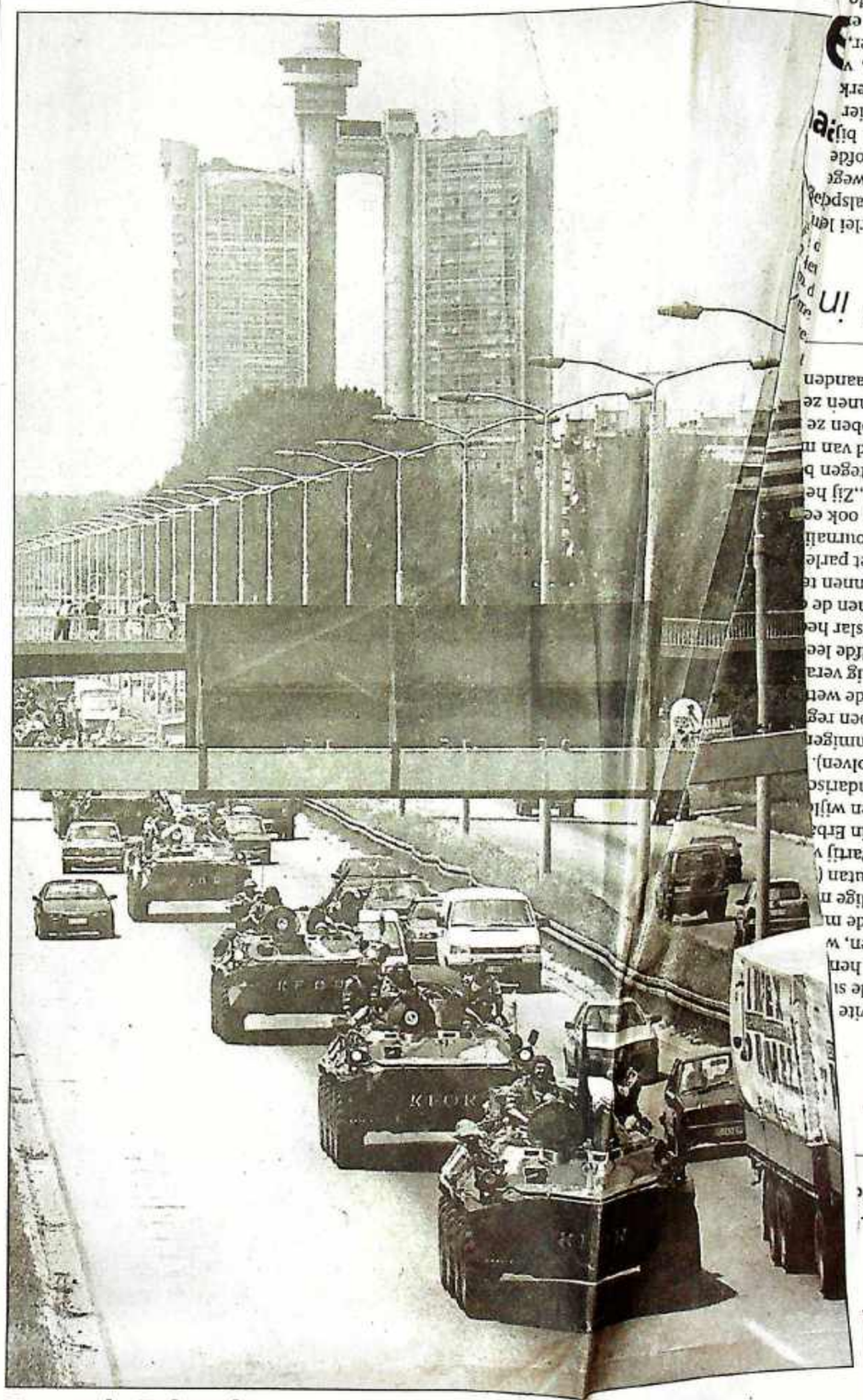

Russen in Belgrado

Een Russisch konvooi, bestaande uit panservoertuigen en vrachtwagens, rijdt door de Joegoslavische hoofdstad Belgrado. De militairen zijn op weg naar Kosovo, waar ze deel zullen uitmaken van de internationale vredesmacht Kfor. De voertuigen zijn al van het Kfor-insigne voorzien. FOTO REUTERS

Tranen rollen bij grootste piramideschaal in

Turkije

Erdal Balci

ANKARA – Tien maanden en vijf dagen moet Calislar in de cel doorbrengen. Volgens de rechters van het Turkse Staatsveiligheidsgerecht heeft de journalist gepoogd de staat te ondermijnen en is hij een separatist. Want een journalist die een interview afneemt met een seperatist, in dit geval PKK-leider Ocalan, streeft per definitie zelf ook naar afscheiding.

Ongewoon is het niet in Turkije dat het uiten van bepaalde meningen strafbaar zijn. Schrijvers, politici en journalisten zitten er voor achter de tralies. Maar de cel in moeten vanwege het opschrijven van meningen van derden is een nouvum.

Calislar schuift zijn bril naar zegt met een diepe zucht: „Volgens deze logica kan straks iemand die een hoer heeft geïnterviewd schuldig worden bevonden aan prostitutie."

Zes jaar geleden begon het onderzoek tegen hem. Hij stond voor het gebouw van de Staatsveiligheidsrechtbank en zei op een kwade toon tegen de journalisten die een uitspraak van Calislar wilden: „Gaan voortaan de rechters van het Staatsveiligheidsrecht bepalen wie wij mogen interviewen?" Zes jaar later, een stuk grijzer, maakt hij zich in zijn kamer op de krant steeds bozer. „Ik heb geen normaal leven meer. Het idee dat ik binnenkort misschien de gevangenis in ga, dwarrelt voortdurend door mijn hoofd. Als ik besluit te vertuizen, zie ik daar weer van af omdat ik denk 'ik ga toch de gevangenis in. Wat heeft het voor zin.' Die gedachte vreet werkelijk aan mijn hersenen."

De Turkse cel is hem niet vreemd. De vierenveertig jarige Calislar heeft al zeven jaren van zijn leven achter de tralies doorgebracht vanwege zijn politieke

vrij wegens gebrek aan bewijs. Bennetts broer Michael en zeven andere mensen werden aan verschillende misdrijven schuldig bevonden.

Volgens de uitspraak van de jury had Bennett via zijn belegginsmaatschappij mensen in 46 verschillende Amerikaanse staten verleid tot het stoken in de verhuur van kantoorapparatuur dat helemaal niet bestond. Daarbij kregen vroege beleggers geld uitbetaald dat door andere investeerders later was ingebracht. Een groot deel van het geld stak Bennett in eigen zak om er een luxe leven van te leiden, een ra-

cebaan over te nemen en een per schip verplaatsbare gokteut te beginnen. Ook stak hij veel geld in uiteenlopende bedrijven waarvan er enkele inmiddels al weer failliet zijn. Een van de rechters noemde Bennett een ''totaal immorele persoonlijkheid die bereid was elke vorm van misdaad te begaan als hij daar geld aan over zou houden''.

De Amerikaanse beurswaakhond SEC, de Securities and Exchange Commission, stelde al in 1993 een onderzoek in naar de malafide praktijken van Bennett. Naar Bennett tegenover de jury toegaf, had hij de SEC echter via

allerlei lan
dwaalspoo
Vanwege
gelooflie
geld bij
manier
in werk
hem, v
klager
met e
nen do
deld.
Beni
verkoc
straf v
gen.

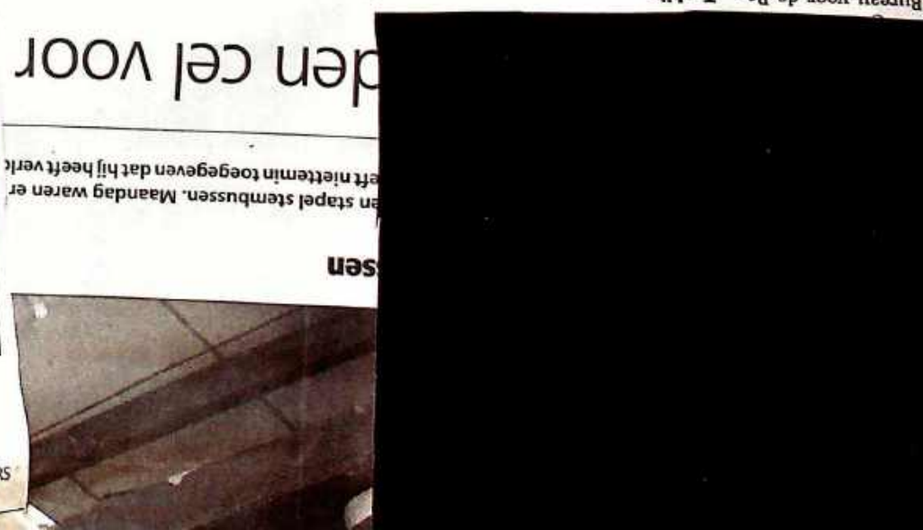

Israëliërs vochten aan Servische kant in Kosovo

TEL-AVIV – Veertig Israëliërs hebben aan de Joegoslavische kant meegevochten in de oorlog in Kosovo. Dat meldt de Israëlische krant Jediot Achronot. Volgens de verslaggever waren de meeste Israëlische vrijwilligers voormalige Sovjet-Joden, die in het Rode Leger hadden gediend. Een van hen zei: „We besloten zij aan zij met de Serviërs te vechten uit dank voor hun hulp aan de Joden in de Tweede Wereldoorlog". In de eenheid van de Israëliërs vochten ook Russische veteranen uit de oorlogen in Afghanistan en Tsjetsjenië.

Sir Mike maakt zich geen illusies

Profiel

redactie buitenland

AMSTERDAM – Zijn soldaten mogen hem 'generaal Mike' noemen. Maar het lijdt geen twijfel wie de baas is. De 55-jarige Britse luitenant-generaal Sir Michael Jackson heeft sinds gisteren de leiding over de vijftigduizend manschappen van de vredesmacht voor Kosovo.

Dat 'sir' voor zijn naam kreeg hij vorig jaar. Voor de titel generaal was hij eigenlijk al bij zijn geboorte voorbestemd, als telg uit een familie vol militairen. Dus doorliep hij de prestigieuze militaire Sandhurst-academie, en kwam hij in 1963 bij het inlichtingenkorps terecht. In 1970 trad hij toe tot het Parachute Regiment, en vervolgens diende hij in Noord-Ierland en Duitsland. De carrière was in de maak: eerst nog als commandant van het eerste bataljon van het Parachute Regiment, daarna als bevelhebber over de derde divisie van het Britse leger, waarvan zes maanden in Bosnië, waar hij de Britse sector van de multinationale vredesmacht leidde. In februari 1997 werd luitenant-generaal Jackson commandant van het Snelle Reactiekorps van het geallieerde opperbevel van de Navo.

Zijn grote voorbeeld is de hertog van Wellington, de Britse veldmaarschalk die Napoleon versloeg in de slag van Waterloo. Jackson bewondert vooral de stijl van Wellington, de vasthoudendheid waarmee hij optrad. Sir Mi-

Generaal Michael Jackson

chael heeft ook zo zijn eigen karaktertrekken. Eén daarvan is zijn neiging tot woede-aanvallen. Het zou hem de bijnaam van Prins der Duisternis hebben opgeleverd. Al heeft hij volgens een andere versie die benaming eerder te danken aan zijn wat harde uiterlijk en gelooide gezicht.

Toch moet het die Wellingtonse vastberadenheid zijn geweest, die hem de afgelopen tijd voor ogen stond toen hij de onderhandelingen met zijn Servische collega's voerde, en hen met veel geduld tot het akkoord dwong. Zijn ervaring met de Serviërs – nog uit de tijd dat hij het bevel voerde over de Britse sector in Bosnië – kwam hem ook van pas. Volgens een lovende beschrijving in de Britse *Daily Telegraph* was hij zich zeer bewust van de gevaren van de *inat*, een Servisch woord dat staat voor zoiets als obstinate onbarmhartigheid.

Generaal Michael Jackson heeft de naam uiterst intelligent te zijn. Hij heeft Ruslandkunde gestudeerd, spreekt de taal vloeiend, en trekt graag met de Russen op. Ook dat is meegenomen, gezien de huidige perikelen rond de Russische deelname. Hij doet zijn generaalsimago verder eer aan door van whisky te houden, hij steekt graag een sigaar op en hij heeft weinig slaap nodig.

Vooral dat laatste, maar wellicht ook de eerste twee eigenschappen, kunnen hem nog van pas komen in zijn nieuwe functie. Want Jackson zal moeten toezien op de ordentelijke terugtrekking van het Joegoslavische leger uit Kosovo, hij zal moeten zorgen voor de demilitarisering van het UCK, het Bevrijdingsleger van Kosovo, en hij zal de terugkeer van de ongeveer 900 000 vluchtelingen in goede banen moeten leiden.

De generaal lijkt te weten waar hij aan begint. „We hebben niet de illusie dat we in een veilige omgeving terechtkomen", zei hij gisteren tijdens een persconferentie. „Zeker in het begin kan de situatie behoorlijk explosief zijn." Hij liet meteen ook al een subtiel dreigement horen aan het adres van degenen die hem het leven zuur dreigen te maken, het Joegoslavische leger en het UCK. „Het zal uitermate dom zijn om de vredesmacht de voet dwars te zetten." Ze zijn gewaarschuwd.

Nederland scheldt mee in V-raad

NEW YORK – Het debat in de VN-Veiligheidsraad na het vaststellen van de resolutie over Kosovo, eindigde donderdagavond in een 'ondiplomatieke woordenwisseling'. Aan de scheldpartij tussen Cuba en de Verenigde Staten deed ook Nederland mee.

De discussie tussen heren ontaardde toen de Cubaanse ambassadeur opmerkte dat „de Navo-oorlog slechts de zakken heeft gevuld van wapenfabrikanten en makers van slechte tv-programma's".

Zijn Amerikaanse collega Peter Burleigh was geschokt: „U laat de realiteit van Kosovo geheel buiten beschouwing laat. Kennelijk mag een Cubaanse functionaris geen notie nemen van de uitputtend gedocumenteerde etnische zuivering die daar heeft plaatsgevonden."

De Cubaan Bruno Rodriguez Parrilla bitste daarop dat „Washington niet betaalt voor zijn lidmaatschap, maar de Verenigde Naties wel voor zijn karretje wil spannen. En als landen niet willen buigen, dan krijgen ze bommen op hun hoofd."

Daarop sprong Nederland in met de opmerking dat Havana 'pathetisch' vasthield aan het uitgangspunt dat soevereiniteit boven alles gaat, ongeacht wa de eigen bevolking wordt aangedaan. „Het Cubaanse standpunt illustreert slechts het fei dat Cuba niet meer van deze tijd is", meende ambassadeur Alphons Hamer.

Rodriguez Parrilla greep he laatste woord, ondanks de poging van de Gambiaanse voorzitter dit te voorkomen: „De koloniale machten van welee kunnen ons hier geen lesje k men geven over humanisme."

DE ONDERKRAM

KWESTIES / *Eerst moeten de wegen mijnenvrij*

Gebruik alleen verharde wegen, zo luidt het devies van de Kfor-troepen die zich de komende dagen in Kosovo moeten vestigen. Waar asfalt is, zijn (bijna) nooit mijnen, en mijnenvelden vormen een van de grootste bedreigingen voor de manschappen van de vredesmacht. Aangenomen wordt dat de vertrekkende Serviërs de wegen en velden kwistig hebben 'ingezaaid'; gevreesd wordt dat ook huizen zijn vergeven van boobytraps.

Die eventuele stiekeme explosieven in huizen zijn vooral een probleem voor de terugkerende Kosovaren, en niet zozeer voor de oprukkende Kfor-troepen, legt majoor J.H.M. Bloom van het Genie Opleidingscentrum in Vught uit. Het mijnenvrij maken van huizen, secundaire wegen en velden is geen werk voor oprukkende militairen; die zullen nietgeruimde mijnen hoogstens rapporteren, opdat ze later onschadelijk gemaakt kunnen worden. In Bosnië is een speciaal coördinatiecentrum belast met de taak om, met behulp van de voormalige strijdende partijen, het land mijnenvrij te maken ten behoeve van de burgerbevolking.

„Voorafgaand aan de konvooien zullen genie-troepen de wegen in Kosovo verkennen. Pas als zij een weg mijnenvrij verklaren, zullen de konvooien volgen", verwacht Bloom, die benadrukt de specifieke situatie in Kosovo niet te kennen. Het is de vraag wie de toestand wél overziet. Volgens sommige berichten trachtten Navo-militairen gisteren van Servische autoriteiten kaarten en technische informatie over achtergelaten mijnen los te peuteren. De kennelijk niet zo vlottende gesprekken zouden een reden zijn, waarom de Kfor niet, zoals was verwacht, gisterochtend al Kosovo binnentrok.

redactie buitenland

NIEUWSMAKER / *Een onafhankelijke aanklaagster vertrekt*

Louise Arbour, hoofdaanklaagster bij het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag, is voortijdig opgestapt. Zij verkiest een plaats aan het Canadese hoogerechtshof.

In haar bijna drie jaar durende ambtstermijn wist Arbour zich een imago van onafhankelijk optreden aan te meten, met veel lef ten opzichte van de 'grote' politiek.

Haar belangrijkste wapenfeit is zonder meer de officiële aanklacht tegen de Servische leider Milosevic begin juni. Frankrijk en Duitsland vonden de aanklacht 'politiek ongunstig', Rusland viel haar besluit fel aan. De Amerikaanse president Bill Clinton sprak daarentegen zijn waardering uit over Milosevics vervolging, maar een paar dagen eerder waren leden van het Huis van Afgevaardigden in Washington nog in woede uitgebarsten over Arbours onderzoek naar de schendingen van het humanitaire oorlogsrecht door de leiders en militairen van de Navo-landen.

Donderdag, enkele uren na de goedkeuring van de VN-resolutie over de internationale vredesmacht Kfor in Kosovo, maakte de Canadese premier Jean Chretien de aanstelling van Arbour aan het Canadese hof bekend. Haar vertrek uit Den Haag zorgt voor verwarring over haar opvolging. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties die over de aanstelling gaat heeft nog geen geschikte kandidaat op het oog.

In oktober 1996 werd zij voor vier jaar benoemd door VN-secretaris Kofi Annan op voorspraak van haar voorganger Richard Goldstone. De benoeming van Arbour riep in juridische kringen twijfel op over haar capaciteiten en morele integriteit. Arbour werd een overijverige preoccupatie met de letter van de wet verweten. Zo had zij in 1987 als rechter in Ontario een aanklacht tegen de Hongaarse oorlogsmisdadiger Finta als niet ontvankelijk verklaard. Zijn daden – de deportatie van 8617 joden – zouden niet in strijd zijn geweest met het toenmalige internationale en Canadese recht. Na deze opmerkelijke uitspraak van Arbour werd het vrijwel onmogelijk oorlogsmisdadigers in Canada te vervolgen.

Als hoofdaanklaagster bij het Joegoslavië- en Rwanda-tribunaal ontpopte Arbour zich juist tot aanvechtster van oorlogsmisdadigers uit de hoogste regionen.

Stijntje Blankendaal

Louise Arbour

12-6-99

Ephimenco

De publicisten annex columnisten die sinds 24 maart een duidelijke stelling hebben betrokken in de kwestie Kosovo hebben hier en daar stevige kritiek moeten incasseren. Dat die kritiek hoofdzakelijk afkomstig is van mensen die zelf zorgvuldig hebben vermeden welk standpunt dan ook in te nemen in diezelfde kwestie zal wel geen toeval zijn. Schrijver Marcel Möring verklaarde bijvoorbeeld in eerste instantie in De Volkskrant geen 'opzienbarende mening' te kunnen verzinnen over de oorlog in Kosovo en vervolgens gispte hij in Trouw publicisten en intellectuelen die geëngageerd zijn 'voor ze weten waar het over gaat'. Volgens Möring krijgen ze ideeën zoals domme meisjes vroeger zwanger werden: 'door met het raam open te slapen.' Deze lijn wordt deze week in De Groene Amsterdammer door Max Arian nog eens aangedikt in een stuk getiteld 'Bombarderen met woorden'. Het is een denigrerend stuk over de 'oorlog tussen columnisten' die aan beide zijden klaar staan 'met stinkbommetjes en ander loos vuurwerk'. Het vredesplan voor Kosovo zou, volgens Arian, de betrokkenen in het hart hebben getroffen: 'jammer, nu moet ik weer een ander onderwerp kiezen'. Deze karikatuur is weliswaar tot op het bot versleten maar blijft dodelijk omdat je je er niet tegen kunt verweren. Dit soort ongefundeerde beschuldigingen dat op geen enkele vorm van onderbouwing stoelt is een regelrechte aanslag op je integriteit. Probeer maar te bewijzen dat je daadwerkelijk meent wat je opschrijft en dat je niet uit strategische overwegingen, uit zuiver cynisme, handelt. Onmogelijk. Niemand anders dan de auteur die bezig is zijn woorden neer te zetten weet wat hem op dat moment beroert. Niemand anders krijgt toegang tot zijn hoofd en zijn ziel. Beschuldigingen van cynisme en gebrek aan authenticiteit zijn de meest slinkse en pernicieuze die ik me kan indenken. Het enige tegenbewijs dat je kunt leveren zijn je lege handen en je tekst, maar die zal nooit de subjectiviteit van een kwaaddenkende lezer weg kunnen nemen. Vanzelfsprekend schrijf ik dit van uit mijn eigen perspectief. Maar ik zou hieraan willen toevoegen dat ik, op een of twee gevallen na, ook niet twijfel aan de authenticiteit van de stukken die ik sinds 24 maart van anderen heb gelezen. Dat die stukjesschrijvers voor of tegen de Navo-bombardementen waren doet er niet toe. In hun bijdragen heb ik meestal de sleutel gevonden die hun oprechtheid waarborgde. Zo moeilijk is het niet: zoek gewoon naar de emoties achter de woorden.

Sylvain Ephimenco

Geen klassieke oorlog

Zonder overwinning kan een oorlog niet beëindigd worden. Onze politici hebben natuurlijk wel geleerd om zich van echte overwinningsretoriek te onthouden, maar toch wijzen zij nadrukkelijk op het uiteindelijke succes van de luchtaanvallen van de Navo. Tegelijk stellen zij met genoegen het ongelijk vast van allen die de luchtaanvallen hebben bekritiseerd. Zij trekken een lange neus naar alle zogenaamde deskundigen die het succes van de luchtaanvallen betwijfeld hebben. Aan deze deskundigen wordt John Keegan ten voorbeeld gesteld, de Britse militaire historicus, die zo langzamerhand wereldfaam verworven heeft door toe te geven dat hij zich in de effectiviteit van luchtaanvallen vergist heeft.

KOCH

Ik behoorde tot de critici van de luchtaanvallen, maar ik heb niet de neiging mijn mening te veranderen. Twee weken voordat zij begonnen schreef ik dat 'in de te lange periode tussen de luchtaanvallen en de komst van Navo-grondtroepen in Kosovo een orgie van geweld zou plaatsvinden'. Die periode duurde dus meer dan zeventig dagen waarin honderdduizenden Kosovaren op de vlucht werden gejaagd, tallozen vermoord en huizen, wegen en bruggen werden vernietigd.

Ik ben een voorstander van humanitaire interventie, de inzet van militaire middelen om grove mensenrechtenschendingen te verhinderen. Maar ik weet dat goede bedoelingen niet automatisch een effectief beleid en een bevredigende uitkomst impliceren. De verantwoordelijkheid voor een rampzalige uitkomst kan men niet wegpoetsen door op je goede bedoelingen te wijzen. Voordat iedereen het vergeten is, wil ik het nog een keer in herinnering roepen. Het politieke doel van de Navo, en de morele rechtvaardiging ervan, was het verhinderen van een humanitaire ramp, de etnische zuivering van Kosovo. Dat is niet gelukt. Na tien weken van bombardementen die de etnische zuiveringen niet hebben verhinderd, zijn we nu zover dat we hopelijk in staat zijn om de vluchtelingen veilig naar hun ook door ons toedoen vernielde land terug te laten keren.

In plaats van te spreken over het succes van de luchtaanvallen, zou men nog eens na kunnen denken over waarom men ermee begonnen is, waarom ze zo lang moesten duren en waarom ze uiteindelijk ophielden. Opmerkelijk is dat enkele clausules die het akkoord van Rambouillet voor Servië onaanvaardbaar maakten (volledige bewegingsvrijheid van de Navo in heel Servië en het referendum over de politieke toekomst van Kosovo bijvoorbeeld) zijn verdwenen. De aanvankelijke weigering van de Navo om Rusland en de Verenigde Naties een serieuze plaats in het vredesproces te geven is pas na weken verlaten. De laatste veertien dagen is de dreiging van inzet van grondtroepen door een verandering van de Amerikaanse houding reëel geworden. Naast de verheviging van de bombardementen wijst dit erop dat de lange duur van de luchtaanvallen mede toe te schrijven is aan de politieke weigering, uit angst voor de smerigheid die elke oorlog nu eenmaal kenmerkt, om alle beschikbare middelen in te zetten toen eenmaal voor de militaire optie was gekozen.

De opwinding over 'de oorlog zonder slachtoffers' irriteert en beangstigt me. Eerst en vooral omdat er wel talloze slachtoffers zijn, de doden, de gewonden en de vluchtelingen in Kosovo en daarbuiten. Precies omdat het niet om een ouderwetse oorlog, maar om een humanitaire interventie ging, zijn die slachtoffers ook onze slachtoffers. Wanneer John Keegan wijst op het succes van de luchtaanvallen, dan verwart hij de klassieke oorlog ter vernietiging van de militaire macht van de vijand, met een humanitaire interventie ter verhindering van een etnische zuivering. Wanneer deze verwarring gemeengoed wordt, zullen ons nog vele humanitaire rampen te wachten staan.

Koen Koch

Nederlanders: Nieuwe actie als akkoord Kosovo faalt

12-6-99

Navo-enquête

redactie buitenland

AMSTERDAM – De meeste Nederlanders vinden dat de Navo Joegoslavië opnieuw moet bombarderen, of zelfs een grondoorlog moet beginnen, als de uitvoering van het Kosovo-vredesakkoord mislukt. Maar er is grote zorg over de gevolgen van de bombardementen voor de Servische bevolking en de Albanezen in Kosovo.

Dit blijkt uit een enquête die het Nipo heeft uitgevoerd in opdracht van *Trouw* en de Stichting Maatschappij en Krijgsmacht (SMK). Het onderzoek is een vervolg op een enquête die Trouw en SMK begin april lieten uitvoeren, en waaruit bleek dat bijna tachtig procent van de Nederlanders de Navo-acties steunde.

Twee maanden later is de steun nog steeds massaal. Van de Nederlanders vindt driekwart het terecht dat de acties zijn begonnen en twee derde dat Nederland mee moet blijven doen als er Nederlandse doden vallen. De overgrote meerderheid van de ondervraagden (79 procent) denkt dat de Joegoslavische president Slobodan Milosevic zonder de bombardementen nooit een akkoord zou hebben getekend. De steun voor de Navo is alleen onder stemmers op de Socialistische Partij minder, zij het niet veel.

Opvallend is dat 60 procent van de Nederlanders van oordeel is dat de Navo-acties moeten worden hervat als de uitvoering van het vredesakkoord mislukt. Het grootste deel – 44 procent van het totaal – vindt zelfs dat ook grondtroepen moeten worden ingezet, de overigen houden het bij bombardementen. Twintig procent van de bevolking ziet alleen iets in onderhandelingen, en vindt dat de Navo de militaire actie niet mag hervatten.

De Nederlandse bevolking heeft wel twijfels bij de gevolgen van de bombardementen voor de Serviërs en de Albanezen in Kosovo. Zo oordeelt 61 procent dat de Servische bevolking te zwaar is getroffen. En 43 procent onderschrijft de stelling dat de bombardementen de bevolking van Kosovo meer kwaad dan goed hebben gedaan – eenzelfde percentage vindt die stelling onjuist. Toch vindt bijna tachtig procent van de bevolking dat niet de Navo-bombardementen maar het Joegoslavische leger de inwoners van Kosovo op de vlucht heeft gejaagd.

Uit het onderzoek komt volgens directeur Jan van der Meulen van SMK een genuanceerd beeld naar voren. „Men heeft zich niet van de wijs laten brengen door welke propaganda ook." De Groninger hoogleraar Hylke Tromp *zegt dat de consideratie met Servische slachtoffers aansluit bij* het veranderde denken over het voeren van oorlogen. Volgens hem komt dat vooral door de invloed van de media. „We weten veel meer en vooral, we *zien* veel meer van een oorlog. Vroeger was oorlog een papieren abstractie, ging het in geschriften vooral over de heroïek van de oorlog en bestond er geen enkele consideratie met de vijand. Nu zien we de verschrikkingen dagelijks op tv."

ZIE OOK DE VERDIEPING (PAGINA 19)
EN OP INTERNET: WWW.TROUW.NL

Russen zorgen voor paniek bij de Navo

AMSTERDAM – Een bliksemactie van de Russen heeft gisteren de Navo in volslagen verwarring gebracht. Een militair konvooi dat vanuit Bosnië in snel tempo richting Kosovo reisde, zorgde voor paniek in de Navo-gelederen.

Als reactie werd aan de Macedonische grens een bataljon Britten in hoogste staat van paraatheid gebracht. Ze bleven uiteindelijk waar ze waren, nadat de Russen de verzekering hadden gegeven slechts posities aan de grens met Kosovo te zullen innemen. De Russische minister van buitenlandse zaken Igor Ivanov verzekerde dat de Russen Kosovo pas intrekken als er overeenstemming is over de samenwerking tussen de Russische troepen en de Navo in Kfor.

Die was er gisteravond laat nog niet. In Moskou overlegde Ivanov gisteren met de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken Strobe Talbott met Ivanov. De Navo eist zeggenschap over alle strijdkrachten in Kosovo, een eis die voor Rusland onaanvaardbaar is. Moskou wil een eigen sector in de Servische provincie. Generaal Ivasjov zei gisteren al dat Rusland, als het niet tot overeenstemming met de VS komt, in overleg met Belgrado een gedeelte van Kosovo voor zichzelf zal opeisen. „We gaan er bij de Amerikanen niet om smeken", zei hij.

Intussen staan in Macedonië Navo-troepen klaar om Kosovo binnen te trekken. Zo'n 4 000 Britten zullen als eerste de grens overgaan. De bevelhebber van de troepen in Macedonië, de Britse generaal Michael Jackson, zei dat het de bedoeling is dat hij vanavond in Pristina een persconferentie zal geven.

De Servische terugtrekking gaat intussen verder. Volgens de Navo hadden vrijdagochtend reeds 4 000 van de in totaal 40 000 soldaten Kosovo verlaten. De terugtrekking moet binnen elf dagen zijn voltooid. Ook Servische burgers verlaten de provincie uit angst voor wraak van terugkerende Albanezen.

MEER NIEUWS OP PAGINA 3 EN 5

Een Amerikaanse soldaat arriveert in Skopje, voordat hij aan zijn taak in Kosovo gaat beginnen. FOTO AP

Tot actie bereid

Onderzoek

Martijn Roessingh

Nederlanders staan onverkort achter de Navo-acties tegen Joegoslavië. Een meerderheid steunt de acties die de afgelopen elf weken zijn gehouden en wil nieuwe bombardementen, of zelfs een grondoorlog, als de uitvoering van het Kosovo-vredesakkoord mislukt. Er is echter een opvallende grote zorg over het effect dat de bombardementen hebben gehad op de Servische bevolking en de Albanezen in Kosovo.

Het onderzoek dat *Trouw* en de Stichting Maatschappij en Krijgsmacht door het Nipo lieten uitvoeren is een vervolg op een eerdere enquête. De uitkomsten daarvan publiceerde *Trouw* op 10 en 17 april. Er bestond een solide steun voor het Navo-optreden tegen Joegoslavië, dat als gerechtvaardigd werd gezien vanwege de schending van de mensenrechten in Kosovo. De Nederlanders zagen de alliantie als een organisatie die wereldwijd, dus ook buiten het eigen verdrags-

Toeschouwer bij een oorlog

12-6-99

Meningen

Johan ten Hove

De meeste Nederlanders lieten zich aan het einde van de Tweede Wereldoorlog met liefde wakker houden door het geronk van honderden overtrekkende bommenwerpers die Duitse steden in as legden. Daar kwamen duizenden Duitse burgers bij om het leven, maar veel consideratie met die slachtoffers was er niet.

Uit het Trouw/SMK-onderzoek blijkt wel degelijk consideratie met de slachtoffers. Denken we aan het eind van dit millennium anders over het voeren van oorlog en het maken van slachtoffers?

Dr. Jan van der Meulen, directeur van SMK, meent dat je dat niet goed met elkaar kunt vergelijken. „Je zou de vraag aan de Kosovaren moeten stellen. Misschien hebben die wel soortgelijke gevoelens als de Nederlanders in de Tweede Wereldoorlog. Nederland was wel betrokken bij deze oorlog tegen Joegoslavië, omdat de luchtmacht eraan meedeed, maar de Nederlanders waren deze keer veel meer toeschouwer. De Nederlandse bevolking was deze keer, anders dan in de Tweede Wereldoorlog, niet zelf slachtoffer."

„De Nederlanders kunnen zich bij de oorlog om Kosovo, ruw gezegd, ook veel meer consideratie permitteren. Waarmee ik niet zeg dat die consideratie niet écht is. Er is uitvoerige berichtgeving geweest over die oorlog, men heeft die gewogen, geïnterpreteerd en zijn conclusies getrokken. Uit het onderzoek blijkt dat men zich niet van de wijs heeft laten brengen door welke propaganda ook."

„Net als bij het begin van de oorlog meent men in grote meerderheid nog steeds dat de beslissing, militaire acties tegen Joegoslavië te ondernemen, een juiste was. Daarbij betreurt men het leed dat de mensen in Kosovo, maar ook in Joegoslavië zelf, is aangedaan. Terwijl men er ook heel duidelijk over is dat het Joegoslavische troepen zijn geweest die de inwoners van Kosovo op de vlucht hebben gejaagd. Al met al volgens mij een genuanceerd beeld."

„Denken we anders over het voeren van oorlog? In bepaalde opzichten wel, denk ik. Mensen zijn veel kritischer, er bestaat geen ademloze bewondering voor het militaire geweld, ook niet als het om een hightech-oorlog gaat. Mensen kijken wel degelijk naar de prijs van een oorlog. De acceptatie van massaal geweld met onnoemlijk veel doden is veel minder dan vroeger, maar aan de andere kant accepteert de bevolking meer risico's dan de leiders vaak denken. De stelling 'er mag aan eigen kant niemand sneuvelen' gaat niet op, ook in Amerika niet. Het draagvlak voor acties waarbij ook eigen mensen sneuvelen is groter dan politici denken, mits het doel goed wordt uitgelegd en het uitzicht op succes duidelijk aanwezig is."

Professor Hylke Tromp, hoogleraar internationale veiligheidsvraagstukken aan de universiteit van Groningen, vindt dat we nu heel anders denken over oorlogen dan vroeger en dat dat vooral komt door de invloed van de media. „We weten veel meer en vooral, we *zien* veel meer van een oorlog. Vroeger – en ik heb het nu over de jaren dertig, veertig en daarvoor – was oorlog een papieren abstractie, mensen zagen er niets van en wisten ook niet wat er gebeurde. In geschriften ging het over de heroïek van de oorlog, werden er snorkende heldenverhalen geleverd, maar van uiteengereten lichamen hoorde je en zag je niets. Er bestond toen ook geen enkele consideratie met de vijand."

„Dat is met de oorlog in Vietnam ingrijpend veranderd. Mensen zagen de verschrikkingen dagelijks op de televisie. Sinds die tijd zien we wat er in oorlog aan de hand is en daarbij komt dat de analyses van oorlogen ook steeds indringender en beter zijn geworden."

„Er is ook een verandering van identificatie gekomen. Vroeger identificeerden mensen zich met het eigen volk en met vrijwel niemand anders. De vijand was een ander volk, dat aan de andere kant van een grens woonde, waar je niets mee had, en zeker geen consideratie. Ook dat is ingrijpend veranderd. De identificatie is veel internationaler geworden, mensen kennen veel meer mensen van andere volken, zijn lid van internationale verenigingen en instellingen en gaan veel meer met elkaar om. Beseffen ook dat ze in hetzelfde schuitje zitten. Wat die ander treft kan ons ook overkomen."

„Bij politieke en militaire leiders is er een steeds grotere aarzeling gekomen om het avontuur van oorlog nog aan te gaan. Wat dat betreft heeft de westerse wereld deze eeuw een leerproces doorgemaakt. De eerste helft vond bijvoorbeeld in Europa in het teken van oorlogen en voorbereiding van oorlogen. De tweede helft in het teken van Europese integratie. In beide gevallen probeerde men overigens het algeheel welzijn van het eigen volk te verbeteren. In de eerste helft door middel van het voeren van oorlog, denk maar aan het vergroten van *Lebensraum* van een volk, en in de tweede helft door middel van samenwerking en juist het voorkomen van oorlogen."

„Men was allengs gaan beseffen dat oorlog daartoe niet het geëigende middel meer is. Oorlogen werden onvoorspelbaar en oncontroleerbaar, je wist niet hoe ze afliepen, ze waren niet altijd in de hand te houden en konden het 'eigen rijk' te gronde richten. En het voeren van oorlog bracht gigantische kosten met zich mee, terwijl de verwoestingen enorm waren. De risico's werden te groot en oorlogen werden steeds minder 'de voortzetting van de politiek met andere middelen', zoals Clausewitz in zijn boek 'Vom Kriege' medio vorige eeuw stelde. Kortom: de westerse wereld ging deze eeuw door een leerproces, dat inhield dat het voeren van massale oorlogen niet meer kon."

„Waarna men overging tot de zogenaamde 'beperkte oorlog', zoals de Amerikanen in Vietnam en de Russen in Afghanistan. Maar dat waren ook geen successen. De conclusie drong zich op dat oorlogen niet meer kunnen, de baten wegen niet op tegen de lasten. Interstatelijke oorlogen bestaan ook niet meer, alleen nog binnenlandse gewapende conflicten."

„Waarbij ook niet vergeten mag worden dat de individualisering sterk is toegenomen, samen met de notie dat de rechten van de individuele mens moeten worden gerespecteerd en versterkt. De vroegere soevereine vorst, die kon beschikken over zijn onderdanen, bestaat niet meer. Daarvoor zijn in de westerse wereld de rechten van de mens gekomen. Wij accepteren die soevereiniteit niet meer."

„Dat is ook het grote verschil met Milosevic. Hij stamt uit de traditie van dinosaurussen als Hitler, Stalin en ook Tito, die er geen been in zagen hele volken te verplaatsen of de dood in te jagen. Zo'n leider accepteren wij in het Westen niet meer, helaas in andere landen nog wel. Met Milosevic is in feite geen overleg mogelijk. Dat is voor Joegoslavië een groot probleem, want wie gaat het land nog steunen, zolang hij aan de macht is."

De bombardementen hebben de bevolking van Joegoslavië te hard getroffen in het dagelijks leven

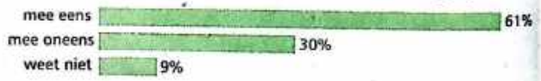

De bombardementen hebben de bevolking van Kosovo meer kwaad dan goed gedaan

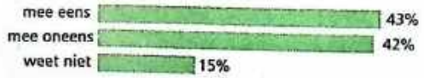

Zonder bombardementen zou Milosevic nooit een diplomatiek akkoord hebben aanvaard

Bron: Nipo

© Trouw

gebied, mag ingrijpen voor vredeshandhaving en crisisbeheersing.

Nu de bombardementen zijn beëindigd kunnen de Navo-acties aan een eerste evaluatie worden onderworpen. De enquête is uitgevoerd in een representatieve steekproef van 810 mensen van 15 jaar en ouder, in het weekeinde van 5 en 6 juni. Op dat moment had Slobodan Milosevic het vredesakkoord geaccepteerd en onderhandelden generaals van de Navo en het Joegoslavische leger over de details van de uitvoering. Inmiddels hebben de generaals over de militaire aspecten overeenstemming bereikt en wordt met de uitvoering begonnnen.

Net als acht weken geleden vindt ruim driekwart van de bevolking het volkomen of tamelijk terecht dat de Navo tegen Joegoslavië in actie is gekomen. Die steun is onder kiezers van alle partijen vrijwel even groot – met onder VVD-stemmers iets meer steun dan onder kiezers van de andere grote partijen. Alleen de Socialistische Partij kent een relatief groot aantal tegenstanders (23 procent); nog steeds 61 procent van de SP-stemmers vindt overigens dat de acties terecht waren.

De reden voor de steun is duidelijk: de overgrote meerderheid van de ondervraagden (79 procent) denkt dat Milosevic zonder de bombardementen nooit een vredesakkoord zou hebben ondertekend. Die opvatting is in vrijwel dezelfde mate terug te vinden bij alle politieke partijen, waarbij slechts de SP-kiezers een fractie minder overtuigd zijn (65 procent).

VACATURES

Bomego College
Postbus 597, 8440 AN Heerenveen
contactpersoon: Dhr. J.G. Arends
telefoon (0513) 62 40 81

Klassieke talen *

FRICOLORE
mobiliteitscentrum

Postbus 586, 8901 BJ Leeuwarden
Telefoon: (058) 267 72 77

Mobiliteitscentrum Fricolore is bestemd voor iedereen die in het christelijk onderwijs werkzaam is of wil zijn.

Trouw advertenties zaterdag 12 ju

11-7-99

Albanian separatists set up new political party in Kosovo.

WASHINGTON, July 11 (Itar-Tass) - Albanian separatists in Kosovo set up a new political party, intending to win a victory at local elections, scheduled for next spring. However, according to a Saturday report by The Washington Post newspaper, a Kosovo dissident living in Switzerland, Bardhil Mahmuti, was proclaimed (to the surprise of the United States and other Western countries) its leader rather than the chief of the so-called Kosovo Liberation Army and of the self-proclaimed "government", Hasim Taci.

Mahmuti had spent seven years behind bars for anti-government activities in the past, and supplied cash and weapons to KLA gunmen from abroad over the past few years. He recently returned to Kosovo and intends to continue struggle for the province's independence.

Mahmuti approved an accord with NATO on demilitarising the KLA. However, he advocates forming national guards out of separatist detachments, turning them later into a regular army. He stated that Albanians can live with Serbs in the same territory but "not under the Serb regime" in Belgrade.

Mahmuti claimed that he is backed by at least four KLA field commanders and does not preclude a chance of an alliance with Taci. He noted at the same time that the present head of the self-proclaimed "government" in Pristina, a former student activist and a KLA gunman, has no his own political platform and a plan for Kosovo's revival.

The appearance of the Mahmuti party in the political arena in Kosovo points to rising struggle for power among Albanian separatists and is an additional headache for the West.

According to The Washington Post, the United States and its allies actively "fostered" Taci, seeking to mould a political leader out of him. Besides, some NATO countries, including Germany and Greece, flatly oppose Kosovo independence and formation of armed forces there out of KLA gunmen.

Britse officieren krijgen in Macedonië instructies. Britse troepen gaan morgen als eerste NAVO-eenheden van KFOR Kosovo binnen. (Foto AP)

Terugtocht Servisch leger verloopt in vier fases

De 4 fases waarin de terugtrekking van de Servische troepen plaatsvindt

Binnen 24 uur (gisteren en vandaag) terugtrekking uit de noordelijke gebieden

Binnen zes dagen ontruiming van de zuidelijke gebieden en de corridor naar Pristina

Binnen negen dagen ontruiming gebieden in het midden van Kosovo

Binnen elf dagen vertrek laatste Joegoslavische strijdkrachten

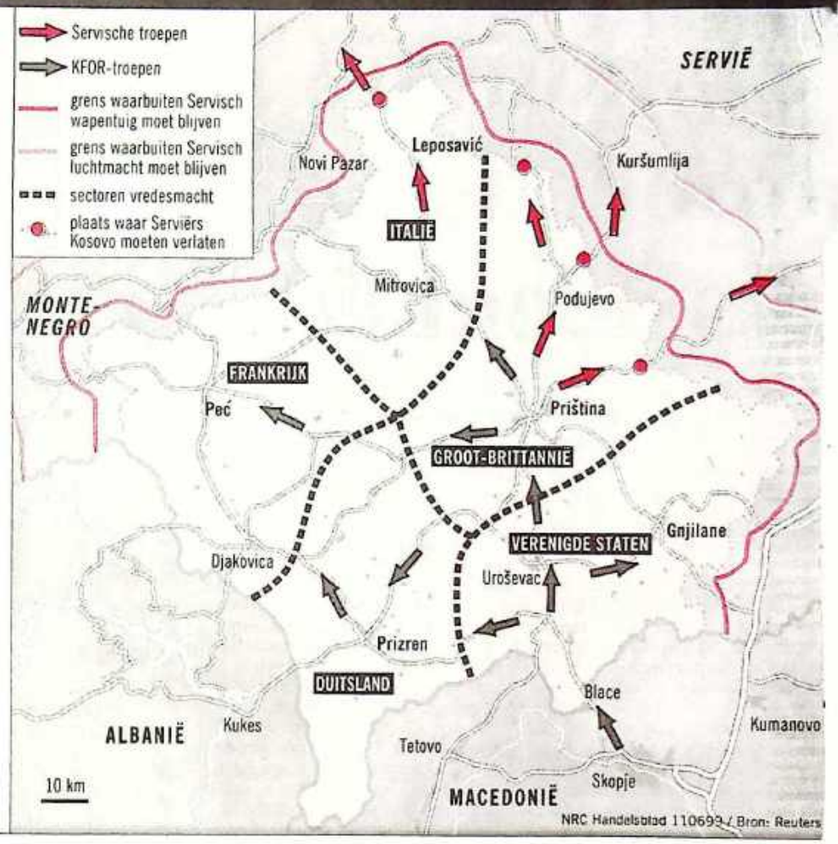

NRC Handelsblad 110699 / Bron: Reuters

'Mijn rug was zo zwart als dat horlogebandje'

De laatste Kosovaren die de grens met Albanië overstaken, deze week, waren groepen mannen die dagen- of wekenlang door de Serviërs in gevangenissen werden vastgehouden en die er ernstig werden mishandeld voor ze werden gedeporteerd. Een 43-jarige Kosovaar vertelt.

Door onze redacteur
YAËL VINCKX

KUKËS, 11 JUNI. „Ik herinner me mijn eerste maal. Ik mocht drie dagen na mijn arrestatie voor het eerst eten. De gang naar de keuken was een hel. Servische soldaten en agenten stonden aan weerszijden; ze sloegen de gevangenen met geweerkolven en stokken. Wij moesten proberen daar zo snel mogelijk langs te komen. Eenmaal in de keuken kreeg ik een minuut om de soep en het brood op te eten. Dus dronk ik de gloeiend hete soep uit de kom en stopte ik het brood in mijn zakken. Daarna moest ik terug door de gang."

gewisseld. Zaten Smoki en Zoki in de dagploeg, dan hadden we pech. Zij sloegen het hardst tijdens de tocht naar de keuken en lieten ons vaak geen water halen. We moesten van Smoki en Zoki ook in de houding staan en roepen: Lang leve Slobodan! Lang leve Slobodan! Lang leve Slobodan! Vijfduizend Kosovaren, verdeeld over verschillende afdelingen van de gevangenis van Kiqiq i Madh, die Milošević een lang leven wensen. Kun jij je daar iets bij voorstellen?"

„Na twee of drie weken, ik ben de tel kwijtgeraakt, werd ik door de bewakers naar buiten gehaald. Ik moest naar een kleine kamer, aan de andere kant van de gevangenis. Daar werd ik verhoord. Ben jij met deze vrouw getrouwd? Zijn dit jouw kinderen, vroegen ze. Ik knikte. Enver Pllana, zeiden ze toen, jij bent een goede man. Er is niets mis met jouw familie. Maar we hebben een probleem met de schoonfamilie van je dochter. Hun mannen zitten in het UÇK. Jij weet dat. We hebben foto's van een bruiloft, enkele weken geleden. Jij staat op die foto's."

„Ik zei niets te weten van het UÇK. Jawel, antwoordden de ondervragers. Ze begonnen te schoppen, tegen mijn ribben, mijn rug, mijn hoofd. Sta op, zeiden ze.

middag stonden zo'n vierduizend mensen op het veld, bewaakt door mannen met hun geweren in de aanslag. We moesten met onze handen in de nek staan en werden gefouilleerd. Ik had een grote jas aan, met mouwen die over mijn handen vielen. Daardoor hebben de Serviërs mijn horloge gemist. Ook had ik geld in mijn sok verstopt."

„Ik ben al na een uur uit de rij gehaald. Ze hielden aanstekers bij mijn gezicht om mij te zien. Jij wordt onze gevangene, zeiden ze. Ik moest, samen met een tiental andere mannen, de hoofdstraat over. De gevangenis ligt aan de overkant van mijn huis. Die nacht stonden we met vijfhonderd mannen in een kamer van zes bij acht meter. Water was er niet. Sommigen vielen flauw, maar bleven in de massa overeind staan."

„Van acht uur 's avonds tot twaalf uur 's ochtends heb ik daar gestaan. Mijn lippen barsten open. Ik zei een agent vijftig mark te nemen, ik had geld verstopt, en ons water te brengen. Ik kende die man. Hij werkte in de gevangenis en ik zag hem vaak 's ochtends, op weg naar zijn werk. Hij haalde twee flessen water. Stiekem. En ik hoefde niet te betalen. Er waren ook Albanese

die flessen door om erin te poepen – in het aangezicht van al die andere mannen. Maar allengs poepte ik minder. Gaat het er niet in, dan gaat het er ook niet uit. De bewakers Smoki en Zoki deden er alles aan om onze waardigheid verder te breken. Ze zochten verwanten op: vader en zoon of twee broers. Sla je vader heel hard in zijn gezicht, zeiden ze vervolgens. Soms moest de ene broer het gezicht van de andere broer schoppen. Ja, dat deden de gevangenen. Anders werden ze allebei in elkaar geslagen."

„Smoki en Zoki waren bijnamen; ik weet hun echte namen niet. Smoki rookte veel en Zoki komt van de naam Zoran. Andere gevangenen vertelden dat ze uit Vučitrn kwamen. Die hadden hen herkend. Op een dag hebben ze een man mee naar buiten genomen. Ze bonden hem vast aan een boom. Ik ga je dood schieten, schreeuwde Smoki en zette zijn pistool tegen het hoofd van de gevangene. Op het laatste moment schoot Smoki in de lucht. Daarna hebben ze die man drie uur laten staan, in de regen."

„Na enkele weken haalden de bewakers ineens zo'n honderd mannen naar buiten. Daar werden we in twee bussen geladen. De meesten begonnen te [illegible]

Tekst van tv-toespraak Milošević

De tekst van de tv-toespraak van president Slobodan Milošević, gisteren na het staken van de NAVO-luchtacties.

Beste burgers, een gelukkige vrede voor ons allen!

Op dit moment gaan onze gedachten uit naar de helden die hun leven hebben gegeven voor de verdediging van het vaderland in de strijd voor vrijheid en waardigheid van onze natie. Al hun namen worden bekendgemaakt, maar op dit moment wil ik u laten weten dat tijdens de oorlog die precies elf

proces kan alleen autonomie voor Kosovo ter sprake komen en niets anders.

Door voor de VN te verschijnen, hebben we niet alleen ons land verdedigd, maar ook de VN op het wereldtoneel teruggebracht. De VN hebben niet gefunctioneerd in de tachtig dagen voor deze agressie. Dit is onze bijdrage aan de wereld: een stokje steken voor het ontstaan van een eenzijdige wereld, het voorkomen van een wereld waarin het dictaat van één machtscentrum geaccepteerd moet worden.

Ik denk dat deze bijdrage in de geschiedschrijving als zeer groot zal gelden en dat de heldenmoed van ons volk in het verzet tegen de

Ochtends tussen zeven en acht zetten de bewakers brood, thee en hardgekookte eieren neer. Al snel bleken onze magen niet bestand tegen die eieren. 's Middags kregen we onze lunch: soep, een stuk aardappel en water. We stonden in lange rijen. De eersten kregen hun lunch om twaalf uur 's middags, de laatsten om zeven uur 's avonds. Het water was dan vaak al op."

„In de gevangenis werkten de bewakers in twee ploegen, van 's ochtends zeven tot 's avonds zeven, en daarna kwam de andere ploeg. Na een week werden de diensten

den, riepen vieze dingen over mijn moeder en mijn vrouw en ik dacht: maak me maar dood, kan me niets schelen. Drie uur heb ik daar gelegen, half bewusteloos. Daarna hebben ze me naar de zaal teruggebracht. De anderen zeiden dat ik aan mijn polsen werd binnengesleept. Mijn rug was zo zwart als dat horlogebandje. Nu heb ik problemen met mijn hoofd. Mijn linkeroog traant de hele tijd en ik kan niet meer goed horen."

„Jij vraagt de hele tijd naar dagen, naar tijdstippen. Maar ik heb je al verteld dat ik

wekenlang mishandelde Kosovo-Albanezen komen na hun vrijlating door de Serviërs de grens met Albanië over. (Foto AP)

de tel ben kwijtgeraakt. Ik herinner me een dag: 1 mei 1999. Ik werd opgepakt. Er was die dag veel wind en we hoorden de Serviërs in hun trucks niet aankomen. Ze kwamen binnen, schoten en brachten ons naar het veld achter ons huis, in Kiqiq i Madhn. De mannen werden van de vrouwen gescheiden. Aan het einde van de

„Al snel ontstond er een levendige handel in de gevangenis. Sommige bewakers verkochten sigaretten voor vijf mark per stuk. Een kilo brood kostte tien mark. Ooit kocht ik drie pakjes sigaretten voor vijftien mark, want de agent kende ik. Zelf rookte ik vier sigaretten. De rest heb ik weggegeven aan mensen zonder geld. Een sigaret ging wel langs dertig monden. Dan nam je een trekje, gaf je de sigaret door en zag je hem nooit meer terug."

„Je raakt je waardigheid kwijt. Ik piste bijvoorbeeld in lege waterflessen of knipte

gen pisten van angst in hun broek. Ik herkende echter na een uur de weg en zei: stop met huilen, ze brengen ons naar Albanië! Nu zit ik in dit vluchtelingenkamp in Kukës."

„Weet je, een andere ex-gevangene kwam laatst hier een West-Europese waarnemer tegen. Hij vertelde een deel van zijn verhaal. Zou je Smoki en Zoki willen aangeven en willen getuigen voor het Joegoslavië-tribunaal, vroeg de waarnemer. De man stemde in. En dat is nu mijn hoop: dat Smoki en Zoki terecht zullen staan."

soldaten en 114 politie-agenten zijn gedood.

We zullen onze schuld aan hen nooit kunnen inlossen. We moeten doen wat we kunnen. Het is onze plicht om te zorgen voor hun families en hun terug te betalen door altijd bereid te zijn de vrijheid en waardigheid te verdedigen van dit land, waarvoor zij hun leven hebben gegeven.

De gehele natie heeft deelgenomen aan deze oorlog – van baby's in ziekenhuizen en patiënten op de *intensive care*-afdeling tot soldaten in de loopgraven van de luchtafweer en soldaten aan de grenzen. Niemand zal de heldenmoed vergeten van hen die de bruggen hebben verdedigd, van burgers die fabrieken hebben verdedigd, pleinen en steden, hun staat en hun volk.

Het volk – dat zijn de helden. Dat zou de kortste samenvatting van deze oorlog kunnen zijn. Het volk – dat is de held, het zou zich een held moeten voelen en zich als zodanig gedragen: met waardigheid, verhevenheid en verantwoordelijkheidsgevoel.

Tijdens de bijeenkomsten van het afgelopen jaar kwam een slagzin telkens terug: „We zullen Kosovo niet opgeven." We hebben Kosovo niet opgegeven. Vandaag worden de territoriale integriteit en soevereiniteit gegarandeerd door de landen van de G8 en de VN. Deze garantie staat in de ontwerp-resolutie. Open vragen over de mogelijke onafhankelijkheid van Kosovo die speelden vóór de agressie zijn afgesloten met het akkoord van Belgrado. De territoriale integriteit van ons land kan nooit meer in twijfel worden getrokken.

We hebben overleefd, het land verdedigd, en het hele probleem naar het hoogste gezag in de wereld weten te brengen, de top van de pyramide: de VN. Het probleem moest onder auspiciën van de VN en overeenkomstig het VN-handvest worden opgelost. De troepen die in Kosovo worden gestationeerd komen onder gezag van de VN. Ze hebben als belangrijkste taak het waarborgen van de veiligheid van alle burgers. Ook zal er onder VN-vlag een politiek proces plaatshebben, gebaseerd op de eerder genoemde principes en op de soevereiniteit en integriteit van elk land. In dat politieke

and het einde van de twintigste eeuw zal markeren. Hiervan ben *ik overtuigd.*

We hebben laten zien dat ons leger onoverwinnelijk is – zonder twijfel het beste leger in de wereld. Hiermee bedoel ik soldaten, politie-agenten en alle defensie-eenheden van het land. Ze hebben de hele wereld laten zien hoe je een land dient te verdedigen, hoe eensgezind en standvastig we waren. Want het volk was het leger en het leger was het volk.

Nooit eerder is ons volk zo verenigd geweest en nimmer in onze historie hebben we minder lafaards gehad die het land ontvluchtten en in het buitenland in veiligheid het einde van de oorlog afwachtten.

Op dit moment staan we voor veel nieuwe problemen, die voor ons veel nieuwe verplichtingen scheppen aan het einde van de agressie en het begin van de vrede. We moeten zorg dragen voor degenen die dat het meest nodig hebben, de gezinnen van de gesneuvelden, degenen die voor het leven zijn verminkt, al die arbeiders, boeren en burgers die schade hebben opgelopen door de oorlog en die een helpende hand nodig hebben. Iedereen heeft hulp nodig.

In het vooruitzicht staat de wederopbouw van het land. We zullen beginnen met het onmiddellijk herbouwen van onze bruggen, onze fabrieken, wegen. We zullen opnieuw een grote ontwikkeling in gang moeten zetten, die de vitaliteit van onze burgers weerspiegelt. En als ik spreek over ons volk, dan bedoel ik alle burgers en alle nationaliteiten. We hebben de enige multi-etnische samenleving verdedigd die is overgebleven als restant van het vroegere Joegoslavië - dat is nòg een geweldige verdienste van onze verdediging.

De troepen die naar Kosovo komen, zullen de vrede dienen, ongeacht de landen waar ze vandaan komen. Een leger volgt altijd bevelen op, en het de opdracht hier is om het volk en de vrede te beschermen. Het werk dat voor ons ligt vereist grote mobilisatie. Ik denk dat onze eensgezindheid in deze moeilijke tijden een belangrijk winstpunt is, dat we moeten koesteren. Ik wens alle burgers van Joegoslavië veel blijdschap en geluk bij de wederopbouw van ons land!

Leiders Kosovaren moeten kiezen of delen

Voor de twee 'regeringen' van de Kosovaren nadert het uur van de waarheid: nu in Kosovo een interimbestuur komt, moeten ze besluiten samen te werken of de rivaliteit voort te zetten.

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 11 JUNI. De afgelopen maanden zijn de rivaliserende vleugels van de leiders van de Kosovaren alleen maar verder uit elkaar gegroeid. In Rambouillet waren ze het nog eens: er was één gezamenlijke delegatie van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK en de LDK (Democratische Liga van Kosovo) van Ibrahim Rugova, de partij die tien jaar lang het vreedzame verzet tegen de Serviërs gestalte heeft gegeven. Van die eensgezindheid is niets meer over.

Na het begin van de NAVO-luchtacties op 24 maart werd Rugova in Priština kundig ingekapseld door de Joegoslavische leiding. Terwijl de Serviërs honderdduizenden Kosovaren verdreven, haalde Slobodan Milošević Rugova naar Belgrado, zette hem voor de tv-camera's en wisselde glimlachend plesanterietjes en goede voornemens met hem uit. Daarna had Rugova zijn *Schuldigkeit getan* en mocht hij, op 5 mei, naar Italië vertrekken.

Het UÇK had toen al, woedend om Rugova's meegaandheid, een eigen regering in ballingschap opgericht onder Hashim Thaçi, naast en vooral tegenover de regering in ballingschap van Rugova's premier Bujar Bukoshi. Daarna ontwikkelde zich een propagandaslag, die ruim door Thaçi's UÇK-regering lijkt te zijn gewonnen.

Terwijl Rugova de rode lopers van Europa's kanselarijen afliep voor overleg met Europese leiders leidde Thaçi in Kosovo zelf het verzet tegen de Serviërs en trok hij in Albanië en Macedonië langs de vluchtelingenkampen. Rugova liet zich in zo'n kamp maar één keer zien, eind mei, en hield dat bezoek ook nog beperkt tot welgeteld tien minuten. Het bood Thaçi in de slag om de populariteit prima munitie. Rambouillet-delegatielid Fehmi Agani, memoreerde hij, weigerde met de Serviërs te praten en werd daarom vermoord, Rugova daarentegen liet zich door de Serviërs inpakken en liet zich daarna in Europa's hoofdsteden lauweren terwijl zijn mensen lijden in Kosovo en in de kampen. Met andere woorden: Rugova is een hele of halve collaborateur, „een gezant van Milošević".

Om het UÇK tegenwicht te bieden trachtte de LDK, de partij van Rugova, een eigen, met het UÇK rivaliserend leger op te bouwen, het FARK. De LDK is een rijke organisatie: ze beheert sinds jaar en dag de 'belasting' die de Kosovaarse gastarbeiders in West-Europa sinds jaar en dag betalen voor de instandhouding van de ondergrondse 'Republiek Kosovo'. Het gaat daarbij om vele tientallen miljoenen dollars. Met dat geld rustte de LDK-regering tussen vijf- en achtduizend FARK-strijders uit. Te velde, in de guerrilla tegen de Serviërs, hebben UÇK- en FARK-commandanten wel getracht samen te werken, maar het FARK weigerde in de frontlijn te vechten en van gezamenlijke operaties is nauwelijks sprake geweest.

Rugova heeft in de slag om de populariteit onder de verdreven volksgenoten kansen laten liggen. Donderdag zei hij „de Serviërs te kunnen vergeven" om wat ze de Kosovaren hebben aangedaan – een uitlating die heel slecht viel onder Kosovaren die bij de etnische zuivering familieleden hebben verloren, hun woningen hebben zien uitbranden, door de Serviërs zijn gemarteld, zijn verdreven en nu onder slechte omstandigheden in kampen huizen.

Rugova lijkt politiek dood, en het Westen zou er op het eerste gezicht beter aan doen bij de vestiging van de autonomie die Kosovo op grond van het vredesakkoord krijgt, samen te werken met Thaçi's regering. Maar makkelijk wordt dat niet: het UÇK, en dus Thaçi's regering, is politiek aanzienlijk radicaler dan Rugova en zijn LDK. Bovendien beschikt de LDK over bestuurlijke ervaring: zij heeft tien jaar lang de ondergrondse regering van de Kosovaren geleid, en die ervaring missen Thaçi en de zijnen. En ten slotte past het hele UÇK slecht in het Kosovo-beeld van na de oorlog. Het is een leger dat op grond van het vredesakkoord moet worden ontwapend, en omdat een leger dat zich ontwapent geen leger meer is zal het dat weigeren. Het zal de komende dagen proberen door Serviers opgegeven posities in te nemen voor KFOR ter plekke is. De weigering van het UÇK zichzelf de facto op te heffen kan nog tot serieuze conflicten tussen KFOR-troepen en het UÇK leiden. Het UÇK heeft zich de afgelopen maanden aanzienlijk versterkt en de commandostructuren hervormd. Dat is de verdienste van de nieuwe stafchef, de 39-jarige Agim Ceku, een man die is afgestudeerd aan de militaire academie van Belgrado, generaal is geweest in het Kroatische leger, en liefst negen keer door de Kroatische president Tudjman is onderscheiden wegens zijn verdiensten in de strijd tegen de Serviërs in Kroatië, in 1991 en 1995.

Welke rol de leiders van de Kosovaren na de vorming van een interim-bestuur onder VN-leiding precies kunnen of mogen spelen is nog niet helemaal duidelijk. Maar welke die rol ook is, ze staan voor een keus: de rivaliteit voortzetten of haar bijleggen. Vooralsnog zijn er geen signalen dat ze de tweede optie kiezen.

...verkiezingen geschrapt, fractieleider Blok Land (Klein-Christelijk) bestuderen de prognoses. (Foto Roel Kozenburg)

...verloor de verkiezingen

Niederer blijft bij kritiek Commissie woedend op

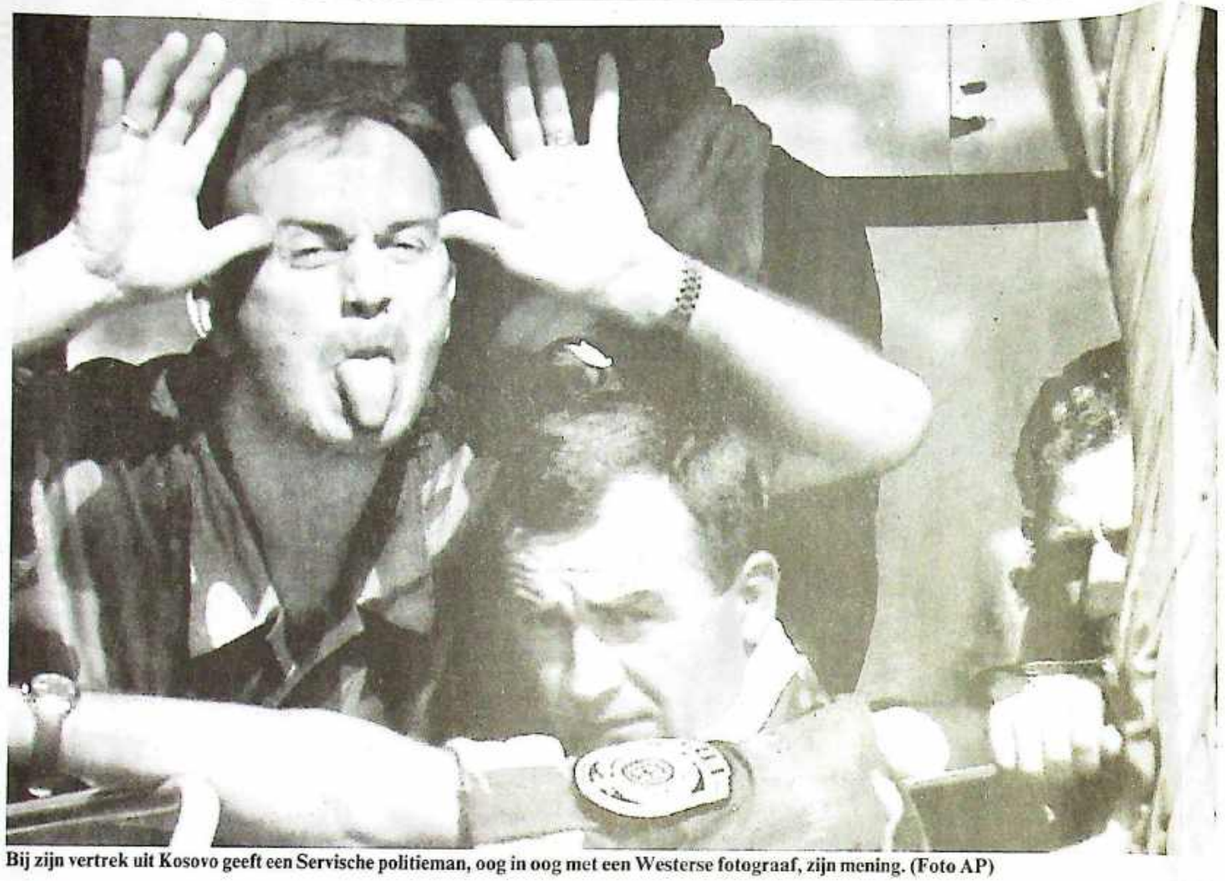

Bij zijn vertrek uit Kosovo geeft een Servische politieman, oog in oog met een Westerse fotograaf, zijn mening. (Foto AP)

Amerikaanse mariniers gaan aan wal in Thessaloniki, Griekenland. Vandaar reizen ze naar Macedonië, en van daar Kosovo. (Foto AP)

'We moeten de vrede nog winnen'

Clinton opgelucht maar voorzichtig

Het 'Kosovo-scenario' van gradueel escalerende precisiebombardementen geeft NAVO-luchtmachten flink wat stof voor zelfstudie.

Door onze correspondent

WASHINGTON, 11 JUNI. President Clinton heeft gisteren opgelucht gereageerd op het eind van de oorlog in Kosovo, maar gewaarschuwd dat „we nu de vrede nog moeten winnen". Hij wilde niet vastleggen hoe lang de vredesmacht KFOR in Kosovo zal blijven en zei ervan uit te gaan dat Europa het leeuwendeel van de wederopbouw van Kosovo, Joegoslavië en de omringende landen voor zijn rekening neemt.

Clinton zei dat gistermiddag tegen journalisten, kort nadat de NAVO haar bombardementen had opgeschort. „We hebben nu de kans om geweld te vervangen door vrede, etnische en religieuze haat door een democratische toekomst." Volgens Clinton is de NAVO nu „sterker en eensgezinder dan ooit".

In een televisietoespraak tot het Amerikaanse volk zei Clinton 's zou hij gezegd hebben: „Over twintig jaar kijken we hierop terug als een grote dag voor Europa." Ook sprak hij met generaal Clark, die Clinton verzekerde: „Ik wist dat we zouden winnen. Ik wist dat u zou winnen." De president antwoordde daarop: „Nu moeten we de vrede nog winnen."

In het Witte Huis heerste gisteren grote opluchting dat de Servische terugtrekking uit Kosovo is [illegible] dat de bombardesche volk. „Ik weet dat u geleden heeft in de oorlog van mijnheer Milošević", zei Clinton. „U moet weten dat uw leiders Kosovo als deel van uw land hadden kunnen behouden, zonder ook maar één Kosovaarse familie uit haar huis te verdrijven, zonder één volwassene of kind te vermoorden, zonder ook maar één bombardement van de NAVO uit te lokken. U hebt 79 dagen van bombardementen verduurd, niet om Kosovo als provin-

De militaire lessen van de Kosovo-oorlog

Door MENNO STEKETEE

ROTTERDAM, 11 JUNI. Was de Joegoslavische ommekeer in het conflict over Kosovo nu wel of niet uitsluitend te danken aan het gaandeweg destructiever optredende 'luchtwapen' van de NAVO? Ja, beweren sommigen, zoals de Britse krijgshistoricus John Keegan, want grondtroepen zijn niet ingezet. De meeste commentatoren zijn het daarmee niet eens. Vooral een groot offensief van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK – grondtroepen! – zou de NAVO-piloten twee weken geleden hebben geholpen bij het vernietigen van voordien onvindbaar legermaterieel. Vierduizend UÇK-strijders zouden hebben getracht de weg tussen Prizren en Peć af te snijden. Ze zouden hiermee de Servische eenheden hebben gedwongen uit de schuilplaatsen te komen. Binnen korte tijd waren volgens de NAVO 84 stuks zwaar materieel vanuit de lucht vernietigd.

Betekent dit nu dat binnen de defensiebudgetten van de NAVO een verschuiving in de richting van de luchtmachten kan worden verwacht? Vast niet. Want geen enkel volgend conflict zal identiek zijn aan 'Kosovo'. Niets garandeert dat bij een volgende oorlog [illegible] wonnen. Daarbij komt dat de NAVO bij de uitvoering van de luchtoorlog een paar pijnlijke steken heeft laten vallen.

Vooral de *stealth*-technologie die vliegtuigen moeilijk waarneembaar moet maken voor radar, heeft aan glans verloren. Niet alleen wist de Joegoslavische luchtafweer al op de derde dag van operatie Allied Force een F-117 neer te schieten, maar ook de prestaties van de meer dan twee miljard dollar kostende B-2 bommenwerpers vielen tegen. De 'vliegende vleugels', die golden als practisch onzichtbaar voor radar, moesten, met het oog op het debâcle met de F-117, bij iedere missie worden vergezeld van EA-6B elektronische storingsvliegtuigen. Dat was een motie van wantrouwen voor de *stealth*-technologie. Bovendien doet het storen zelf [illegible] ment teniet. De vraag is gen, is dat in vergelijking met de duizend toestellen die vanaf Italiaanse bases af en aan konden vliegen niet indrukwekkend. Ook over de inspanningen op inlichtingengebied is het laatste woord niet gezegd. In de eerste plaats schoot de NAVO nogal eens in eigen doel door onnauwkeurig te richten en burgerdoelen te treffen. De *high-tech* voorkwam dat niet. Vooral het onbedoelde bombardement op de Chinese ambassade in Belgrado kan worden bijgezet in het rijtje grote militaire blunders.

In de tweede plaats leken de Joegoslavische strijdkrachten het verstoppertje spelen met de NAVO-gevechtsvliegtuigen lange tijd aardig onder de knie te hebben. Na de conferentie van Rambouillet besefte Belgrado dat bunkers uit de jaren vijftig en zestig geen veiligheid tegen precisiebommen zourie waren aanvankelijk op één hand te tellen.

De NAVO, die door de grotendeels intact gebleven luchtafweer gedwongen was op vijf kilometer hoogte te blijven vliegen, riep de hulp in van onbemande verkenningsvliegtuigen. Deze kunnen van een geringe vlieghoogte voertuigen en zelfs mensen op de grond volgen en hun bevindingen naar grondstations doorseinen. Het resultaat hiervan was, gezien de oplopende Servische verliezen, hoopgevend. Maar hun inzet had een prijs: de VS verloren naar eigen opgave drie *Predators*, zeven *Hunters* en twee *Pioneers*, Duitsland verloor minstens vier CL-289's en Frankrijk minstens vier CL-289's en *Crécerelles*.

De robotvliegtuigen, andere verkenningsvliegtuigen en de 'ogen en oren' van het UÇK – en waarschijnlijk speciale eenheden van de NAVO – op de grond maakten pas na lange tijd ondraaglijke Servische verliezen mogelijk.

Hoeveel militairen werkelijk zijn uitgeschakeld zal wel altijd geheim blijven. President Milošević sprak gisteren van 462 gesneuvelde militairen en 114 gesneuvelde politiemannen. De NAVO komt met heel andere getallen. Eén NAVO-luchtaanval zou afgelopen maandag zelfs mogelijk 1200 slachtoffers hebben gemaakt. Een Amerikaanse B-52 zou twee Servische infanteriebataljons bij de berg Pastrik hebben verrast toen ze zich op een berghelling verzamelden. De NAVO-berichtgeving hierover leek echter meer ingegeven door de wens om Belgrado onder druk te zetten, dan op waarheid te berusten. Een bataljon bestaat uit maxi-

ning geboekt voor een veiliger wereld, voor onze democratische waarden, voor een sterker Amerika." Maar hij waarschuwde dat de vredesmacht voor Kosovo grote risico's loopt. „Ook deze volgende fase zal gevaarlijk zijn. De bittere herinneringen zijn nog vers, er kunnen heel goed slachtoffers vallen."

Clinton belde gisteren een groot aantal staatshoofden en regeringsleiders van NAVO-landen op. Tegen de Franse president Chirac

menten na 79 dagen konden worden gestaakt. „Een onnodig conflict is tot een rechtvaardige en eervolle afsluiting gekomen", aldus Clinton. Hij verbond aan de uitkomst van de oorlog een algemene les. „Deze overwinning brengt nieuwe hoop dat de wereld niet de andere kant op zal kijken als een volk vernietigd wordt vanwege zijn afkomst of geloof."

In zijn toespraak richtte de Amerikaanse president zich in enkele woorden direct tot het Servi-

alleen omdat mijnheer Milošević vastbesloten was om de Albanezen uit Kosovo te verwijderen, dood of levend."

De president leek het Joegoslavische volk op te roepen om hun leider af te zetten. „Zolang hij aan de macht blijft", zei Clinton, „zolang uw land geregeerd wordt door iemand die is aangeklaagd voor oorlogsmisdaden, zullen wij geen hulp geven voor de wederopbouw van Servië."

Force, niets gescheeld of de NAVO had, schoorvoetend, moeten instemmen met een grondoorlog. De plannen voor een invasie van een *non-permissive* Kosovo kwamen uit op een troepenmacht van 150.000 man. 'Kosovo' toonde dat een geduldige escalatie van een luchtoffensief vruchten kan afwerpen, maar legde eveneens de noodzaak van een groot paraat grondleger bloot. Het lijkt er dus op dat het 'luchtwapen' wel een slag, maar niet de oorlog om de verdeling van de toekomstige defensiebudgetten heeft ge-

sis in de VS naar de Balkan vlogen.

„Dit houdt in dat er nergens op aarde nog plekken zijn die niet kunnen worden onderworpen aan een gelijksoortig verwoestend bombardement", beweert Keegan, en hij kan zich niet voorstellen dat een despoot in de toekomst snel zo'n afstraffing over zich zal afroepen. Maar zelfs als alle twintig bestelde B-2 bommenwerpers van de Amerikaanse luchtmacht iedere 24 uur met zestien bommen naar Servië hadden kunnen vlie-

dienstijd bevonden. De eenheden verspreidden zich na 'Rambouillet' over het platteland en maakten zich onzichtbaar in grotten en onder gebladerte. In Kosovo was dit moeilijk, aangezien de troepen ook offensieve operaties tegen het UÇK moesten uitvoeren. Maar uit de NAVO-briefings is wel te distilleren dat het luchtoffensief, zeker de eerste zes weken, maar matig succes had: de aantallen getroffen tanks en stuks artille-

De NAVO houdt het totale aantal slachtoffers van de oorlog op vierduizend Joegoslavische gesneuvelden en zesduizend gewonden. Feit is dat beide tegenstanders er belang bij blijven hebben het dodental te onderschatten: Servië om de kosten van de oorlog te bagatelliseren, de NAVO om te pretenderen een 'schone' oorlog tegen voornamelijk materiële doelen te hebben gevoerd.

'Het ontwaken van het Griekse volk'

De NAVO-acties hebben de extremen in de Griekse politiek naar elkaar toegedreven.

Door F.G. VAN HASSELT

ATHENE, 11 JUNI. De Communistische Partij van Griekenland (KKE) hoopt bij de komende Europese verkiezingen garen te spinnen bij de toestand in Joegoslavië. Met haar zes procent leidt de partij al jaren een bestaan in de marge. Maar dit keer verwacht zij te profiteren van wat zij noemt „het ontwaken van het Griekse volk".

Veel Grieken zeggen de laatste tijd, in hun verontwaardiging over de acties van de NAVO in Joegoslavië, met graagte te luisteren naar Aleka Papariga, de kordate KKE-leidster, die nu met minder moeite dan vroeger haar gelijk tracht te halen. Een bekende rechtse kranteneigenaar, Dimitris Rizos, verklaarde onlangs in een televisiepanel dat hij zich steeds communistischer voelde worden, ja, zelfs „extreem communist". Twee andere bekende Griekse persoonlijkheden, Liana Kanelli en Kostas Zouráris, voegden de daad bij het woord en lieten zich inschrijven bij de KKE en op haar kandidatenlijst voor het Europese Parlement.

Maar menigeen vraagt zich af, of de KKE hiermee niet een scheve schaats rijdt. De 'nieuwe aanhang' betreft namelijk personen uit ultranationalistische gelederen, die ook bekend staan als „neo-orthodoxen". Liana Kanelli is een gevreesd presentator op de televisie, waar zij iedereen die haar niet bevalt in de rede valt met razendsnel uitgesproken betogen die gewoonlijk geen einde willen nemen. Ooit speelde zij een rol in de rechtse partij Kodiso, maar de laatste tijd werd ze geheel in beslag genomen door de „demonische" acties van het Westen op de Balkan.

Kostas Zouráris is een cultuurfilosoof, die de laatste jaren de superioriteit van de byzantijnse civilisatie probeert aan te tonen. In Bach hoor je al het Westerse militarisme, in de gotiek zie je het beginnende imperialisme, zo zegt hij. De byzantijnse muziek en architectuur daarentegen weerspiegelen zielsvrede en nederigheid.

Zouráris betoogt nu dat hij eigenlijk altijd al communist is geweest, maar dan als aanhanger van kloostergemeenschappen zoals die alleen in de orthodoxe wereld voorkomen. Hij hoopt op een „nieuwe" EAM, de door het communisme geïnspireerde, massale verzetsbeweging die in de jaren 1941-44 tegen de bezetters vocht. Iets dergelijks moet nu weer van de grond komen tegen de dreigende Amerikaanse wereldheerschappij, zo vindt hij.

Ook betitelde Zouráris in een opzienbarend interview het huidige kabinet-Simitis, dat de bombardementen mede voor zijn rekening neemt, als een tweede Quisling-regering. Volgens Zouráris is er van etnische schoonmaak door de Serviërs nooit sprake geweest. Griekenland mag zich gelukkig prijzen, zo zei Zouráris in hetzelfde vraaggesprek, dat het geen Verlichting heeft gekend – deze heeft het Westen veel schade gedaan.

Zal de rood-zwarte coalitie, zoals ze hier en daar al wordt genoemd, de communisten aan stemmen helpen of zal de toetreding van deze twee prominenten, die door talloze Grieken als schertsfiguren worden beschouwd, de partij juist schade doen? Sommige verstokte communisten en andere anti-klerikale oud-gedienden houden hun hart vast, al protesteren zij niet openlijk, want dat is nooit gebruik geweest binnen de Communistische

Met omhelzing viert Solana einde Allied Force

De NAVO haalde gisteren opgelucht adem dat de oorlog voorbij is. Maar voor een definitieve balans van haar operatie is het nog te vroeg.

Door onze redacteuren
BIRGIT DONKER en ROBERT VAN DE ROER

BRUSSEL/ROTTERDAM, 11 JUNI. In het NAVO-hoofdkwartier stonden gistermiddag op de balie waar doorgaans de officiële communiqués liggen, rijen glazen champagne. En NAVO-chef Javier Solana straalde van opluchting toen hij na 78 dagen van bombardementen kon mededelen: „Zojuist heb ik generaal Wesley Clark opdracht gegeven de NAVO-luchtacties tegen Joegoslavië op te schorten." Solana heeft volgens een medewerker de afgelopen elf weken de noodzaak van luchtaanvallen ingezien, maar deze toch tegen zijn zin geleid. Zelf zei de Spanjaard gisteren: „Wie vrede wil, moet zich op oorlog voorbereiden."

De strijdlust waarmee de NAVO de afgelopen weken de luchtacties verdedigde, was nog voelbaar. Op de vraag of de bombardementen zo nodig worden hervat, antwoordde Solana kortweg: „Ja." En behalve Belgrado kreeg ook het Joegoslavische bevrijdingsleger UÇK een waarschuwing: „Alle geweld moet onmiddellijk stoppen." Maar de bovenstoon was jubelend. Solana complimenteerde de Amerikaanse opperbevelhebber Clark en alle medewerkers van *Operatie Allied Force* „die zo dapper zo veel hebben bijgedragen aan vrede en veiligheid voor alle mensen in Kosovo".

Solana complimenteerde ook de negentien NAVO-lidstaten. „Zonder hun vastberadenheid was dit niet mogelijk geweest." De NAVO-landen zijn steeds een front blijven vormen, ondanks nuanceverschillen zoals het aandringen van Italië, Duitsland en Nederland om een pauze in de bombardementen in te lassen.

Even viel Solana uit zijn rol, toen hij bij het verlaten van de Josef Luns-perszaal militair woordvoerder generaal Walter Jertz op zijn wang wilde zoenen. Geschrokken van deze zeker in mediterrane kringen gebruikelijke spontaniteit deed de Duitse militair een stapje achteruit. Met de lichaamstaal van de NAVO-chef was de cirkel rond. In de nacht van 24 maart, vlak voordat hij het bevel gaf tot de bombardementen, gaf Solana de Amerikaanse gezant Richard Holbrooke een *bearhug*. Alsof hij wilde zeggen dat het aan Holbrookes inspanningen niet had gelegen dat zijn laatste bemiddelingspoging bij de Joegoslavische president Milošević was mislukt. Daarna kreeg militaire actie tijdelijk de voorrang boven de diplomatieke inspanning in de crisis.

Met de omhelzing van generaal Jertz bezegelde Solana dat de NAVO een einde maakt aan de

uitgevoerd door Amerikanen.

Maar de NAVO is in haar nieuwe missie van Europa's vredeshandhaver maar half geslaagd, zoals zij ook maar half werk heeft geleverd door alleen vanuit de lucht te opereren. De NAVO mag dan de oorlog hebben gewonnen, de grote verliezers zijn de verjaagde en vermoorde Kosovo-Albanezen. De vraag blijft of Milošević niet al klaar was met zijn zuiveringscampagne voordat hij inging op de NAVO-eisen. De Amerikaanse minister Albright zei gisteren dat hij Kososo „kwijt is", maar geldt dat ook niet voor de Kosovo-Albanezen?

De bijna 1 miljoen Kosovaarse vluchtelingen moeten nog veilig terugkeren naar de Servische provincie, die weer leefbaar moet worden gemaakt. Een internationale vredesmacht onder NAVO-bevel moet hun terugkeer begeleiden, de (door de NAVO verwoeste) infrastructuur herstellen en de openbare orde handhaven. De legering van de ongeveer 50.000 man van de Kosovo Force zal zo'n twee maanden duren.

De eerste opdracht van KFOR is het begaanbaar maken van de wegen en ontmijning. De NAVO hoopt daarvoor enkele weken de tijd te hebben, voordat de vluchtelingenstroom op gang komt. Maar gevreesd wordt dat veel vluchtelingen meteen willen terugkeren, met chaos en ongelukken als gevolg. Op het NAVO-hoofdkwartier maken diplomaten zich zorgen over de organisatorische kant van de terugkeer van de vluchtelingen. Die missie, onder auspiciën van de Verenigde Naties, heeft nog geen naam en geen structuur. Een diplomaat wees er gisteren op dat Solana en de Britse generaal Michael Jackson, die KFOR leidt, geen civiel aanspreekpunt hebben. De VN moeten nog een vertegenwoordiger benoemen. De Zweedse oud-premier Carl Bildt, al benoemd als VN-gezant voor Kosovo, zei gisteren al dat de NAVO en VN aan de vooravond staan van „de meest uitdagende en meest complexe vredesoperatie die de internationale gemeenschap ooit heeft ondernomen".

Champagne en opluchting bij de NAVO in Brussel

KOSOVO

Belgrado: zege voor Milošević

[• *Vervolg* van pagina 1] In Belgrado eiste president Slobodan Milošević in een korte toespraak op de televisie – zijn eerste sinds het begin van de oorlog – de overwinning op: Joegoslavië heeft steeds gezegd dat het Kosovo niet zal opgeven en daarin was het geslaagd. Hij riep de bevolking de rijen te sluiten om het land weer op te bouwen en meldde dat bij de NAVO-luchtacties 462 soldaten en 114 politiemannen zijn omgekomen – cijfers die sterk afwijken van de NAVO-schattingen, die uitgaan van vierduizend doden en zesduizend gewonden aan Joegoslavische zijde. Op de Servische televisie heette het gisteren dat de oorlog is geëindigd in „een grote zege voor het vredesbeleid van Joegoslavië en de Joegoslavische president Slobodan Milošević". Op straat uitten de Joegoslaven zich sceptischer: ze leken zich goed bewust van het feit dat Belgrado Kosovo is kwijtgeraakt en ze leken onzeker over hun toekomst nu de economie zwaar klappen heeft opgelopen. „We hebben Kosovo verloren en niet is meer zoals het was. We zijn blij dat we nog leven, maar niet maakt het lijden van dit land, a die doden en al die zinloze ver woesting goed", zo zei een pas sant in Belgrado.

Enkele duizenden Joegoslavische soldaten en Servische poli tiemannen verlieten gisteren van af het middaguur Kosovo. Hur vrachtwagens waren versierd mei bloemen en Servische en Joego slavische vlaggen en sommige sol daten maakten met drie opgesto ken vingers het traditionele Servische overwinningsteken. Maar de stemming leek eerder bedrukt.

De NAVO vermeed uitingen van triomfalisme na de lange bombardementscampagne. „Ik heb geen gevoel van triomf," zei de Britse premier Tony Blair. „Ik weet alleen dat onze zaak rechtvaardig was. Milošević weet, en de wereld weet, dat racistische genocide niet zomaar kan." (Reuters, AP, AFP)

CULEMBORG Plantijnweg 29
Interest: ht
GRAND P
POPPE
Dit alles onder het ge
In ons Grand Piano
DANIËL WAYENBERG,
ALWIN BAR e
EN BO
HOFFMAN
STEINWAY &
TOPKLAS
EEN UNIEKE SHO
VAN
ZON
Grand
VER
E
REFLECTIE
EX
Perfect gecreëerde il
van de bewoners. Vo
wo t/m za 10.00 - 17.00
kantoor. Wij tonen
wat je interieur is

Conflict met Rusland: Moskou stuurt soldaten richting Kosovo

Oorlog om Kosovo na 79 dagen voorbij

BRUSSEL, NEW YORK, BELGRADO, 11 JUNI. De oorlog om Kosovo is voorbij. Maar al een dag na het eind van de NAVO-luchtacties kwam het vandaag tot een geschil tussen Rusland en de NAVO over de Russische deelname aan de vredesmacht KFOR: Moskou stuurt vandaag soldaten naar Kosovo, nog voor NAVO-eenheden van KFOR Kosovo binnengaan.

Vanochtend mislukte in Moskou tweedaags overleg tussen Russische en NAVO-militairen en de Amerikaanse plaatsvervangende minister Talbott over de Russische deelname aan de vredesmacht en de bevelsstructuur van KFOR. Rusland eist in Kosovo voor zijn KFOR-contingent van twee- tot tienduizend man een eigen sector op. De NAVO wil die de Russen niet geven. Vanochtend meldde Moskou de eigen sector in overleg met de Joegoslavische regering te zullen innemen, desnoods tegen de zin van de NAVO.

Kort daarna trok een voorhoede van honderd Russische militairen vanuit Bosnië – waar 1.500 Russen deel uitmaken van de vredesmacht SFOR – naar Joegoslavië, op weg naar Kosovo. Veel van hun voertuigen dragen al het opschrift 'KFOR'. Het persbureau Interfax meldde dat nog vandaag van drie Russische bases rond duizend Russische militairen naar Joegoslavië worden overgevlogen. De NAVO heeft nog niet op deze ontwikkeling gereageerd, anders dan met de opmerking: „We waren tevreden dat de Russen [met KFOR] meedoen. Maar dat moet wel goed afgesproken zijn".

Het conflict tussen de NAVO en Rusland komt minder dan 24 uur na de beëindiging van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië. Na het begin van de Joegoslavische militaire aftocht uit Kosovo maakte gistermiddag een zichtbaar opgeluchte Javier Solana, de secretaris-generaal van de NAVO, het einde van de luchtacties bekend. Opperbevelhebber Wesley Clark, aldus Solana, had hem gemeld dat de militaire aftocht van de Joegoslaven uit Kosovo daadwerkelijk op gang was gekomen. Formeel beëindigd worden de luchtacties pas als over elf dagen de Joegoslavische en Servische troepen Kosovo geheel hebben ontruimd.

Solana meldde zijn besluit per brief aan de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, die vervolgens de Veiligheidsraad bijeen riep voor een debat over de resolutie die eerder deze week door de G8 – de zeven rijkste industrielanden en Rusland – was opgesteld. De Veiligheidsraad aanvaardde na dat debat met veertien tegen nul stemmen bij één onthouding – die van China – de resolutie, die voorziet in de bezetting van Kosovo door de internationale vredesmacht KFOR en de vorming van een civiel interim-bestuur in de regio onder auspiciën van de VN. KFOR krijgt als belangrijkste taak de repatriëring van de 986.000 Kosovaren die sinds maart vorig jaar in het kader van de 'etnische zuivering' naar het buitenland zijn verdreven en de handhaving van de orde. Aanvankelijk bestond in New York nog de vrees dat China tegen zou stemmen en de resolutie aldus zou torpederen. China maakte bezwaar tegen de bepaling dat KFOR geweld mag gebruiken bij het afdwingen van de naleving van de resolutie en tegen de paragraaf waarin Belgrado wordt gedwongen met het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden in Den Haag samen te werken. Bij de stemming beperkte de Chinese ambassadeur zich echter tot een onthouding.

„Vandaag zien we het begin van het eind van een donker en desolaat hoofdstuk in de geschiedenis van de Balkan. Vandaag gaan we op weg op het pad van de vrede", zo oordeelde Annan. Het besluit van de Veiligheidsraad leidde overal tot opluchting. President Clinton sprak van „een moment van hoop", al voegde hij daaraan toe dat „we nu de vrede moeten opbouwen".

De verwachting is dat KFOR morgen de eerste Britse mijnopruimers en Ghurka-soldaten Kosovo instuurt, als voorhoede van een vredesmacht die meer dan 50.000 man zal omvatten. [• *Vervolg* KOSOVO: pagina 5]

Amerikaanse mariniers, deel uitmakend van de vredesmacht KFOR, verzamelen zich bij de Macedonische hoofdstad Skopje op hun basis. Ze zullen naar verwachting morgen naar Kosovo worden gedirigeerd, waar de Amerikanen een eigen sector krijgen. Vandaag komen in Macedonië rond 2.200 Amerikaanse mariniers uit Griekenland aan. Ze zijn deze week in Thessaloniki aan land gegaan. (Foto Reuters)

Maanden van geweld

- **24 maart: begin NAVO-bombardementen na mislukking missie-Holbrooke. Rusland protesteert, breekt met NAVO.**
- **27 maart: NAVO verliest eerste en enige vliegtuig, piloot gered.**
- **29 maart: 'Etnische zuivering' Kosovo op volle toeren: 88.000 Kosovaren op één dag verdreven.**
- **1 april: Serviërs nemen drie Amerikanen gevangen.**
- **3 april: NAVO-bommen treffen centrum Belgrado.**
- **8 april: NAVO formuleert vijf eisen aan Belgrado.**
- **14 april: NAVO-bommen treffen vluchtelingen: 64 doden.**
- **22 april: NAVO bombardeert residentie Milošević.**
- **23 april: NAVO bombardeert Servische tv.**
- **27 april: NAVO treft woonwijk Surdulica: 17 doden.**
- **1 mei: NAVO-bom treft brug in Kosovo: 34 doden.**
- **2 mei: Belgrado laat drie Amerikanen vrij.**
- **5 mei: Kosovarenleider Rugova naar Italië.**
- **6 mei: Ministers G8 in Bonn akkoord over vredesplan.**
- **8 mei: NAVO-bom treft Chinese ambassade Belgrado.**
- **13 mei: Fin Ahtisaari gaat bemiddelingswerk coördineren met Rus Tsjernomyrdin.**
- **14 mei: NAVO-bom treft dorp in Kosovo, 87 doden. NAVO: de Kosovaren werden als menselijk schild gebruikt.**
- ***27 mei: VN-tribunaal stelt Milošević in staat van beschuldiging.***
- **2 juni: Ahtisaari en Tsjernomyrdin leggen Milošević vredesplan G8 voor.**
- **3 juni: Belgrado aanvaardt het.**
- **6 juni: Militair overleg NAVO-Joegoslavië mislukt.**
- **8 juni: G8-ministers akkoord over ontwerp-resolutie V-raad.**
- **9 juni: Militair akkoord NAVO-Joegoslavië over ontruiming Kosovo.**
- **10 juni: Militaire ontruiming begint, NAVO schort luchtacties op, V-raad aanvaardt resolutie, machtigt vredesmacht KFOR tot binnentrekken Kosovo.**

ONZE EEUW

As

OŚWIĘCIM-LUBLIN, 11 JUNI. „Voor ons is het museum hetzelfde als voor de Parijzenaars de Eiffeltoren", zegt Adriana Warno. „Het museum is de ene kant op, en Oświęcim de andere, en die twee hebben weinig met elkaar te maken."

In Auschwitz vliegt de jeugd tegen de muren van verveling. In de meeste etalages liggen alleen nog maar stoffige schooltassen, haakwerkjes en goedkope serviezen. Werk is schaars, en ook het Lager-toerisme loopt terug. Dit jaar komen opvallend weinig Amerikanen naar Auschwitz, wegens de Kosovo-oorlog wordt gezegd. De muren van het stadje staan vol anarchistentekens en Keltische kruisen.

Ik ben toevallig met Adriana in gesprek geraakt. Ze is hier geboren en getogen, net als haar ouders. „Als ik het museum zie, ben ik er wel eens mee bezig", zegt ze, „Het is ook geen taboe. Iedereen hier wist wat er in het kamp gebeurde, je zag het gewoon, en anders rook je het wel. Maar nu wijdt niemand er ooit nog een gedachte aan. Je wordt anders gek. En je wilt ook leven – en het leven is hier al zwaar genoeg."

Nu zit ik in de trein naar Lublin. Warm, zacht golvend land, een meer, overal groepjes haastig hooiende mannen, in de verte onweerswolken. In Lublin is het oude joodse getto herschapen in een stil, brandschoon poppenhuis. Het plein staat vol bonte toeristenterrassen. Dit zijn dus dezelfde straten waar het ooit vol was van vrolijke joodse vrouwen, schoolkinderen, mannen met grote zwarte hoeden, een grote, dichtbevolkte joodse buurt.

In het nabije Majdanek-kamp zie ik een onvoorstelbare hoop as, roestige ovens en tussen het gras nog hier en daar witte flinters bot.

GEERT MAK

11-6-'99

OORLOGSZONES ROND NAVO HOOFD KWARTIER

Een groep van ongeveer 500 mensen trok de afgelopen weken van Den Haag naar Brussel, om uiteindelijk bij het NAVO hoofdkwartier te protesteren tegen het illegale nucleaire beleid en voor een stopzetting van de bombardementen op Kosovo. Een inspirerende pacifistische trektocht die uiteraard niet zonder de nodige tegenwerking verliep.

Waterwerper in Brussel.

Op vrijdag 21 mei bezochten de vredeswandelaars de vliegbasis Gilze-Rijen in Noord-Brabant. Omdat de legerleiding de basis angstvallig gesloten hield, besloot een deel van de activisten om de toegangspoort gedurende een flinke tijd te blokkeren. Op de vliegbasis staan onder andere de Apache gevechtshelikopters gestationeerd, die verarmd uranium bevatten.

Vanaf het moment dat de groep vredeswandelaars de grens van Nederland naar België overschreidde, werd al duidelijk dat de verwelkoming in Brussel heel wat minder hartelijk zou zijn dan tot nu toe werd ervaren in de andere overnachtingsplekken in Nederland. De burgemeester van Brussel, De Donnea, liet weten dat de voettocht bij het monument Atomium -gelegen aan de rand van de stad- beëindigd diende te worden, en dat elke verdere vredesactiviteit in de stad - inclusief overnachtingen- verboden zou zijn.

Na enig contact tussen de politie en Voor Moeder Aarde -die de tocht organiseerde- bleek hun optie om iedereen na de verwelkoming in Brussel op woensdag 26 mei op te pakken, bij nader inzien toch niet de meest subtiele en praktische. Oogluikend lieten ze de groep vredesactivisten met openbaar vervoer richting kampplek vertrekken. Een sympathiserende directeur stelde zijn school ter beschikking aan de wandelaars en de Indische boeren, omdat de stad nog steeds geen toestemming had verleend om een veld of park te mogen gebruiken als kampeerplaats.

De volgende dag vertrok de groep opnieuw naar het Atomium om vanaf daar de laatste kilometers naar het NAVO hoofdkwartier af te leggen en over te gaan tot een vredesoffensief tegen de NAVO. Daar kwam dus niks van terecht. De burgemeester had zijn veiligheidscordons de opdracht gegeven het NAVO-gebouw hermetisch af te sluiten: niks erin, niks eruit. De straat was afgezet door blauwe mannen en sporadisch een blauwe vrouw, opgesmuckt met de nodige accessoires: grote kraaiepoten met prikkeldraad ertussen gespannen, waterkannons. Kortom, een vredige ontvangst was ver te zoeken.

Inspectie

Verschillende wandelaars hielden een vredesconcert, opgefleurd met steunbetuigingen van politici en afgevaardigden van organisaties. Het was een warme zomerse dag; een delegatie campagnevoerders kwam terug na een weinig hoopvol onderhoud te hebben gehad met een NAVO-perswoordvoerder en een juridische medewerker. Hetzelfde gold voor de groep Amerikanen die op de Amerikaanse missie ontvangen waren. Onze vraag om een onderhoud met Solana te mogen hebben en onze eisen voor kernontwapening en een stopzetting van de bombardementen te onderbouwen, werd genegeerd.

Enkele vredesinspecteurs besloten toen *maar hun eigen toegangspoort te maken om de NAVO te inspecteren op documenten* die het bewijs zouden leveren voor een toekomstige rechtszaak waarin de NAVO beschuldigd zal worden van misdaden tegen de menseheid en het voorbereiden van oorlogsmisdaden. Daarvoor moesten zij zich wel door de omheining van de rijkswacht heen knippen, wat resulteerde in een waterballet en een kleine 200 arrestaties, waarvan 40 mensen mogelijk bij gebrek celruimte rechtstreeks naar de kampeerplek werden teruggevoerd.

Eén vredesinspecteur slaagde er desondanks in ongemerkt de NAVO gebouwen binnen te komen, maar werd vervolgens door een bodyguard bewusteloos geslagen. Toen hij weer bij bewustzijn kwam, werden hem excuses aangeboden in naam van de NAVO. Inmiddels was hij wel uren van zijn vrijheid beroofd.

In de tussentijd vertrok een delegatie van ongeveer 100 mensen naar het Europees Parlement waar Magda Aelvoet, Presidente van de Groene Fractie, een ontvangst organiseerde. Onderweg werd de groep tegengehouden door de rijkswacht en gedwongen terug te keren naar de kampeerplek. De Groenen dienden hierover een officiële klacht in bij de president van het Europarlement. Diezelfde nacht vertrok er een Scandinavische groep vredesinspecteurs richting het NAVO-gebouw, en later richting cel.

Oorlogszone

Vrijdag 28 mei werd er actie gevoerd bij het gebouw van het European Technical Centre van Monsanto, samen met de Indische delegatie van de Inter Continental Caravan. 's Avonds vond er een uitbundige 'streetrave tegen de oorlog' plaats; een kronkelend circus dat door de stad trok en meer en meer mensen meesleepte. Hoewel de rijkswacht erin slaagde enkele anti-oorlogs feestvierders in de kraag te pakken, kregen de meesten toch volop de kans eens flink uit hun dak te gaan.

Zaterdagochtend vroeg werden de ordemaatregelen aangescherpt. De rijkswacht arresteerde iedereen die zich in de wijde (en vaak zeer wijde) omgeving van het NAVO hoofdkwartier bevond. Mensen werden uit de tram geplukt, auto's en busjes werden van chauffeur en inzittenden ontdaan en leeg langs de weg achtergelaten, fietsers werden met fiets en al opgepakt. De acties die voor die dag gepland stonden, werden redelijk succesvol door de rijkswacht getraineerd met een totaal van 66 arrestaties, hoewel opnieuw één inspecteur er in slaagde urenlang in de NAVO gebouwen een inspectie uit te voeren alvorens gearresteerd te worden.

Een politie-officier deelde mede dat we ons nu een in oorlogszone bevonden en dat niemand hinder mocht veroorzaken aan de uitvoerende taken van de NAVO. Ook werd er een halfslachtige poging gedaan om ons uit onze kampeerplek te zetten.

Zondag, na een grote schoonmaakactie, vertrok iedereen naar huis. Een groepje vredeswandelaars toog op naar het kantoor van Voor Moeder Aarde om daar toekomstige internationale projecten en de kernwapencampagne te bespreken. Met name het idee om een voettocht in Kosovo te organiseren, sprak veel mensen aan.

Vredeswandelaars naderen de Belgische grens.

Kleine Brogel

Een paar dagen rust en wat kantoorwerk achter de rug, en we zijn er weer klaar voor. Met een groep van zeven vertrokken we naar Kleine Brogel, de Belgische spiegelbeeld variant op de nucleaire luchtmachtbasis Volkel. Tegen de tijd dat we in het verre Vlaams Limburg aangekomen zijn, begon het al licht te worden. Een groep mensen liep in de richting van de startbaan om daar "Stop de Oorlog" schilderingen te maken. Anderen vertrokken op inspectie. Resultaat: 7 arrestanten, een prachtig kunstwerk en een halve kilometer hekwerk dat aan de wandel is gegaan. Drie mensen moesten al tijdens arrestatie voor een onderzoeksrechter komen omdat ze „de laatste tijd wel erg vaak op Kleine Brogel gearresteerd waren" en „500 meter vernield hekwerk toch wel iets te veel van het goede is".

Onderweg met het arrestantenbusje van de rijkswacht richting Parket, hoorden we op het radiojournaal dat zeven vredesactivisten de werkzaamheden en de voorbereidingen van de NAVO bombardementen op de vliegbasis, ernstig hadden verstoord. De onderzoeksrechter dacht ons met dreiging van gevangenisstraf van verdere acties af te kunnen houden. Hij zou beter moeten weten.

Ik glimlachte wat en legde hem nogmaals uit wat mij drijft om mij in te zetten tegen machtpolitiek en oorlogsvoering. Dat het opnieuw de verkeerde mensen zijn die hier zitten, en wie de echte oorlogsmisdadigers zijn. De onderzoeksrechter beloofde nog van zich te laten horen in verband met eventuele verdere juridische vervolging.

Zondag 6 juni tenslotte, vond er in Brussel binnen korte tijd een tweede manifestatie van het Platform tegen de Oorlog plaats. Waren er vorige keer nog 8.000 mensen, dit keer waren dat er aanzienlijk minder. Mogelijk veroorzaakt door de 'vredes-onderhandelingen' die *momenteel bezig zijn. Een bonte stoet* groenen, anarchisten, verschillende variaties van communisten, jeugdbewegingen, oxfam-medewerkers, etc. vormde samen toch een groep van zo'n 2.000 mensen.

Krista van Velzen

Voor Moeder Aarde gaat verder met de campagne tegen kernwapens en verzet tegen het NAVO/Milosevic-geweld. Via de website http://www.motherearth.org blijf je op de hoogte van hun toekomstige projecten.
Voor Moeder Aarde, Lange Steenstraat 16/d, 9000 Gent, België, tel. 0032-9-2338439/2334924

Betoging voor de ingang van de Gilze-Rijen.

11-6-99

STOP DE BOMBARDEMENTEN!

Na twee maanden onophoudelijk bombarderen van geheel Joegoslavië en intensieve internationale bemiddeling lijkt een akkoord om tot het staken van het militaire geweld te komen, binnen handbereik. De Joegoslavische regering en het parlement hebben hun steun gegeven aan een voorstel dat Kosovo onder VN-gezag plaatst, maar wel als integraal onderdeel van de Federale Republiek Joegoslavië.

Het voorstel dat vooral onder invloed van de Duitse regering tot stand kwam, was echter voor de VS en Engeland onvoldoende. Hun reactie was snel en meedogenloos. Zij eisen een militaire bezetting van Kosovo door de NAVO. Hun 'vrede' is in feite de onvoorwaardelijke capitulatie van Joegoslavië en een terugtrekking van de Joegoslavische troepen zonder stopzetting van de bombardementen, zonder garanties voor een veilige aftocht van het Joegoslavische leger, zonder garanties voor ontwapening van het UCK en het volledig buiten spel houden van de VN. Hun 'vrede' is die van brute macht, die tot doel heeft de Joegoslavische staat te ontbinden en op te delen in protectoraten onder gezag van de westerse machten en de internationale financiële instellingen.

De Joegoslavische regering heeft alle recht om een oplossing te eisen onder gezag van de VN en dat de bombardementen worden gestaakt, alvorens met terugtrekking van troepen te kunnen beginnen. De oorlog tegen Irak heeft immers geleerd dat toen de Iraakse troepen zich terugtrokken, de VS een enorme slachting aanrichtten, waarbij 45.000 Iraakse militairen de dood vonden.

De NAVO koerst niet op vrede, maar op opdeling van Joegoslavië. Openlijk klinken er geluiden, o.a. uit Hongarije, om de grenzen te herzien. Wanneer de NAVO in haar opzet slaagt, dan zal er voorlopig geen vrede komen. Europa zal zich geconfronteerd zien met een destabilisering die het continent voor tientallen jaren zal verscheuren. De prijs voor een 'Pax-NAVO' zal op ons bord komen. Clinton heeft al aan het Amerikaanse Congres verklaard dat het de VS niets zal kosten. Europa gaat betalen. En de miljarden aan zgn. 'hulp' waarover men nu praat verdwijnen in de kluizen van het internationale bedrijfsleven.

De NAVO wil geen vrede, maar onderwerping. Wij roepen alle vredeskrachten op om deze ontwikkeling te keren en op te treden voor een politieke regeling d.m.v. onderhandelingen onder gezag van de VN en op basis van het respect voor de soevereiniteit en territoriale onschendbaarheid van Joegoslavië.

STOP DE OORLOG!

DE NAVO UIT DE BALKAN!

DEMONSTRATIE

Vrijdag 11 juni - 19.00 uur
OP DE DAM - AMSTERDAM

Stop de oorlog
tegen Joegoslavië!

De NAVO uit de BALKAN!

GLOBAL REFLEXION

CENTRUM INTERNATIONALE SAMENWERKING

Slaterkade 20 - 1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 615 1122 - Fax 020 615 1120
E-mail: office@globalreflexion.org

GLOBAL REFLEXION
CENTRUM INTERNATIONALE SAMENWERKING
Sloterkade 20 - 1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 615 1122 - Fax 020 615 1120
E-mail: reflex@x4all.nl.

11-6-99

DE NAVO UIT BALKAN

De leiders van de Navo verklaren zich triomfantelijk tot winnaars van de oorlog tegen Joegoslavië en roepen in koor dat de tijd van vrede en wederopbouw is aangebroken. De eenheid van bondgenootschap wordt bejubeld als belangrijke factor bij het behalen van het resultaat. De media spreekt over een totale capitulatie van Joegoslavië en militaire strategen verkondigen nu dat de massale bombardementen, zonder inzet van grondtroepen, het winnen van een oorlog mogelijk heeft maakt. Zelfs delen van linkse partijen en de vredesbeweging zien in de huidige ontwikkeling reden om hun acties tegen de oorlog te beëindigen. De ervaring die we hebben met verklaringen van de westerse leiders en de berichtgeving in de media, is dat de werkelijke situatie voor de bevolking zorgvuldig verborgen wordt gehouden uit angst voor massaal verzet. Met de huidige propaganda is het niet anders.

De inzet van de oorlog was de militaire bezetting van Kosovo door de NAVO, die verder het recht op toegang tot geheel Joegoslavië opeiste. Bij de besprekingen in Parijs hebben de VS deze eis op het allerlaatste moment ingediend, buiten de internationale Kontaktgroep om. De Joegoslavische regering was akkoord met een politieke regeling over een autonome status voor Kosovo, maar kon nimmer een eis accepteren die het einde van de soevereiniteit van Joegoslavië betekende. George Kenney, voormalig functionaris van het State Department verklaart in het blad 'Nation' van 14 juni dat een hoge VS-functionaris ten tijde van de Rambouillet-onderhandelingen in een vertrouwelijke gesprek met mensen van de pers verklaarde bewust deze onaanvaardbare eis te hebben gesteld. "The Serbs needed a little bombing to see reason" aldus de hoge VS-functionaris. Volgens berichten uit Washington betreft het uitlatingen van de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Madeleine Albright.

Achter de façade van de eenheid binnen het bondgenootschap bleek het steeds moeilijker om de tegenstellingen te verhullen. Tegen het eigenmachtig optreden van zowel de VS als Engeland ontstond meer en meer weerstand. Onder druk van vooral Italië en Duitsland werd koortsachtig gezocht naar een compromis tussen het dictaat van Rambouillet en de positie van de Joegoslavische regering. Het huidige akkoord is daarvan de neerslag en het werd dan ook door Engeland en de VS met weinig enthousiasme ontvangen. Tot op het allerlaatste moment bij de onderhandelingen tussen de militairen in Macedonië werd door deze landen gepoogd de Rambouillet-eisen door te drukken. Na tussenkomst van de Russische militaire attaché moesten zij inbinden.

De uitslag is voor de VS en Engeland een grote tegenslag. De troepen die in Kosovo zullen worden gestationeerd, komen onder gezag van de VN en niet van

de NAVO. Bovendien hebben zij geen recht op toegang tot de rest van Joegoslavië. Verder blijft Kosovo onderdeel van de Joegoslavische Federatie en is het referendum over drie jaar van de baan. Nader beschouwt is dit akkoord vrijwel gelijk aan waar Joegoslavië al voor de oorlog mee instemde. Alleen op het punt van de omvang van de internationale troepenmacht en die van het resterende Joegoslavische leger in Kosovo heeft de Joegoslavische regering concessies gedaan. Voor dit resultaat is Joegoslavië verwoest, is Kosovo onleefbaar geworden en zijn bijna een miljoen mensen van huis en haard verdreven.

De oorlogshandelingen waren nog niet gestopt of we konden in de westerse landen al verschillende plannen voor investeringen beluisteren. Het gaat om tientallen miljarden gulden, die door de volkeren uit de Europese landen moeten worden opgebracht in de vorm van vergaande bezuinigingen op voorzieningen en aanvallen op salarissen, pensioenen en uitkeringen. Clinton heeft de Amerikanen al gerustgesteld, Europa gaat betalen! Op de beurzen schieten de aandelen van de wapenindustrie tot ongekende hoogte. Het internationale bedrijfsleven zal de grootste profiteur worden van deze miljardenroof. De Wallstreet Journal van 24 mei jl. maakte al melding van grote onenigheid over de verdeling van de buit.

Of de nieuwe situatie ook werkelijk vrede in Kosovo zal brengen, is zeer de vraag. De VS wil het UCK niet ontwapenen en de kansen op een langdurige guerilla-oorlog zijn levensgroot. De geldverslindende bezettingsmacht, betaald uit onze belastinggelden, dreigt in een Vietnam-achtige oorlog terecht te komen die van grote invloed is voor de ontwikkelingen van het gehele Europese continent.

Het is verder ook niet te verwachten dat de VS zich bij de bestaande situatie zullen neerleggen. Hun doel is immers om zowel Kosovo als Montenegro en de Vojvodina van Joegoslavië los te maken. Uit Hongarije klinken al geluiden tot herziening van de grenzen en Clinton verklaarde bij het bezoek van de Hongaarse President Goncz dat de kwestie van de Hongaarse minderheid in de Vojvodina voor Hongarije "heel, heel belangrijk is" en dat de VS "vast besloten zijn deze kwestie tot een goed einde te brengen".

Het is daarom een illusie te menen dat het conflict over is. Mogelijk staan we aan de vooravond van een veel groter conflict. Met de komst van buitenlandse troepen in Kosovo dreigt de grondoorlog, die in feite al gelijk met de bombardementen begon, tot grote omvang te escaleren. Voor alle progressieve mensen, alle vredeskrachten, de werkende mensen en zij die van een pensioen of uitkering afhankelijk zijn, is het bittere noodzaak om de inspanningen tegen de oorlog op de Balkan vol te houden en te versterken. Juist nu kan niet worden afgewacht en berust. De vorming van een brede nationale coalitie tegen nieuwe militaire avonturen op de Balkan én tegen aanvallen op sociale rechten en inkomen in eigen land heeft de hoogste prioriteit.

DE NAVO UIT DE BALKAN!
VREDE NU!

Amsterdam, 11 juni 1999

Fruits of Victory, A.M. Rosenthal

THE NEW YORK TIMES

June 11, 1999

OP-ED

ON MY MIND / By A.M. ROSENTHAL

But -- why aren't we celebrating?

After all, we won, didn't we? The Kosovars will get to go home, won't they?

Well, yes, we did encourage Slobodan Milosevic to drive them from those homes by giving him advance notice of when we would attack and assuring him not to worry about our sending in troops.

All right, all right, those were mistakes; shut up about them. At least now the million or so Kosovars we were supposed to be helping can pick up lives in their broken homes in smashed villages. Can't they?

And somebody will put up the money to fix up the homes. Isn't that so, perhaps?

Then there will be real peace, won't there? Naturally, to keep the Kosovars and Serbs from killing each other, we will have to maintain enough troops there for -- oh, for about a generation.

But we are already doing that in Bosnia, so what is the big deal about sending off 7,000 or so more Americans -- to start with -- to Yugoslavia? Let's not be petty about that; we are into the Balkan wars far too deep to quibble.

Maybe it won't be dangerous duty. The Kosovar army of Yugoslav citizens who count themselves Albanians won't take advantage of the departure of Serbian forces to take revenge on civilian Serbs. Will it?

And the Serbs in Serbia -- they won't harbor a grudge against us, will they, for bombing their power plants, their factories, homes, hospitals, bridges and of course relatives, with a destructiveness only the Germans had achieved against the Serbs, in World War II?

Maybe they will forgive what the Germans did to them. About that time, they and their children will forgive us too, isn't that possible?

And the upside! Look at what we win. We saved NATO's face and President Clinton's, and Madeleine Albright's. Her mouth foretold a quickie war. Maybe actually not saved their faces -- but at least wiped them off a bit.

So we will be able to walk tall in the world for bombing Serbia into slivers. I mean, when the fear of America dies down in some countries that one day we will fly over

their lands to bomb them into submission for not carrying out our orders.

You know, countries like India that are not about to surrender Kashmir without all-

out war, or Israel, whose mind it has crossed that if NATO could bomb a neighbor that had not attacked its members first, why shouldn't the Arab League exercise the same privilege against Israel and eventually ask the U.N. for approval?

And remember -- we have indicted Milosevic for war crimes. Yes, the fact that we never indicted Franjo Tudjman of Croatia, our own private dictator, for driving 300,000 Serbs out, is embarrassing. But at least the Serbian killer will have to spend his vacations at home, or maybe someplace in Russia.

Maybe all that is why we are not celebrating the great victory. People like myself, who have spent years struggling to get our country to use its political and economic power for human rights, saw its leaders bumble into another Balkan war using bombs instead of the brains God should have given them. The Bosnian frightfulness has wound up in the partition that without foreign interference Muslims, Croats and Serbs could have had a decade ago, without war.

We have seen our country launch a war, first by futile ultimatum, then by a slovenly planned war that from the beginning brought more suffering to Kosovars and Serbian civilians than to Milosevic and his troops. Far too many Americans wrote and talked of Serbs, our allies in battles we should remember, as if they were bugs.

To those Kosovars who will return or seek safe lives elsewhere, for Serbs who will one day eliminate Milosevic, go our embraces. To Mr. Clinton and his fellow "leaders" -- our contempt for their human and security "values."

While Mr. Clinton and his NATO comrades were busy bombing Serbia and Kosovo they were permitting the destruction of the U.N. arms inspection of Iraq -- the one barrier against Saddam Hussein's path to nuclear, biological and chemical weapons.

That is a disaster for all nations, for all human rights struggles. If America remembers the Clinton-Albright bungling in Iraq, China and Yugoslavia, and demands that any Presidential or senatorial candidate separate from them, we may have reason for some satisfaction -- but for champagne and parades, none.

Copyright © 1996-99 Serbian Unity Congress. All Rights Reserved.

June 11 1999 BALKANS WAR: NATO'S TRIUMPH

Israelis fight on the side of Serbs

FROM CHRISTOPHER WALKER IN JERUSALEM

ABOUT 40 Israeli volunteers have been fighting alongside the Serbs as a gesture of gratitude for Serb support for Yugoslav Jews against the Nazis in the Second World War.

The existence of the Israeli fighters - they do not like the term mercenaries - was revealed by Ron Ben Yishai, an Israeli war correspondent who was injured by Kosovo Liberation Army sniper fire this week while reporting from the province for the Tel Aviv daily *Yediot Aharonot*.

The paper said that all the Israeli fighters had emigrated to the Jewish state from the former Soviet Union and were part of a volunteer unit, the majority of whose members were Russians.

Mr Ben Yishai quoted one of the Israeli volunteers, named only as Valery, who recently returned home after fighting in Kosovo for a month, as saying: "We decided to fight alongside the Serbs as a token of our gratitude for the assistance the Serbs extended to the Jews of Yugoslavia who were persecuted by the Nazis in World War Two."

The Israeli fighter said that another reason that he had joined up was "identification with the Christian Slavs' fight against the Muslims trying to take over Europe".

Diplomatic observers noted that, at an earlier stage of the Yugoslav crisis, many Islamic volunteers - including former members of the Afghan Mujahidin rebels who had fought against the Soviet forces - fought alongside the Bosnian Muslims.

Next page: War drove a million people from homes

Arts (Mon - Fri) | Books (Sat) (Thu) | British News | Business | Court page | Features (Mon - Fri) | *Go* (Sat) | Metro (Sat) | Obituaries | Interface (Wed) | Opinion | Sport | Travel (Sat) (Thu) | Vision (Sat) | Weather | Weekend (Sat) | Weekend Money (Sat) | World News

IN HEBREW

Lose Interest in Your Mortgage. 08.¼%
click here to refinance and save. GetSmart.com

Op-Ed

Friday, June 11, 1999

Where will the new world policemen go next?

By Ze'ev Schiff

With the war in Yugoslavia now, apparently, over, people are already rushing to draw hard-and-fast conclusions from the military conflict there.

Whereas at the beginning of the war, it was widely argued that a military confrontation cannot be decided through conventional aerial bombing, many are now claiming the precise opposite: namely, that the bombs dropped on Serbia indicate that a war can be won through air power.

This conclusion is a problematic one and should not be automatically applied to the Arab-Israeli conflict (nor, for that matter, to the Israeli-Iranian one), because everything depends on who is bombing and who is being bombed.

In this context, it should be recalled that, during the Grapes of Wrath operation, the Israel Air Force followed an intensive schedule of missions in Lebanon for more than a week and that, despite the IAF's operations, more than 700 Katyusha rockets fell in the Galilee.

We could have bombed civilian targets in the Beirut area; however, what NATO takes the liberty of doing, Israel can not, not even in the wake of the war in Serbia. Even the West's victory in the Gulf War, following Saddam Hussein's occupation of Kuwait, was not achieved solely through bombings.

As far as the future is concerned, even if we had at our disposal the same military might that NATO employed in Yugoslavia (more than 700 warplanes), both sides in the Middle East could plunge themselves into a war of attrition using planes and missiles, without either side being able to attain a decisive victory.

I believe it is a mistake to think that one of the chief lessons of the Serbian War is that public opinion has learned to live with the idea that civilian populations are legitimate military targets. It all depends on who is doing the targeting. The number of civilian casualties in Serbia as a result of errors by NATO pilots was

highly advanced technological tools.

Ironically, many of these civilians were refugees from Kosovo whose plight was the reason for NATO's intervention in the first place.

As it may be recalled, Operation Grapes of Wrath came to an abrupt end because of a single error by Israeli artillery that caused the death of a large number of civilians.

The world came out against us and there were even some voices in the United Nations that accused Israel of deliberately targeting civilians.

Today, we all know that NATO pilots have a lot to learn from their Israeli counterparts about the subject of avoiding civilian casualties.

Many Western nations are cynical about the civilian casualties for which they themselves were responsible during the Yugoslavian war.

Nonetheless, the principle upheld by the international community has not been eroded, and in this sense a country like Israel will always stand condemned should it cause civilian casualties.

The public's sensitivity toward the civilian injuries and deaths that NATO was inadvertently responsible for in Serbia, has been considerably blunted by the extensive television coverage that focused month after month on the savage Serbian attacks against Kosovar refugees.

If there is any lesson to be learned from the war in Yugoslavia in connection with civilian casualties, it is simply this: The electronic media is extremely powerful and has, and will have in future wars, an overwhelming impact on the decision-making of governments.

Another lesson from the war is developing among NATO leaders and is certain to increase in intensity in the wake of the victory over Serbian President Slobodan Milosevic. This lesson could change the face of international diplomacy and could have far-reaching, dangerous applications. There are those who are defining this change in attitudes as "NATO's new thinking."

The idea was presented in a clearly defined manner in the speech of British Prime Minister Tony Blair delivered in Chicago on April 22, where he outlined a program for dealing with the Kosovo issue.

The bottom line in this new way of thinking is that, in the future, NATO can consider itself free to intervene in domestic conflicts and not just in conflicts between nations, such as was the case in

Europe, which, up until now, have also been the boundaries of NATO operations. In this situation, NATO could feel that it has a mandate to act if it believes that there has been a fundamental violation of human or ethnic rights or if it perceives that international energy resources are being seriously threatened.

This strategy could be a potential concern for many nations around the world. Its implementation could mean a gross infringement of a country's sovereignty as well as a flagrant violation of the United Nations' charter that has been in effect ever since the organization's founding.

When the UN was established, only severe tensions between countries, not domestic disputes, were considered to be threats to the international community.

Although it has been possible to implement this new strategy in Serbia, it is doubtful whether it could be applied against extremist nations armed with nuclear weapons.

Thus, ironically, it could indirectly encourage dictators to obtain nuclear arms in order to "protect" their "right" to commit acts of cruelty. The debate on this policy is still going on and the last word has yet to be heard.

© copyright 1999 Ha'aretz. All Rights Reserved

More Op-Ed

- Apocalypse now? Worry not/By Yoel Marcus
- Why reconcile with the right?/By Doron Rosenblum
- Not only in Iran/By Orit Shohat

Homepage	Top Stories	News	Economics	Editorial	Op-Ed
Features	Arts & Leisure	Books	Food	Sports	Letters	Cartoon	Weather
Currency Rates	T.A. Stock Exchange	T.A. Stocks on Wall St.
Previous Edition	About Ha'aretz	Write to Us	Reproduction Rights

De grootste verliezers zijn de Kosovaren

Na de bombardementen door de NAVO overheerst in de media de opvatting dat Servië verloren heeft en het Westen gewonnen. ***Ed Hollants*** *houdt de hoofdpunten van Rambouillet naast het nu overeengekomen akkoord en komt tot een andere winst- en verliesrekening.*

EEN misplaatst gevoel van gelijk heerst onder de voorstanders van de gevoerde oorlog tegen de Federale Republiek van Joegoslavië (FRJ) en dat zijn er velen. Het klinkt ook door in de Nederlandse media. Bijna allemaal maken ze melding van het ongelijk dat de tegenstanders van de oorlog hadden, want het doortastende optreden van de NAVO heeft uitsluitend met bombardementen Milosevic op de knieën gekregen.

Maar wie wint of verliest er nu eigenlijk? De grootste verliezers zijn de Kosovaren. Maar ook de Verenigde Naties. Winnaars zijn Milosevic en elke regionale macht die door het optreden van de NAVO nu argumenten heeft om zichzelf verder te bewapenen.

Het militaire ingrijpen ging om de bescherming van de Kosovaren. De bombardementen hebben geen enkele Kosovaar kunnen beschermen en ze hebben ook maar een deel van het militaire potentieel van de FRJ vernietigd. Na enkele weken zijn de bombardementen zich steeds meer gaan richten op het onder druk zetten van de gehele Joegoslavische bevolking door de vernietiging van de infrastructuur en voorzieningen als elektriciteitscentrales.

De Servische bevolking is dan ook naast de Kosovaren en de Verenigde Naties de derde verliezer. Zij leven in een vernietigd land terwijl het machtsapparaat intact is gebleven. Dit is geen nieuw verschijnsel, in Irak is hetzelfde gebeurd.

Zijn de bombardementen desondanks dan toch nog ergens goed voor geweest? Het lijkt er van Rambouillet).

Nu ligt er een 'vredes'akkoord. Nieuwe conflicten liggen voor het oprapen. Wat bijvoorbeeld te doen met de paar honderdduizend etnische Serviërs in Kosovo? Vreedzaam samenwonen met Albanezen lijkt gezien wat er is gebeurd toch wel heel onwaarschijnlijk. Als zij al niet etnisch gezuiverd worden door de Albanezen, dan lijkt de enige oplossing dat een deel van het noorden van Kosovo voor de Serviërs wordt en de rest van Kosovo voor de Albanezen. Misschien is dat nu net wat Milosevic altijd heeft nagestreefd.

Daarnaast is het de vraag of het UCK, dat altijd heeft gestreden voor afscheiding van Servië zich nu heeft neergelegd bij autonomie in de FRJ. Zij kunnen het optreden van de NAVO ook als verraad gaan voelen omdat in Rambouillet nog een perspectief op onafhankelijkheid werd geboden. Dat is nu van de baan. Er is dus kans dat de vredesmacht tegenover het UCK komt te staan. Maar die komt niet alleen tegenover het UCK te staan maar ook tegenover tienduizenden Kosovaren die (nog) niet terug willen.

De vraag is nu waar al deze bombardementen, alle verwoesting, alle risico's dat de oorlog zich zou uitbreiden en onvoorspelbare verschuivingen in machtsverhoudingen goed voor zijn geweest.

Je kunt niet anders concluderen dan dat elke hoop om aan het begin van de volgende eeuw in rustiger vaarwater te komen – met een grote rol van 'neutrale' organisaties als de VN, die toezicht houden op het behouden van vrede en veiligheid – de bodem is ingeslagen.

De wapenwedloop tussen verschillende landen zal alleen maar toenemen met een grote kans op het verder ontwikkelen van biologische en chemische wapens als antwoord op de superioriteit van de 'slimme' wapens van het Westen. De arrogantie waarmee deze wapens zijn gebruikt, de politieke arrogantie waarmee de VN is bespeeld en hét internationaal recht op een zijspoor is gezet, zal op de lange duur meer haat oogsten dan begrip voor de 'morele' waarden waarmee de oorlog werd gerechtvaardigd.

En de Kosovaren? Zij zullen

ANDRÉ ROELOFS

Kosovo stond. Na drie jaar de Kosovaren een referendum konden houden over onafhankelijkheid. Dit betekende niets anders dan dat Kosovo zich na drie jaar zou losmaken van de Federale Republiek Joegoslavië. Ook stonden er in het verdrag vergaande bevoegdheden voor de NAVO in de FRJ, zoals onbeperkt toegang tot het gehele gebied.

Deze punten waren het breekpunt waarop de FRJ weigerde in Rambouillet te tekenen terwijl zij wel met autonomie voor Kosovo instemde. In de nieuwe vredesregeling wordt expliciet de integriteit van de FRJ bevestigd. De internationale vredesmacht heeft alleen onbeperkt toegang tot Kosovo, dus niet tot de gehele FRJ. De vredesmacht KFOR valt nu niet onder de NAVO maar onder de verantwoordelijkheid van de VN. En de terugkeer van vluchtelingen valt niet onder de NAVO, maar onder de Unhcr.

Milosevic heeft ook veel gewonnen met deze oorlog. Naast het voorkomen van de afscheiding van Kosovo heeft hij ook de oppositie in Servië kunnen uitschakelen en is het gevaar van de UCK bezworen (die worden door de NAVO ontwapend, ook hier stond niets over in het akkoord

Kere situatie tussen ruines moeten leven. Net als de Koerden in Noord-Irak zullen ze al snel uit het nieuws verdwijnen en na enige tijd vergeten zijn. Een deel zal ongetwijfeld niet terug willen en als illegaal moeten zien te overleven in andere landen. Welkom zijn ze niet meer en dat waren ze ook nooit. Slechts gedwongen uitzetting is het lot dat hun boven het hoofd hangt.

Ed Hollants is verbonden aan het Autonoom Centrum in Amsterdam.

Generaal Marjanovic FOTO AP

DE RUSSISCHE DRAAI

ANDRÉ ROELOFS

DEZE week belden Clinton, Blair en Schröder Jeltsin op om hem te bedanken voor de Russische medewerking aan een Kosovo-akkoord dat aan de NAVO-eisen beantwoordt. Wat een verschil met twee maanden geleden!

Toen plaatste Rusland zich, óók bij monde van Jeltsin zelf, nog vierkant achter Servië. Heel even leek het er zelfs op dat Moskou de Koude Oorlog tegen het Westen, die het tien jaar eerder had verloren, heropende.

Op 9 april zei Jeltsin: 'Ik heb de NAVO, de Amerikanen, de Duitsers laten weten dat zij ons niet moeten dwingen tot militaire actie. Anders krijgen we een Europese oorlog en mogelijk een wereldoorlog'. Dat was twee weken na het weinig overtuigende begin van de NAVO-actie tegen Servië.

Volgens de communistische voorzitter van de Doema zei Jeltsin ook nog dat hij bevel had gegeven de atoomraketten 'opnieuw te richten op de landen die Joegoslavië aanvallen'. Die woorden werden door de tv niet uitgezonden. Wel Jeltsins uitspraak: 'Zij willen grondtroepen gebruiken om Joegoslavië tot hun protectoraat te maken. Dat kunnen wij niet toestaan. Rusland en de toegang tot de Middellandse Zee zijn dichtbij en onder geen beding kunnen wij Joegoslavië opgeven.'

Tekenend was dat de etnische zuivering in Kosovo in de Russische media niet bestond. Volgens minister van Buitenlandse Zaken Ivanov was dat westerse propaganda. Premier Primakov beweerde dat de uittocht uit Kosovo veroorzaakt werd door de NAVO-bombardementen. Turkije kreeg van Moskou bericht dat Russische oorlogsschepen door de Dardanellen naar de Adriatische Zee zouden opstomen. De Russische dreiging leek terug en in de westerse hoofdsteden liepen menigeen de rillingen over de rug.

In twee-en-een-halve maand verschoof de Russische opstelling. Keerpunt was, achteraf bezien, het ontslag van Primakov dat de weg vrij maakte voor een koerswijziging naar samenwerking met het Westen. Die koerswijziging volgde op de verharding van het westerse optreden.

De Britse militaire publicist John Keegan heeft er in zijn nogal geruchtmakende artikel in de *Sunday Telegraph* (waarin hij erkent dat hij het inzake de kans van slagen van een luchtoorlog bij het

verkeerde eind had) op gewezen dat er in feite *twee* luchtoorlogen waren. De eerste duurde volgens hem een maand, de tweede zes weken. Tijdens de eerste voerde de NAVO 80 vluchten per dag uit, niet genoeg om het Servische oorlogsenthousiasme te dempen. In de tweede oorlogsfase werd het aantal opgevoerd tot 600 vluchten per dag.

'Toen kwam de boodschap over'. Ook in Moskou blijkbaar.

Een en ander duidt erop dat ook de adviseurs van Jeltsin in het begin mis gokten. Zij gingen ervan uit dat de NAVO door interne verdeeldheid en wegsmeltende publieke steun Milosevic niet op de knieën zou krijgen. Naarmate deze verwachting fout bleek, verzetten zij hun bakens. Tot woede van het communistisch-nationalistische blok, dat de overeenkomst als 'capitulatie' beschouwt en Jeltsins 'landverraad' tot inzet wil maken van de Doema-verkiezingen in december.

De groepen rond Jeltsin weten dat Rusland – en zij zelf – zonder de kapitalistische wereld weinig toekomst heeft. Dus kozen zij voor een pragmatische opstelling. Voor de coalitie van conservatieve communisten en grootrussische nationalisten, onder wie vele hoge militairen, ligt dat anders. De afwijzing van het verfoeide *westerse model* ten gunste van een collectivistische *Russische weg* was de basis waarop zij naar elkaar toegroeiden.

Buitengewoon helder is dit beschreven in het onlangs verschenen *Reinventing Russia-Russian nationalism and the Soviet State* van Yitzhak Brudny, die eerst in de Sovjet-Unie en later in Israël het opkomende nationalistische tij meemaakte.

Brudny toont aan dat het nationalisme binnen de huidige Russische elite zijn oorsprong vindt in de Brezjnev-periode '(1964-'82) toen de partijtop – geconfronteerd met de armoede van de communistische ideologie – voor een politiek van systematische 'coöptatie' van de nationalistische stromingen koos.

De huidige communistenleider Zjoeganov komt rechtstreeks uit Brezjnews coöptatie-politiek voort. In februari 1991 richtte hij een *Coördinerende Raad van de Nationaal-Patriottische Bewegingen in Rusland* op. Brudny schrijft dat hij daarbij werd 'geïnspireerd door de gebeurtenissen in Servië waar de heersende partij als enige communistische partij in Oost-Europa aan de macht wist te blijven door een ongeremd nationalistisch platform aan te nemen'.

De mislukking van de coup tegen Gorbatsjov in augustus 1991 voorkwam 'de herhaling van het Servische model in Rusland' maar bracht betrokkenen allerminst op andere gedachten. Voor het communistisch-nationalistische blok in Rusland is Milosevic een bondgenoot en voor velen meer dan dat, namelijk een lichtend voorbeeld.

Op het kritieke moment wist Jeltsin, hoe verzwakt ook, zijn wil in Moskou door te zetten. Daarmee is de interne strijd in Rusland echter niet ten einde.

de Volkskrant

Hoofdredacteur
Pieter Broertjes.
Adjunct-hoofdredacteuren
Paul Brill, Jan Tromp,
Yvonne Zonderop.
Commentatoren
Anet Bleich, Peter Giesen,
Arnold Koper, Victor Lebesque,
Thom Meens, Hans Wansink.
Redactie Forum
Willem de Bruin, Joris Cammelbeeck,
Yvonne Gnirrep (Geachte Redactie/U-pagina), Hans Wansink.
Forum publiceert artikelen die discussies kunnen uitlokken over actuele onderwerpen. De auteurs schrijven op persoonlijke titel.
De lengte van een bijdrage dient bij voorkeur de 800 woorden niet te overschrijden. De rubriek Geachte Redactie is bedoeld voor korte reacties op de inhoud van de Volkskrant. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen en brieven te redigeren en in te korten.
De auteurs verlenen impliciet toestemming voor openbaarmaking en verveelvoudiging van hun bijdragen in (elektronische) uitgaven van de Volkskrant.
Tel: 020.562.9222
Fax: 020.562.6289.
E-mail-adres Forum:
forum@volkskrant.nl
E-mail-adres Geachte redactie:
brieven@volkskrant.nl

De Ombudsman
Jan Kees Hulsbosch
tel: 020.562.2615
fax: 020.562.3480
e-mail: ombudsman@volkskrant.nl

Gematigd Servië vraagt om snelle hervormingen

AP, AFP, Reuters

BELGRADO/SKOPJE

Gematigde Serviërs hebben donderdag opgeroepen tot politieke en economische hervormingen in Joegoslavië, en tot snelle verkiezingen. Oppositieleider Zoran Djindjic van de Democratische Partij eiste zelfs het het aftreden van Milosevic. 'Het overleven van Servië hangt af van het aftreden van Milosevic, het is een voorwaarde voor echte vrede.'

Vuk Draskovic, leider van de Servische Vernieuwingsbeweging, zei gisteren: 'In naam van de toekomst eis ik heel radicale en heel dappere democratische hervormingen van het politieke en economische systeem in Servië.' Hij zei te hopen dat die veranderingen 'deze staat democratisch, economisch en spiritueel zullen transformeren tot een Europese staat'.

De voormalige vice-premier Draskovic weigerde te zeggen of zijn partij president Milosevic zal vragen af te treden. Hij benadrukte wel dat er in het nieuwe Joegoslavië geen ruimte meer is voor de ultranationalisten – van wie sommigen nu in de regering zitten.

Milosevic heeft Draskovic vorige maand uit de regering gezet vanwege diens pleidooi voor acceptatie van een internationale vredesmacht in Kosovo, iets waarmee Milosevic tenslotte zelf akkoord is gegaan. Oppositieleider Djindjic verklaarde vanuit een geheime locatie in de republiek Montenegro te verwachten dat de Serviërs hard toe zijn aan verandering.

Refererend aan de enorme schade die de NAVO-bombardementen in Joegoslavie hebben aangericht, waarschuwde Djindjic dat 'de komende winter een humanitaire ramp kan brengen'.

Volgens Djindjic staat de Serviërs nog een enorme schok te wachten als het werkelijke aantal

> 'Winter kan humanitaire ramp brengen'

doden onder de Joegoslavische soldaten bekend wordt gemaakt. Iets wat volgens hem de komende dagen, na de terugtrekking, onvermijdelijk zal zijn. Djindjic was tijdens de bombardementen Belgrado ontvlucht, nadat de media hem een verrader hadden genoemd en een onafhankelijke Servische journalist was neergeschoten.

De ultranationalist Vojislav Seselj, vice-premier van Servië, voorspelt grote problemen zodra de internationale vredesmacht – die hij 'de bezetters' noemt – binnentrekt. Hij heeft zich fel verzet tegen Milosevic' 'capitulatie', maar gaat nog niet zover om diens aftreden te eisen. Als er echter een regeringscrisis komt en zijn partij gedwongen wordt op te stappen, zal ook Seselj om nieuwe verkiezingen vragen.

● Laatste bommen

In de nacht van woensdag op donderdag voerde de NAVO, wellicht voor het laatst, bomaanvallen uit. In 443 acties werden vooral tanks en artilleriestellingen in Kosovo bestookt.

● Hulp in Kosovo

De VN-vluchtelingenorganisatie Unhcr wil binnen 48 uur na de intocht van de vredesmacht in Kosovo met een konvooi hulpgoederen van twaalf vrachtwagens naar Pristina gaan. In pamfletten en op de radio wordt de vluchtelingen opgeroepen rustig af te wachten.

De hulp is bestemd voor de ontheemden die in Kosovo rondzwerven. Twee medewerkers van de Unhcr reizen met de eerste militairen van de vredesmacht KFOR mee om te zien waar de meest urgente hulp nodig is.

De organisatie hoopt dat de Kosovaarse vluchtelingen in Macedonië en Albanië pas terugkeren als alle hulpgoederen op de plaats van bestemming zijn. Maar ze gaat ervan uit dat velen toch sneller willen terugkeren. Een grootschalige informatiecampagne onder de ongeveer 450 duizend vluchtelingen in Macedonië en Albanië moet dit voorkomen.

De ministers van Buitenlandse Zaken van de G-8 poseren voor een groepsfoto, kort voordat woensdag het opschorten van de bombardementen op Kosovo werd bekendgemaakt. FOTO REUTERS

Oorlog beslist met het luchtwapen

Met de terugtrekking uit Kosovo is de vernedering van Milosevic compleet. Allied Force wordt nu geprezen. Ook door critici van het eerste uur, die steeds betoogd hadden dat met luchtaanvallen alleen de oorlog niet te winnen viel.

Van onze verslaggever **Stieven Ramdharie**

AMSTERDAM

Een week na Milosevic' 'capitulatie' valt beter te begrijpen waarom de luchtoorlog Belgrado op de

sche soldaten die zich in een open veld hadden verzameld. Zeker de helft van hen is volgens de NAVO, tijdens deze bloedigste actie in 79 dagen oorlog, gedood door de tientallen clusterbommen.

'Als B-52's, B-1's en A-10's elke dag jacht op je maken, en je weet dat je wordt geraakt als je ook maar beweegt, dan zal op enig moment je wil worden gebroken', zei luitenant-generaal Michael Short, commandant van de luchtoorlog, nog geen week voor Milosevic' instemming met de NAVO-voorwaarden. Volgens schattingen van het Pentagon zijn zo'n vierduizend Joegoslavische soldaten gedood.

Met *de terugtrekking van de* KFOR-troepenmacht tot 50 duizend uit te breiden, waardoor voor Milosevic de dreiging van een grondoorlog bleef.

Na ruim 30 duizend vluchten, waarin 20 duizend *smart bombs* en vijfduizend andere projectielen werden afgeworpen, kunnen president Clinton en zijn adviseurs zich op de borst kloppen. Het valt echter te betwijfelen of de generaals dat ook zullen doen.

Want als Allied Force hun iets heeft duidelijk gemaakt, dan is het

> NAVO begon te terughoudend *aan Allied Force*

man, in een gebied dat maar honderd bij zestig kilometer groot is, wordt dan een gemakkelijk doelwit. Pas door de tv-beelden van de B-52-bombardementen, is het de buitenwereld duidelijk geworden wat de Joegoslavische soldaten in Kosovo nu dagelijks te verduren hadden. Geconfronteerd met deze massale vernietiging moet Milosevic hebben beseft dat hij een ongelijke, uitzichtloze strijd voerde.

De NAVO begon te terughoudend: er werden slechts driehonderd vliegtuigen ingezet. Allied Force bestond eigenlijk uit twee oorlogen, zoals Keegan terecht opmerkt. Pas in de laatste fase, met zo'n zevenhonderd *sorties* per dag waarvan de helft bombar-

PROFIEL

Het beste stel hersens in het leger

Op het exercitieterrein kan hij verschrikkelijk tekeer gaan, maar zijn soldaten dragen hem op handen. Generaal Michael Jackson, commandant van de NAVO-vredesmacht in Kosovo, staat voor wat waarschijnlijk de zwaarste opdracht in zijn carrière wordt.

CHARMANT en erudiet, soms bijtend sarcastisch en vaak spijkerhard, deze ei-

tair gezin. Op zijn negentiende ging hij al het leger in. Zijn collega-generaal Rupert Smith noemde hem ooit 'het beste stel hersens in het leger'. Jackson houdt van whisky en sigaren en wordt met zijn gelooide gezicht en grote zakken onder zijn ogen ook wel 'de hardst uitziende soldaat in het Britse leger' genoemd.

Leidinggeven aan de internationale vredesmacht in Kosovo is Jackson wel toevertrouwd. Niet in de laatste plaats omdat hij vloeiend Russisch spreekt en ook graag met Russen optrekt. Daarnaast heeft de generaal een goede relatie met de Fransen en Italianen. Al-

lied Force bereikt wat de NAVO vanaf het begin voor ogen stond: met luchtacties *alleen* de 40 duizend Joegoslavische soldaten uit Kosovo verdrijven.

De gezaghebbende defensiejournalist van de *Daily Telegraph* Keegan ziet dit moment zelfs als een van de gedenkwaardigste in de historie van de oorlogvoering: voor het eerst is een oorlog beslist met het luchtwapen.

Toch ligt het misschien iets genuanceerder: het was de luchtoorlog in combinatie met andere factoren. Zoals het gesloten front dat het Westen en Rusland uiteindelijk vormde en het besluit om de *dat het luchtwapen nooit meer op* deze manier mag worden gebruikt. Ze hebben ervaren dat een luchtoorlog geen ruimte laat voor 'halfslachtig en weifelmoedig' optreden. Een aanzienlijk deel van de Joegoslavische doden en andere militaire verliezen, zoals tanks, artillerie en vliegtuigen, viel volgens NAVO-generaals pas in de afgelopen drie weken toen bevelhebber Clark eindelijk beschikte over de robuuste strijdmacht die hij altijd zo graag wilde, en toen hij van de politici het groene licht kreeg voluit te gaan.

Een leger van veertigduizend met het wegvagen van de civiele en militaire infrastructuur Milosevic omkrijgen.

Europa, aldus de Britse NAVO-ambassadeur J. Goulden, was hier aanvankelijk niet klaar voor. Goulden: 'Europa wilde geen harde oorlog want de eenheid moest worden bewaard met negentien landen.'

Met het succes van Allied Force lijkt de weg vrijgemaakt voor high tech-luchtcampagnes waarin grondtroepen nauwelijks meer een rol spelen. Mits men zich geen beperking oplegt en mits men niet op een geavanceerdere tegenstander stuit.

Generaal Mike Jackson FOTO AFP

in zijn eentje de laatste fase op weg naar het Kosovo-vredesakkoord kon maken en breken. De Britse NAVO-generaal Sir Michael Jackson heeft tijdens de gesprekken met de militaire delegatie uit Belgrado alleen zijn harde, onwrikbare kant laten zien. Zijn opdracht was om de Joegoslaven duidelijk te kennen te geven dat er niet te onderhandelen viel, dat het slikken of stikken was.

De 55-jarige luitenant-generaal – bijgenaamd de *Prince of Darkness* vanwege zijn beruchte woede-aanvallen – gaat vanaf vandaag leiding geven aan de vredesmacht van vijftigduizend man die de komende tijd in Kosovo zal binnentrekken. Zijn ondergeschikten dragen hem op handen. Jackson laat er nooit twijfel over bestaan wie de baas is, maar staat ook toe dat zijn manschappen hem informeel aanspreken met 'generaal Mike'.

Tijdens een ontmoeting enkele weken geleden in zijn hoofdkwartier in een oude schoenenfabriek in Skopje vertelde hij *de Volkskrant* hoe gefrustreerd hij was over de missie die hij in Macedonië moest leiden. Voor het uitbreken van de NAVO-bombardementen zwaaide hij de scepter over de Rapid Reaction Force, vijftienduizend manschappen die klaarstonden om zo snel mogelijk de ongewapende hulpverleners uit Kosovo te evacueren.

Maar toen de luchtoorlog eenmaal was begonnen, veranderden zijn manschappen van militairen in humanitaire hulpverleners. Zij hielden zich bezig met het bouwen en runnen van vluchtelingenkampen, tot half maart, toen de hulpverlenersorganisaties de leiding overnamen.

Vanaf dat moment kon Jackson niet veel meer doen dan afwachten. Heel voorzichtig afwachten, omdat de regering van Macedonië steeds duidelijker liet merken niet blij te zijn met de groeiende vluchtelingenstroom en de NAVO-aanwezigheid. Hij kon begrip opbrengen voor de angst van de Macedoniërs en vond het 'onbegrijpelijk dom' dat de westerse financiële steun zo lang uitbleef.

Jackson heeft, voor zijn komst naar Macedonië, al ruimschoots ervaring opgedaan met vredeshandhaving in de Balkan. Toen na het Dayton-akkoord in 1995 de NAVO-vredesmacht Bosnië binnentrok, gaf hij leiding aan de Britse sector de vredeshandhaving.

Jackson groeide op in een militair gezin. Hij is getrouwd met Jane Salvesen, die hem vaak vergezelt op zijn reizen. Ze hebben twee kinderen. Jackson is een fervent golfer, maar zal de komende tijd minder, omdat die niet graag de controle uit handen te geven.

Jackson staat nu aan de vooravond van de meest omvangrijke opdracht in zijn leven. De Britse soldaten zullen onder zijn leiding vandaag Kosovo binnentrekken, onder zijn leiding moet het Kosovo Bevrijdingsleger worden gedemilitariseerd en onder zijn leiding moeten de honderduizenden vluchtelingen terugkeren naar hun geplunderde, uitgebrande dorpen.

Een dergelijke missie is waarschijnlijk de droom van iedere carrière-militair. Maar Jackson heeft voldoende politieke ervaring om zich te realiseren dat het geen gemakkelijke, misschien zelfs een rampzalige opgave kan blijken. Zoals hij enkele weken geleden al zei in Skopje: 'Als de Serviërs wanhopig worden, kunnen ze de krankzinnigste dingen doen.'

Corine de Vries

Bijdrage van Nederlandse F16's kostte 59 miljoen

Van onze verslaggever

DEN HAAG

De bombardementen van Nederlandse F16's op voormalig Joegoslavië hebben 59 miljoen gulden gekost. Dat heeft een woordvoerder van het ministerie van Defensie donderdag gezegd.

Het gaat om de periode van 24 maart, toen de luchtaanvallen begonnen, tot en met 1 juni. De laatste dagen van de NAVO-luchtaanvallen zijn niet meegerekend.

Het sturen van troepen voor humanitaire doeleinden naar de regio kostte tot nu toe zo'n dertig miljoen gulden.

De kosten van de Nederlandse deelname met 2050 man aan KFOR, de NAVO-troepenmacht in Bosnië, wordt door Defensie voor een jaar geraamd op 228 miljoen gulden. Zeker de helft van deze troepen zal langer dan een jaar in Kosovo blijven.

Defensie had voor vredesoperaties 270 miljoen gulden tot zijn beschikking. Het kabinet heeft daar 50 miljoen gulden aan toegevoegd. Alle overschrijdingen van de begroting zullen worden vergoed uit de algemene middelen.

Nederlandse troepen gaan snel naar Kosovo

ANP

KEULEN

Nederlandse militairen zullen waarschijnlijk de komende dagen al naar Kosovo vertrekken, om daar onder Duitse leiding deel te nemen aan handhaving van het vredesakkoord met Servië. Dat zegt minister Van Aartsen van Buitenlandse Zaken.

De 2050 door Nederland toegezegde militairen zullen volgens de minister 'zeker een jaar' in Kosovo blijven 'voor een klus die niet zonder risico is'.

FOTO REUTERS

Stemmentellers in Jakarta zijn het spoor bijster

Van onze medewerker

Gerrit de Boer

JAKARTA

Het is warm in het verkiezingskantoor van het district Cilandak in het zuiden van Jakarta. Stembussen staan zes lagen hoog voor de ramen. Lijsten met geteld stemmen zijn opgerold in de hoek gegooid. Boekwerken met de gecontroleerde resultaten liggen uitgestald op twee tafels in het midden van de kamer. De totalen zijn ingevuld op lange lijsten die meer dan tien meter muur bedekken. De vele Upper-vlekken verraden waar fouten zijn gemaakt.

'Stembureau 1: PDI 320 stemmen. Stembureau 2: PDI 248 stemmen', roept de man die voor de muur staat. Een collega die vlak bij hem op een stoel zit, tikt de cijfers in op een rekenmachine. Na zestien stembureaus is hij het spoor bijster. En dus beginnen ze opnieuw.

De twintig vrijwilligers zijn moe. Vanaf maandag zijn ze bijna onafgebroken in touw met het tellen en controleren van de stemmen die zijn uitgebracht in de 209 stembureaus van Cilandak, tijdens de eerste democratische parlementsverkiezingen in Indonesië sinds 44 jaar.

Maar het einde is in zicht. Vanavond gaan de gegevens in de computer', zegt Bapak Arwani, het districtshoofd, opgelucht. Als bewijs houdt hij triomfantelijk een A4'tje omhoog met het resultaat van drie dagen hard werken.

Beroidwillig laat Arwani alles zien. Geen probleem. In het nieuwe Indonesië heerst democratie en openheid. De verzoek-slechte ren zoek. Waar ze zijn weet niemand. Het vierde is compleet. Maar in het vijfde is de eerste pagina vol[illegible] blanco.

Arwani en zijn tellers staan er met verbazing naar te kijken. Dmeeste fouten zijn hun volledig onbegrijpelijk. Hoe het kan dat alle boekwerken door getuigen vapolitieke partijen zijn goedgekeurd en ondertekend, kan niemand uitleggen. 'Nee, de partijen hebben de lijsten niet vooraf vaneen handtekening voorzien', deelt[illegible] snel al. 'We liggen achter op het schema', verzucht hij. 'Eigenlijk moesten we vandaag alle gegevens doorsturen naar de centrale computer.'

De lijst die hij in zijn hand heeft blijkt bij nader inzien een tussenstand te zijn. En dat geldt ook voor alle andere overzichten die in het kantoor aanwezig zijn. Alles wordt goed gecontroleerd. We mogen geen fouten maken.'

'Vroeger, in de tijd van Soeharto, ging het allemaal veel eenvoudiger', lacht Arwani. 'Er waren maar drie partijen. We telden de stemmen en vulden de lijsten in. Controle was er nauwelijks. Nu zijn er 48 partijen en wordt alles dubbel nagekeken. Er zijn een of twee dagen waren we klaar. Nu zijn er 18 miljoen van de totaal ruim[illegible]

Donderdagavond zijn pas de eerste partijen, weigert de computer de gegevens aan te nemen.'

Het zellvertrouwen van Arwani is ondanks de problemen niet geweken. Hoe het kan dat alle stemmen niet overeenstemt met elkaar. Maar als het opgetelde aantal gelijken en waarnemers. Aan het einde gaan de cijfers in de computer dat op de lijst van afzonderlijke partijen, weigert de computer de gegevens aan te nemen.'

Donderdagavond zijn pas de eerste partijen, weigert de computer de gegevens aan te nemen.'

ETNISCHE ZUIVERING

Het was bloedheet en de belegering duurde uren. In een buitenwijk van de Kroatische stad Osijek hadden zich Servische strijders verschanst in een huis en nu was de Kroatische nationale garde bezig het te veroveren. Nadat het halve huis aan puin was geschoten, werden er twee slachtoffers naar buiten gedragen: een Kroatische vrouw en haar Servische echtgenoot.

Meer 'Cetniks' waren er niet te vinden, ook niet nadat een bulldozer het hele huis met de grond gelijk had gemaakt. Uit frustratie schoot de Kroatische officier het varken dood dat uit zijn kot was ontsnapt. Het was allemaal een misverstand, maar het wantrouwen was gezaaid: de volgende dag gaven de Serviërs in het wijkje al niet meer thuis.

Het was zomer 1991 en de oorlog in Kroatië was nog maar net begonnen. Maar het mechanisme dat de Serviërs en later ook de Kroaten als wapen gebruikten in de strijd, begon al te draaien. Op heel laag niveau begonnen, bijna spontaan, de eerste etnische zuiveringen.

Het heeft mij altijd verbaasd dat er in Tsjetsjenië, zelfs op het hoogtepunt van de oorlog, geen etnische zuiveringen plaatsvonden. Natuurlijk was er wantrouwen tussen de Tsjetsjenen en hun Russische buren, maar dat werd in de strijd niet misbruikt.

Zeker aan het begin van de oorlog woonden er nog tienduizenden Russen in Grozny. Samen met hun Tsjetsjeense buren schuilden zij voor de regen van granaten en bommen die Russische kanonnen en gevechtsvliegtuigen op de stad lieten neerdalen.

Onze Tsjetsjeense chauffeur Kjuri, die de hele dag op de 'stinkende Russische honden' schold, ging nog gewoon bij zijn Russische vriend Fjodor om de hoek langs. Toen Fjodor uit angst voor de Russische bombardementen met zijn gezin de wijk had genomen naar familie in Rusland, paste Kjuri op diens huis. Hij bluste het vuur als er een granaat was ingeslagen en zorgde ervoor dat de inboedel niet werd weggeroofd.

Het gebeurde zelfs dat Tsjetsjeense strijders brood uitdeelden aan Russische bejaarden die wegens de gevechten hun huis niet uit durfden.

Voor een deel had het waarschijnlijk met trots te maken. Het was voor de Tsjetsjeense strijders beneden hun waardigheid om met Russische burgers af te rekenen.

Het merkwaardige was dat de Tsjetsjenen de oorlog toch als een herhaling zagen van een misdaad die in hun collectieve geheugen was gebrand. Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog werden alle Tsjetsjenen op last van Stalin uit de Kaukasus gedeporteerd, de volmaakte etnische zuivering.

Tot op de laatste man werden de Tsjetsjenen naar Centraal-Azië op transport gesteld, een akelig leeg land achterlatend. Pas in 1957, onder Chroesjtsjov, kregen ze toestemming om naar hun geboortegrond terug te keren.

Ook Kjuri had nog levendige herinneringen aan zijn jeugd in Kazachstan, maar dat was voor hem juist een reden om geen haat te koesteren tegen zijn Russische buren. Hij had ze daar leren kennen als mensen met wie je gewoon samenleefde, net als met de Kazachen of de Wolga-Duitsers.

Het lag ook aan de manier waarop de Russen oorlog voerden in Tsjetsjenië. Hoe wreed de bombardementen ook waren en hoe hardhandig de Russische militairen konden omgaan met de Tsjetsjeense mannen die het ongeluk hadden in hun handen te vallen, de Russische autoriteiten zijn er nooit op uit geweest de burgers tegen elkaar op te zetten en de Tsjetsjenen te verjagen.

Twee jaar na het vertrek van de Russische troepen zijn de meeste Russen toch weggetrokken, omdat ze werden gediscrimineerd en zich niet meer veilig voelden wegens de chaos in het naoorlogse Tsjetsjenië.

Omgekeerde wereld dreigt in Kosovo

Het ziet ernaar uit dat dit nu ook met de Serviërs in Kosovo gaat gebeuren, alleen in veel sneller tempo en misschien ook veel gewelddadiger dan in Tsjetsjenië. Na het geweld waarmee de honderdduizenden Kosovaren hun land zijn uitgejaagd, is de haat jegens de Serviërs zo groot, dat het moeilijk zal zijn die in toom te houden.

Hoe sterk de wraakzucht is, bleek deze week al in het vluchtelingenkamp bij Stankovec in Macedonië. Tientallen Kosovaarse vluchtelingen probeerden daar een zigeunergezin te lynchen dat wordt verdacht van samenwerking met de Serviërs.

De vluchtelingen trapten de deur in bij het kantoor van een katholieke hulporganisatie en tuigden twee zigeuners af. Buitenlandse hulpverleners konden maar net voorkomen dat de menigte het zevenjarige zoontje van de zigeuner letterlijk aan stukken trok.

Het is een triest gevolg van de wreedheden en de etnische zuiveringen waaraan de Serviërs de Kosovaren hebben onderworpen, maar het meest verontrustende was wel de lauwe reactie van het UCK, het Kosovo Bevrijdingsleger. De vertegenwoordiger van het UCK in de Verenigde Staten legde het incident uit door erop te wijzen dat de zigeuner een ketting van een vermoorde Kosovaarse vrouw bleek te dragen.

Het is bijna onvermijdelijk dat de meeste Serviërs (en de zigeuners) nu uit Kosovo zullen wegvluchten, uit vrees voor de wraak van hun Albanese buren. Dat betekent dat er een spontane etnische zuivering de andere kant op begint, waarvoor de NAVO ongetwijfeld verantwoordelijk zal worden gesteld.

Of de NAVO wel in staat is de krachten van de angst te beteugelen, valt zeer te betwijfelen. Maar waar het om gaat is dat het bondgenootschap wel hard moet optreden tegen het UCK om duidelijk te maken dat het niet op zijn beurt gebruik kan maken van het mechanisme van de angst om Kosovo te ontdoen van alle Serviërs.

Bert Lanting

NAVO klaar voor intocht in Kosovo

11-6-99

Van onze correspondenten
Geert-Jan Bogaerts
Bert Lanting

BRUSSEL/WASHINGTON

NAVO-troepen staan klaar om Kosovo binnen te trekken. Het bondgenootschap schortte gisteren na 79 dagen de luchtaanvallen op Joegoslavië op, nadat de Servische troepen waren begonnen met hun aftocht uit het zuidelijke deel van Kosovo.

'We hebben nu een moment van hoop', zei de Amerikaanse president Clinton. 'We moeten nu ons werk afmaken en de vrede opbouwen.' Clinton zei dat het succes voor een belangrijk deel was te danken aan de eensgezindheid onder de negentien NAVO-landen.

Kort daarvoor had de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties toestemming gegeven voor de stationering van een vredesmacht in Kosovo. De resolutie werd zonder tegenstemmen aangenomen. Alleen China onthield zich van stemming.

Peking probeerde op het laatste moment nog een amendement door te drukken om de bevoegdheid van de NAVO om militair op te treden in Kosovo drastisch te beperken. Maar dat voorstel werd verworpen.

De Chinese vertegenwoordiger bij de VN, Shen Guofang, zei vooral bezorgd te zijn dat de onaantastbaarheid van soevereine staten op losse schroeven komt te staan. Maar Peking besloot geen gebruik te maken van zijn vetorecht, omdat Joegoslavië zelf had ingestemd met het akkoord.

Gistermiddag rond één uur meldde een CNN-verslaggever als eerste de troepenbeweging in het zuiden van Kosovo. In het akkoord dat de NAVO en de Joegoslavische legerleiding woensdagavond waren overeengekomen, stond dat Joegoslavië binnen een dag met de terugtrekking zou beginnen. Binnen elf dagen, dus volgende week zondag, moet de aftocht zijn voltooid.

Een uur later bevestigde de NAVO de berichten. Daarna kwam een geëmotioneerde Javier

alliantie, vertellen dat hij generaal Wesley Clark opdracht had gegeven de bombardementen op te schorten. 'Milosevic heeft voldaan aan de vijf eisen die de alliantie heeft gesteld. Enkele minuten geleden heb ik generaal Clark gezegd de luchtoperaties op te schorten', zei hij.

De NAVO-topman waarschuwde dat elke partij zich dient te houden aan het akkoord en dat het geweld onmiddellijk moet ophouden. 'We zullen niet toestaan dat deze regels worden overtreden', zei hij. Solana heeft de bevoegdheid om als hij dat nodig vindt, onmiddellijk de hervatting van de bombardementen te gelasten.

Na de stemming in de Veiligheidsraad gaf de NAVO-raad, waarin de negentien ambassadeurs van de lidstaten zitting hebben, de Britse generaal Mike Jackson het mandaat om Kosovo binnen te trekken met de eerste NAVO-troepen. Waarschijnlijk zal dat morgenochtend gebeuren.

In Kosovo zal de vredesmacht KFOR toezien op de veilige terugkeer van de naar schatting 780 duizend Kosovaarse vluchtelingen. 'Vrede in Kosovo ligt nu in het verschiet, maar we zijn er nog niet', zei de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Albright gisteren.

Enkele ongeduldige Kosovaarse vluchtelingen namen gisteren al een kijkje bij de grens. Maar die werd nog steeds bewaakt door Joegoslavische soldaten.

In Griekenland gingen gisteren tweeduizend Amerikaanse mariniers aan land, onder het gejoel van pro-Servische demonstranten. Verwacht wordt dat de Amerikaanse troepen zaterdag al in Kosovo zullen aankomen. De NAVO-troepen krijgen dekking van Apache-helikopters, die langs de Macedonische grens staan.

Een Servische politieman laat zijn minachting blijken als zijn eenheid zich donderdag terugtrekt uit het stadje Kosovska Mitrovica. FOTO AP

Naar huis met een Albanees tapijt als buit

The Guardian

PRISTINA

Joegoslavische eenheden begonnen donderdag hun aftocht uit Kosovo. Zwaaiend met hun kalasjnikovs en met drie vingers de Servische nationalistengroet brengend, rijden soldaten in konvooi de Kosovaarse hoofdstad Pristina uit, gevolgd door volgepakte personenauto's, bestuurd door militairen.

Halverwege de ochtend begint de uittocht uit de zwaargebombardeerde stad. Militaire vrachtwagens, ambulances en mobiel luchtafweergeschut rijden knipperend met de koplampen en luid toeterend de stad uit. Sommige soldaten lijken tranen in hun ogen te hebben.

Verslaggevers zien in de stad Merdare, aan de grens met Servië, een konvooi met honderdvijftig gepantserde voertuigen en trucks richting Belgrado gaan. De voertuigen voeren houwitsers en licht geschut met zich mee. Aan boord zijn ook duizenden soldaten. Op wegen in de buurt staan diepladers klaar om tanks en pantserwagens te vervoeren.

Sommige Serviërs glimlachen. Verscheidene militairen tonen voorwerpen, die uit Albanese huizen lijken te zijn weggehaald. Twee soldaten in een vrachtwagen houden een fraai tapijt met een ingeweven Albanese vlag omhoog en een ingelijst portret van maarschalk Josip Broz Tito, de vroegere communistische leider van Joegoslavië.

Het onafhankelijke persbureau Beta dat ter plaatse is, meldt dat ongeveer twintig personenauto's vol Servische burgers meetrekken in de stoet, hun wagens volgeladen met persoonlijke bezittingen.

Leden van de Servische minderheid in Kosovo zijn bang voor hun toekomst onder een Albanese meerderheid, nu hun bescherming door Servische politie en militairen is weggevallen.

De Joegoslavische president Slobodan Milosevic kondigt de overwinning aan, ondanks de verwoestingen die zijn aangericht door de wekenlange NAVO-bombardementen. 'De burgers zijn de helden. Tijdens bijeenkomsten overal in het land is er het afgelopen jaar één slagzin geweest: "We zullen Kosovo niet opgeven"', aldus de president op de Joegoslavische staatstelevisie. 'We zullen Kosovo nooit opgeven. Vandaag is onze territoriale onschendbaarheid gegarandeerd.'

De eerste signalen van een Servische aftocht uit Pristina donderdagochtend zijn tientallen legervrachtwagens die in de stad aankomen om de duizenden troepen op te halen. Vladimir Lazarevic, de commandant van het Pristinakorps van het Joegoslavische leger, zegt trots te zijn op zijn manschappen, terwijl hij de aftocht gadeslaat.

'Ik zou zeggen dat de soldaten zich niet verslagen voelen. Zij hebben het gevoel dat hun missie is volbracht. We verwachten nu dat de internationale strijdmacht zijn verantwoordelijkheid zal nemen en de Servische burgers zal beschermen in dit heilige land.'

De uittocht wordt door laagoverkomende NAVO-vliegtuigen gemonitord. Nadat de Servische strijdkrachten zijn verdwenen, wordt het relatief rustig in de straten van de Kosovaarse hoofdstad. Geüniformeerde verkeersagenten houden af en toe een auto aan voor een routinecontrole.

Maar af en toe is er toch enige spanning. Als een fotograaf zijn toestel richt op een oudere man met een trekker, trekt deze plotseling een pistool. 'Daarvoor heb ik jou geen toestemmming gegeven, misschien zou ik je moeten doodschieten', bijt hij de fotograaf toe. Daarna rijdt hij weg.

Pagina 4:
■ Nieuwe exodus dreigt in Kosovo
■ Toespraak van Slobodan Milosevic

Pagina 5:
■ Servische oppositie wil hervormingen
■ Kosovo-crisis met luchtwapen beslist
■ Soldaten dragen Jackson op handen

NAVO-macht moet Kosovo in twee weken bezetten

Van onze verslaggever
Stieven Ramdharie

AMSTERDAM

Britse Gurkha's en para's, Amerikaanse mariniers en Franse legionairs zijn slechts enkele van de NAVO-eenheden die binnen een of twee dagen zullen uitwaaieren over Kosovo. De legering van het 50 duizend man sterke KFOR is uniek: nog nooit eerder moest in de afgelopen jaren op deze schaal en in zo korte tijd een troepenmacht worden gestationeerd.

De helft van KFOR moet tussen tien en veertien dagen Kosovo in handen hebben. De Britten, die met 13 duizend troepen de hoofdleverancier zijn van KFOR, zijn de eersten die op 'K-Day' het zwaar gebombardeerde Kosovo zullen binnentrekken. Dit kan al binnen twaalf uur gebeuren nu de Servische aftocht is begonnen. Zij moeten de route vrijmaken tussen Kacanik, vlakbij de Macedonische grens, en de hoofdstad Pristina, waar het KFOR-hoofdkwartier wordt gevestigd.

Als het gebied rond Kacanik is vrijgemaakt van mijnen en boobytraps, kunnen de tweeduizend Amerikaanse mariniers die donderdag in Griekenland aan land gingen hun sector in het zuidoosten innemen.

De Duitsers, die steun krijgen van 2050 Nederlandse soldaten waaronder de artillerie-eenheden van de Gele Rijders uit Arnhem, kunnen afslaan naar het westen en oprukken naar de grote stad Prizren waar hun hoofdkwartier wordt gevestigd.

De Kacanik-operatie zal de eerste belangrijke test zijn voor KFOR. De Britten zijn naar verluidt van plan eerst gurkha's van de Royal Gurkha Rifles, de gevreesde soldaten uit Nepal, met Chinook-helikopters Kosovo in te vliegen. Zij moeten, samen met para's, de weg tussen de grens en Kacanik 'veiligstellen'. Als dat is gebeurd kunnen genie-eenheden worden aangevoerd uit Macedonië om de wegen en tunnels vrij te maken. Ook bruggen zullen moeten worden hersteld.

De kans lijkt klein, maar de KFOR-leiding houdt het voor mogelijk dat wraakzuchtige Serviërs hun gram zullen proberen te halen op deze belangrijke Britse voorhoede. Volgens brigadier Adrian Freer, commandant van de vijfde Luchtlandingsbrigade, kan de bergpas in acht uur volledig zijn ingenomen.

Als de bergpas, tunnels en bruggen zijn vrijgemaakt van explosieven, wat twee dagen kan duren, ligt de zeventig kilometer lange route open naar Pristina. Mijnopruimers en verkenningstroepen zullen de ruim vijfduizend Britse soldaten voorgaan die naar Pristina moeten oprukken. Ook overwegen de Britten een luchtlandingsoperatie uit te voeren op het vliegveld van Pristina om de stad snel in te nemen. Want snelheid is cruciaal bij de inname van Kosovo.

KFOR wil zo snel mogelijk het vacuüm opvullen dat de Servische troepen achterlaten. Als de operatie wordt vertraagd, is het niet denkbeeldig dat het UCK zal proberen belangrijke steden in het westen zoals Prizren en Pec in te nemen.

Operatie Joint Guardian van start

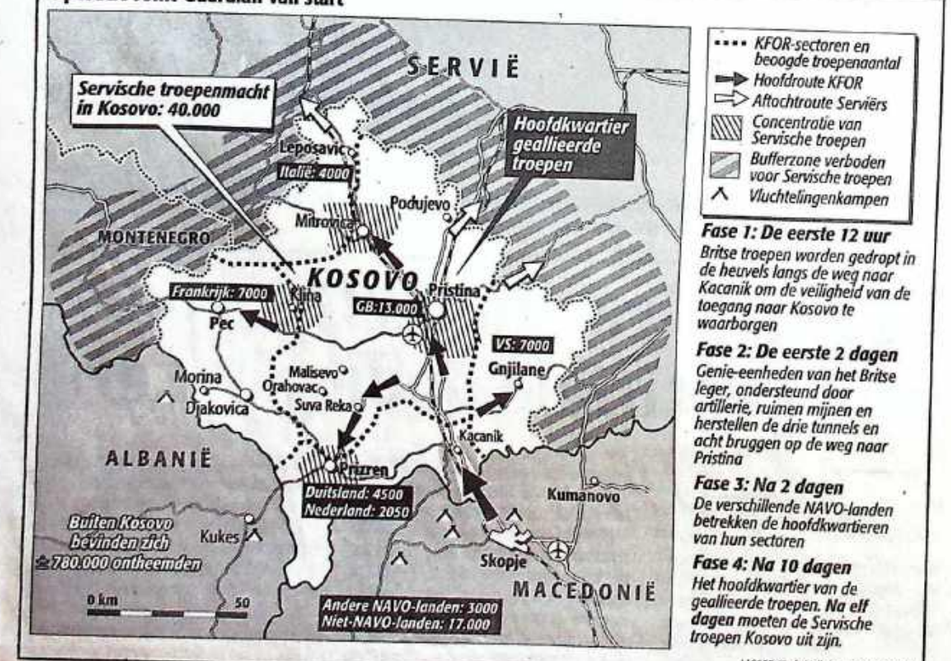

I10699 © de Volkskrant. Bron: NAVO

Inwoners van Belgrado verscheuren de Britse vlag terwijl zij woensdagavond het bereiken van het vredesakkoord over Kosovo vieren. FOTO AP

'Ons leger is onoverwinnelijk gebleken'

Hier volgt de tekst van de toespraak die de Joegoslavische president Slobodan Milosevic donderdag op de televisie hield nadat de Servische troepenmacht zijn terugtrekking uit Kosovo was begonnen en NAVO-chef Javier Solana de opschorting van de NAVO-aanvallen had bekendgemaakt.

Beste burgers. Ons allen een gelukkige vrede toegewenst!

Op dit moment gaan onze gedachten uit naar de helden die hun leven hebben gegeven voor de verdediging van het vaderland in de strijd voor de vrijheid en de waardigheid van ons land. Al hun namen zullen bekend worden gemaakt, maar op dit moment zou ik u ervan op de hoogte willen stellen dat in de oorlog die exact elf weken duurde, van 24 maart tot vandaag, 462 Joegoslavische soldaten en 114 politieagenten zijn gedood.

We zullen onze schuld aan hen nooit kunnen inlossen. We moeten door wa- bruggen, de burgers die de fabrieken verdedigden, de pleinen en de steden, hun staat en hun volk.

De helden – dat is het volk. Dat kan de kortste samenvatting van deze oorlog zijn.

Het volk is de held en zal zich ook als een held moeten voelen en gedragen: met waardigheid, edelmoedigheid en verantwoordelijkheidsgevoel.

Tijdens de bijeenkomsten van het afgelopen jaar kwam een slagzin telkens terug: "We zullen Kosovo niet opgeven." We hebben Kosovo niet opgegeven. Vandaag worden de territoriale integriteit en soevereiniteit gegarandeerd door de landen van de G-8 en door de Verenigde Naties. Deze garantie is vervat in de ontwerp-resolutie. Open vragen over de mogelijke onafhankelijkheid van Kosovo die speelden voor de agressie zijn bezegeld met het akkoord van Belgrado. De territoriale integriteit van ons land kan nooit meer in twijfel worden getrokken.

We hebben overleefd, en verdedigden het principes en gebaseerd op de soevereiniteit en territoriale integriteit van ieder land. Tijdens dat politieke proces kan alleen autonomie voor Kosovo ter sprake komen en niets anders.

Door met onze zaak naar de VN te stappen, hebben we niet alleen ons land verdedigd, maar hebben we ook de VN weer op het wereldtoneel teruggebracht. De VN hadden niet gefunctioneerd in de dagen voorafgaand aan deze agressie. Dit is onze bijdrage aan de wereld: voorkomen van de creatie van een eenzijdige wereld, voorkomen dat de wereld gebaseerd wordt op het dictaat van één land.

Ik denk dat deze bijdrage in de geschiedschrijving als zeer groot zal gelden en dat het heldendom van ons volk in het verzet tegen de vele malen sterkere en grotere vijand het einde van de 20ste eeuw zal markeren. Ik ben daarvan overtuigd.

We hebben aangetoond dat ons leger onoverwinnelijk is – voorzeker het beste leger in de wereld. En als ik leger zeg dan bedoel plichtingen scheppen aan het eind van de agressie en het begin van de vrede. We moeten zorg dragen voor degenen die dat het meest nodig hebben, de gezinnen van de gesneuvelden, degenen die voor het leven zijn verminkt, al die arbeiders en boeren en burgers die zijn beschadigd door de oorlog en die hulp nodig hebben. Iedereen heeft hulp nodig.

We staan voor de wederopbouw van het land. We zullen direct beginnen met het herbouwen van de bruggen, onze fabrieken, onze wegen. We zullen opnieuw een grote ontwikkeling in gang moeten zetten, waarin de vitaliteit van al onze burgers zich weerspiegelt. En als ik spreek over ons volk, dan doel ik op alle burgers en alle nationaliteiten.

We zijn op de bres gesprongen voor de enige multi-etnische samenleving die over was als restant van het voormalige Joegoslavië – dat is nóg een geweldige verdienste van onze defensie.

Nieuwe exodus dreigt in Kosovo, dit keer van Servische minderheid

De Balkan kent geen genade voor verliezers. De vrees is dat de Kosovo-Albanezen zich zullen wreken op de Servische minderheid. Er dreigt een nieuwe exodus, dit keer richting Servië.

Van onze buitenlandredacteur
Anneke Kranenberg

AMSTERDAM

Nu Milosevic' troepen het veld ruimen, pakken steeds meer Servische burgers hun biezen. Uit angst voor de terugkeer van het Kosovo Bevrijdingsleger, UCK. Zij nemen het zekere voor het onzekere, alhoewel hun leiders er alles aan doen om een uittocht te voorkomen.

Op de staatstelevisie worden Servische burgers door Belgrado opgeroepen niet in paniek te raken en thuis te blijven. Aanhangers van de regerende Socialistische Partij gingen zelfs van deur tot deur om de Serviërs gerust te stellen.

Op een bijeenkomst in Pristina sprak woensdagavond de Servisch-orthodoxe aartsbisschop Artemye honderden Serviërs toe. Hij herinnerde het volk aan hun diepe wortels die in Kosovo liggen en riep op het 'heilige Servische land' te respecteren. 'Als de Serviërs Kosovo verlaten, is dat een historische stap die niet meer kan worden teruggedraaid', zei hij.

Maar veel Serviërs zijn bang voor de Albanese bloedwraak. De meeste burgers hebben wel een familielid dat betrokken is geweest bij de wreedheden tegen de Kosovo-Albanezen. Bovendien willen zij niet wonen in een provincie waar het bestuur in handen komt van de Albanese meerderheid, ook al kent het plan van Rambouillet minderheden gedeelde macht toe.

Naar verwachting zullen de meeste Serviërs gelijktijdig met de troepen van Milosevic vertrekken, net zoals de Serviërs uit de Krajina vluchtten toen zij in 1995 door het Kroatische leger werden verslagen. Van de 200 duizend Serviërs in Kosovo – ongeveer 10 procent van de bevolking – zijn er het afgelopen jaar al tienduizenden gevlucht naar Servië en Bosnië. De meesten verlieten hun huis uit angst voor de NAVO-bombardementen die in maart begonnen. Maar Serviërs wijzen er ook op dat het UCK het al op hun leven had gemunt in de maanden voordat het conflict escaleerde.

De Servische minderheid heeft er geen vertrouwen in dat de NAVO het UCK kan demilitariseren, zoals is afgesproken in het vredesakkoord. Serviërs denken dat de guerrillastrijders hun oude, verroeste wapens inleveren en het goede materieel in de heuvels verstoppen. En ze geloven al helemaal niet dat NAVO-troepen tegen het UCK zullen vechten als zij worden aangevallen. Immers, in de ogen van de Serviërs heeft de NAVO vóór het UCK gestreden.

De Servische angst is niet geheel ongegrond. De afgelopen weken was het rebellenleger hard op weg om vanuit Albanië een tegenaanval in te zetten. Volgens de correspondent van *The Washington Post* in Pristina zijn onlangs scherpschutters van het UCK gemobiliseerd om Joegoslavische soldaten te doden en terreur te zaaien rond de hoofdwegen. 'Zaterdag werd een Joegoslavische officier vermoord op de snelweg tussen Pristina en Macedonië', schrijft hij. 'En deze week namen scherpschutters een bus onder vuur in Pristina waarbij een passagier om het leven kwam.' Westerse leiders hebben ook hun zorg uitgesproken over mogelijke UCK-represailles op de terugtrekkende Servische troepen.

Maar rebellenleiders zijn bang voor het tegenovergestelde. Zij vermoeden dat Servische troepen de laatste dagen in Kosovo zullen gebruiken om nog zoveel mogelijk slachtoffers te maken. Gisterochtend werden Albanese grensdorpen aangevallen.

'Wij stellen ons terughoudend op, maar we hebben ook het recht om onszelf en de burgers te verdedigen', aldus een verklaring van het UCK vlak na de ondertekening van het vredesakkoord. Een woordvoerder van het rebellenleger in Tirana zei dat etnische minderheden in Kosovo net zo worden behandeld als de Albanezen. Maar hij voegde eraan toe dat veel Servische burgers hebben deelgenomen aan het verjagen van Albanezen, aan plunderingen, aan het verbranden van huizen en zelfs aan het moorden. 'Ik denk dat deze mensen niet eens meer in Kosovo willen wonen', zei UCK-woordvoerder Jakup Krasniqi.

naar het hoogste gezag in de wereld, de top van de piramide: de Verenigde Naties. Het probleem moest onder auspiciën van de VN en in overeenstemming met het VN-handvest worden opgelost. De troepen die in Kosovo worden gestationeerd komen onder gezag van de VN.

De eerste verantwoordelijkheid van die troepen is het verzekeren van de veiligheid van alle burgers. Ook zal er onder de vlag van de VN een politiek proces plaatsvinden, uitgaande van de eerdergenoemde

ien de vrede dienen, ongeacht de landen waar ze vandaan komen. Een leger volgt altijd de orders op, en de order hier is om het volk en de vrede te beschermen.

Het werk dat voor ons ligt, vereist grote mobilisatie. Ik denk dat onze eensgezindheid in deze moeilijke tijden een belangrijk winstpunt is, dat we met ons mee moeten dragen in de tijd die ons wacht.

Ik wens alle burgers van Joegoslavië veel blijdschap en geluk bij de wederopbouw van ons land!

'De EU zal royaal in de buidel moeten tasten'

De EU heeft het initiatief genomen voor de wederopbouw van de Balkan. Maar Milosevic zal daar niets van krijgen, bezweert Europees Commissaris HANS VAN DEN BROEK.

NU DE VREDE in Kosovo getekend lijkt, maakt de internationale gemeenschap zich op voor de gigantische taak van de wederopbouw. Gisteren beraadde zich een select gezelschap in Keulen over deze klus. Ministers en andere vertegenwoordigers van de belangrijkste industrielanden, Rusland, de Europese Unie en de Wereldbank zetten daar hun stempel van goedkeuring op het zogeheten Balkanpact.

De EU heeft het voortouw genomen voor dit pact, waarin de wederopbouw wordt geregeld. Op lange termijn krijgen Joegoslavië, Kroatië, Bosnië, Macedonië en Albanië 'uitzicht op een perspectief voor toetreding'. Een nogal omslachtige formulering die gemakkelijk verwarring kan oproepen, geeft Hans van den Broek toe. Hij is nog een paar maanden Europees Commissaris en verantwoordelijk voor de uitvoering van het Balkanpact.

- Het pact is iets voor later. Wat moet er op de korte termijn gebeuren?

'Heel binnenkort komt er een internationale donorconferentie, waaraan de Europese Unie en de Wereldbank zullen meedoen. We gaan dan samen bekijken hoe we de meest urgente behoeften kunnen financieren: de infrastructuur, water, medische voorzieningen en dat soort zaken. De overgrote meerderheid van de vluchtelingen wil overigens zelf ook actief bijdragen aan dat proces. We zullen dan een bedrag vaststellen dat nodig is, en bekijken hoe we de bijdragen gaan verdelen.'

- Al enig idee?

'De kosten van de wederopbouw in Bosnië werden aanvankelijk geraamd op 5 miljard dollar voor vier jaar. Dit zal veel meer kosten. Of het de twintig miljard gulden per jaar haalt die beoogd Commissievoorzitter Prodi raamt, weet ik niet. Maar we zullen als EU toch wel de helft van de kosten voor onze rekening moeten nemen. Het lijkt me duidelijk dat we royaal in de buidel moeten tasten.'

Hans van den Broek

FOTO BERT VERHOEFF

- De EU heeft in Bosnië nogal wat fouten gemaakt. Hoe gaat u ze dit keer vermijden?

'Onze procedures, met name op het terrein van de financiële projecties, waren niet toegesneden om goed te kunnen werken in Bosnië. Daar hebben we van geleerd. We doen een extra beroep op de lidstaten om zoveel mogelijk af te zien van de normale bureaucratische procedures. Maar er moet natuurlijk wel een behoorlijke controle blijven.

'We opereren niet als enige in Kosovo. De vluchtelingenorganisatie Unhcr en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) krijgen ook een rol. We zijn ook afhankelijk van wat de rest doet en wat de Kosovaren zelf willen. Die moeten zo spoedig mogelijk betrokken worden bij het opzetten van een interim-regering.'

- Wat houdt het Balkanpact precies in?

'Het beoogt de veiligheid en de democratische en economische ontwikkeling van de landen in de westelijke Balkan te bevorderen. Het is een pact waarin de steun wordt vastgelegd die andere landen en internationale organisaties gaan leveren. De Europese Unie gaat bovendien akkoorden met deze landen sluiten, waarin hun een politiek perspectief op toetreding wordt voorgehouden.'

- Dat zullen Roemenië en Bulgarije leuk vinden, die nu al moeizame onderhandelingen voeren over toetreding. Die zijn bang dat ze op het tweede plan komen.

'Ik begrijp dat wel. Maar kijk naar de kaart. De vijf landen waar het om gaat – Albanië, Macedonië, Joegoslavië, Kroatië en Bosnië – worden volledig omgeven door landen die ofwel lid zijn van de EU (Griekenland) of bezig zijn met toetredingsbesprekingen. Die zitten echt in een andere categorie.'

- Krijgen het Joegoslavië van Milosevic en het Kroatië van Tudjman ook Europese steun?

'Het ligt niet voor de hand dat Milosevic ondertekenaar zal zijn van een pact met de EU. Zolang hij aan het bewind is, zal de Europese steun gericht zijn op organisaties die niet met de overheid zijn verbonden. En wat betreft Tudjman: het is niet voor niets dat we nog steeds geen hulpcontract met hem hebben gesloten.'

Geert-Jan Bogaerts

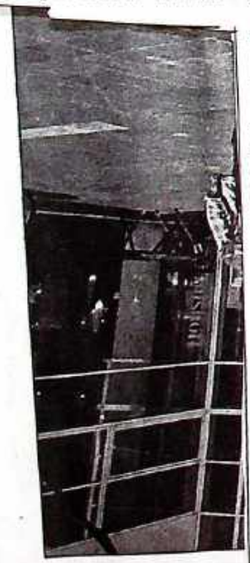

1 JUNI 1999 / 3

Moskou ontbeert financiën voor Kosovo-operatie

The Guardian

MOSKOU

De dringende noodzaak om duizenden militairen naar Kosovo te sturen heeft de Russische strijdkrachten overrompeld. Moskou heeft nog geen flauw idee hoeveel soldaten worden uitgezonden, hoe snel ze klaar kunnen zijn voor vertrek en wie de operatie zal betalen.

De hoofdmoot van de Russische vredesmissie zal hoogstwaarschijnlijk bestaan uit soldaten van de luchtlandingstroepen. Die telt ongeveer 40 duizend militairen en is in vergelijking met andere Russische legereenheden relatief goed opgeleid en uitgerust. De 27ste gemechaniseerde divisie, die gespecialiseerd is in vredesmissies, kan ook in Kosovo worden gestationeerd.

Gennadi Sjpak, commandant van de Russische parachutisten, kreeg woensdag de opdracht manschappen voor te bereiden op een missie naar de Balkan. Hij verklaarde dat er 2500 klaar zijn voor vertrek. Dat is slechts een kwart van de tienduizend militairen die Moskou eerder heeft genoemd.

Minister van Defensie, Igor Sergejev, zei gisteren dat president Jeltsin, de opperbevelhebber van de strijdkrachten, nog geen keuze had gemaakt uit vier scenario's die variëren van 2500 tot tienduizend manschappen.

Als er tienduizend worden ingezet, gaat de Russische operatie vermoedelijk 150 miljoen dollar kosten. Moskou weet nog niet waar dat geld vandaan moet komen. Premier Stepasjin heeft het parlement meegedeeld dat de Verenigde Naties Moskou uiteindelijk zullen terugbetalen.

Gezien de uiterst penibele financiële situatie van Rusland zou het heel goed kunnen dat het VN-geld te laat binnenkomt. Het Russische leger verkeert in een deplorabele toestand, verklaarde Stepasjin. Als er niet snel meer middelen worden gevonden, zo voegde hij eraan toe, komt de Russische rol in de Kosovo-vre-

Vrijwilligers voor Kosovo heeft Rusland genoeg

desmacht op losse schroeven te staan.

Kolonel Vladimir Koezan wees er in de legerkrant *Krasnaja Zvezda* op dat de NAVO-landen hun kosten voor de operatie uit eigen begrotingen betalen. 'De NAVO voert haar eigen operatie uit, los van de Verenigde Naties. Rusland zal zijn missie dus ook uit eigen middelen moeten betalen.'

De meeste NAVO-militairen zullen Kosovo binnentrekken vanuit de buurlanden Macedonië en Albanië. De Russen moeten veel grotere afstanden overbruggen. De luchtlandingseenheid die het dichtst bij Kosovo is gestationeerd heeft haar basis in Pskov bij Estland.

Hoewel de Russische luchtlandingseenheden een elitestatus hebben, kampen ze met dezelfde problemen als de rest van de strijdkrachten: salarissen die niet worden uitbetaald, soldaten die zitten te niksen en huisvestingsproblemen. Op papier tellen de Russische strijdkrachten 1,2 miljoen militairen. De defensiebegroting is echter net zo groot als die van Denemarken. Het Deense leger telt twaalfduizend soldaten.

Rusland heeft in Bosnië, Abchazië, Tadzjikistan en Zuid-Ossetië ruime ervaring opgedaan met vredesmissies. Volgens de militaire expert Alexandr Golts zal het niet moeilijk zijn voldoende vrijwilligers voor de missie naar Kosovo te vinden. De Russische wet bepaalt dat alleen vrijwilligers naar het buitenland mogen worden uitgezonden.

Het probleem is waar de regering het geld vandaan haalt om de vrijwilligers te betalen. Russische soldaten in Bosnië krijgen ongeveer 900 dollar per maand, vele malen meer dan hun normale salaris.

'Dienen in het voormalige Joegoslavië is buitengewoon lucratief. Er zal veel belangstelling voor zijn', aldus Alexandr Golts. 'De financiering is echter een groot probleem. Iedereen die de Bosnië-operatie kent, weet hoe moeilijk het voor Rusland is de 1500 man te betalen die in Bosnië zijn gestationeerd.'

de Volkskrant

VVD'er legt bom op commissie-Kalsbe

Van onze verslaggever

DEN HAAG

Er is grote ruzie uitgebroken binnen de commissie-Kalsbeek. VVD-lid Nicdereer heeft in elke bewoordingen de presentatie van het commissierapport door voorzitter Kalsbeek (PvdA) gehekeld. Volgens hem is Kalsbeek [illegible] en heeft ze de

Het VVD-Kamerlid onderschrijft wel de conclusie uit het rapport dat de hoeveelheid cocaïne die in het geding is minstens vijfhonderdmaal zo groot is als de hoeveelheid cocaïne die in het rapport is gebaseerd op. Nicdereer heeft in het rapport ook [illegible] gemaakte feiten.

Kalsbeek verklaarde op de persconferentie woensdag dat alles in het rapport is gebaseerd op [illegible] maken.

Nicdereer [illegible] cocaïne nog niet is hard te [illegible]

Conflict met Rusland: Moskou stuurt soldaten richting Kosovo

Oorlog om Kosovo na 79 dagen voorbij

BRUSSEL, NEW YORK, BELGRADO, 11 JUNI. De oorlog om Kosovo is voorbij. Maar al een dag na het eind van de NAVO-luchtacties kwam het vandaag tot een geschil tussen Rusland en de NAVO over de Russische deelname aan de vredesmacht KFOR: Moskou stuurt vandaag soldaten naar Kosovo, nog voor NAVO-eenheden van KFOR Kosovo binnengaan.

Vanochtend mislukte in Moskou tweedaags overleg tussen Russische en NAVO-militairen en de Amerikaanse plaatsvervangende minister Talbott over de Russische deelname aan de vredesmacht en de bevelsstructuur van KFOR. Rusland eist in Kosovo voor zijn KFOR-contingent van twee- tot tienduizend man een eigen sector op. De NAVO wil die de Russen niet geven. Vanochtend meldde Moskou de eigen sector in overleg met de Joegoslavische regering te zullen innemen, desnoods tegen de zin van de NAVO.

Kort daarna trok een voorhoede van honderd Russische militairen vanuit Bosnië – waar 1.500 Russen deel uitmaken van de vredesmacht SFOR – naar Joegoslavië, op weg naar Kosovo. Veel van hun voertuigen dragen al het opschrift 'KFOR'. Het persbureau Interfax meldde dat nog vandaag van drie Russische bases rond duizend Russische militairen naar Joegoslavië worden overgevlogen. De NAVO heeft nog niet op deze ontwikkeling gereageerd, anders dan met de opmerking: „We waren tevreden dat de Russen [met KFOR] meedoen. Maar dat moet wel goed afgesproken zijn".

Het conflict tussen de NAVO en Rusland komt minder dan 24 uur na de beëindiging van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië. Na het begin van de Joegoslavische militaire aftocht uit Kosovo maakte gistermiddag een zichtbaar opgeluchte Javier Solana, de secretaris-generaal van de NAVO, het einde van de luchtacties bekend. Opperbevelhebber Wesley Clark, aldus Solana, had hem gemeld dat de militaire aftocht van de Joegoslaven uit Kosovo daadwerkelijk op gang was gekomen. Formeel beëindigd worden de luchtacties pas als over elf dagen de Joegoslavische en Servische troepen Kosovo geheel hebben ontruimd.

Solana meldde zijn besluit per brief aan de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, die vervolgens de Veiligheidsraad bijeen riep voor een debat over de resolutie die eerder deze week door de G8 – de zeven rijkste industrielanden en Rusland – was opgesteld. De Veiligheidsraad aanvaardde na dat debat met veertien tegen nul stemmen bij één onthouding – die van China – de resolutie, die voorziet in de bezetting van Kosovo door de internationale vredesmacht KFOR en de vorming van een civiel interim-bestuur in de regio onder auspiciën van de VN. KFOR krijgt als belangrijkste taak de repatriëring van de 986.000 Kosovaren die sinds maart vorig jaar in het kader van de 'etnische zuivering' naar het buitenland zijn verdreven en de handhaving van de orde. Aanvankelijk bestond in New York nog de vrees dat China tegen zou stemmen en de resolutie aldus zou torpederen. China maakte bezwaar tegen de bepaling dat KFOR geweld mag gebruiken bij het afdwingen van de naleving van de resolutie en tegen de paragraaf waarin Belgrado wordt gedwongen met het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden in Den Haag samen te werken. Bij de stemming beperkte de Chinese ambassadeur zich echter tot een onthouding.

„Vandaag zien we het begin van het eind van een donker en desolaat hoofdstuk in de geschiedenis van de Balkan. Vandaag gaan we op weg op het pad van de vrede", zo oordeelde Annan. Het besluit van de Veiligheidsraad leidde overal tot opluchting. President Clinton sprak van „een moment van hoop", al voegde hij daaraan toe dat „we nu de vrede moeten opbouwen".

De verwachting is dat KFOR morgen de eerste Britse mijnopruimers en Ghurka-soldaten Kosovo instuurt, als voorhoede van een vredesmacht die meer dan 50.000 man zal omvatten. [• *Vervolg* KOSOVO: pagina 5]

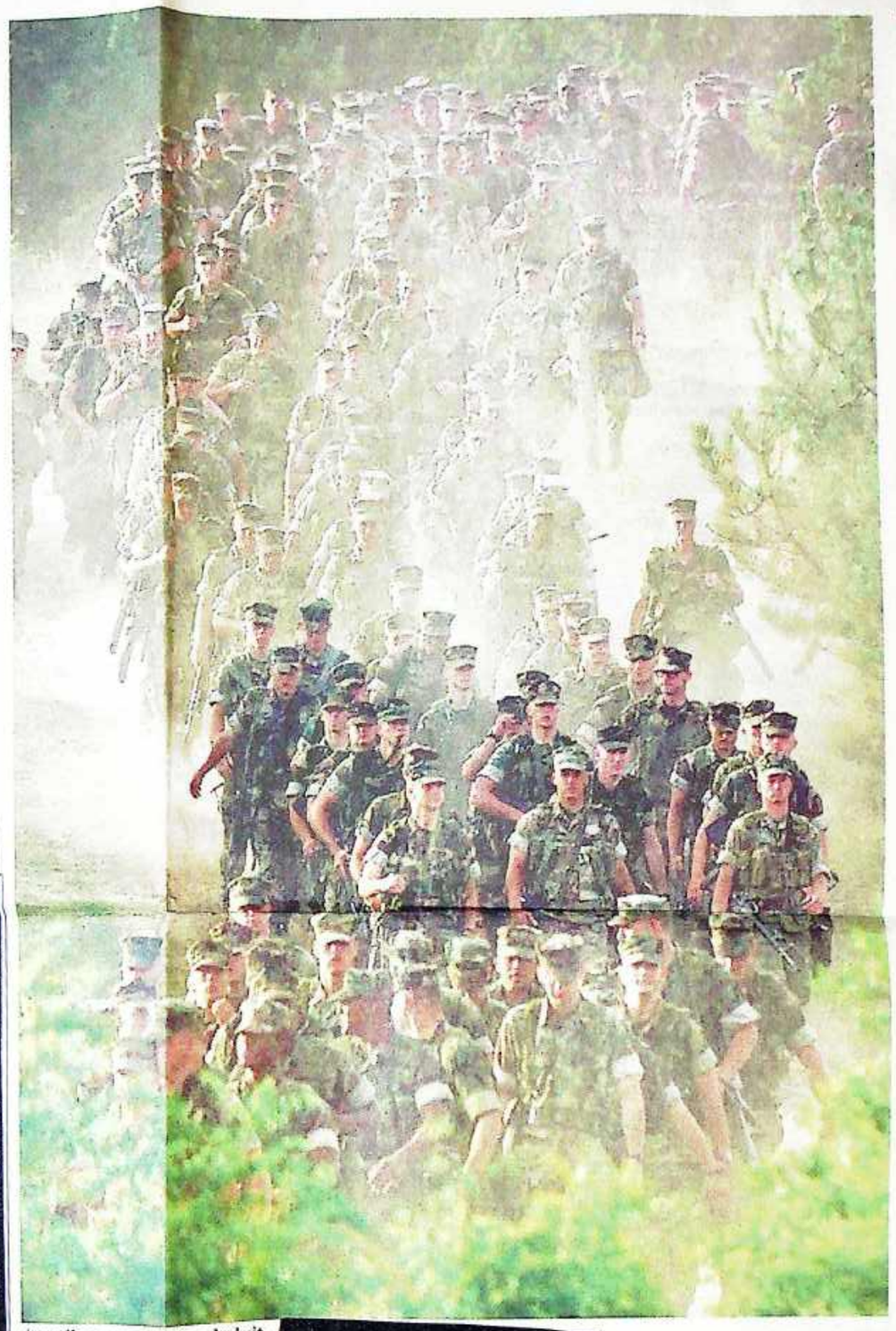

Amerikaanse mariniers, deel uitmakend van de vredesmacht KFOR, verzamelen zich bij de Macedonische hoofdstad Skopje op hun basis. Ze zullen naar verwachting morgen naar Kosovo worden gedirigeerd, waar de Amerikanen een eigen sector krijgen. Vandaag komen in Macedonië rond 2.200 Amerikaanse mariniers uit Griekenland aan. Ze zijn deze week in Thessaloniki aan land gegaan. (Foto Reuters)

Maanden van geweld

- **24 maart: begin NAVO-bombardementen na mislukking missie-Holbrooke. Rusland protesteert, breekt met NAVO.**
- **27 maart: NAVO verliest eerste en enige vliegtuig, piloot gered.**
- **29 maart: 'Etnische zuivering' Kosovo op volle toeren: 88.000 Kosovaren op één dag verdreven.**
- **1 april: Serviërs nemen drie Amerikanen gevangen.**
- **3 april: NAVO-bommen treffen centrum Belgrado.**
- **8 april: NAVO formuleert vijf eisen aan Belgrado.**
- **14 april: NAVO-bommen treffen vluchtelingen: 64 doden.**
- **22 april: NAVO bombardeert residentie Milošević.**
- **23 april: NAVO bombardeert Servische tv.**
- **27 april: NAVO treft woonwijk Surdulica: 17 doden.**
- **1 mei: NAVO-bom treft brug in Kosovo: 34 doden.**
- **2 mei: Belgrado laat drie Amerikanen vrij.**
- **5 mei: Kosovarenleider Rugova naar Italië.**
- **6 mei: Ministers G8 in Bonn akkoord over vredesplan.**
- **8 mei: NAVO-bom treft Chinese ambassade Belgrado.**
- **13 mei: Fin Ahtisaari gaat bemiddelingswerk coördineren met Rus Tsjernomyrdin.**
- **14 mei: NAVO-bom treft dorp in Kosovo, 87 doden. NAVO: de Kosovaren werden als menselijk *schild* gebruikt.**
- **27 mei: VN-tribunaal stelt Milošević in staat van beschuldiging.**
- **2 juni: Ahtisaari en Tsjernomyrdin leggen Milošević vredesplan G8 voor.**
- **3 juni: Belgrado aanvaardt het.**
- **6 juni: Militair overleg NAVO-Joegoslavië mislukt.**
- **8 juni: G8-ministers akkoord over ontwerp-resolutie V-raad.**
- **9 juni: Militair akkoord NAVO-Joegoslavië over ontruiming Kosovo.**
- **10 juni: Militaire ontruiming begint, NAVO schort luchtacties op, V-raad aanvaardt resolutie, machtigt vredesmacht KFOR tot binnentrekken Kosovo.**

ONZE EEUW

As

OŚWIĘCIM-LUBLIN, 11 JUNI. „Voor ons is het museum hetzelfde als voor de Parijzenaars de Eiffeltoren", zegt Adriana Warno. „Het museum is de ene kant op, en Oświęcim de andere, en die twee hebben weinig met elkaar te maken."

In Auschwitz vliegt de jeugd tegen de muren van verveling. In de meeste etalages liggen alleen nog maar stoffige schooltassen, haakwerkjes en goedkope serviezen. Werk is schaars, en ook het Lager-toerisme loopt terug. Dit jaar komen opvallend weinig Amerikanen naar Auschwitz, wegens de Kosovo-oorlog wordt gezegd. De muren van het stadje staan vol anarchistentekens en Keltische kruisen.

Ik ben toevallig met Adriana in gesprek geraakt. Ze is hier geboren en getogen, net als haar ouders. „Als ik het museum zie, ben ik er wel eens mee bezig", zegt ze, „Het is ook geen taboe. Iedereen hier wist wat er in het kamp gebeurde, je zag het gewoon, en anders rook je het wel. Maar nu wijdt niemand er ooit nog een gedachte aan. Je wordt anders gek. En je wilt ook leven – en het leven is hier al zwaar genoeg."

Nu zit ik in de trein naar Lublin. Warm, zacht golvend land, een meer, overal groepjes haastig hooiende mannen, in de verte onweerswolken. In Lublin is het oude joodse getto herschapen in een stil, brandschoon poppenhuis. Het plein staat vol bonte toeristenterrassen. Dit zijn dus dezelfde straten waar het ooit vol was van vrolijke joodse vrouwen, schoolkinderen, mannen met grote zwarte hoeden, een grote, dichtbevolkte joodse buurt.

In het nabije Majdanek-kamp zie ik een onvoorstelbare hoop as, roestige ovens en tussen het gras nog hier en daar witte flinters bot.

GEERT MAK

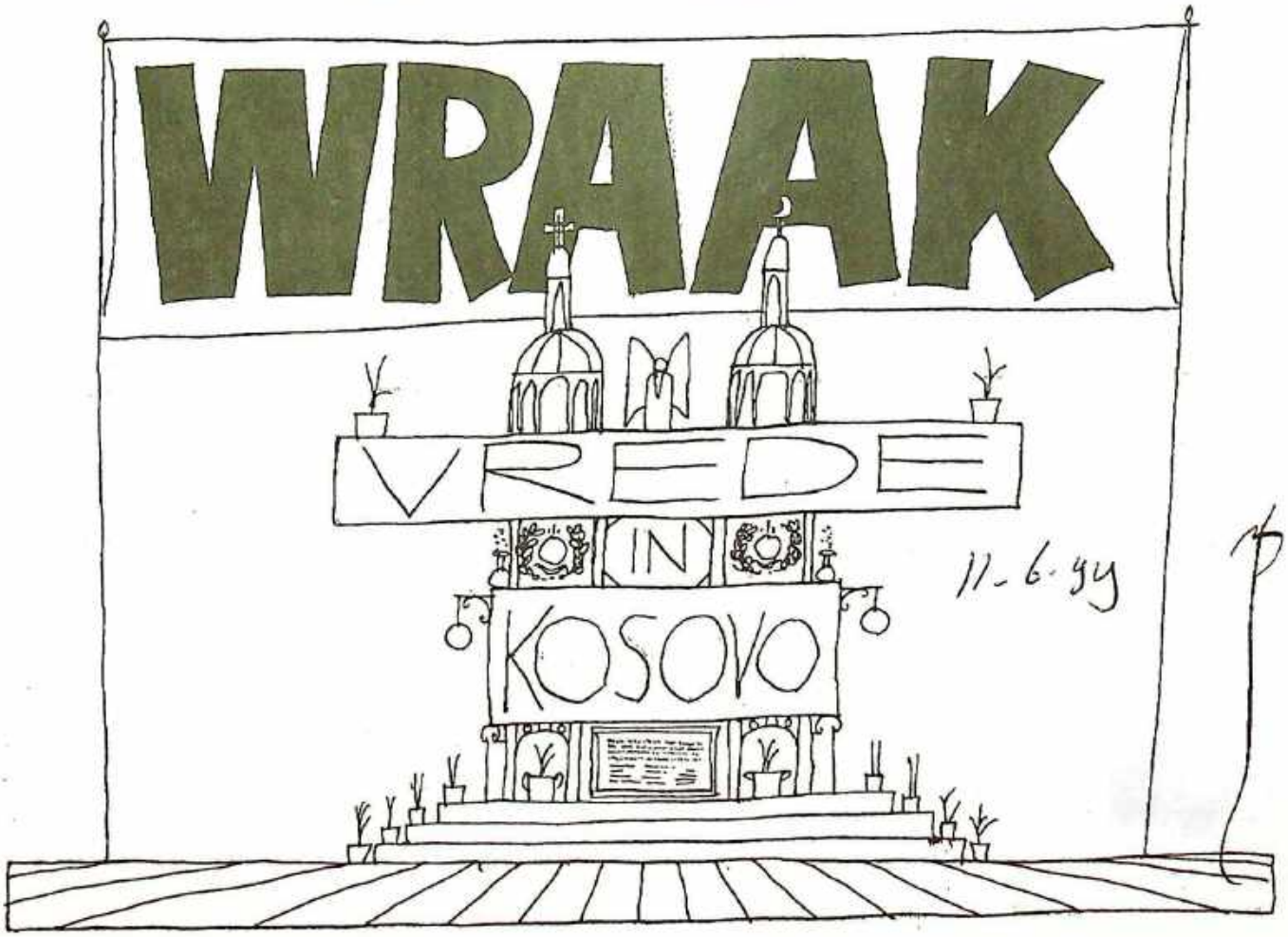

TEKENING: FRITS MÜLLER

Klijk op www.telfort.nl voor het dichtstbijzijnde verkooppunt.

KIJKSHOP TOYS 'R' US MARSKRAMER KRAL SUPER PHOTO nic

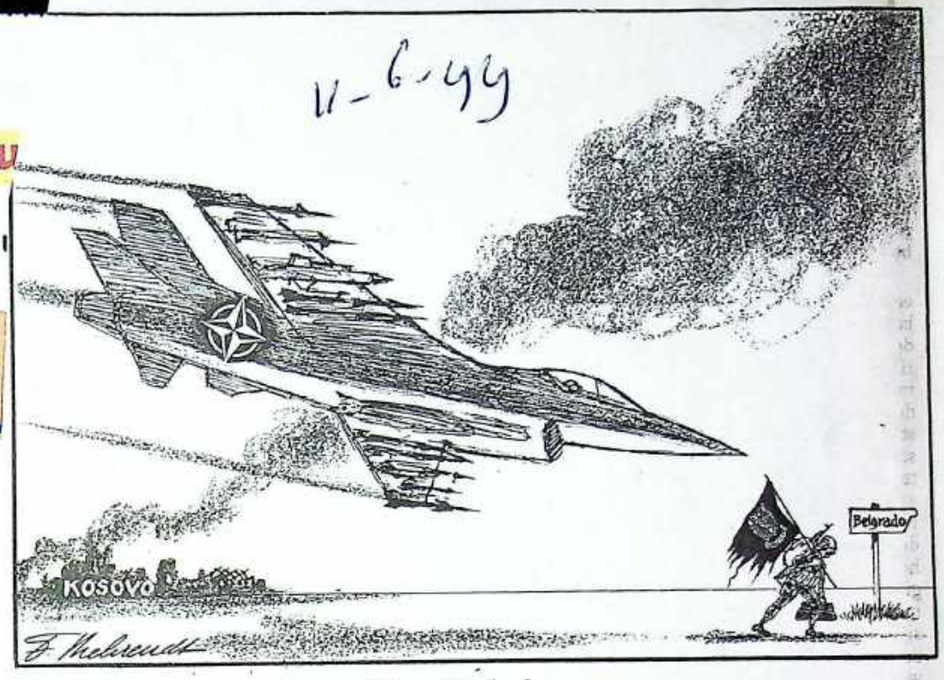

Handje helpen

G8 slaat handen ineen voor 'Marshall-plan'

Van onze correspondent

FRANKFURT, vrijdag

Met de in gang zijnde terugtrekking van de Joegoslavische troepen uit Kosovo, het naar binnen trekken van de VN-vredesmacht (KFOR) en het staken van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië zijn de belangrijkste voorwaarden geschapen voor een nieuwe situatie in de Joegoslavische provincie. De ministers van Buitenlandse Zaken van de G8 - de zeven rijkste industrielanden en Rusland - schoven gisteren in Keulen aan tafel om te praten over een soort 'Marshall-plan' voor de wederopbouw van de sinds 1991 geteisterde Balkan.

Bij die gesprekken waren ook veel ministers van kleinere Europese landen, waaronder Nederland, aanwezig, gezien de brede betrokkenheid daarvan bij de situatie rond Kosovo.

Miljarden

Zowel van Europese zijde als van de kant van het Amerikaanse Congres is al gezegd dat alle hulpgelden voor Servië pas zullen worden uitgekeerd als Milosevic niet meer aan de macht is. Naar de jongste schattingen is minstens 40 miljard en maximaal 200 miljard gulden nodig voor de totale wederopbouw. Europa zal dat bedrag grotendeels op tafel moeten leggen, want de VS hebben het leeuwendeel van de kosten van de oorlog gedragen.

„Dat zijn flinke bedragen, maar nog steeds maar ongeveer 0,3 procent van het bruto nationaal product van de EU, aldus een bankier. „Bovendien: het wordt uitgesmeerd over verscheidene jaren, dus de gevolgen voor de nationale budgetten zullen gering zijn."

• *Hans van den Broek*

Onduidelijk is vooralsnog ten die hebben geleden onder

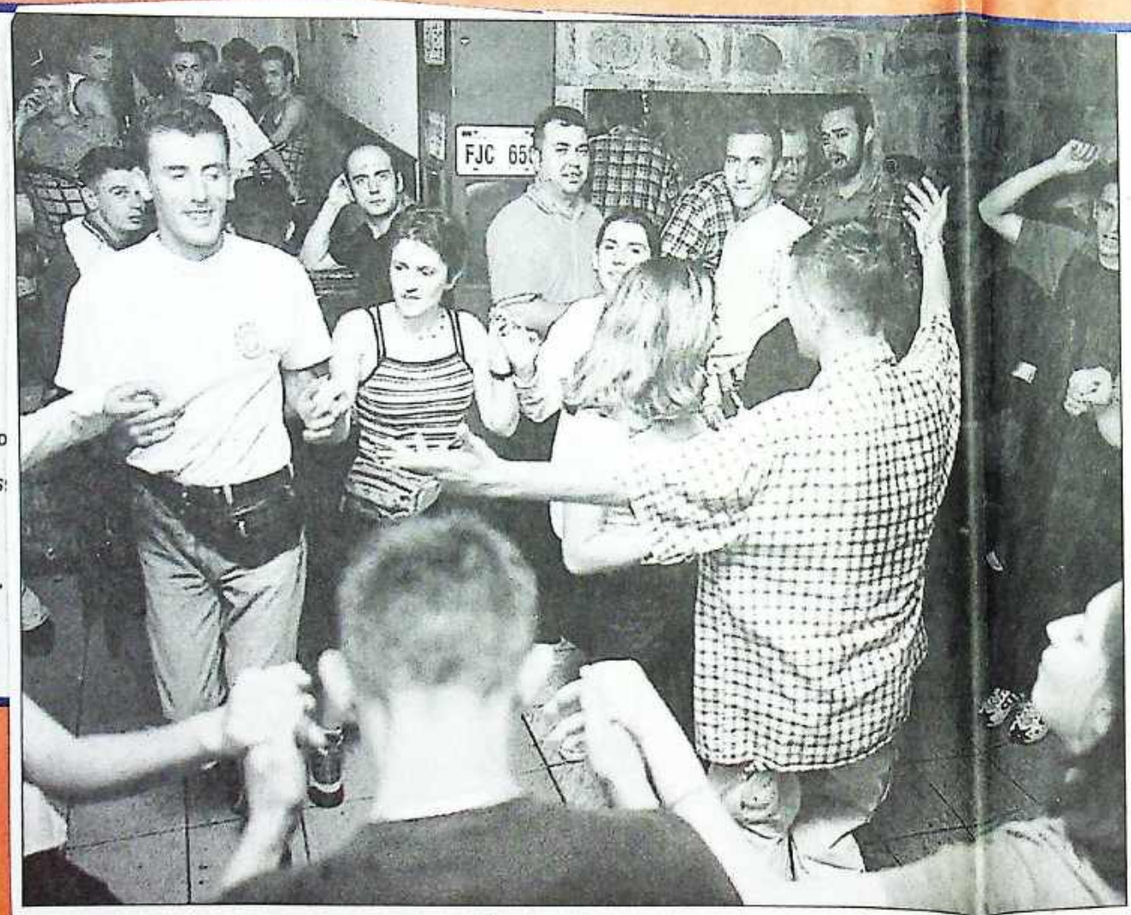

• *Het akkoord over de aftocht van het Servische leger uit Kosovo leidde tot uitbarstingen van vreugde onder de gevluchte Kosovaren. Vluchtelingen in de Macedonische hoofdstad Skopje maken er hier een groot feest van.*

FOTO: REUTERS

na vier jaar na de oorlog is de vrede fragiel. Meer dan 30.000 NAVO-troepen zijn daar nog steeds onmisbaar. Zo'n 10 miljard gulden aan internationale hulp heeft het land er een beetje bovenop geholpen.

De huizen hebben weer daken, wegen zijn hersteld, maar de wonden van de oorlog helen langzamer. Nog steeds durven 800.000 mensen uit een bevolking van nog geen vier miljoen niet naar hun huizen terug te keren.

Economisch komt Bosnië maar tergend langzaam uit het

De haat tussen de etnische Albanezen en de Serviërs zit veel dieper.

Volgens de vroegere VN-vertegenwoordiger in Bosnië, de Zweed Carl Bildt, „is het in Kosovo veel moeilijker en gevaarlijker om stabiliteit te verkrijgen dan in Bosnië."

Terugkeer

Slechts in één aspect staat Kosovo er gunstiger voor dan Bosnië. De vluchtelingen zullen eerder terugkeren. De kracht van de Albanezen ligt in hun getal. Met hun bijna

rugkeer vanwege de gevaren — sluipschutters, mijnen — strak in de hand moeten houden. Maar dat geldt feitelijk voor alle taken waarmee de vredesmacht is belast.

De recente geschiedenis op de Balkan heeft geleerd dat ieder vertoon van zwakte door een van de partijen meteen wordt uitgebuit. Generaal Jackson zal zijn reputatie van ijzervreter hoog moeten houden.

dat, de internationale hulp ten spijt. Het oude socialistische systeem en de wijdverbreide vriendjespolitiek verhinderen een efficiënt bestuur. In het nog veel armere Kosovo zal het economische herstel nog trager verlopen.

„De trieste les van Bosnië is dat verzoening tussen twee vijanden niet binnen een paar jaar te verwachten is", schrijft de internationale 'denktank' ICG over Bosnië.

Dat geeft te denken voor Kosovo. In Bosnië sprak men tenminste nog dezelfde taal, waren er tal van gemengde huwelijken en leefde men in veel meer harmonie dan in Kosovo.

twee miljoen mensen vormen ze de meerderheid in Kosovo. Dat de Serviërs en de Albanezen — met uitzondering van de paar grotere steden — bijna uitsluitend in 'gescheiden' dorpen woonden, maakt een terugkeer gemakkelijker.

De meeste Kosovaren willen zo snel mogelijk terugkeren. Niet voor niets bleef men het liefst in de buurlanden Macedonië en Albanië. Slechte omstandigheden werden voor lief genomen om maar zo dicht mogelijk bij huis te blijven.

Dat enthousiasme maakt de taak van de NAVO en internationale hulporganisaties niet gemakkelijker. Men zal de te-

wat de honderdduizenden gevluchte Kosovaarse Albanezen precies zullen aantreffen bij terugkeer, maar vermoedelijk zal het weinig meer zijn dan platgebrande en leeggeplunderde huizen.

De Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Joschka Fischer, wilde zich gisteren niet op bedragen vastleggen, maar er is al wel met 20 donorlanden gepraat. Er zal een officiële donorconferentie worden belegd nu de Veiligheidsraad een resolutie over Kosovo heeft aangenomen. Duitsland als huidige G8-voorzitter wil de hulp betrekken op alle Balkanstaderale Joegoslavië in 1991.

Totale schade

Eurocommissaris Hans van den Broek zei dat er in de herfst nog een tweede conferentie volgt als de totale schade duidelijker is geworden. Volgens Van den Broek zal Joegoslavië op de lange duur niet buiten de voorbereidingsplannen worden gehouden voor een eventueel EU-lidmaatschap, programma's die wel gelden voor Albanië, Macedonië, Bosnië en Kroatië, maar dan moet Joegoslavië wel verder democratiseren.

„We hebben geen oorlog gevoerd tegen het Servische volk, maar Joegoslavië zal in een geïsoleerde positie blijven zolang het geen werkelijke democratie is met een democratisch bestuur", aldus Van den Broek.

Het UCK heeft via zijn leider Thaci weliswaar gezegd de Servische troepen niet aan te vallen en zich te zullen omvormen tot een politieke organisatie, maar in de trainingskampen in Noord-Albanië wordt fanatieker dan ooit geoefend. Sommige waarnemers vrezen zelfs dat het UCK zich voorbereidt op een invasie.

Machtsvacuüm

De NAVO-eenheid (KFOR) wil pal na de vertrekkende Serviërs het gebied intrekken. Zo willen ze voorkomen dat er een gevaarlijk machtsvacuüm ontstaat. De rol van politieagent is maar een van de petten die de verdragsorganisatie op zich neemt.

De vredesoperatie is een complex gebeuren. Totdat er enige duidelijkheid in de situatie komt, zal de KFOR politieagent, verkeersregelaar, hulpverlener, mijnopruimer, stadsbestuurder en stratenmaker moeten zijn.

Bij al die taken zullen de soldaten voor aanslagen op hun hoede moeten zijn. Wapens zijn er genoeg in Kosovo en als gevolg van alle ellende die de mensen hebben doorgemaakt, is de kans niet denkbeeldig dat iemand amok maakt.

De Britse generaal Michael Jackson, die de troepen zal aanvoeren, heeft volgens het akkoord de vrijheid om „elk machtsvertoon te gebruiken dat hij nodig acht om de terugtocht van de Joegoslavische militairen te bewerkstelligen en de vrede te bewaren."

Daarmee is Kosovo een internationaal protectoraat geworden. Een vergelijking met Bosnië ligt voor de hand. Daar heeft de Spanjaard Carlos Westendorp eveneens ongekende macht.

Fragiel

Het voorbeeld van Bosnië stemt niet tot optimisme. Bij-

NAVO bombardeerde ruim elf weken Joegoslavië

AMSTERDAM, vrijdag

Met de opschorting gisteren van de bombardementen door de NAVO op Joegoslavische doelen is een eind gekomen aan de luchtoorlog die 79 dagen heeft geduurd. De NAVO-actie Allied Force begon op 24 maart na het mislukken van de vredesonderhandelingen in Parijs.

De Joegoslavische president Milosevic heeft zwaar moeten boeten voor zijn aanvankelijke weigering om tot een vergelijk te komen over de Servische provincie Kosovo.

De onophoudelijke luchtaanvallen hebben geleid tot grote verwoestingen in Servië en Kosovo. Vele burgers verloren het leven en de Joegoslavische strijdkrachten, die vrijwel niets konden uitrichten tegen de NAVO-overmacht in de lucht, hebben zware verliezen geleden.

De etnische schoonmaak in Kosovo is mislukt want het nu gesloten akkoord tussen de NAVO en Joegoslavië voorziet in de terugkeer van de honderdduizenden verdreven Kosovaren van Albanese afkomst. Nu is het lot van de Servische minderheid (10 procent van de oorspronkelijke bevolking) hoogst onzeker geworden, omdat ze door hun etnisch-Albanese landgenoten van collaboratie met het Joegoslavische schrikbewind beschuldigd worden.

Het verloop van de luchtoorlog.

24 maart: Begin luchtaanvallen. Een Nederlandse F16-piloot, gestationeerd op de basis Amendola in Zuid-Italië, schiet op de eerste dag nabij Belgrado een Servische MiG-29 uit de lucht.

27 maart: Amerikaanse F-117 Stealth-bommenwerper neergestort of neergeschoten. Speciaal team redt Amerikaanse piloten.

30 maart: Begin permanente aanvallen. Na luchtafweer worden nu communicatiesystemen en kazernes bestookt.

31 maart: Serviërs nemen drie Amerikaanse soldaten gevangen in grensgebied Macedonië. Begin mei worden ze vrijgelaten.

3 april: In de nacht eerste aanval op binnenstad Belgrado. Kruisraketten verwoesten gebouw ministerie van Binnenlandse Zaken.

6 april: NAVO verwerpt aanbod voor bestand door Belgrado met oog op orthodox paasfeest.

12 april: Bij een aanval op de spoorbrug bij Leskovac in Servië komen zeker dertig mensen om.

14 april: NAVO beschiet per vergissing een vluchtelingenkonvooi bij Djakovica. Volgens Belgrado vallen er meer dan zeventig doden.

22 april: Eerste bemiddelingspoging van de Russische Balkan-gezant Viktor Tsjernomyrdin.

• *Trots spuit een lid van de Nederlandse grondploeg op de basis Amendola in Zuid-Italië een MiG-29 op de romp van een F-16 als trofee. Op de eerste dag van de luchtoorlog tegen Joegoslavië had de Nederlandse piloot van dit toestel boven vijandelijk gebied een MiG-29 van de Joegoslavische luchtmacht neergeschoten.* FOTO: FRANS JONGEN

27 april: NAVO-afzwaaiers treffen woningen in Surdulica in Servië. Volgens Belgrado vallen er zeker zestien doden.

1 mei: Brug van Luzani in Kosovo bestookt: ongeveer veertig buspassagiers komen volgens Belgrado om het leven.

2 mei: NAVO gebruikt eerste grafietbom, waardoor stroom uitvalt in grote delen van Joegoslavië.

5 mei: Eerste twee doden aan NAVO-zijde door neerstorten van Apache-helikopter bij oefenvlucht in Albanië.

6 mei: Ministers van de G8, de zeven rijkste westerse landen en Rusland, worden het in Bonn eens over uitgangspunten als basis voor een resolutie van de VN-Veiligheidsraad.

7 mei: NAVO treft per abuis Chinese ambassade in Belgrado waarbij drie Chinezen worden gedood. De misser leidt tot hevige protesten in China.

13 mei: Honderd doden bij aanval op Korisa in Kosovo. Volgens NAVO werden daar vluchtelingen als menselijk schild gebruikt.

24 mei: Verwoesting van pompinstallaties leidt ertoe dat delen van Joegoslavië tijdens de pinksterdagen zonder water zitten.

27 mei: Joegoslavië-Tribunaal dient aanklacht in tegen Milosevic.

31 mei: Belgrado stelt aanvaarding principes G8 in het vooruitzicht. Westen blijft terughoudend.

2 juni: Tsjernomyrdin en Finse president Ahtisaari arriveren in Belgrado met G8-vredesplan.

3 juni: Servisch parlement keurt vredesplan goed. Ook Milosevic stemt ermee in.

5 juni: Overleg militaire afgevaardigden van NAVO en Rusland met Servische officieren aan Joegoslavisch-Macedonische grens over aftocht Joegoslavische leger uit Kosovo.

7 juni: Nederlandse F-16's schakelen drie Servische MiG-29's uit.

8 juni: G8-landen bereiken akkoord over VN-ontwerpresolutie voor Kosovo. NAVO bombardeert twee bataljons Joegoslavische leger in Kosovo, grootste aantal slachtoffers bij één actie sinds 24 maart.

9 juni: Joegoslavische leger tekent akkoord met NAVO over aftocht uit Kosovo en de komst van de vredesmacht KFOR.

10 juni: NAVO schort luchtactie op. (ANP)

Milosevic prijst zichzelf en leger

Van onze correspondent

BOEDAPEST, vrijdag

De Joegoslavische president Slobodan Milosevic heeft gisteren in een tv-toespraak zijn leger en zijn eigen politiek bijkans de hemel in geprezen.

Milosevic presenteerde het opschorten van de NAVO-luchtaanvallen als een overwinning van zijn volk. Hij zei verder dat de elf weken durende oorlog had aangetoond dat het Servische leger het beste ter wereld is.

De president legde grote nadruk op het feit dat de internationale vredesoperatie in Kosovo onder de vlag van de Verenigde Naties plaatsvindt. „We hebben overleefd, verdedigden het land en brachten het hele probleem over naar het hoogste gezag in de wereld, de top van de piramide: de Verenigde Naties", aldus Milosevic.

Joegoslavië heeft volgens Milosevic bijgedragen aan het herstellen van de autoriteit van de VN in de internationale politiek.

Verder volgde een oproep aan het volk om eenheid te tonen en gezamenlijk de schouders te zetten onder de wederopbouw.

De door Milosevic gecontroleerde tv toonde in eerste instantie ook beelden van feestvierende Serviërs in Belgrado en andere steden. Dat beeld werd echter later op zwart gedraaid. Kennelijk paste dat niet in de boodschap van Milosevic.

Volgens de president zijn 462 Joegoslavische soldaten en 114 Servische politieofficieren gedood tijdens de NAVO-bombardementen.

Slobodan Milosevic

Premier luidt noodklok over Russisch leger

18-6-99

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM, vrijdag

Ondanks grote financiële problemen zal Rusland troepen sturen voor deelname aan de internationale vredesmacht in Kosovo, KFOR. Maar de Russische defensie is niet meer wat zij ooit onder Sovjet-vlag geweest is. Volgens premier Sergej Stepasjin heeft de zware economische crisis de Russische strijdkrachten zelfs in een „catastrofale" toestand gebracht.

In een kabinetsvergadering verklaarde Stepasjin dat het leger extra geld moet krijgen om überhaupt troepen naar Kosovo te kunnen sturen. „Het leger is nauwelijks in staat te overleven", zei de premier. „We zullen daar ernstig rekening mee moeten houden in de planning van het budget voor volgend jaar."

Daarmee gaf hij een duidelijk signaal aan de Doema, de Russische Tweede Kamer. Al vele Doema-leden van de oppositie klagen openlijk over de ineenstorting van het eens zo machtige Sovjet-leger in een gedemoraliseerde en onderbetaalde Russische macht van 1,2 miljoen man.

Stepasjin, een voormalige minister van Binnenlandse Zaken wiens vader diende in de luchtmacht van de Sovjet-Unie, heeft de steun van de Doema hard nodig om er een aantal wetten door te drukken die nieuwe leningen van het Internationale Monetaire Fonds mogelijk moeten maken.

Overleg

De verklaring van de premier kwam op een moment dat een Amerikaanse delegatie onder leiding van onderminister van Buitenlandse Zaken, Strobe Talbott, gisteren in Moskou overleg voerde over de Russische rol in de internationale vredesmacht voor Kosovo.

De onderhandelingen, die gisteren werden afgebroken en vandaag worden voortgezet, gaan vooral over de vraag hoe de 10.000 Russische soldaten te integreren in KFOR zonder dat ze onder direct NAVO-commando komen. De Amerikanen en hun bondgenoten hechten evenwel aan een verenigd commando en menen dat SFOR, de door het Westen geleide vredesmacht in Bosnië waaraan de Russen eveneens deelnemen, als model kan dienen voor KFOR.

De Amerikaanse delegatie praat onder meer met Russische militaire leiders en de speciale gezant voor Kosovo, Viktor Tsjernomyrdin. De Russische gezant ligt zwaar onder vuur van de Doema, die bij president Jeltsin op diens ontslag heeft aangedrongen omdat Tsjernomyrdin de Russische belangen in Joegoslavië „verkwanseld" zou hebben.

Hoewel Jeltsin het vredesplan voor Kosovo steunt, hebben veel politieke en militaire leiders in Rusland zich ertegen verzet. Zij vinden dat Rusland is gezwicht voor de NAVO en

Luidruchtige aftocht Serviërs

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM, vrijdag

Met Servische vlaggen gedrapeerde voertuigen, hoorngeschal en handkusjes naar toeschouwers zijn Joegoslavische troepen gisteren begonnen aan de terugtrekking uit Kosovo. De NAVO heeft elf weken gebombardeerd om dit te bewerkstelligen. Joegoslavië heeft nu elf dagen om de getoonde goede wil in daden om te zetten en de door oorlog kapot gemaakte provincie te verlaten.

NAVO-toestellen cirkelden gistermiddag boven de hoofdweg van de Kosovaarse hoofdstad Pristina naar Servië, om de terugtrekking te verifiëren. Waar de piloten bijna 80 dagen luchtafweergeschut op zich zagen gericht, keken ze nu in talloze lopen van geweren die Joegoslavische soldaten uit vreugde naar de hemel hadden gericht.

Een paar honderd vrachtwagens met soldaten, luchtafweergeschut en houwitzers en andere militaire voertuigen namen deel aan de exodus van uit Pristina. Volgens journalisten ter plekke was de reis een „geordende chaos". Op diverse plaatsen deden zich verkeersopstoppingen voor, doordat de chauffeurs van de hoofdweg moesten afwijken om de door NAVO-bommen vernietigde bruggen te ontwijken.

De terugtrekking die rond het middaguur voor het eerst gestalte kreeg, was een dag eerder overeengekomen door generaals van de NAVO en Joegoslavië. De daadwerkelijke, „verifieerbare" aftocht was voor NAVO-secretaris-generaal Solana het sein om de opperbevelhebber van het bondgenootschap, Wesley Clark

Hollands optimisme

ROME, vrijdag

Van feeststemming is geen sprake, maar het nieuws dat de NAVO-bombardementen op Joegoslavië zijn gestopt, werd wel „zeer positief ontvangen" door de Nederlanders op de luchtmachtbasis in het Italiaanse Amendola. De sfeer is volgens woordvoerder Jan van Helvert „voorzichtig optimistisch".

Bevelhebber kolonel Frank de Winne riep de piloten op om vooral scherp en geconcentreerd te blijven. Als de afspraken niet nagekomen worden, kan de NAVO ieder moment weer beslissen de bombardementen te hervatten. (ANP)

opdracht te geven met bombarderen te stoppen. De terugtrekking en de bompauze maakten een resolutie van de VN-Veiligheidsraad later op de dag mogelijk.

Met die resolutie kunnen waarschijnlijk vandaag, of anders morgen al de eerste NAVO-troepen Kosovo betreden. Volgens de VN-vluchtelingenorganisatie Unhcr moet dit zo snel mogelijk gebeuren. De Unhcr vreest dat vertrekkende Joegoslavische soldaten aan het plunderen slaan en nog eenmaal de tanden willen laten zien aan de etnisch-Albanezen. De Unhcr schat dat de helft van de huizen in Kosovo vernietigd of zwaar beschadigd is.

Vanuit Pristina kwamen eerder berichten binnen dat Joegoslavische soldaten aan het plunderen waren geslagen, maar gisteren waren de straten van de Kosovaarse hoofdstad uitgestorven. Alleen een klein aantal Servische politieagenten was nog aanwezig.

De eerste uitstroom van politieagenten deed zich gisteren voor in Kosovska Mitrovica, aldus het persbureau Beta.

Naast soldaten en agenten moeten ook Joegoslavische paramilitairen de Servische provincie verlaten.

• *Een agent van de Servische militaire politie lijkt de draak te steken met de NAVO als zijn eenheid zich uit Kosovska Mitrovica, ten noordwesten van Pristina, terugtrekt. Ongeveer 150 legertrucks staken daar de grens over.*

FOTO: AP

noot Joegoslavië te verdedigen. Premier Stepasjin verdedigde het beleid gisteren echter tegenover Talbott. „Rusland heeft grote concessies gedaan, maar die waren gerechtvaardigd omdat de oorlog moest worden beëindigd", zei hij.

President Jeltsin verwelkomde gisteren de opschorting van de NAVO-bombardementen. „Ik beschouw dit als een eerste stap in de goede richting", zei hij. „Een bombardementspauze is goed, maar het is niet genoeg."

De Russische minister van Defensie, Igor Sergejev, gaf gisteren al een „voorlopig bevel" voor de inzet van vredestroepen in Kosovo. Een luchtmobiele brigade van 2500 manschappen is al bezig voorbereidingen te treffen, maar het kan nog een week duren voordat de brigade in Kosovo aankomt.

Servische 'gematigden' eisen aftreden president

BELGRADO, vrijdag

De roep van de gematigde Joegoslavische partijen om politieke en economische hervormingen is weer een stuk luider geworden, nu president Milosevic als grote verliezer uit de strijd is gekomen. Zoran Djindjic, de leider van de Democratische Partij en twee jaar geleden korte tijd burgemeester in Belgrado, zei dat Milosevic moet opstappen, „als Servië een toekomst wil hebben."

• *Draskovic*

• *Djindjic*

„In de komende tien dagen zouden de oppositiepartijen om het aftreden van de president moeten vragen, om daarna nieuwe verkiezingen uit te schrijven", aldus Djindjic, die daarmee aangaf dat het aftreden van Milosevic bepalend zal zijn voor „echte vrede".

Daarmee refereerde de Joegoslavische politicus aan de westerse voorwaarde dat het herstel van Joegoslavië alleen financieel ondersteund wordt als Milosevic van het toneel verdwenen is. „Als dat niet gebeurt, kunnen we de komende winter een humanitaire catastrofe tegemoet zien", aldus Djindjic. De elf weken durende bommenregen heeft de Joegoslavische economie en infrastructuur zo goed als volledig vernield.

Verder maakt Djindjic zich zorgen over een mogelijke Servische exodus uit Kosovo. „Hun veiligheid moet door de internationale gemeenschap gegarandeerd worden."

Ook Vuk Draskovic, de leider van de Servische Vernieuwingsbeweging, hamerde op een politieke ommezwaai in zijn land. „Ik eis radicale democratische hervormingen van het politieke en economische systeem in Servië", aldus de voormalige vice-premier.

Draskovic weigerde te antwoorden op de vraag of zijn partij het aftreden van Milosevic gaat eisen om het pad op weg naar hervormingen te effenen.

Wel benadrukte Draskovic dat samenwerking met de prowesterse regering van de zusterrepubliek Montenegro „onmiddellijk" in werking gezet moet worden. Ook zal volgens hem geen plaats meer ingeruimd kunnen worden voor de ultra-nationalistische partij van Vojislav Seselj. (Reuters)

Reservisten van het Joegoslavische leger maken het Servische overwinningsteken (drie vingers omhoog), terwijl ze Kosovo verlaten. FOTO REUTERS

Honderden Amerikaanse militairen arriveerden gisteren per helikopter op de Navo-basis bij Skopje. Een dezer dagen trekken zij Kosovo binnen. FOTO REUTERS

Op het strand bij het Griekse Thessaloniki werden gisteren zo'n 1900 Amerikaanse mariniers afgezet. Via Skopje gaan ook zij naar Kosovo. FOTO AP

4-6-99

Navo-troepen klaar om Kosovo binnen te trekken

Vredesakkoord

redactie buitenland

AMSTERDAM – De Navo staat klaar om Kosovo binnen te trekken. Gisteravond maakte een VN-resolutie, die werd aangenomen met 14 stemmen vóór en een Chinese onthouding, de weg vrij voor een internationale troepenmacht, die moet zorgen dat de honderdduizenden vluchtelingen veilig naar Kosovo kunnen terugkeren.

Of de eerste troepen vandaag al binnentrekken, was gisteren niet duidelijk. Vanuit Navo-kringen kwamen tegenstrijdige berichten. Bij de Macedonische grens staan zo'n 18 500 militairen klaar. Zij vormen de voorhoede van de internationale vredesmacht Kfor, die moet zorgen voor de veilige terugkeer van de vluchtelingen.

De stemming over de VN-resolutie werd mogelijk nadat Javier Solana, secretaris-generaal van de Navo, bekend had gemaakt dat de acties tegen Joegoslavië zijn opgeschort. Hij deed dat, nadat generaal Clark, de opperbevelhebber van het bondgenootschap in Europa, hem had verzekerd dat de Joegoslaven waren begonnen zich uit de Servische provincie terug te trekken.

Waarnemers zeiden dat zich enorme files vormden op de wegen vanuit Kosovo naar Servië. Op diverse plaatsen moesten vrachtwagens uitwijken naar alternatieve routes omdat op de hoofdwegen bruggen en viaducten verwoest waren. De haastige exodus werd omschreven als 'ordelijke chaos'.

„Ik roep alle partijen in het conflict op deze kans op vrede te benutten", zo zei Solana. Hij verzekerde de Servische bewoners van Kosovo dat Kfor ook voor hun veiligheid zorg zal dragen. Hij riep hen op de provincie niet te verlaten. De Kosovo-oorlog is iets dat nooit meer in Europa mag gebeuren, aldus Solana.

De commandant van de Navo-strijdkrachten in Macedonië en waarschijnlijke bevelhebber van Kfor, waarschuwde het Kosovo Bevrijdingsleger UCK geen acties uit te voeren tegen het terugtrekkende Joegoslavisch leger. „Het zou zeer, zeer stom zijn als de UCK-strijders zich niet aan hun beloften houden", aldus Jackson. Hij voegde daaraan toe dat de vredesmacht ook geweld van Servische paramilitairen niet zal tolereren. Hij zei vooral gevaar te verwachten van de vele mijnen in de provincie.

Voor het eerst sinds het begin van de oorlog sprak de Joegoslavische president Milosevic de bevolking toe. De agressie van de Navo is nu voorbij en het Joegoslavisch volk en leger hebben de aanvallen heroïsch doorstaan, zei hij.

Ook Nederlandse militairen gaan de komende dagen naar Kosovo, zo zei minister Van Aartsen van buitenlandse zaken. Zij gaan daar onder Duitse leiding opereren. De 2050 door Nederland toegezegde militairen zullen volgens Van Aartsen zeker een jaar in Kosovo blijven.

Binnen 48 uur wil de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR met een konvooi hulpgoederen naar de provinciehoofdstad Pristina brengen. In pamfletten en op de radio wordt de vluchtelingen opgeroepen rustig af te wachten.

PAGINA 5 IS GEWIJD AAN HET AKKOORD

Vluchtelingen willen puin ruimen en vechten

SKOPJE – De Albanese vluchtelingen in Macedonië maken zich op voor de terugkeer. Eerst de mannen om het puin te ruimen. Maar dat is niet alles. Ze hebben de strijd nog niet opgegeven. Steeds klinkt het stellig en vastberaden: „Met de Serviërs kunnen wij niet meer samenleven." Een vader die openlijk vertelt dat zijn hele familie in het UCK vecht, zegt het zonder omhalen: „Voor een vrij en onafhankelijk Kosovo hebben we nog veel verliezen over, desnoods meer dan de honderdduizend doden, die er al gevallen zijn."

„Ik ben zo blij!" zegt Ivana Kavcic vanuit Belgrado. Ze kan soms niet praten van opwinding. „Ik moet nog wennen. Onbewust verwacht ik elk moment luchtalarm of een bom." Na het nieuws vierden mensen in Belgrado en andere steden op straat feest. Er was muziek, getoeter, er klonken schoten in de lucht en er brandden Britse en Amerikaanse vlaggen. Psycholoog Zarko Koran deelt die vreugde maar half. Hij vergelijkt Joegoslavië met het verslagen Duitsland van na de Eerste Wereldoorlog, en sluit een harde dictatuur na Milosevic niet uit.

PAGINA 6: TERUG NAAR EEN VRIJ KOSOVO;
VREUGDE EN VREES IN BELGRADO

Citaten uit een oorlog

11-6-99

„In Tirana dwingt één op de vijf auto's gezag af met een zwaailicht, maar of ze iets controleren betwijfelt zelfs de adviseur van de premier. 'Onze staat was al zwak. Gebeurtenissen halen ons in met een snelheid waartegen we niet zijn opgewassen. Door Kosovo ligt de strijd tegen corruptie stil, van de uitkomst van de crisis hangt Albanië's lot af."
Reportage in De Morgen

„De oorlog kostte Hongarije 420 miljoen gulden: 200 miljoen door verlies aan handel door de blokkade van de Donau. Het toerisme schiet er 140 miljoen gulden bij in."
Bericht The Daily Telegraph.

„De oorlog is voorbij dankzij het vredesbeleid van Milosevic."
Svetozar Marjanovic, onderhandelaar met de Navo, adjunct-stafchef Joegoslavische leger, CNN

„Voor de beschuldigden is de wereld kleiner geworden."
Louise Arbour, hoofdaanklaagster Joegoslavië-tribunaal over de beoogde aanhouding van Milosevic, Reuters

Met het akkoord tussen Servisch leger en Navo eindigt deze rubriek.

UIT DE MEDIA / *Akkoord Servië-Navo*

NRC Handelsblad

De vrede is nog niet gewonnen. De terugkeer van vluchtelingen naar een verwoest land zal een operatie van lange adem zijn. De verwachte confrontatie met de in Kosovo gepleegde misdaden zal haar invloed hebben tot ver buiten de grenzen van wat nog altijd een Joegoslavische provincie is. In zoverre heeft de internationale gemeenschap voor zichzelf slechts uitstel van de afrekening verworven. Het aanblijven van Milosevic in Belgrado zal, zoals het aanblijven van Saddam Hoessein in Bagdad, nieuwe complicaties met zich meebrengen. Vertrouwen in de mogelijkheden van een interne oppositie om tot een wisseling van de wacht te komen, is in Irak misplaatst gebleken.

Zo bezien is de internationale gemeenschap gewaarschuwd. Met het Servische vertrek uit Kosovo is het gestelde doel – een plaats binnen 'Europa' voor de Balkan – nog verre van bereikt.

De Telegraaf

De vastberaden wil van de eensgezinde Navo-landen om een halt toe te roepen aan het barbaarse optreden van Milosevic en de kliek rond hem, en de onafgebroken bombardementen, hebben succes. Het leger van 'deskundigen' dat maandenlang niets anders deed dan het beschimpen van het Navo-optreden is verslagen. Nooit eerder kreeg een legermacht vanuit de lucht een ander land klein zonder ook maar één gesneuvelde aan eigen kant.

NAVO-missie

VERVOLG VAN PAGINA 1

De Noord-Atlantische Raad, het beslissingsorgaan van de NAVO, gaf na de aanname van de resolutie de commandant van de Kosovo-vredesmacht, de Britse generaal Michael Jackson, de bevoegdheid om op het moment dat hij dat juist acht zijn NAVO-geleide troepenmacht Kosovo in te laten trekken. Vandaag zal hij daartoe eerst nog besprekingen voeren met Joegoslavische generaals om de laatste technische afspraken te maken.

11-6-99

Toestemming

Minister Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) gaat ervan uit dat hij vandaag toestemming krijgt van de Tweede Kamer om 2050 Nederlandse militairen uit te zenden naar Kosovo. Hoewel de fracties vrijwel zeker met de Nederlandse deelname aan KFOR zullen instemmen, willen zij eerst uitvoerig de risico's wikken en wegen voordat zij de verantwoordelijkheid op zich nemen om Nederlandse militairen voor deze riskante missie uit te zenden.

Naar wordt aangenomen zullen Britse paratroepen het spits afbijten. Zij zullen met helikopters een hoge positie net over de grens betrekken. Doel is om direct achter weg-

NAVO-missie

VERVOLG VAN PAGINA 1

De Noord-Atlantische Raad, het beslissingsorgaan van de NAVO, gaf na de aanname van de resolutie de commandant van de Kosovo-vredesmacht, de Britse generaal Michael Jackson, de bevoegdheid om op het moment dat hij dat juist acht zijn NAVO-geleide troepenmacht Kosovo in te laten trekken. Vandaag zal hij daarover eerst nog besprekingen voeren met Joegoslavische generaals om de laatste technische afspraken te maken.

11-6-99

Toestemming

Minister Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) gaat ervan uit dat hij vandaag toestemming krijgt van de Tweede Kamer om 2050 Nederlandse militairen uit te zenden naar Kosovo. Hoewel de fracties vrijwel zeker met de Nederlandse deelname aan KFOR zullen instemmen, willen zij eerst uitvoerig de risico's wikken en wegen voordat zij de verantwoordelijkheid op zich nemen om Nederlandse militairen voor deze riskante missie uit te zenden.

Naar wordt aangenomen zullen Britse paratroepen het spits afbijten. Zij zullen met helikopters een hoge positie net over de grens betrekken. Doel is om direct achter wegrekkende Servische troepen n de komende dagen Pristina te bereiken om te voorkomen dat UCK-strijders daar als eersten de vlag hijsen.

In de diverse NAVO-landen is met grote opluchting gereageerd op de beëindiging van de NAVO-bombardementen. President Clinton dankte in telefoongesprekken de diverse regeringsleiders, onder wie premier Kok, dat zij de NAVO-gelederen zolang gesloten hebben gehouden. „Wij hebben voorkomen dat het geweld zich over de gehele Balkan verspreidde. In de eerste militaire operatie uit de NAVO-geschiedenis is het bondgenootschap bijeen gebleven. Het is nu sterker en meer verenigd dan ooit tevoren."

Clinton prees ook de constructieve rol die Rusland uiteindelijk heeft gespeeld.

De G8-ministers van Buitenlandse Zaken, die in Keulen bijeen zijn, kondigden een wederopbouwplan voor de Balkan aan, waarmee mogelijk veel meer dan 40 miljard gulden mee gemoeid zal zijn. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright wees erop dat na de militaire luchtcampagne, die vooral door de Verenigde Staten werd gedragen, bij de wederopbouw vooral de EU de lasten zal moeten dragen. De Britse premier Blair zei dat zolang premier Milosevic niet van het toneel is verdwenen, Joegoslavië op weinig steun zal kunnen rekenen.

Zie ook pagina's 11 en 13

Navo moet snel binnentrekken

11-6-99

Civiele deel van vredesakkoord Kosovo nog niet ingevuld

Van onze correspondent

BRUSSEL – De bombardementen zijn opgeschort, maar het moeilijkste moet nog komen. De samenstelling van de veiligheidsmacht, wie neemt de leiding, hoe wordt het UCK ontwapend, hoe snel kunnen één miljoen mensen veilig terugkeren en wat is de politieke toekomst van Kosovo?

Elf dagen krijgt Belgrado om zijn troepen, paramilitaire eenheden en politie weg te halen uit Kosovo. De Navo volgt hen op de voet. Volgens de Duitse minister van buitenlandse zaken Fisher zijn de eerste uren en dagen cruciaal. Wat de militairen zullen aantreffen weet niemand.

De Navo heeft 18 500 militairen in Macedonië en Albanië. Pas over twee maanden zal de opbouw van Kfor, de internationale vredesmacht voor Kosovo, zijn afgerond. Tegen die tijd zullen 50 000 militairen, al dan niet inclusief Russische manschappen, in de provincie toezien op naleving van het akkoord. De Britse generaal Michael Jackson wordt waarschijnlijk de opperbevelhebber van Kfor. Hij is tegelijk de hoogste gezagsdrager in Kosovo. Zijn troepen krijgen vergaande bevoegdheden om nieuwe vijandelijkheden te voorkomen.

Een van de zwakke punten van het akkoord is dat het civiele luik nog niet precies is ingevuld. In de VN-resolutie staat alleen dat er een speciale gezant voor Kosovo moet komen. Die laat zich bijstaan door een internationaal overgangsbestuur, waarin vertegenwoordigers van de EU, OVSE, G8 en andere instellingen. Dat bestuur moet helpen bij de opbouw van zelfbestuur voor de inwoners van Kosovo.

Alle aandacht gaat nu in eerste instantie naar de grondoperatie. Snelheid is daarbij geboden. De Navo wijst op het veiligheidsvacuüm dat anders ontstaat. Het Albanese bevrijdingsleger is een onzekere factor, ondanks toezeggingen van UCK-commandanten dat zij zich afzijdig houden. Toch vrezen waarnemers vergeldingsacties. „Het zou me verbazen als er nog een Serviër achterblijft. Als ik in hun plaats was zou ik het wel weten", zegt een Navo-diplomaat.

Kfor wil de vluchtelingen een veilige terugkeer garanderen. Toch is het nog lang niet zo ver. Ook in Kosovo zullen militairen moeten helpen bij het opzetten van kampen en tijdelijke huisvesting.

De internationale gemeenschap sprak gisteren in Keulen over de toekomst van de Balkan. De landen in de regio kunnen rekenen op grootschalige economische hulp. Voorwaarde is wel dat zij een begin maken met economische hervormingen en de democratische principes accepteren. Servië was in Keulen niet vertegenwoordigd. Belgrado wordt pas bij het overleg betrokken als het blijk geeft van goede wil. De Amerikanen eisen bovendien dat eerst Milosevic opstapt.

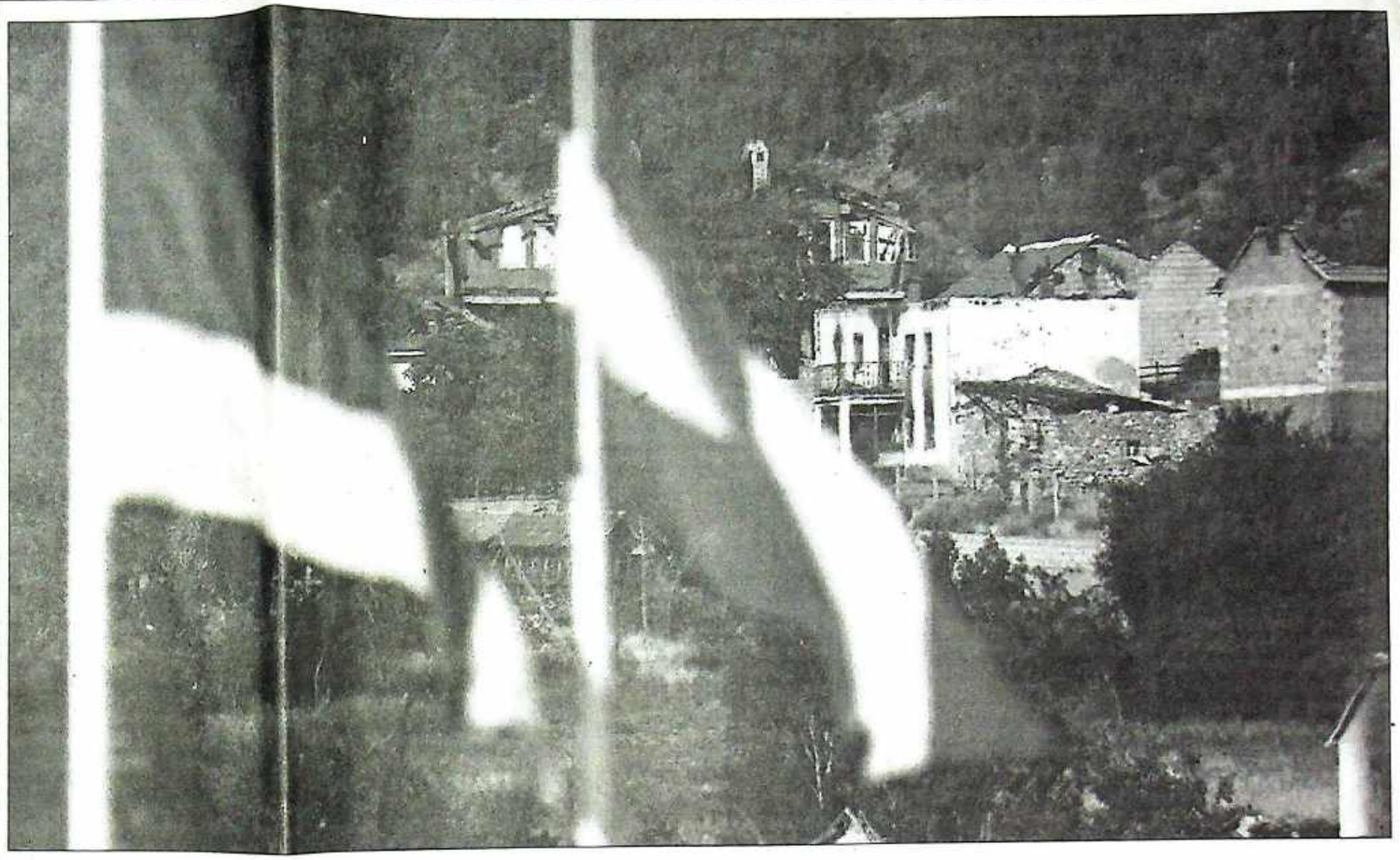

Aan de grens

Bij het grensplaatsje Morini waait de Joegoslavische vlag. De afgelopen weken vluchtten talloze Albanese Kosovaren via deze grensovergang naar Albanië. Vlak voor het vredesakkoord werd gesloten, is er in deze omgeving nog fel gevochten tussen het UCK en Joegoslavische troepen. FOTO AP

Fischer laat zien dat linkse coalitie vuile handen durft te maken

Duitsland

Co Welgraven

BERLIJN – In de elf weken van de Kosovo-oorlog is hij jaren ouder geworden. De rimpels op zijn voorhoofd zijn dieper en langer, de wallen onder de ogen zwaarder uitgezakt.

Gekscherend heeft de 51-jarige Joschka Fischer in kleine kring gezegd dat, als hij met zijn (vierde) vrouw Nicola over straat loopt, voorbijgangers zullen denken dat daar een opa met zijn kleindochter aan het wandelen is. De Duitse minister van buitenlandse zaken trad enkele weken geleden, midden in de Balkancrisis, in het huwelijk met de 29-jarige studente journalistiek.

In binnen- en buitenland is er veel lof voor de rol die Fischer, voorman van de Groenen, en ook bondskanselier Gerhard Schröder, SPD-voorzitter, hebben gespeeld bij de oplossing van het Kosovo-conflict. De schrijver Günter Grass: „Ik neem m'n petje af."

De Duitsers die in september op de Groenen hebben gestemd, zullen niet vermoed hebben dat hun partij, die voortkomt uit de vredesbeweging, betrokken zou raken bij een oorlog. De man die daarvoor verantwoordelijk is, is niet alleen nog steeds partijlid; zijn positie is zelfs sterker geworden. Fischer heeft op alle fronten zijn zin gekregen. Het akkoord van de G8 dat nu door Belgrado aanvaard is, draagt zijn stempel. Aanvankelijk maakte zijn vredesplan geen kans (Washington was tegen) maar nadat Rusland aan tafel was geschoven, kreeg het een nieuwe impuls.

Dat Moskou betrokken raakte, was trouwens ook te danken aan de Duitse minister. Het bleek een meesterzet. Fischer gaf bovendien de VN de rol die ze verdienden, zodat het niet alleen een Navo-affaire bleef. Toch wist hij de goede verhoudingen met zijn Amerikaanse collega Madeleine Allbright overeind te houden. Verder gebruikten Fischer en Schröder, nog geen jaar internationaal actief, het Duitse voorzitterschap van de G8 en de Europese Unie optimaal bij hun pogingen het Kosovo-conflict tot een einde te brengen.

Intussen moest Fischer zich de linkervleugel van zijn achterban van het lijf zien te houden die het niet kon en kan verkroppen dat de Groenen als regeringspartij meedoen aan een oorlog. Fischer, in een vroeger leven boekhandelaar en taxi-chauffeur, overleefde het verzet soeverein, onder andere met een rake toespraak waarin hij zijn politieke tegenstanders vierkant voor het blok zette. We hebben inderdaad beloofd: 'Nooit meer oorlog', maar ook: 'Nooit meer Auschwitz'. Soms zijn deze beloftes niet gelijktijdig in te lossen, aldus de politicus.

De bewindsman is eveneens de bedenker van het Marshall-plan voor de Balkan, waarover de G8-ministers dezer dagen in Keulen vergaderen. Dit plan is ook bedoeld voor intern gebruik. Fischer wil zijn morrende partijgenoten voorhouden dat de Groenen niet alleen verantwoordelijk zijn voor bommen, maar ook meewerken aan de opbouw van Kosovo.

De minister heeft al gewaarschuwd dat er met deze hulp miljarden guldens gemoeid zullen zijn. En hij heeft duidelijk gemaakt, ook aan zijn eigen achterban, dat het einde van de bombardementen niet betekent dat het nu ook afgelopen is met de betrokkenheid van Duitse militairen. Er zijn al vijfduizend soldaten in de regio, er zullen er nog eens drieduizend bijkomen.

Fischer heeft laten zien, met gevaar voor eigen politieke leven, dat een linkse coalitie niet gelijkstaat met een regeringsploeg die geen vuile handen durft te maken.

Vijf Kfor-sectoren

Missie Kosovo te duur voor Mos...

'Een gelukkige vrede toegewenst'

BELGRADO – Slobodan Milose-

het afgelopen jaar kwam een

Door met onze zaak naar de VN

MSTERDAM – De Internationale redesmacht in Kosovo, Kfor, ioet de uitvoering van het vreesakkoord waarborgen. Deze redesmacht, voornamelijk betaande uit Navo-militairen en onder Navo-gezag, telt ongeveer 0 000 manschappen. Rusland eeft 10 000 manschappen toegezegd, die zij in het noord-oosten an Kosovo willen legeren, maar iet onder de Navo-commandostructuur.

• Kfor bevoegdheden

Kfor krijgt verregaande bevoegheden in Kosovo. Kfor-commandant (vermoedelijk de Britse generaal Michael Jackson) kan 'zonder interventie en permissie' alles doen wat hem goeddunkt om de bescherming van soldaten en burgers in Kosovo te waarborgen. Volgens het akkoord van Kumanovo is het gebruik van militair geweld bij de uitvoering van die taken nadrukkelijk toegestaan.

• Kfor-deelnemers

De hoofdleveranciers zijn de VS, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittanië en Italië. Daarnaast leveren Spanje, Nederland en België ook militairen aan deze vredemacht.

• Kfor in Kosovo

De Navo verdeelt Kosovo in vijf sectoren:

– Britse zone
Hoofdkwartier: Pristina
Aantal manschappen: 13000

– Amerikaanse zone
Hoofdkwartier: Gnjilane
Aantal manschappen: 7 000

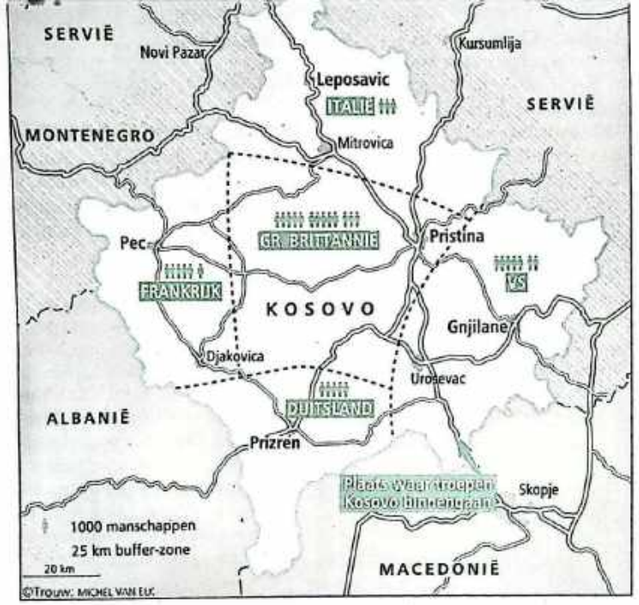

– Duitse zone
Hoofdkwartier: Prizren
Aantal manschappen: 5 000

– Franse zone
Hoofdkwartier: Pec
Aantal manschappen: 6000

– Italiaanse zone
Hoofdkwartier: Leposavic
Aantal manschappen: 300

Spanje levert 2500 militairen, Nederland 1500, België 1100, en Oostenrijk 500.
Er komt een bufferzone, (vijf kilometer op de grond, 25 in de lucht) langs de grens van Kosovo met Servië en Montenegro.

• Terugtrekking Servische leger

De aftocht van de Servische eenheden zal binnen elf dagen in drie fasen gebeuren.
Volgens het akkoord van Kumanovo moeten de Serviërs binnen één dag de aftocht hebben ingezet in de noordelijke zone (zone 3).
Vijf dagen later moeten ook alle legereenheden uit het zuidelijk deel (zone 1) zijn teruggetrokken. Drie dagen hierna moeten de Serviërs zich hebben teruggetrokken uit het centrale deel (zone 2).
Het Servische leger heeft daarna nog twee extra dagen speling om Kosovo volledig te verlaten.

door Martijn Roessingh

AMSTERDAM – Rusland maakt zich klaar om maximaal 10 000 man naar Kosovo te sturen. Een kostbare missie, die Moskou nauwelijks kan betalen.

Het gemopper op het vredesakkoord is nog niet verstomd. De Doema, het Russische parlement, vroeg gisteren nog eens aan president Jeltsin om Kosovo-gezant Viktor Tsjernomirdin te ontslaan. Hij is degene die de Servische capitulatie heeft afgedwongen, oordeelde de door communisten en nationalisten gedomineerde Doema. De strategische belangen van Rusland op de Balkan zijn in hun ogen verkwanseld. Toch is het een capitulatie met positieve kanten, valt af en toe te lezen. En met name de voetnoot in het akkoord dat de Russische troepen niet onder Navo-gezag mogen komen krijgt steeds meer waardering.

De Russisch-sprekende Strobe Talbott kwam gisteren in Moskou de onderhandelingen over de Kosovo-vredesmacht Kfor voltooien. De Amerikaanse onderminister herhaalde bij aankomst direct dat van aparte commandostructuren – of een aparte sector in Kosovo voor de Russen – geen sprake kan zijn. Het Russische ministerie van defensie heeft door laten schemeren zelf in het noordwesten van de Servische provincie wel de vrede te willen handhaven. Maar de Amerikanen vrezen dat Albanese vluchtelingen nooit terug zullen keren naar een sector onder bestuur van Rusland, de bondgenoot van Servië. Volgens Talbott kan er hoogstens sprake zijn van 'een taakverdeling', zoals in Bosnië. Daar staan de 1300 Russische militairen onder commando van een Amerikaans, en bewaren ze de vrede in een groot deel van de Bosnisch-Servische republiek en in een klein puntje van de moslim-Kroatische federatie.

Volgens Moskou kunnen de eerste 2500 Russische militairen over een week naar Kosovo vertrekken. Het gaat om een brigade paratroepers, als voorhoede van in totaal maximaal 10 000 manschappen. Maar premier Sergei Stepasjin erkende gisteren dat het leger in een 'catastrofale staat' verkeert en voor deze taak extra geld nodig heeft. Het is een veelgehoorde constatering die zelden tot verandering leidt.

Defensiespecialist Pavel Felgenhauer analyseerde in *The Moscow Times* de gevolgen. Het legerbudget, zo schreef hij, bedraagt per jaar zo'n 15 miljard gulden. Als het daar aan het eind van dit jaar 9 miljard van heeft gekregen is het spekkoper. En 10 000 zwaarbewapende manschappen in Kosovo zullen jaarlijks zeker twee miljard gulden kosten, bijna een kwart van het totale budget.

De conclusie is duidelijk. De operatie is volstrekt onhaalbaar, tenzij het Westen bijspringt in betalingen en logistieke steun. En dat zal alleen gebeuren als de Navo het commando voert over Kfor. Het enige alternatief is dat de Russen het bij 2500 manschappen in Kosovo houden.

vic, president van Joegoslavië, sprak gisteren via de televisie de bevolking toe nadat de secretaris-generaal van de Navo, Javier Solana, de opschorting van de Navo-acties had aangekondigd. Hieronder volgen delen van zijn tekst.

„Beste burgers. Ons allen een gelukkige vrede toegewenst!

Op dit moment gaan onze gedachten uit naar de helden die hun leven hebben gegeven voor de verdediging van het vaderland in de strijd voor de vrijheid en de waardigheid van ons land. Al hun namen zullen bekend worden gemaakt, maar op dit moment zou ik u ervan op de hoogte willen stellen dat in de oorlog die exact elf weken duurde, van 24 maart tot vandaag, 462 Joegoslavische soldaten en 114 politieagenten zijn gedood.

De gehele natie nam deel aan deze oorlog: van baby's in ziekenhuizen en patiënten op de intensive care tot soldaten in de loopgraven van de luchtverdediging en soldaten aan de grenzen. Niemand zal het heldendom vergeten van de verdedigers van de bruggen, de burgers die de fabrieken verdedigden, de pleinen en de steden, hun staat en hun volk.

De helden – dat is het volk. Dat kan de kortste samenvatting van deze oorlog zijn.

Het volk is de held en zal zich ook als een held moeten voelen en gedragen: met waardigheid, edelmoedigheid en verantwoordelijkheidsgevoel.

Tijdens de bijeenkomsten van slagzin telkens terug: *'We zullen* Kosovo niet opgeven'. We hebben Kosovo niet opgegeven. Vandaag worden de territoriale integriteit en soevereiniteit gegarandeerd door de landen van de G-8 en door de VN. Open vragen over de mogelijke onafhankelijkheid van Kosovo die speelden voor de agressie zijn bezegeld met het akkoord van Belgrado. De territoriale integriteit van ons land kan nooit meer in twijfel worden getrokken.

Milosevic: VN is door ons weer teruggebracht op het wereldtoneel

We hebben overleefd, en verdedigden het land en brachten het hele probleem over naar het hoogste gezag in de wereld, de top van de piramide: de Verenigde Naties. Het probleem moest onder auspiciën van de VN en in overeenstemming met het VN-handvest worden opgelost. De troepen die in Kosovo worden gestationeerd komen onder gezag van de VN.

De eerste verantwoordelijkheid van die troepen is het verzekeren van de veiligheid van alle burgers. Ook zal er onder de vlag van de VN een politiek proces plaatsvinden, uitgaande van de eerdergenoemde principes en gebaseerd op de soevereiniteit en territoriale integriteit van ieder land. Tijdens dat politieke proces kan alleen autonomie voor Kosovo ter sprake komen en niets anders.

*te stappen hebben we niet al*leen ons land verdedigd, maar hebben we ook de VN weer op het wereldtoneel teruggebracht. De VN hadden niet gefunctioneerd in de 80 dagen voorafgaand aan deze agressie. Dit is onze bijdrage aan de wereld: voorkomen van de creatie van een eenzijdige wereld, voorkomen dat de wereld gebaseerd wordt op het dictaat van één land.

Op dit moment staan we voor veel nieuwe problemen, die voor ons veel nieuwe verplichtingen scheppen aan het eind van de agressie en het begin van de vrede. We moeten zorg dragen voor degenen die dat het meest nodig hebben, de gezinnen van de gesneuvelden, degenen die voor het leven zijn verminkt, al die arbeiders en boeren en burgers die zijn beschadigd door de oorlog en die hulp nodig hebben.

We staan voor de wederopbouw van het land. We zullen opnieuw een grote ontwikkeling in gang moeten zetten, waarin de vitaliteit van al onze burgers zich weerspiegelt. En als ik spreek over ons volk, dan doel ik op alle burgers en alle nationaliteiten. We zijn op de bres gesprongen voor de enige multi-etnische samenleving die over was als restant van het voormalige Joegoslavië – dat is nog een geweldige verdienste van onze defensie. Ik wens alle burgers van Joegoslavië veel blijdschap en geluk bij de wederopbouw van ons land!"

DE ONDERKRANT

FEITEN / *Punten VN-resolutie*

De resolutie van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties over Kosovo is gebaseerd op de afspraken die de G8, de zeven grootste industrielanden en Rusland, dinsdag in Keulen hebben gemaakt.
Hieronder de belangrijkste punten uit de resolutie.

1. Een politieke oplossing voor de Kosovo-crisis moet rusten op de vredesprincipes van de G8 en de overeenkomst die EU-onderhandelaar Ahtisaari onlangs met president Milosevic sloot.

3. De Veiligheidsraad eist een onmiddellijk en aantoonbaar einde aan het geweld en de repressie door Joegoslavië in Kosovo en de geleidelijke terugtrekking van alle troepen, zowel leger en politie als paramilitairen uit de provincie.

5. De Veiligheidsraad besluit tot het stationeren van een 'veiligheidsmacht' in Kosovo, die nauw moet samenwerken met de veiligheidsmacht.

6. De secretaris-generaal van de VN dient een speciale vertegenwoordiger voor Kosovo te benoemen

9. De veiligheidsmacht (Kfor) dient de terugkeer van Joegoslavische troepen te voorkomen en hervatting van de vijandelijkheden, en zonodig een staakt-het-vuren af te dwingen. Verder zorgt Kfor voor ontwapening van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) en creëert zij een veilige omgeving voor de terugkeer van vluchtelingen.

10. De Veiligheidsraad besluit tot het stationeren van een internationaal overgangsbestuur in Kosovo. Dit organiseert verkiezingen en moet helpen bij de opbouw van zelfbestuur voor de inwoners van Kosovo binnen de Federale Republiek Joegoslavië.

14. De Veiligheidsraad eist de volledige medewerking van alle partijen met het Joegoslavië-Tribunaal.

17. De Veiligheidsraad juicht het werk van de EU toe om stabiliteit en economische ontwikkeling in de regio te brengen.

19. De veiligheidsmacht en het overgangsbestuur worden voor 1 jaar aangesteld, waarna zij zullen blijven, tenzij de Veiligheidsraad anders besluit.

VOORUITBLIK / *Kosovaren in Nederland wachten hoopvol af*

AMSTERDAM – Albanese Kosovaren in Nederland zijn afwachtend, maar enigszins hoopvol gestemd na het akkoord dat de Navo heeft gesloten met de Serviërs. Wel benadrukken ze dat voorlopig nog veel praktische problemen de terugkeer van vluchtelingen in de weg staan.

Z. Shabani van de Stichting Besa, een vereniging voor Albanezen in Nederland, is „nog nooit zo optimistisch geweest als deze keer. Dit akkoord is niet echt zoals wij het wilden, maar dat is politiek. Je moet geven en nemen."

Wel hoopt Shabani dat de Navo nu snel Kosovo binnentrekt en daar meteen Servische oorlogsmisdadigers oppakt. „Het Kosovo bevrijdingsleger UCK zal dan minder snel geneigd zijn tot wraakacties."

Shabani hoopt dat de eerste vluchtelingen snel kunnen terugkeren. Dit ook om anarchie te voorkomen in het gebied dat de Serviërs verlaten. „En de vraag blijft natuurlijk: wat treffen de vluchtelingen aan en hoe gaan ze daar mee om. De verwoestingen zijn groot en de kans is groot dat mensen daardoor psychisch onderuit gaan. In Kosovo is geen maatschappelijk werk of Riagg of iets dergelijks. Ik hoop dat zulke instituten ook snel op gang komen."

Samenleven met Servische burgers is volgens Shabani waarschijnlijk wel weer mogelijk. Als het tenminste gaat om Serviërs die in het gebied geboren en getogen zijn.

„Dat is minder een probleem dan de Serviërs die later zijn gekomen. De Servische vluchtelingen uit Kroatië en Bosnië waren gefrustreerd en zijn als beesten tekeer gegaan. Die zullen het gebied nu verlaten."

L. Gojani van de stichting Moeder Teresa, die humanitaire hulp biedt, meent juist dat de bevolkingsgroepen in Kosovo op geen enkele manier meer met elkaar kunnen samenleven. „Mensen die dat wel beweren, zeggen dat tegen beter weten in. Je moet het zelf hebben ervaren om te weten hoe het is. De Serviërs zijn gruwelijk, beestachtig tekeer gegaan in Kosovo. Hele gezinnen zijn omgebracht. Als je familie is uitgemoord, kan je niet met iemand samenleven, hem niet op straat zien, niet samen regeren."

Gojani raadt vluchtelingen pas aan terug te keren wanneer de Navo daar het groene licht voor geeft.

Peking komt met reeks eisen voor VN-resolutie

NEW YORK, donderdag

China heeft gisteren een aantal amendementen ingediend op de voorstellen van de G8 voor een Veiligheidsraad-resolutie die een vredesplan voor Kosovo moet inluiden.

Peking wenst de zin geschrapt te zien die stelt dat de buitenlandse troepen in Kosovo indien nodig geweld mogen gebruiken. Verder wenst Peking de operatie na een jaar te staken, terwijl de ontwerpresolutie spreekt van voortgang na een jaar „tenzij de Veiligheidsraad anders beslist".

Ten slotte valt Peking over een appendix waarin de uitgangspunten van de G8-landen worden uiteengezet. Dit hele aanhangsel zou moeten vervallen, naar waarnemers vermoeden omdat China op die manier wil proberen de status van de G8 in het Kosovo-conflict te verminderen.

Diplomaten van de NAVO-anden zeiden niet te verwachen dat de aanpassingen zouden worden aangenomen. Overigens wordt er van uitgegaan dat China zich uiteindelijk van stem zal onthouden als de resolutie ter tafel komt. (Reuters)

NAVO-troepen klaar voor Kosovo-missie

door Guido van de Kreeke

BRUSSEL, donderdag

Met het akkoord dat de NAVO en Joegoslavië gisteravond hebben gesloten, heeft Belgrado ook zijn grondgebied opengesteld voor een internationale vredesmacht. De eerste Britse mijnvegerseenheden stonden al klaar om binnen vier uur Kosovo binnen te trekken.

Ook internationale hulporganisaties namen gisteren de laatste maatregelen om een gigantische veiligheids- en hulpoperatie van start te laten.

De NAVO-raad in Brussel bekrachtigde gisteravond laat het militaire akkoord met het Joegoslavische leger, zo melden bronnen bij het bondgenootschap. In de raad zijn de ambassadeurs van de NAVO-lidstaten vertegenwoordigd.

Voorzichtig

De Amerikaanse president Clinton reageerde gisteren voorzichtig en noemde het militaire akkoord van Kumanovo als „een nieuwe belangrijke stap in het bereiken van onze doelen in Kosovo".

Generaal Michael Jackson, die de scepter over de vredesmacht (KFOR) zal zwaaien, zei dat zijn vredesmacht binnen korte tijd Kosovo zal betreden.

Het beslissingsorgaan van de NAVO, de Noord-Atlantische Raad, zal zo snel mogelijk de inzet van de 50.000 man tellende troepenmacht goedkeuren. Daarna zullen ook de nationale parlementen van de NAVO-lidstaten dat moeten doen.

Een duidelijk teken dat het Joegoslavische bewind eieren voor zijn geld koos, was gisteravond het moment dat hun militaire onderhandelingsdelegatie, na eerst demonstratief te zijn weggereden, even later weer in de onderhandelingstent aan de grens met Macedonië opdook, om de technische details voor hun vertrek uit Kosovo te regelen. Bij hun terugkomst duurde het nog slechts twee uur voor de pennen werden gepakt en de handtekeningen werden gezet.

Rond dezelfde tijd dat de laatste onderhandelingen plaatsvonden, bombardeerden B52's Joegoslavische troe-

Chinook-helikopters van de Britse luchtmacht brengen gepantserde

bardement op twee bataljons de dag ervoor, waarbij honderden manschappen omkwamen, was het laatste bewijs dat de prijs voor verder gedraai hoog zou zijn.

Voorwaarden

De vredesvoorwaarden, gebaseerd op een overeenkomst van de G8, de zeven rijkste industrielanden plus Rusland, zijn opgenomen in een ontwerpresolutie. Die resolutie ligt nu bij de VN-Veiligheidsraad ter stemming. De vredesvoorwaarden zullen officieel zijn als de Veiligheidsraad ze heeft goedgekeurd. China kan dan nog met een veto in de Veiligheidsraad dwarsliggen, maar VN-gezanten denken dat Peking zich eerder zal onthouden van de stemming.

Een teken dat de NAVO-boodschap toch langzaam maar zeker doordrong was het bericht van het Joegoslavische persbureau Tanjug dat een eerste politie-eenheid uit Kosovo naar midden-Servië was teruggetrokken.

De NAVO zei eerder op de dag ook al aanwijzingen te hebben dat Servische troepen zich aan het voorbereiden waren op een terugtrekking.

Volgens het draaiboek waar de Joegoslavische generaals hun handtekening onder hebben gezet, wordt Kosovo in sectoren verdeeld, waaruit hun troepen zich van sector naar sector opschuivend in elf dagen richting Servië moeten verwijderen.

NAVO-officieren zullen dat op de voet volgen om de direct erna aansluitende NAVO-eenheden te informeren. De NAVO-troepen die binnentrekken om het ontstaan van een machtsvacuüm te voorkomen, hebben naast mijnopruimingseenheden in de eerste linie infanterie-eenheden met tanks rijden, die op tien kilometer gevolgd worden door artillerie-eenheden, waaronder de Nederlandse Gele Rijders, die voor dekking zullen zorgen.

Om de grote terugtocht van de 850.000 vluchtelingen te financieren, zal de EU snel een donorconferentie organiseren. Unhcr, De vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, denkt een miljard gulden nodig te hebben.

Joegoslaven blij over akkoord

BELGRADO/PRISTINA, donderdag

De eerste Joegoslavische reacties op het akkoord over de aftocht uit Kosovo zijn vreugdevol. In Belgrado stroomden gisteravond laat juichende mensen de straten op en schoten hun wapens leeg. Anderen vonden deze vreugdeuitingen te gevaarlijk en bleven liever binnen, meldde de Amerikaanse omroep CNN.

Door de straten van Belgrado scheurden toeterende auto's, waarvan de inzittenden met de Servische vlag zwaaiden. Mensen stonden geëmotioneerd op hun balkon. In het centrum van Belgrado klonk uit vele huizen het geluid van de televisie.

Ook in de Kosovaarse provinciehoofdstad Pristina werd in de lucht geschoten. Volgens CNN was de situatie daar nog steeds gespannen. (ANP)

Voertuigen naar het NAVO-kamp in Petrovac, Macedonië. De multinationale troepenmacht van de NAVO is de afgelopen tijd aan de grens met Kosovo snel uitgebreid. Met het gisteravond bereikte akkoord tussen Joegoslavische en NAVO-generaals lijkt de inzet een kwestie van tijd te zijn.

FOTO: REUTERS

5.99
kilo 11.49
emengd gehakt
1.79
vers van 't mes'
100g 2.39
Wincer velaat
2.99
tas 1.5 kilo 3.49
Klasse I
old handappelen
0.79
per kilo 1.25
Klasse I
Sla
0.99
zak 6 stuks 1.75
Witte puntjes
1.39
beker 500ml 1.99
Mona Optimel
vruchtenyoghurt
8.90
vers van 't mes'
per kilo
Jonge graskaas
diverse smaken
zak 200g 1.95
1.79
Nu bovendien met
GRATIS Looney Tunes Oubix
5.00
Silan wasverzachter
diverse geuren,
flacon 500ml,
2 flacons naar keuze
1.69
pak 500g 2.05
Balance koffiemelk
19.95
24.95
per stuk
Hapjespan Ø 24cm met
glazen deksel
EXTRA WEEKEND VOORDEEL
Ariel futur of futur color
navulzak 1.5 kilo 15.99,
Ariel futur vloeibaar

Joegoslavië tekent voor terugtocht

16-6-'99

Navo stopt met acties als leger zichtbaar vertrekt uit Kosovo

Kosovo

redactie buitenland

AMSTERDAM – Het Joegoslavische leger heeft gisteren getekend voor de terugtocht uit Kosovo. Volgens het Witte Huis zullen de Navo-acties echter pas worden gestopt, als er sprake is van een 'zichtbare terugtrekking door het Joegoslavische leger'.

In een tent op een Franse legerbasis in het Macedonische plaatsje Kumanovo zetten Joegoslavische militairen gisteravond eindelijk de handtekening waar de Navo al dagen op wachtte. „De oorlog is voorbij", zei de Joegoslavische delegatieleider generaal Marjanovic. Volgens de Joegoslavische staatssecretaris voor buitenlandse zaken Vujovic zal de terugtocht vandaag beginnen.

Eerder op de dag zag het er nog naar uit dat de gesprekken met de Navo weer op niets zouden uitlopen. 's Middags onderbrak de Joegoslavische delegatie, voor de derde keer in 24 uur, het overleg voor besprekingen met president Milosevic in Belgrado. 's Avonds werden de gesprekken echter toch weer hervat.

„Het is moeilijk geweest", zei de leider van de Navo-delegatie, de Britse generaal Jackson. De overeenkomst geeft, zei hij, gedetailleerd aan hoe leger en politie zich op een ordelijke en controleerbare wijze uit Kosovo moeten terugtrekken. Bovendien geeft ze de troepenmacht die er op moet toezien dat de vluchtelingen veilig kunnen terugkeren, een 'wettige basis'. Details zijn niet meteen bekendgemaakt.

Jackson zei dat secretaris-generaal van de Navo, Javier Solana, opdracht zal geven de luchtaanvallen te staken zodra Navo-generaals hem hebben gezegd overtuigd te zijn van de Joegoslavische terugtrekking. Wordt het afgesproken tijdsbestek voor de aftocht door de Joegoslaven geschonden, dan zullen de luchtaanvallen worden hervat.

Gisteren gingen de aanvallen nog gewoon door, zij het alleen in Kosovo. Volgens het Pentagon zouden B-52's opnieuw veel slachtoffers hebben gemaakt onder Joegoslavische militairen.

In de Veiligheidsraad is gisteravond de discussie begonnen over de Kosovo-resolutie. Rusland en de zeven grootste industrielanden werden het daar dinsdag al over eens. China wil echter wijzigingen aanbrengen. Peking krijgt, naar het zich laat aanzien, daarvoor echter geen steun. Diplomaten verwachten niet dat China daarop zal regeren met het uitspreken van een veto.

Milosevic kampioen in niet nakomen beloftes

10-6-99

• *De Joegoslavische president Milosevic beantwoordt de toejuichingen van zijn aanhangers.*

FOTO: AP

door Frank van Vliet

BOEDAPEST, donderdag

Een feestje op de Balkan is altijd een luid festijn. De aankomende vrede in Joegoslavië wordt in Belgrado echter met een gepast zwijgen 'gevierd'. Claxonnerende auto's met vlaggende mannen ontbreken. Enerzijds omdat dat een verspilling is van schaarse benzine, anderzijds omdat de bevolking nauwelijks kan geloven dat president Slobodan Milosevic deze keer zijn belofte zal houden.

In tegenstelling tot de vaak te optimistische westerse leiders weten de Serviërs maar al te goed dat het hier gewoonte is om tot in den treure verder te onderhandelen.

Veel inwoners van Belgrado liepen in 1996-97 tijdens de maandenlange protesten van de beweging Zajedno (Samen) iedere avond mee in marsen tegen het regime van hun president. Milosevic deed toen wat hij altijd doet, de tegenstanders verdelen en zo lang mogelijk treuzelen. Het gaf hem de kans om de steden waar de oppositie meende via verkiezingsoverwinningen recht op te hebben pas aan zijn tegenstanders over te dragen nadat hij de gemeentekas had geplunderd. Hiermee werd een nieuw beleid onmogelijk gemaakt.

Gebroken

Ook tijdens de oorlog in ex-Joegoslavië gaf Milosevic pas toe als het echt niet anders kon. Niet minder dan veertien maal werd een staakt-het-vuren met Kroatië onder zijn bewind gebroken.

Pas na de aankomst van een internationale vredesmacht in Kroatië bond hij in. Daarna werd de aandacht op Bosnië gericht waar Milosevic via zijn vazal, de eveneens wegens oorlogsmisdaden aangeklaagde Radovan Karadzic, steeds opnieuw op beloftes terugkwam.

Zelfs de eed waarmee hij het Servische nationalisme aanwakkerde lijkt nu een lege huls. In 1989 sprak hij tot de Servische minderheid (10 procent) in Kosovo de legendarische woorden „U zult nooit meer geslagen worden".

Wat volgde was een wrede Servische overheersing in de provincie. De Serviërs die in Kosovo achterblijven moeten nu hopen dat 'de vijand', de NAVO, ze zal beschermen tegen wraakacties van terugkerende etnische Albanezen.

Het dralen met een definitief akkoord zoals de afgelopen weken is typerend voor Milosevic. Tot op het laatst probeerde hij ook nu weer het onderste uit de kan te halen. Zelfs uit een situatie waaruit voor een buitenstaander nauwelijks nog ietst[illegible]

Ee[illegible]
ti[illegible]

• *Ondanks de bombardementen bleef president Milosevic populair bij veel Serviërs. Een eigenaar van een bloemenstal in Belgrado heeft zijn uitstalling versierd met krijgshaftige foto's en een portret van Milosevic met het onderschrift: „Wij houden van onze opperbevelhebber. Hij houdt ook van ons."*

FOTO: AP

ten.

De NAVO-troepen in Macedonië en Albanië kunnen nu bij wijze van spreken een uur na het krijgen van een bevel Kosovo binnentrekken. Dat zal zeker niet het geval zijn met de overeengekomen komst van 10.000 Russische soldaten naar Kosovo.

De president hoopt er nu op dat deze 'bevriende troepen' niet al te lang na de NAVO de provincie zullen binnentrekken.

Keiharde onderhandelaar

LONDEN, donderdag

De Britse NAVO-generaal Sir Michael Jackson, die namens het bondgenootschap met de Servische legerleiding praat, staat bekend als een soldaat van de oude stempel en een keiharde en intelligente onderhandelaar. Mensen die hem kennen zeggen dat hij heel charmant kan zijn, maar dat hij beslist niet de behoefte heeft als een diplomaat te worden gekenschetst.

Generaal Jackson ...praktisch...

Jacksons benoeming als hoofd van de NAVO-delegatie die de Serviërs gaat vertellen hoe zij zich moeten terugtrekken, maakt het zeker dat hij de NAVO-troepen (KFOR) in Kosovo gaat leiden. Zijn gevoel voor politieke verhoudingen zal hij goed kunnen gebruiken als commandant van de multinationale troepenmacht en als contactpersoon met de Russische troepen.

Voor de besprekingen kan het een pluspunt zijn dat hij in het huidige conflict niet direct bij de strijd betrokken was omdat hij tot dusver belast was met de coördinatie van de humanitaire hulp voor de vluchtelingen in Macedonië. Dat hij vloeiend Russisch spreekt is ook mooi meegenomen.

Verder heeft hij ervaring in het geven van leiding aan een vredesmacht, want hij voerde in 1995-1996 het bevel over de Britse soldaten van de vredesmacht in Bosnië-Herzegovina.

Militairen die de generaal in de praktijk hebben meegemaakt, zeggen dat hij zich de kaas niet van het brood zal laten eten. „Hij zal praktisch en flexibel zijn zonder ook maar iets weg te geven", zei een van hen. „De Serviërs krijgen strikte marsorders. Er zal niet veel manoeuvreerruimte zijn."

(Reuters/AFP)

Akkoord

Ondanks het akkoord gisteren over de terugtrekking van de Joegoslavische troepen uit Kosovo, is het de vraag hoe snel de vluchtelingen kunnen terugkeren. In oktober begint in de provincie de winter al, en dan wordt het vervoer van de ontheemden bijna onmogelijk.

Voor de opbouw van de vernielde huizen is eveneens tijd nodig. De VN-vluchtelingenorganisatie Unher heeft al verklaard blij te zijn als de helft van de bijna een miljoen vluchtelingen dit jaar naar huis terug kan keren.

Gedraai

Het gedraai omtrent de rol van de NAVO binnen een vredesmacht in Kosovo had niet alleen met tijd te maken. Milosevic wilde voor het thuisfront kunnen verklaren dat hij niet boog voor de bombarderende NAVO, maar voor de VN-Veiligheidsraad.

Een ander voordeel waarop Milosevic aasde bij een grote rol van de VN, was de steun van Rusland en China, die via de Veiligheidsraad al te drastische maatregelen van het Westen met een veto hadden kunnen voorkomen.

In zijn verwoede pogingen te redden wat er te redden viel, had Milosevic ook tijd nodig om de onafwendbare legering van een vredesmacht in Kosovo naar zijn hand te zet-

• NAVO leidt vredesmacht • Einde luchtaanvallen in zicht

Akkoord aftocht Serviërs

10-6-99

• Generaal Jackson

door Guido van de Kreeke

BRUSSEL, donderdag

De NAVO en Joegoslavië hebben gisteravond laat een akkoord ondertekend over de terugtrekking van Joegoslavische troepen uit Kosovo. Dat maakte de Britse generaal Michael Jackson gisteravond bekend in het Macedonische Kumanovo, waar dagenlang in een tent door delegaties van de NAVO en Joegoslavië werd onderhandeld.

Jackson zei dat de secretaris-generaal van de NAVO, Javier Solana, opdracht zal geven de luchtaanvallen te staken zodra NAVO-generaals hem hebben gezegd overtuigd te zijn van een terugtrekking van het Joegoslavische leger uit Kosovo.

Volgens de Joegoslavische onderminister van Buitenlandse Zaken, Neboisa Vujovic, zal daarmee vandaag al een start worden gemaakt. De leider van de Joegoslavische delegatie in Macedonië, generaal Svetozar Marjanovic, zei dat met de ondertekening van het akkoord „de oorlog beëindigd is".

Er zijn geen details over het akkoord bekendgemaakt, maar volgens een Amerikaanse functionaris staat in het akkoord opgenomen dat de NAVO het bevel zal voeren over een internationale vredesmacht die een veilige terugkeer van de circa 850.000 Kosovaarse vluchtelingen moet garanderen.

Zie ook pagina's 11 en 13

Succes

Na enkele dagen chicaneren hebben de Serviërs zich bij het onvermijdelijke neergelegd: ze trekken hun troepen uit Kosovo terug. De terugtrekking maakt de weg vrij om de NAVO-bombardementen te beëindigen en om een vredesmacht in dat gebied te stationeren.

10-6-99

De vastberaden wil van de eensgezinde NAVO-landen om een halt toe te roepen aan het barbaarse optreden in Kosovo van Milosevic en de kliek rondom hem, en de onafgebroken bombardementen, hebben succes gehad.

Tegelijk is ook het leger van 'deskundigen' dat maandenlang niets anders gedaan heeft dan het beschimpen van het NAVO-optreden, verslagen. Nooit eerder in de geschiedenis heeft een legermacht vanuit de lucht een ander land klein gekregen zonder ook maar één gesneuvelde aan de eigen kant. Het vaak op de proef gestelde geduld heeft gewerkt.

Nu rest een niet minder belangrijke taak. Het innemen van Kosovo door een internationale troepenmacht waarvan de NAVO de kern vormt. Hopelijk lukt het de NAVO die taak op eenzelfde succesvolle wijze te voltooien, waarbij iets wat op een bijltjesdag lijkt moet worden voorkomen. Er is genoeg onnodig bloed vergoten.

Dan zijn de voorwaarden geschapen voor de op de vlucht geslagen Kosovaren om naar hun land terug te keren en daar in vrede te kunnen leven en om te werken aan de heropbouw van hun land. Ook daarvoor verdienen zij onze steun.

Kosovo

10-6-99

In de discussie over het effect van bombardementen op het verloop van een oorlog is het toch merkwaardig dat geheel wordt voorbijgegaan aan het einde van de Tweede Wereldoorlog:
6 augustus 1945 Hiroshima
8 augustus 1945 Nagasaki
15 augustus 1945 capitulatie

Capelle a/d IJssel

R.H. de Beer

10-6-99

Text of Kosovo military technical agreement

Military Technical Agreement Between the International Security Force (KFOR) and the Governments of Federal Republic of Yugoslavia and the Republic of Serbia

Article I

General Obligations

1. The parties to this agreement reaffirm the document presented by President Ahtisaari to President Milosevic and approved by the Serb Parliament and the federal government on June 3, 1999, to include deployment in Kosovo under U.N. auspices of effective international civil and security presences. The parties further note that the U.N. Security Council is prepared to adopt a resolution, which has been introduced, regarding these presences.

associated paramilitary [illegible]
police, army reserves, military police, intelligence services, federal and Serbian Ministry of Internal Affairs local, special, riot and anti-terrorist police, and any other groups or individuals so designated by the international security force (KFOR) commander.

d. The Air Safety Zone (ASZ) is defined as a 25-kilometer zone that extends beyond the Kosovo province border into the rest of FRY territory. It includes the airspace above that 25-kilometer zone.

e. The Ground Safety Zone (GSZ) is defined as a 5-kilometer zone that extends beyond the Kosovo province border into the rest of FRY territory. It includes the terrain within that 5-kilometer zone.

f. Entry Into Force Day (EIF Day) is defined as the day this Agreement is signed.

4. The purposes of these obligations are as follows:

a. To establish a durable cessation of hostilities, under no circumstances shall any forces of the FRY and the Republic of Serbia enter into, re-enter, or remain within the territory of Kosovo or the Ground Safety Zone (GSZ) and the Air Safety Zone (ASZ) described in paragraph 3, Article I without the prior express consent of the international security force (KFOR) commander. Local police will be allowed to remain in the GSZ.

The above paragraph is without prejudice to the agreed return of FRY and Serbian personnel, which will be the subject of a subsequent separate agreement as provided for in paragraph 6 of the document mentioned in paragraph 1 of this article.

the international security force (KFOR) will deploy following the adoption of the UNSCR referred to in paragraph 1 and operate without hindrance within Kosovo and with the authority to take all necessary action to establish and maintain a secure environment for all citizens of Kosovo and otherwise carry out its mission. They further agree to comply with all of the obligations of this agreement and to facilitate the deployment and operation of this force.

3. For purposes of the agreement, the following expressions shall have the meanings as described below:

a. "The parties" are those signatories to the agreement.

b. "Authorities" means the appropriate responsible individual, agency, or organization of the parties.

c. "FRY forces" includes all of the FRY and Republic of Serbia personnel and organizations with a military capability. This includes regular army and naval forces, armed civilian groups, associated paramilitary groups, air forces, national guards, border police, army reserves, military police, intelligence services, federal and Serbian Ministry of Internal Affairs local, special, riot and anti-terrorist police, and any other groups or individuals so designated by the international security force (KFOR) commander.

d. The Air Safety Zone (ASZ) is defined as a 25-kilometer zone that extends beyond the Kosovo province border into the rest of FRY territory. It includes the airspace above that 25-kilometer zone.

e. The Ground Safety Zone (GSZ) is defined as a 5-kilometer zone that extends beyond the Kosovo province border into the rest of FRY territory. It includes the terrain within that 5-kilometer zone.

f. Entry Into Force Day (EIF Day) is defined as the day this Agreement is signed.

4. The purposes of these obligations are as follows:

a. To establish a durable cessation of hostilities, under no circumstances shall any forces of the FRY and the Republic of Serbia enter into, re-enter, or remain within the territory of Kosovo or the Ground Safety Zone (GSZ) and the Air Safety Zone (ASZ) described in paragraph 3, Article I without the prior express consent of the international security force (KFOR) commander. Local police will be allowed to remain in the GSZ.

The above paragraph is without prejudice to the agreed return of FRY and Serbian personnel, which will be the subject of a subsequent separate agreement as provided for in paragraph 6 of the document mentioned in paragraph 1 of this article.

required, including the use of necessary force, to ensure compliance with this agreement and protection of the international security force (KFOR), and to contribute to a secure environment for the international civil implementation presence, and other international organizations, agencies, and nongovernmental organizations (details in Appendix B).

Article II

Cessation of hostilities

1. The FRY forces shall immediately, upon entry into force (EIF) of this agreement, refrain from committing any hostile or provocative acts of any type against any person in Kosovo and will order armed forces to cease all such activities. They shall not encourage, organize or support hostile or provocative demonstrations.

2. Phased withdrawal of FRY forces (ground): The FRY agrees to a phased withdrawal of all FRY forces from Kosovo to locations in Serbia outside Kosovo. FRY forces will mark and clear minefields, booby traps and obstacles. As they withdraw, FRY forces will clear all lines of communication by removing all mines, demolitions, booby traps, obstacles, and charges. They will also mark all sides of all minefields. International security forces (KFOR) entry and deployment into Kosovo will be synchronized. The phased withdrawal of FRY forces from Kosovo will be in accordance with the sequence outlined below:

a. By EIF plus one day, FRY forces located in Zone 3 will have vacated, via designated routes, that zone to demonstrate compliance (depicted on the map at Appendix A to the agreement). Once it is verified that FRY forces have complied with this subparagraph and with paragraph 1 of this article, NATO airstrikes will be suspended. The suspension will continue provided that the obligations of this agreement are fully complied with, and provided that the UNSC adopts a resolution concerning the deployment of the international security force (KFOR) so rapidly that a security gap can be avoided.

b. By EIF plus six days, all FRY forces in Kosovo will have vacated Zone 1 (depicted on the map at Appendix A to the agreement). Establish liaison teams with the KFOR commander in Pristina.

c. By EIF plus nine days, all FRY Forces in Kosovo will have vacated Zone 2 (depicted on map at Appendix A to this agreement).

d. By EIF plus 11 days, all FRY forces in Kosovo will have vacated Zone 3 (depicted on map at Appendix A to this agreement).

e. By EIF plus 11 days, all FRY Forces in Kosovo will have

completed their withdrawal from Kosovo (depicted on map at Appendix A to this agreement) to locations in Serbia outside Kosovo, and not within the 5 km GSZ. At the end of the sequence

(EIF plus 11), the senior FRY forces commanders responsible for the withdrawing forces shall confirm in writing to the international security force (KFOR) commander that the FRY forces have complied and completed the phased withdrawal. The international security force (KFOR) commander may approve specific requests for exceptions to the phased withdrawal. The bombing campaign will terminate on complete withdrawal of FRY forces as provided under Article II. The international security force (KFOR) shall retain, as necessary, authority to enforce compliance with this agreement.

f. The authorities of the FRY and the Republic of Serbia will cooperate fully with international security force (KFOR) in its verification of the withdrawal of forces from Kosovo and beyond the ASZ/GSZ.

g. FRY armed forces withdrawing in accordance with Appendix A, i.e. in designated assembly areas or withdrawing on designated routes, will not be subject to air attack.

h. The international security force (KFOR) will provide appropriate control of the borders of FRY in Kosovo with Albania and FYROM (Turkey recognizes Macedonia by its constitutional name) until the arrival of the civilian mission of the U.N.

First Yugoslav units pulled out of Kosovo.

ROME, June 10 (Itar-Tass) - A convoy of about ten military trucks carrying Yugoslav soldiers have left Kosovo as of 15:00, Moscow time (11:00, GMT), Itar-Tass learned in Rome.

Simultaneously, another convoy of some 50 trucks is getting ready to head to Merdare on the administrative border between Kosovo and Serbia.

NO NATO RAIDS REPORTED IN YUGOSLAVIA SINCE WEDNESDAY EVENING

BELGRADE - No NATO raids have been reported in Yugoslavia since 19.25 p.m. local time on Wednesday when the alliance's aircraft fired five missiles in the area of Urosevac, in the southeast of the Yugoslav republic of Serbia's Kosovo and Metohija province, the Serbian civil defence headquarters said.

NATO AIRCRAFT SHELL WIDER AREA OF KOSOVO AND METOHIJA TOWN OF PEC

PRISTINA, Serbia - NATO aircraft launched five missiles on the

village of Brezanik near Pec, in the west of Serbia's Kosovo and Metohija province, during a ten-minute raid that commenced at 7.25 p.m. local time on Wednesday.

http://www.suc.org/kosovo_crisis/Jun_10/mil_reports.html 11.6.99

Celebrate 2000 is sponsored in part by WGAC/580 news talk radio

HOME/NEWS
Home
Sports
Going Out
Weather
Opinion
Obituaries
Archive
Front Page
Subscribe

ENTERTAINMENT
Dining
Movies
Star Wars
Television
Crosswords
Lottery
Horoscopes
Xtreme

CITY GUIDE
City Guide
Classifieds
Yellow Pages
Autos
Coupons
Remodeling
Maps
Directions

SPECIAL INTEREST
Celebrate 2000
Ga. Games
Augusta Golf
Augusta Magazine
Business Chronicle

INTERACTIVE
Remote
Your Health
JobSmart
Food & Recipes
Newspapers

What `victory'?

Web posted Jun. 10 at 06:07 PM

Augusta Chronicle Editorial Staff

As the peace agreement between NATO and Serbian forces seemingly takes hold, it's useful to scrutinize the Kosovo pact to see if the 11 weeks of bombing are as much of a ``victory'' as the White House spin machine claims.

One expert analyst who's taken a hard look at the fine print and isn't impressed is Kim Holmes, director of international studies at the Heritage Foundation.

Start with Serbian strong-man and indicted war criminal Slobodan Milosevic. He's walking away with a better deal than the one he rejected in Rambouillet last year. This is because a referendum on Kosovo's future is ruled out, thus giving Yugoslavia greater long-term sovereignty over the province.

The agreement also permits Russia, Milosevic's steadfast ally during the war, to be involved in the peacekeeping independent of NATO. This Russian military role, says Holmes, will boost refugees' distrust of the agreement and likely discourage their willingness to return -- which, don't forget, was one the war's principal aims.

The notion that the air war alone got the job done -- contravening conventional wisdom that ground troops would be necessary -- is skewered by Holmes' observation that the bombing enabled the Kosovo Liberation Army to take significant action on the ground that got Milosevic to think twice about holding out longer.

And the indicted war criminal's decision was doubtlessly hastened when NATO put the possibility of introducing its own ground troops back in play, particularly when those forces began massing on Kosovo's border -- forces that are now earmarked for ``peacekeeping.''

Search
Survey
F.A.Q.
Chronicle Staff
Chronicle Jobs
Internet Service

THE WIRE

Breaking News:

- US Accepts Russia's Kosovo Move
- Russia, NATO Tension Reported
- Three Killed in Michigan Shooting
- Experts See Computer Virus Trouble

The Chronicle welcomes you online! Please feel free to respond to these editorials or letters to the editor by sending your letters to the editor.

We condense letters; most, as published, won't exceed 300 words. A letter must include the writer's name and city, which will be published, and an address and telephone number for verification, which will not be published. Writers may be limited to one letter every 30 days. Open letters, letters to third parties and poetry are not considered. Letters from people living outside the Chronicle's circulation area usually are not considered.

Indeed, this looks like a replay of Bosnia where for years U.S. troops have been participating in ``peacekeeping'' operations with no end in sight, no clear explanation from the president as to why we're there, and no exit strategy.

What we do know is that Bosnia -- and now Kosovo -- are each costing billions of dollars annually -- at a time when the U.S. military, thanks to huge defense cutbacks during the Clinton years -- is stretched dangerously thin around the world, jeopardizing our ability to protect our own national interests.

And the White House calls that ``victory''? For whom? Certainly not American taxpayers or, for that matter, U.S. troops being put into harm's way, often without adequate ordnance, maintenance, supplies -- or pay!

EMAIL STORY TO A FRIEND | EMAIL SECTION EDITOR | EMAIL OPINION EDITOR

[Past Articles]

1999 Documents
Search

All Contents ©Copyright *The Augusta Chronicle*
Comments or questions? Contact the webmasters.

MORRIS

The world breaths more easily

June 10, 1999

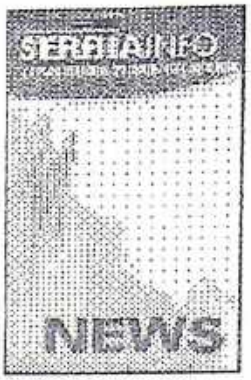

Belgrade, June 10th (Tanjug) - The world breaths more easily - after 78 days of raving bombing of Yugoslavia, the dirty NATO war against a sovereign European state has ended - it left behind more than 2000 killed innocent men, women and children, few thousands of wounded, destroyed infrastructure, factories, broken bridges, schools, hospitals...

The news about the end of the aggression on Yugoslavia shaded today all the other events in the world. In the first reactions, one can notice everyone's greeting, and that few can neglect the constructive role of Yugoslavia in the latest talks about the military and technical agreement that were lead on the yugoslav-macedonian border, and who were achieved with success last night, effectively because of a great wish of Belgrade to attend peace.

Those who consider more deeply the questions of war and peace gave, at the very beginning of the aggression, their opinion on that war against Yugoslavia: this undeclared war was lead without any legal coverage, without the decision of the United Nations and without consent of parliaments of the states that took part in the bombardments.

The most important fact is that Yugoslavia hasn't given any motive for the aggression, because she didn't attack any of the NATO member countries, nor any other country, which could be the only reason for the aggression of the western military alliance.

The members of NATO aggressor, 19 countries lead by the only mondial super power - the United States of America, surpassed, by their total material, human and military and technical potentials, Yugoslavia in such elevated figures, that even the western analysts, at the very beginning of the barbarian attack at our country, admitted that it was a fight between David and Goliath.

Aggressor attacked every day Yugoslavia whit more than 70 most contemporary fighting airplanes. In the same time, it launched cruising missiles from the airplane carriers or submarines located in the Adriatic sea. He also included in the murderous actions towards the heart of Balkans all our neighbors whose authorities agreed, despite of the strong opposition of their own public opinion (except in Croatia), to cede to NATO the military bases and their air space.

According to the first estimations, NATO aggressor spent about 15 billions of dollars trying to bend Yugoslavia on her knees. The money was spent, but the aim was not attended.

Today already in the world there are many people who wonder who will pay for that, and some of them point their finger at the western Alliance.

This dirty war will be remembered by many things. Above all, the western military Alliance went into bombing of Yugoslavia for a exclusively interior problem, the problem of Kosmet, which concerns Yugoslavia by all international norms. The Alliance used the law of the stronger, neglecting the power of law.

It will also be remembered by the destruction power of bombardments and the savage destruction of Yugoslavia.

Shall be remembered also the non-understandable role of the United Nations and its Secretary-general Kofi Annan, who watched without reaction during two months the destruction of a country, who is also a founder of the mondial organization, with their arms crossed, practically obeing to the aggression.

Shall be also remembered by the imbecile who informed every day in Brussels, in the name of the Alliance, with an unbelievable coldblood and cynicism, the world about the new definitions of "military objectives". In the same time, he introduced a new mention in the military and politic terminology - the collateral damage - and resumed into it everything - the destruction of the hospitals, kindergartens, schools, residential buildings, and killing civilians.

Despite that the diplomacy succeeded at the end to jump over the force, it shall be remembered that it acted incredibly slow and permitted the destruction of an European country, and all of it could have been avoided.

In their first reactions, the commentaries and the analysts are arguing already about one of the essential questions - what does bring peace in the Balkans?

The first evaluations express more wishes than objective expectations, and they go from the installment of the complete stability of the Balkans to the new "breakthrough" of the Alliance in the realization of the idea of the so-called new world order. Concerning the first, it is pointed out that the stability will be installed exclusively with a literal respect of the territorial integrity and the sovereignty of Yugoslavia.

The commentary of the London "Times" wrote yesterday that maybe Kosmet will be "pacified", but that the key question remains "who will pacify NATO".

This question is directly related to the new world order, and, according to the analysts, it is the reason why the Alliance started the war against Yugoslavia.

Yugoslav President Slobodan Milosevic's address to the nation

June 10, 1999

Yugoslav President Slobodan Milosevic

Belgrade, June 10 (Tanjug) - Yugoslav President Slobodan Milosevic said the following in an address to the citizens of the Federal Republic of Yugoslavia on Thursday:

"Dear citizens, the aggression is over. Peace has prevailed over violence. Dear citizens, I wish you a happy peace!

At this moment, our first thoughts should be with the heroes who gave their lives in the defense of the motherland, in the struggle for freedom and the dignity of the people. All their names will be made public.

However, at this moment I wish to inform you that since March 24 until today, 462 members of the Yugoslav Army and 114 members of the police of the Republic of Serbia were killed in the 11-week war. We will never be able to repay them for this. We must do what we can and what is our duty, and that is to take care of their families and to be always ready to defend the freedom, dignity and the independence of this country for which they gave their lives.

All the people participated in this war: ranging from the babies in maternity wards and seriously ill patients in intensive care units, to soldiers in trenches, in the anti-aircraft defense and in border units. No one will forget the heroism of those who defended bridges, the citizens, those who defended factories, squares, their cities, their jobs, their state, their people. The people are the hero - this is maybe the shortest possible conclusion about this war. The people are the hero and this is why they should feel heroic and act heroically, meaning in a dignified, noble and responsible manner.

Early this year, numerous rallies were held throughout the country. Their united message was WE SHALL NOT GIVE UP KOSOVO. We have not given up Kosovo.

The Group of Eight most developed countries of the world and the United Nations guarantee the sovereignty and territorial integrity of our country. This guarantee is also contained in the draft resolution. The Belgrade agreement has closed the open issues of the possible independence of Kosovo at the time prior to the aggression. The territorial entirety of our country cannot be threatened. We have

preserved and succeeded in defending the country because we brought the entire problem to the summit of the world authority - the United Nations, and handed its resolution to be sought under U.N. auspices and in keeping with the U.N. Charter. The international forces being deployed in Kosovo with the task of equally ensuring the safety of all citizens will be under U.N. auspices, as will be the political process which will be based on the principles which stem from previously conducted discussions, but are also equally based on the sovereignty and territorial integrity of our country. This means that only autonomy, and nothing else outside that, can be mentioned in this political process.

By emerging before the United Nations we were not only defending our country, but have returned the United Nations to the world stage as it was not functioning since before the start of the aggression 80 days ago. This is our contribution to the efforts of the entire freedom-loving world, to the tendencies to create a multi-polar world, and not accept the creation of a world which will be ruled by the dictate of a single power from one center. I believe that this contribution to history will be great and that the heroism of our people in resisting a bigger and stronger enemy will mark the end of the 20th century. I am certain of that. We have demonstrated that our army is invincible and the best in the world. When I say army, this should be taken in a general sense to include the armed forces, police and all state defense forces. They have shown the entire world how the people should be defended, how to stand firmly and united because the people were the army and the army was the people.

Never before in the entire previous history, have the people been so united as in this war. We have never had so few cowards who fled the country to wait for the end of the war in safety.

At this moment, we are facing many new problems which will open up many new tasks at the end of the aggression and at the start of peace. These are primarily problems regarding the provision for those who are in the greatest need, the full provision for the families of those who were killed, but also those who were wounded and partially disabled to carry out their functions, provision for all those workers and farmers and citizens of all professions who suffered damages in the war and who need to be helped according to criteria which start from those in the greatest need. Everyone needs to be helped.

We face the reconstruction of the country. We will immediately start rebuilding our bridges, our roads, factories, and revive a huge development which will express the readiness and vitality of our people, our citizens, our state and its entire population.

When I speak about our people, I have in mind all the citizens of Yugoslavia and all nationalities. We have succeeded in defending the multinational community, the sole multinational community which remains from the former Yugoslavia.

peace, regardless from which countries they are coming from. The army always carries out orders, and the orders here are - to protect the citizens and preserve peace.

The great work which we are facing will require large-scale mobilization. I view the unity achieved in this difficult period as a big achievement which we must preserve during the reconstruction period as well, because we need unity and a large mobilization to successfully carry out the reconstruction and successfully start a new development. In this, I wish much luck and happiness to all the citizens of Yugoslavia."

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

PRESS RELEASE

CONTACT: JONATHAN CLARKE
(202) 785-8430

No. 16/99

June 10, 1999

SERBIAN UNITY CONGRESS STATEMENT ON THE KOSOVO PEACE PROPOSALS

On June 10, 1999 the Serbian Unity Congress released the following statement on the signing of the military technical agreement on Kosovo.

History will record NATO's immoral and illegal war of aggression against Serbia as one of the darkest pages in the legacy of the Western democracies. NATO, an alliance with a combined membership of 700 million people and with the most advanced weaponry in the history of mankind, went to war against the sovereign nation of Serbia, a nation of 11 million. According to provisional estimates, the West spent over $50 billion on the war against Serbia. This was truly the law of the jungle. NATO's aggression overturned a half-century's efforts by the United Nations, an organization established by the West, to outlaw the aggressive use of war.

The Serbian Unity Congress welcomes the end of this war that brought nothing but misery to all the people of Serbia, Kosovo and the wider region. As appropriate, the SUC looks forward to contributing its skills, experience and expertise to the reconstruction process. The SUC warns that the most difficult challenges now lie ahead in the construction of a lasting peace. The West now has the moral responsibility and duty to make good what it destroyed in this war by:

- Providing reconstruction aid and technical expertise to Serbia in accordance with Annex 2 of the Security Council resolution and without regard to the prevailing political structures in Serbia. This will repair the immense damage inflicted on the Serbian civilian infrastructure in violation of the rules of war;
- Directing the international civil and security presences to be deployed in Kosovo under paragraph 4 of the UN Security Council resolution to act in accordance with the laws of the Federal Republic of Yugoslavia and of Serbia. These presences must not under any circumstances act as an occupation force;
- Taking vigorous and effective action to disarm the Kosovo Liberation Army in accordance with paragraphs 8 (a) and 15 and Annexes 1 and 2 of the UN Security Council Resolution;
- Guaranteeing the security of all present and past citizens of Serbia

residing in Kosovo, including those Serbs who may wish to return. A exodus of Serbs from Kosovo would represent the failure of the Western intervention;

- Respecting the guarantees of the territorial integrity and sovereignty of the Federal Republic of Yugoslavia.
- Ensuring that the return of refugees and displaced persons takes place in an orderly fashion through designated border crossings at which FRY personnel are present and that returnees are genuine former legal residents of Kosovo and citizens of Yugoslavia.

The illegal war against Serbia has left the West's moral standing in tatters. The administration of the peace in a just and even-handed manner provides an opportunity for the West to mitigate and atone for this wrong.

S.U.C. Central Office, Phone (707) 258 8623, Fax (707) 224 6593
S.U.C. Belgrade Office, Phone/Fax 11 624 129

About S.U.C. | News Page | Home

RETURN

Copyright © 1996-99 Serbian Unity Congress. All Rights Reserved.

ECHTE BOMMEN EN VALSE BELOFTEN

MARCEL VAN DAM

10-6-1999

10-6-99

HET stond van het begin af aan vast dat Amerika met niets anders genoegen zou nemen dan met een militaire overwinning in Kosovo. In de Amerikaanse politiek en media werd veelvuldig gepraat en geschreven over de noodzaak van een totale overwinning op Milosevic ter wille van de geloofwaardigheid van de VS als supermacht. En natuurlijk om de mogelijke verkiezing van vice-president Al Gore niet bij voorbaat onmogelijk te maken.

Zonodig hadden de Amerikanen daarvoor Kosovo totaal vernield, zodat er voor de Kosovaarse vluchtelingen totaal niets meer was geweest om naar terug te keren. Voorzover dat al niet is gebeurd met behulp van de Serviërs.

Even voorspelbaar was het claimen door de overwinnaars van het morele gelijk. God heeft altijd al aan de zijde van de sterkste bataljons gevochten. Voor veel Amerikanen was de oorlog in Vietnam ook gerechtvaardigd geweest, als hij maar was gewonnen.

Gelukkig zijn er mensen die immuun blijven voor overwinningsretoriek en misplaatst patriottisme en die het recht als ijkpunt blijven hanteren voor hun oordeelsvorming. Zoals Walter J. Rockler, voormalig aanklager bij het Tribunaal van Neurenberg.

In een artikel in de *Chicago Tribune* van 23 mei jongstleden maakt Rockler duidelijk dat gemeten aan het recht dat in Neurenberg is geschapen de acties van de NAVO-landen als oorlogsmisdaden moeten worden gezien. Het Internationale Gerechtshof in Neurenberg stelde toen vast: 'Het beginnen van een agressie-oorlog is niet zomaar een internationaal misdrijf, het is het overtreffende internationale misdrijf dat zich van andere oorlogsmisdaden onderscheidt omdat het alle kwaad in zich verenigt.'

Rockler maakt duidelijk dat de uitgangspunten van het Neurenberger Tribunaal zijn overgenomen in het Charter van de Verenigde Naties. Daarin wordt het gebruik van geweld of het dreigen daarmee verboden, behalve in het geval van zelfverdediging. Het is de afgelopen maanden over de hele wereld honderden keren gezegd en geschreven, maar dat heeft allemaal geen betekenis in de ogen van mensen die Milosevic als de initiator van het kwaad zien. Dat kwaad moet uitgedreven worden, desnoods samen met het gezonde verstand en het recht.

Was het maar mogelijk om in de Balkan het kwaad uit te drijven. De NAVO-oorlog tegen Joegoslavië was alleen daarom al zinloos en dus ongerechtvaardigd omdat het een duurzame oplossing van het probleem in Kosovo alleen maar moeilijker heeft gemaakt. Straks trekken in het kielzog van de NAVO-troepen veel vluchtelingen (lang niet alle) en leden van het UCK Kosovo binnen.

Voor de mensen die het vergeten waren: voor de NAVO met de bombardementen begon zaten die Kosovaren al in Kosovo. De Serviërs die daar wonen, weten dat zij van de Albanezen en zeker van het UCK net zo veel wreedheden hebben te verwachten als de Albanese Kosovaren van hen. Zij zullen waarschijnlijk massaal naar Servië vluchten. Het Westen zal dat geen etnische zuivering noemen want, zo zal de NAVO zeggen, zij vertrekken 'vrijwillig'.

Straks wordt in de resolutie van de Veiligheidsraad vastgelegd dat Joegoslavië de soevereiniteit over Kosovo behoudt. Het is heel goed denkbaar dat we dan een situatie krijgen waarin een Joegoslavisch Kosovo vrijwel uitsluitend wordt bewoond door Albanese Kosovaren, gehuisvest in de puinhopen van de humanitaire bombardementen van de NAVO, beschermd door een internationale troepenmacht onder mandaat van de VN.

In die situatie heeft het UCK alle gelegenheid zich voor te bereiden op een nieuwe oorlog met Servië onder leiding van de opvolger van Milosevic. Want het sprookje dat alleen Milosevic de bedenker en aanstichter van het geweld op de Balkan is, zal na zijn val snel worden doorgeprikt. Servië, door wie ook bestuurd, zal Kosovo niet afstaan aan de Albanezen. Ook niet als er in Kosovo een referendum wordt georganiseerd om de Albanezen voor onafhankelijkheid te laten kiezen. Dat was de opzet van Rambouillet. Nu Belgrado en Moskou er in zijn geslaagd de ontwikkelingen in Kosovo weer onder regie van de VN te plaatsen, kan het Westen dat wel vergeten.

Nadat er tientallen miljarden in de oorlog zijn weggegooid en er voor honderden miljarden schade is aangericht kan het Westen beginnen met het betalen van de wederopbouw. Nu de oorlog nog nieuws is en het leed nog dagelijks van het scherm druipt, vindt iedereen dat we ruimhartig in de buidel moeten tasten. Over een paar maanden, als Kosovo net zo actueel is geworden als Srebrenica, gaat iedereen weer gewoon op zijn portemonnee zitten.

Het geld dat aanvankelijk nog naar de Balkan gaat, zal worden afgetrokken van het geld dat anders naar andere arme sloebers in de wereld zou zijn gegaan. Herfkens en De Grave (onze jongens daar zijn natuurlijk ook 'hulp') zullen bij ons de aangewezen weldoeners zijn. Dat zal hooguit een paar jaar duren. Dan is iedereen de puinhoop die de oorlog achterliet al weer vergeten. Behalve de Kosovaren. Die zullen zich blijven herinneren dat ze werden bestookt met bommen en beloften. Alleen de bommen bleken echt.

12-6-99

Back to ZNet Kosovo/NATO Contents
Back to ZNet Top Page

Differences Between Ahtisaari-Chernomyrdin Agreement With Milosevic and the Rambouillet Text

By Phyllis Bennis

At the moment it remains uncertain whether the NATO-Yugoslav agreement will survive NATO's efforts to remold it to an earlier, failed, incarnation, and Belgrade's efforts to delay. But assuming that the agreement negotiated with Slobodan Milosevic and the Yugoslav authorities by Martti Ahtisaari and Viktor Chernomyrdin holds and is in fact implemented, it is possible that some of the objectives set by the U.S., UK, and NATO may be reached - at least for a while. On the official level those goals include ending the on-going violence and instability in Kosovo; minimizing the impact of the refugee crisis on regional stability and NATO's credibility; and weakening the Yugoslav military and economy (the only goal realized so far).

Broader but unofficial U.S. goals included asserting U.S. indispensability and indeed domination within Europe, achievable largely through militarizing the "solutions" to security problems, and asserting the primacy of NATO as the global enforcer authorized both to grant credentials for and to implement international interventions. The effect would be to replace the singular legitimacy of the UN with a new, broader role for NATO. But with uncertainties remaining about whether the current agreement will actually set in motion any kind of peace and/or refugee-return process, and with UN centrality reasserted (however grudgingly) in its text, it is less certain that those unofficial U.S. goals will be met. In fact, it may turn out that this Yugoslav debacle begins a serious erosion of NATO's credibility and power, despite the U.S.-UK efforts to the contrary.

The Ahtisaari/Chernomyrdin accord was negotiated with Yugoslavia officially on behalf of the G-8 and the European Union, not NATO. While it includes many of the same provisions as the failed Rambouillet text, it differs in a number of key respects. The significance of those differences lies in the crucial question of whether an agreement, functionally indistinguishable from the current Ahtisaari/Chernomyrdin accord, might have been achievable months earlier, without the devastation of Yugoslavia and the escalation of the

their illegality in waging NATO's war.

WHAT'S MOSTLY THE SAME

- Both call for an end to violence & repression in Kosovo, and an end to NATO bombin
- Creation of an international protection force, including NATO troops as major part
- Right of return for all refugees & displaced Kosovars
- Official recognition of territorial integrity of Yugoslavia

WHAT'S DIFFERENT

Rambouillet Text	Ahtisaari/Chernomyrdin Agreement
NATO force, NATO command and control; no UN oversight beyond the Security Council being "invited to pass a resolution under Chapter VII of the Charter endorsing and adopting the arrangements" made by NATO to establish the NATO force.	International peacekeeping force "under UN auspices" which would act "according to Chapter 7 of the UN Charter." International security presence to have "substantial NAT participation" and "unified command and control." Understood to include Russian, other non-NATO participation, though "unified" command structure not further clarified
NATO personnel to have "free and unrestricted passage and unimpeded access throughout the Federal Republic of Yugoslavia"	The international deployment is only "in Kosovo," not throughout Yugoslavia.
Interim Kosovo autonomy, then public referendum on independence in three years in the form of "a mechanism for a final settlement for Kosovo, on the basis of the will of the people."	"Establishment of an interim administration for Kosovo...which the UN Security Council will decide" based on "substantial autonomy for the people of Kosovo "within the Federal Republic of Yugoslavia;" no reference to future independence.
Allowed thousands of Serb military personnel (at least 2500) to remain in Kosovo	"Verifiable withdrawal from Kosovo of all military, police and paramilitary forces." Afte the withdrawal "an agreed number of Serb personnel will be allowed to return" for purposes of liaison with international peacekeepers, marking mine fields, "maintaining a presence at" Serb heritage sites, and "maintaining a presence" at key border crossings. "Return of personnel...wil be limited to a small agreed number-- hundreds, not thousands."
Return of refugees responsibility of NATO.	International force authorized to "secure sal

	environment for all residents in Kosovo and enabling safe return of displaced persons ar refugees" but "safe and free return of all refugees and displaced under the supervisic of UNHCR."
No explicit mention of KLA	"Demilitarization of the Kosovo Liberation Army" as part of "political process directed reaching interim political agreement;" does not say "disarming," and assumed to refer t giving up tanks, etc., not full disarmament.

WHO GAVE UP WHAT AS RESULT OF NATO'S BOMBING CAMPAIGN?

What Milosevic Gave Up	What NATO Gave Up
• Can keep only 100s, not 1000s of troops in Kosovo • Milosevic indicted for war crimes at UN tribunal	• International force under UN, not NAT auspices • International force deployed only in Kosovo, not throughout Yugoslavia • UNHCR, not NATO, supervises return refugees. • No referendum on Kosovo independence. • KLA to be demilitarized

De weg terug

10-6-99

HET WAS EEN ouderwetse capitulatie, de Joegoslavische handtekening gisteravond onder de NAVO-voorwaarden. De voorafgaande, maandenlange geweldsuitbarsting mocht weliswaar formeel geen oorlog heten, maar praktisch ging het om een totale oorlog waarbij de burgerij niet werd gespaard. Maandag zouden overigens nog enkele honderden Servische soldaten zijn gesneuveld in een laatste opleving van de bombardementscampagne. De maat is vol, Joegoslavië heeft genoeg te incasseren gekregen. Bovendien bleken Slavische broederschap en orthodoxe saamhorigheid de Serviërs niets op te leveren. Het Kremlin volgde zijn eigen agenda. Daarin kreeg de relatie met het Westen uiteindelijk prioriteit.

De moeilijkste fase moet nu beginnen. Wantrouwen tekent de verhoudingen. De straks Kosovo binnentrekkende NAVO is op haar hoede voor Servische hinderlagen, de Serviërs vrezen de vechtlust en de wraakzucht van het UÇK en vragen zich af of de geallieerden de Kosovaren voldoende op afstand kunnen en willen houden. Maar de lijnen zijn getrokken. De Servische onderwerping van Kosovo is mislukt, ook al is de bevolking verjaagd en zijn dorpen en steden gebrandschat. Daarmee is de vrede nog niet gewonnen. De terugkeer van vluchtelingen naar een verwoest land zal een operatie van lange adem zijn. De verwachte confrontatie met de in Kosovo gepleegde misdaden zal haar invloed hebben tot ver buiten de grenzen van wat nog altijd een Joegoslavische provincie is.

IN ZOVERRE HEEFT de internationale gemeenschap voor zichzelf slechts uitstel van de afrekening verworven. De keuze voor het voortbestaan van Joegoslavië in zijn tegenwoordige vorm is zowel een compromis als een geloofsartikel. Zonder die keuze zou de begeerde Veiligheidsraadresolutie, die impliciet en de facto, zij het achteraf, de rechtmatigheid van de gevoerde luchtoorlog erkent, buiten bereik zijn gebleven. Maar ook het Westen zelf ziet de risico's van het Kosovaarse separatisme. Een onafhankelijk Kosovo zou de toch al wankele verhoudingen op de Balkan verder ontwrichten, met alle gevolgen van dien. Evenals na de Golfoorlog in Irak wil het Westen op de Balkan de status quo ante zoveel mogelijk intact laten. Daarvoor zijn goede machtspolitieke argumenten te bedenken, ook al resulteert die toestand in een blijvende internationale aanwezigheid en verantwoordelijkheid.

Het aanblijven van Milošević in Belgrado zal, evenals het aanblijven van Saddam Hussein in Bagdad, nieuwe complicaties met zich meebrengen. Vertrouwen in de mogelijkheden van een interne oppositie om tot een wisseling van de wacht te komen, is in Irak misplaatst gebleken. Zo bezien is de internationale gemeenschap een gewaarschuwd gezelschap. Met het Servische vertrek uit Kosovo is het gestelde doel – een plaats binnen 'Europa' voor de Balkan – nog verre van bereikt.

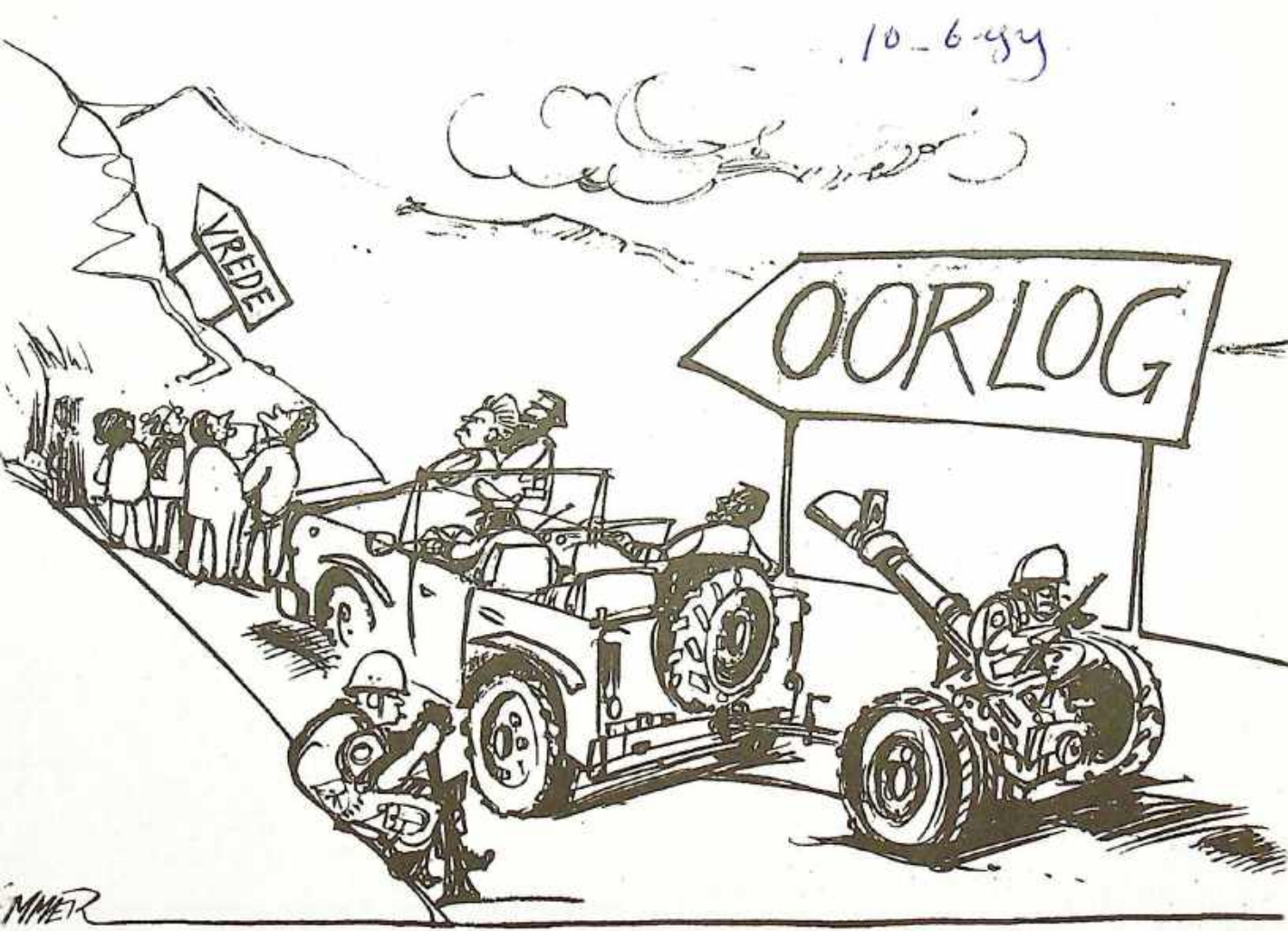

TEKENING: WOLFGANG AMMER

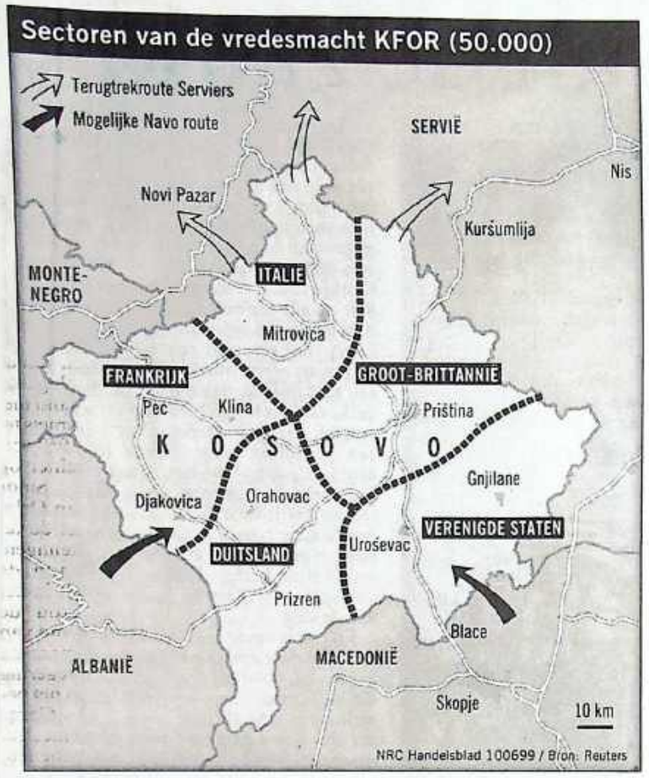

Operatie Kosovo alleen op papier simpel

Op papier ziet de gecombineerde evacuatie (van de troepen van Belgrado) plus invasie (van KFOR) in Kosovo er betrekkelijk eenvoudig uit. Maar in de praktijk zitten er veel haken en ogen aan.

Door MENNO STEKETEE

ROTTERDAM, 10 JUNI. Elf dagen, zoveel tijd hebben de Joegoslavische troepen van de NAVO gekregen om Kosovo volledig te ontruimen. Allereerst moeten alle militaire en militair getinte eenheden – milities, politietroepen en dergelijke – zich uit het noorden, de zogeheten zone 3, van de Servische provincie terugtrekken. Als de evacuatie volgens plan verloopt moeten op 15 juni de Joegoslavische eenheden de grensstrook met Albanië en Macedonië, zone 1, waar de afgelopen weken hevig is gevochten met guerrillastrijders van het UÇK, beginnen te verlaten. Weer drie dagen later moeten het centrum van Kosovo en de hoofdstad Priština, zone 2, worden geëvacueerd. Op de 20ste juni mag de laatste Joegoslavische soldaat het licht in de grenspost aan de Servische grens uitdoen.

Vier routes zijn na dagenlange onderhandelingen tussen de NAVO en de Joegoslavische strijdkrachten overeengekomen. Deze wegen zullen evacuatieroutes zijn voor de naar schatting 40.000 Joegoslavische en Servische manschappen die nu nog in Kosovo zijn gelegerd. En tezelfdertijd dienen de afgesproken routes als invalswegen voor de tienduizenden NAVO-manschappen die bij wijze van spreken de motoren al laten draaien om direct achter de terugtrekkende Serviërs op te trekken. Op deze manier wordt voorkomen dat het UÇK gebruik maakt van een machtsvacuüm, vóór de NAVO strategische stellingen van de Serviërs overneemt en – misschien belangrijker nog – een bijltjesdag op touw zet onder de resterende Servische burgers.

Britse troepen zijn de speerpunt van de oprukkende NAVO-eenheden. Volgens berichten in de Britse pers zullen rupsvoertuigen met mijnenploegen – zogeheten Mamba's – gevolgd door tankeenheden van de Vierde Pantserbrigade, de beroemde *Desert Rats*, de Serviërs op de hielen volgen naar de hun toegewezen bivakplekken. Ook zullen naar verwachting parachutisteneenheden en Ghurka's – door Groot-Brittannië ingehuurde elitetroepen van Nepalese herkomst – door helikopters met voorraden worden afgezet op strategische heuveltoppen met uitzicht over de evacuatieroutes.

Ook Amerikaanse mariniers, waarvan er vandaag rond tweeduizend in Griekenland met hovercrafts aan land gingen, zullen aan deze snelle operaties deelnemen. Daarna volgen nog eens duizenden Britse – in totaal zullen 20.000 Britten in Kosovo worden gelegerd –, Franse (7.000 man), Duitse (8500 man), Nederlandse (2.050) en nog duizenden manschappen uit andere landen.

Zo ongeveer ziet het draaiboek van operatie Joint Guardian, het binnentrekken van Kosovo, er uit. Althans: het *ideale* draaiboek. Maar het aantal obstakels voor het plan is, op korte termijn en lange termijn, letterlijk en figuurlijk, aanzienlijk.

Allereerst is er het probleem van de landmijnen, waarvan de Servische troepen er duizenden hebben gelegd. Niet alleen zijn er mijnenvelden langs de grens met Macedonië en Albanië gelegd om de aanvoerlijnen van het UÇK te blokkeren, maar ook zijn overal in Kosovo zelf, in de verlaten dorpen, mijnen en *boobytraps* achtergelaten om de guerrillastrijders schuilmogelijkheden te onthouden. Kosovaarse vluchtelingen hebben bovendien gezegd dat ze Servische eenheden lukraak mijnen hebben zien leggen in boomgaarden en op de akkers.

In de overeenkomst tussen de NAVO en de Joegoslavische bevelhebbers is overeengekomen dat de laatsten gedetailleerde informatie zullen overhandigen over waar zich hoeveel landmijnen en *boobytraps* bevinden. In de praktijk zal dit een bijna onmogelijke opgave zijn. In de eerste plaats zijn de mijnen voor een deel klakkeloos in de grond gestopt. Zelfs als de lokaties van de mijnenvelden bekend zijn, dan kunnen individuele miliciens of soldaten nog besluiten om ze bij wijze van akelige verrassing in de grond te laten zitten. Ongedisciplineerd gedrag is, zie de schietpartijen en plunderingen in Priština vannacht, geen zeldzaamheid bij de Servische troepenmacht in Kosovo. In het onwaarschijnlijke geval dat géén insubordinatie voorkomt, vormen mijnen alsnog een probleem. Bij mijnenruimoperaties van de Verenigde Naties in bijvoorbeeld Cambodja en Angola is gebleken dat op elke honderd landmijnen er minstens zo'n twee of drie over het hoofd worden gezien. Ook de NAVO zelf is debet aan het risico dat optrekkende troepen van de explosieven hebben te vrezen. Bij de bombardementen is gretig gebruik gemaakt van clusterbommen die ieder honderden kleine bommetjes over een groot oppervlak verspreiden. Na de Golfoorlog bleken deze zogeheten *submunitioris* nötoiré blindgangers te zijn. In Irak en Koeweit vallen door deze tennisbalgrote ladingen nog altijd slachtoffers.

Ook de strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK vormen in Joint Guardian een *wild card*. Hoewel de UÇK-top beloofd heeft geen wraakacties te zullen uitvoeren op terugtrekkende Joegoslavische en Servische colonnes of achtergebleven burgers is niet te zeggen of de strijders in het veld zich hier iets van aan zullen trekken. Zeker is dat de NAVO in het geval van kwaadwillendheid van UÇK-kant weinig zal kunnen ondernemen. De Serviers zijn immers met een even groot troepencontingent als de NAVO-macht en met veel minder scrupules niet in staat geweest om de guerrilla geheel uit te schakelen.

Toch is er één lichtend voorbeeld voor operatie Joint Guardian. De NAVO-eenheden in Bosnië, eerst de *Implementation Force*, IFOR, en later de *Stabilisation Force*, SFOR, hebben sinds 1995, ondanks vrees voor het tegendeel, geen noemenswaardige problemen opgeleverd. Al liggen ook na vier jaar de landmijnen nog overal in Bosnië.

Somberheid bij Serviërs in Priština

Belgrado feest na nieuws over akkoord

BELGRADO, BRUSSEL, 10 JUNI. In Belgrado is het gisteravond in Kumanovo (Macedonië) gesloten militaire akkoord tussen de NAVO en Joegoslavië begroet met gejuich. In Priština heerste echter grote ongerustheid.

In de Joegoslavische hoofdstad Belgrado gingen vannacht na het bekendworden van het nieuws mensen de straat op om 'het einde van de oorlog' te vieren. Auto's claxonneerden en er werd in de lucht geschoten.

Onder de Serviërs in Kosovo maakte het nieuws echter grote onrust los. De Serviërs in Kosovo vrezen represailles van de vluchtelingen uit Kosovo, als die naar hun woonplaatsen terugkeren, en van de strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. Politici van alle Servische partijen en de orthodoxe geestelijkheid deden gisteren in Priština een dringend beroep op de Serviërs om Kosovo niet te verlaten.

Vannacht werd in Priština op grote schaal geschoten en geplun-

ken zodra opperbevelhebber Wesley Clark hem meldt dat de aftocht van de Joegoslaven daadwerkelijk op gang is gekomen. Als de bombardementen zijn gestaakt, meldt Solana dat aan de Veiligheidsraad, die zich vervolgens over de ontwerp-resolutie buigt.

In Moskou praten vandaag de NAVO en Rusland over de inpassing van een Russisch contingent in de vredesmacht KFOR en over de bevelsstructuur. De Russen eisen een eigen sector in Kosovo, die de NAVO hun niet wil geven. Ook wensen de Russen hun troepen niet onder NAVO-bevel te plaatsen, terwijl de NAVO vasthoudt aan een eenduidig commando.

De NAVO zette gisteren en vannacht de bombardementen op doelen in Joegoslavië voort. Er [illegible] 523 missies gevlogen.

wond toen zijn auto werd beschoten. De Israeliërs vechten tegen het UÇK in gemengde Servisch-Russische eenheden. De meeste Israeliërs die zich als vrijwilligers in Servië hebben aangemeld emigreerden uit de vroegere Sovjet-Unie naar Israel. De Israeliërs zouden zich hoofdzakelijk uit sympathie voor de Servische zaak in Belgrado hebben aangemeld. Yediot Achronot haalt een vrijwilliger aan die zegt dat „wij ons uit dankbaarheid voor de hulp die de joden in de Tweede Wereldoorlog van de Serviërs in Joegoslavië kregen bij hen hebben aangesloten". De Israeliers vechten volgens deze vrijwilliger ook aan de zijde van de christelijke Slaven om te voorkomen dat de moslims Europa overmeesteren.

De Israelische minister van Bui-

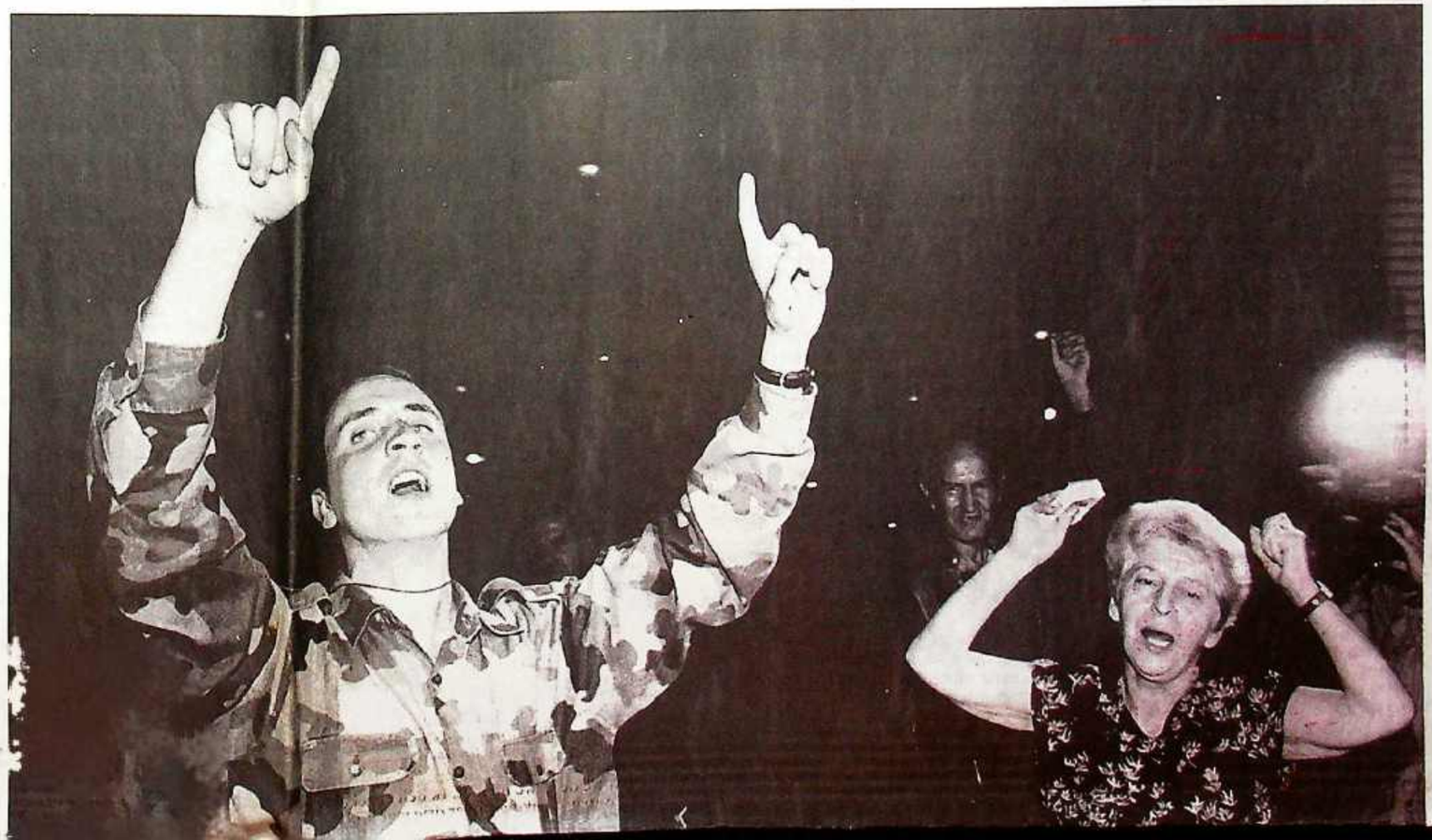

gen en met meubels en voedsel, reden de stad uit. Op sommige plaatsen werden huizen in brand gestoken.

In Brussel keurde de NAVO-raad – bestaande uit de negentien ambassadeurs bij de NAVO – het militaire akkoord vannacht goed en machtigde secretaris-generaal Solana de bombardementen te staken, waarvan 130 bombardementsmissies. (Reuters, AFP, AP)

Onze correspondent in Tel Aviv voegt hieraan toe: Israeliërs vechten in Kosovo aan de zijde van de Serviërs, zo heeft vandaag Ron Ben Ishai onthuld, de militaire correspondent in Macedonië van het blad *Yediot Achronot*. Deze week werd hij in Kosovo licht gewond door een granaatscherf. Tot voor kort ontkenden de Israelische autoriteiten dat Israëlische militairen in Kosovo actief waren. Ook premier Ehud Barak en minister van Buitenlandse Zaken Ariel Sharon weigerde in het begin de Servische militaire operaties tegen de Kosovaren te veroordelen. Onder zware Amerikaanse druk heeft premier Benjamin Netanyahu ten slotte stelling gekozen voor het ingrijpen van de NAVO.

• DOSSIER: www.nrc.nl

Inwoners van Belgrado vieren feest op straat als is bekendgemaakt dat NAVO- en Joegoslavische generaals in Macedonië hun militaire akkoord over Kosovo hebben getekend. (Foto AP)

'Nu worden onze spullen in brand gestoken'

De Serviërs in Kosovo zijn bang: alle Servische troepen vertrekken, en dan komt de NAVO, en dan komt, met de verdreven Kosovaren, het UÇK. En dat komt wraak nemen.

Door DANIEL WILLIAMS

PRIŠTINA, 10 JUNI. Iedereen in de hoofdstad van Kosovo weet dat de vredesmacht komt. Maar geen Servië verwacht dat die vrede brengt.

In een deur-aan-deur campagne hebben activisten van de regerende Servische Socialistische Partij de afgelopen dagen getracht plaatselijke Serviërs te overtuigen de halflege hoofdstad niet te ontvluchten, ook al voorziet het vredesakkoord in de terugkeer van een miljoen verdreven Kosovaren onder bescherming van NAVO-troepen. Maar bij veel van die Serviërs – getuigen, en vaak daders, van de massale verdrijving van de Kosovaren van de laatste maanden – overheerst het gevoel dat een nieuw conflict op uitbarsten staat en dat het zowel kort als pijnlijk wordt.

„We zullen niet in staat zijn hier te blijven. Wie blijft er nu hier als hij het leger en de politie ziet vertrekken?", vraagt Stojanka Dimitrjević zich af, een gepensioneerde kokkin. „Ik woon hier al achttien jaar, maar ik heb er geen vertrouwen in."

Voor de oorlog telde Kosovo naar schatting 1,8 miljoen inwoners, onder wie 200.000 Serviërs, van wie er 35.000 in Priština woonden. Vele duizenden Serviërs zijn de afgelopen weken Kosovo ontvlucht voor de NAVO-bombardementen. Diegenen die achterbleven zijn bang het doelwit van wraakacties van de Kosovaren te worden nu de Servische veiligheidstroepen op grond van het vredesplan uit Kosovo vertrekken en de separatisten van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK terugkeren.

Er lijkt geen sprake te zijn van algemene paniek onder de Serviers, maar iedereen verwacht toch een massale exodus. Rajko Mašić, een boer in Luzane in het oosten van Kosovo, zegt dat hij al een konvooi van tweehonderd auto's met Servische gezinnen en hun bezittingen langs zijn huis heeft zien trekken. „Ik ga er ook vandoor", zegt hij, terwijl hij zijn kippen voert. „Wie beschermt ons nog als de politie en het leger weggaan? Ik heb geen vertrouwen in de NAVO. De guerrillastrijders komen terug, en zij zullen moorden." Zijn vrouw en hun drie kinderen zijn al eerder gevlucht voor de NAVO-bombardementen.

De angst van de Serviërs heeft

'Wij Serviërs zijn altijd schuldig aan alles'

goede gronden. Hun Albanese buren keren straks terug met verschrikkelijke herinneringen aan hun verdrijving door de Serviërs. Ze zullen hun huizen leeggeroofd en uitgebrand aantreffen. Volgens de Serviërs maakte het UÇK al voor het begin van de NAVO-luchtacties hun leven onzeker door intimidatie.

Op papier blijft Kosovo deel uitmaken van Servië en Joegoslavië. Maar de schaal waarop de Servische en Joegoslavische troepen Albanezen hebben verdreven enerzijds en de gevoelens van diepe vernedering en onzekerheid onder de Serviërs anderzijds zijn wel heel slechte ingrediënten voor een harmonieus samenleven van beide bevolkingsgroepen. Volgens de Serviërs neemt de NAVO hun angst niet serieus en zijn er geen voorbereidingen getroffen om het UÇK te ontwapenen.

Op de vraag wat er met hun Albanese buren is gebeurd, nemen veel Serviërs hun toevlucht tot ontkenningen. Djordje Jevtić, lid van de gemeenteraad van Priština, zegt niet te weten waarom zoveel bedrijven van Albanezen in de stad zijn verwoest. Hij was thuis, zegt hij, hij heeft niets gezien. Maar hij weet zeker dat de Serviërs de schuld zullen krijgen. „We zijn altijd schuldig aan alles."

Een AOW'er die Goran heet zegt op het centrale plein van Priština: „De mensen doen maar alsof ze niets weten. Ik heb buren die zeiden dat ze gingen plunderen. Er waren tennisschoenen in de aanbieding, zeiden ze, en ze lachten en scholden me uit toen ik niet mee ging. Nu betalen we de rekening. De guerrillastrijders komen terug. Nu worden onze spullen in brand gestoken."

Zaterdag werd een kapitein van het Joegoslavische leger doodgeschoten op de weg van Priština naar het zuiden. Deze week schoten UÇK-scherpschutters op een bus ten noorden van de hoofdstad: een dode, vier gewonden. Vorige week legden UÇK'ers een hinderlaag voor de bus van Mitrovica naar Priština en doodden een passagier. Woensdag raakten de chauffeur en een journalist gewond bij een aanval op hun auto bij Kačanik, ten zuiden van Priština. Rebellen van het UÇK leggen mijnen op grote wegen, zeggen de Serviërs. „Het is de bedoeling dat mensen zich onveilig voelen nog voor de militaire aftocht [van de Joegoslaven] begint," zegt Djordje Jevtić. „En dat gebeurt ook."

© *LAT-WP News Service*

BEREN – Drie uitgehongerde beren van de dierentuin in Belgrado worden morgen naar Griekenland gebracht waar ze in een speciaal berenreservaat op krachten kunnen komen. De Joegoslavische dierentuin kampt als gevolg van de NAVO-bombardementen met ernstige voedseltekorten.

Aftocht in elf dagen

De Serviërs hebben elf dagen de tijd gekregen om zich terug te trekken uit Kosovo. De klok is meteen na de ondertekening van het militaire akkoord gisteravond gaan tikken. Het tijdschema:

- **De komende 24 uur moeten de Joegoslavische strijdkrachten zich „aantoonbaar" terugtrekken uit het noorden van Kosovo. Als dit in de ogen van de NAVO overtuigend verloopt, worden de bombardementen opgeschort. Daarna kan de VN-veiligheidsraad instemmen met een resolutie die de weg vrijmaakt voor een internationale vredesmacht. (Rusland en China hebben namelijk gezegd dat de Veiligheidsraad pas zal stemmen over een resolutie als de bombardementen door de NAVO zijn stopgezet.)**
- **Binnen 48 uur moeten de Serviërs kaarten kunnen overhandigen met daarop aangegeven de gebieden waar landmijnen, *booby-traps* en andere explosieven zijn geplaatst. Indien mogelijk moeten de mijnen meteen worden verwijderd door de Serviërs zelf, en anders moeten ze gemarkeerd worden achtergelaten.**
- **Luchtafweergeschut en -raketten met bijbehorende radarinstallaties moeten over drie dagen zijn verdwenen uit Kosovo. In een 25 kilometer breed gebied om Kosovo heen mag dan geen luchtafweergeschut meer staan. Vliegtuigen van de Joegoslavische luchtmacht mogen zich vanaf vandaag al niet meer in het Kosovaarse luchtruim begeven.**
- **De Servische troepen krijgen zes dagen de tijd zich terug te trekken uit het zuiden van Kosovo. Zodra de eerste Servische troepen zich hebben teruggetrokken uit het zuiden, kan de internationale vredesmacht binnen trekken.**
- **Elf dagen na ondertekening van het akkoord moeten alle Joegoslavische soldaten, politie-eenheden en andere strijdkrachten zijn teruggetrokken. Als dit het geval is, zal de NAVO het definitieve einde van de luchtacties afkondigen.**
- **Joegoslavië mag een kleine troepenmacht van 1000 soldaten naar Kosovo terugsturen om Servisch erfgoed in de provincie te beschermen. Bovendien zullen deze Joegoslavische soldaten helpen bij het opruimen van de achtergebleven landmijnen.**

'We moeten hen ervan overtuigen dat praten beter is dan doden'

De Nederlandse KFOR-soldaten hebben zich voorbereid op hun missie in Kosovo, met vier uur les over de geschiedenis van de Balkan. Ze mogen niet eten in het zicht van hongerige Kosovaren want „we zijn geen humanitaire organisatie".

Door onze redacteur
PETRA DE KONING

SKOPJE, 10 JUNI. In het vliegtuig van Nederland naar Macedonië, eind april, waren de militairen van de afdeling veldartillerie uit Arnhem nog wel een beetje zenuwachtig. Misschien zouden er NAVO-grondtroepen naar Kosovo gaan, en ze hadden weinig zin om daarbij te horen. Maar nu is afgesproken dat de Servische troepen zich terugtrekken, staan ze, zeggen ze, klaar om in Kosovo 'robuust' op te treden, 'rust en orde' te brengen.

Het zware geschut van de artillerie gaat mee. Want „de taal van de zware wapens", zegt detachementscommandant Hans Hunck, „begrijpen de mensen in de Balkan het best". Majoor Jan Venekamp: „Door onze robuuste aanwezigheid zullen we ze ervan proberen te overtuigen dat praten en samenwerken beter is dan elkaar afmaken."

Maar waar staan de Nederlandse militairen nu precies klaar voor? Wat gaan ze de komende weken aantreffen in Kosovo? Luitenant-kolonel Peter van Geldere, de hoogste Nederlandse militair in Macedonië, heeft „geen idee". „We hebben al een tijdje geen informatie uit het gebied." Hij kijkt naar de persvoorlichter naast hem: „Weet jij het?"

Tweehonderdveertig Nederlandse militairen zijn er nu in Macedonië, onder wie 130 Gele Rijders van de afdeling veldartillerie uit Arnhem en een mortier-opsporingseenheid. Dat aantal zal worden uitgebreid tot ruim tweeduizend militairen: achthonderd Gele Rijders, een samengestelde genie- en humanitaire eenheid en ondersteunende troepen. Ze zullen deel uitmaken van de vredesmacht KFOR. De Nederlandse eenheden komen onder commando van de Duitse brigade, in het zuiden van Kosovo. Achter de Duitsers aan – ook omdat die een explosieven-opruimingsdienst bij zich hebben – zullen ze Kosovo binnentrekken. Hun belangrijkste taak zal zijn de Duitse brigade zonodig voorzien van 'vuursteun'. Majoor Hans Hunck, detachementscommandant van de Gele Rijders: „Ik kan me ook voorstellen dat we een checkpoint inrichten op de belangrijkste weg die door ons gebied loopt, en controles uitvoeren op wapens en munitie."

Commandant Hunck verwacht dat het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK wat minder vriendelijk zal worden tegen NAVO-militairen als die de UÇK-strijders moeten ontwapenen. „Wapenbezit", zegt hij, „is een traditie die in de Balkan-cultuur zit ingebakken." Majoor Venekamp vult aan: „Ze worden met een geweer geboren. Dat is al eeuwen zo."

In de voorbereidingscursus voor deze missie volgden de militairen een blok van vier uur geschiedenis en cultuur van de Balkan. Die les werd gegeven door een reservist, in burgerleven architect en volgens de militairen een specialist op het gebied van de Balkan. Majoor Hunck: „Ze hebben hier natuurlijk heel andere normen en waarden dan wij beschaafde westerlingen. Het is in deze regio een standaardgegeven dat je als militair moet plunderen en verkrachten. Het zijn de gruwelijken van de Balkan."

Een mensenrechten-deskundige van de OVSE zal de Nederlanders vandaag, op verzoek van de commandant, komen vertellen over de gruwelijkheden van de afgelopen maanden in Kosovo. De OVSE-medewerker zal de militairen vooral ook uitleggen hoe ze kunnen voorkomen dat bewijsmateriaal voor oorlogsmisdaden wordt vernietigd. De Nederlandse militairen willen het liefst niets meer horen of zeggen over Dutchbat in Srebrenica. Volgens batterijcommandant Peter Hoefsloot was die missie vooral een „politieke misser". Hij vindt dat de Dutchbatters een onmogelijke opdracht hadden. Maar de militairen moeten er niet aan denken dat er nu misschien opnieuw wat misgaat met bewijsmateriaal. Majoor Hunck, glimlachend: „Maar nu hebben hebben we digitale camera's." Hij bedoelt: deze keer zal er niets fout gaan bij het ontwikkelen van filmrolletjes. Foto's van Dutchbat-militairen, met daarop mogelijk bewijsmateriaal, mislukten in het fotolaboratorium van Defensie.

De officieren weten nog niet goed hoe ze zichzelf en hun soldaten moeten voorbereiden op de ellende die ze zullen aantreffen in Kosovo. Als ze er eenmaal zitten, zullen er psychologen aan de eenheden worden toegevoegd. Nu is de gereformeerde legerpredikant Anne Hogenhuis uit Nijkerk de enige 'geestelijke verzorger' van de Nederlanders. Hij heeft nog niet met de militairen gesproken over wat ze misschien zullen zien in Kosovo. De dominee overweegt 'een reeks kringgesprekken', maar die zullen dan pas na zijn vakantie gehouden worden, komend weekend gaat hij voor tien dagen naar Nederland. Hij zegt: „De stemming is nu goed. Ik geloof ook niet dat de mannen ermee bezig zijn. En waarom zou je elkaar de put in praten?"

Natuurlijk zou het kunnen, zegt Hogenhuis, dat de militairen toch nog in 'gevechtssituaties' terecht komen, of dat ze lichamen op straat zien liggen. Maar volgens hem moeten de Nederlanders eerst maar eens afwachten of het allemaal wel zo erg zal zijn. „Wat voor dienst bewijs je jezelf en elkaar als je je gaat voorbereiden op ellende die je misschien niet tegenkomt?"

Majoor Hans Hunck verwacht dat het grootste probleem zal worden dat Albanese vluchtelingen die zich nu nog schuilhouden in de bergen, bij de NAVO-militairen komen vragen om hulp. Ze zullen uitgeput, uitgehongerd en mogelijk ziek of gewond zijn. „Maar in Kosovo zullen we eerst moeten zorgen voor onze eigen veiligheid. En we hebben die eerste dagen net genoeg eten en drinken voor onszelf. Wij kunnen hun niets geven."

In de voorbereiding op de missie hebben de militairen geleerd dat ze geen eten bij de voorruit moeten laten liggen, en ook niet zelf moeten eten als anderen dat kunnen zien. Majoor Jan Venekamp denkt dat de vluchtelingen vanzelf wegblijven als de militairen die eerste dagen maar ferm volhouden dat ze van de NAVO niets krijgen. „Wij zijn nu eenmaal geen humanitaire organisatie."

Den Haag begroet akkoord Kumanovo

Door onze diplomatiek redacteur
DEN HAAG, 10 JUNI. Premier Kok ziet het gisteren bereikte militaire akkoord als „een buitengewoon verheugende doorbraak die het perspectief van de vrede een stuk dichterbij kan brengen". Hij ziet de weg nu geopend naar een resolutie van de Veiligheidsraad. Ook de ministers De Grave (Defensie) en Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) en alle fracties in de Tweede Kamer hebben verheugd gereageerd. Van Aartsen sprak van een van de laatste en belangrijke stappen naar het einde van het conflict. Hij waarschuwde wel dat eerst de Veiligheidsraadsresolutie „ongeschonden" moet zijn aangenomen en dat „moet blijken of Joegoslavië zich aan het akkoord houdt". De Tweede-Kamercommissies voor Buitenlandse Zaken en Defensie zouden morgen voor overleg met de regering bijeenkomen om de Nederlandse bijdrage van 2050 militairen aan de internationale vredesmacht (KFOR) goed te keuren. Daarna zal het kabinet die bijdrage bij de NAVO bekrachtigen, zei De Grave.

De VVD, de partij van Van Aartsen en De Grave, is blij met het akkoord. Maar fractiespecialist Blaauw wilde vanmiddag wel meer helderheid over het mandaat van KFOR krijgen. Hij wees op de negatieve ervaringen die Nederland in 1995 in Srebrenica heeft opgedaan met een ontoereikend mandaat. „Het lijkt allemaal prachtig maar we geven geen onvoorwaardelijk groen licht", aldus Blaauw.

voorbeeld dat te mooi is om onopge-

van de zaak

NAVO-acties eindigen mogelijk vandaag

Aftocht Joegoslavisch leger uit Kosovo begint

KUMANOVO, BRUSSEL, 10 JUNI. De NAVO beëindigt wellicht vandaag nog de oorlog om Kosovo. Als Belgrado, zoals gisteren overeengekomen tussen Joegoslavië en de NAVO, vanmiddag een duidelijk begin maakt met de troepenaftocht uit Kosovo, geeft NAVO-chef Solana opdracht tot het staken van de bombardementen.

Sinds gisteravond heeft de NAVO volgens Belgrado al geen luchtaanvallen meer uitgevoerd. Kort na het middaguur vandaag verliet een eerste konvooi met Joegoslavische soldaten Kosovo.

Na de formele stopzetting van de NAVO-luchtacties buigt de VN-Veiligheidsraad zich binnen enkele uren over een ontwerp-resolutie over Kosovo, opgesteld door de G8 (de zeven rijkste industrielanden en Rusland). Die resolutie geeft de internationale vredesmacht KFOR het mandaat Kosovo binnen te gaan. China, dat een vetorecht heeft, tekende vannacht twee bezwaren aan tegen de ontwerp-resolutie. Het wil niet dat KFOR het recht krijgt geweld te gebruiken om naleving van de resolutie af te dwingen. China wil dat KFOR alleen geweld mag gebruiken om zichzelf te beschermen. Het maakt ook bezwaar tegen de bepaling die Joegoslavië verplicht met het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden samen te werken. Vanmiddag werd in Brussel gehoopt dat de eerste eenheden morgen al Kosovo binnengaan.

Gisteravond, na 24 uur praten in een legertent in het Macedonische Kumanovo, werd eindelijk het militaire akkoord over de aftocht van Joegoslavische en Servische troepen uit Kosovo getekend. In korte verklaringen onderstreepte zowel NAVO-generaal Sir Michael Jackson als de Joegoslavische generaal Svetozar Marjanović dat het overleg moeizaam was verlopen. Jackson zei dat het ondertekende plan alle fasen van een ordelijke en controleerbare aftocht van de Joegoslavische en Servische troepen vastlegt. Bovendien, aldus Jackson, schept het de wettelijke basis voor de legering van de vredesmacht in Kosovo, zodra de Veiligheidsraad daartoe het groene licht geeft. De eerste eenheden van KFOR die Kosovo binnengaan zijn Britse mijnopruimers. Jackson zei de Joegoslaven te hebben gewaarschuwd dat de bombardementen kunnen worden hervat als ze het akkoord breken.

Marjanović, adjunct-stafchef van het Joegoslavische leger, stelde in Kumanovo al vast dat „de oorlog voorbij is", dankzij „het vredesbeleid van president Milošević". In Kroatië werd gisteren overigens gemeld dat deze Marjanović daar in 1993 bij verstek tot twintig jaar gevangenisstraf is veroordeeld wegens oorlogsmisdaden in 1991.

Het militaire overleg in Kumanovo duurde langer dan verwacht omdat de Serviërs garanties wilden bij hun aftocht niet door het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK te worden aangevallen. Ook eisten ze meer tijd voor hun vertrek. Die kregen ze: de aftocht van de troepen mag elf dagen duren, in plaats van een week. Het overleg in Kumanovo verliep dramatisch. Gisteravond werd het opgeschort. Kort daarop keerden de Serviërs onverwachts naar Kumanovo terug. Twee uur later werden de handtekeningen gezet. (Reuters, AP, AFP)

• BELGRADO FEEST: pagina 5
• HOOFDARTIKEL: pagina 7
• DOSSIER: www.nrc.nl

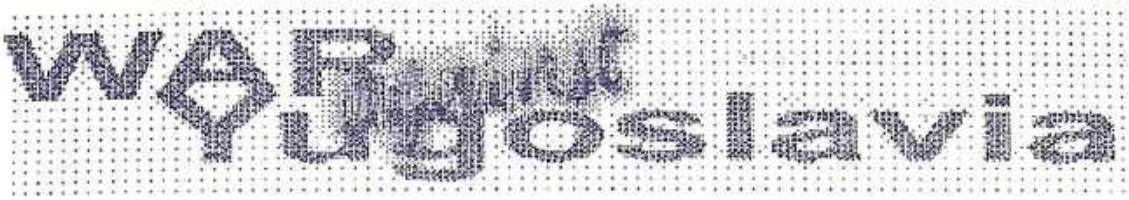

Text of Kosovo military technical agreement 9. june 1999.

Military Technical Agreement Between the International Security Force (KFOR) and the Governments of Federal Republic of Yugoslavia and the Republic of Serbia.

Article I - General Obligations

1. The parties to this agreement reaffirm the document presented by President Ahtisaari to President Milosevic and approved by the Serb Parliament and the federal government on June 3, 1999, to include deployment in Kosovo under U.N. auspices of effective international civil and security presences. The parties further note that the U.N. Security Council is prepared to adopt a resolution, which has been introduced, regarding these presences.

2. The state governmental authorities of the Federal Republic of Yugoslavia and the Republic of Serbia understand and agree that the international security force (KFOR) will deploy following the adoption of the UNSCR referred to in paragraph 1 and operate without hindrance within Kosovo and with the authority to take all necessary action to establish and maintain a secure environment for all citizens of Kosovo and otherwise carry out its mission. They further agree to comply with all of the obligations of this agreement and to facilitate the deployment and operation of this force.

3. For purposes of the agreement, the following expressions shall have the meanings as described below:

a. "The parties" are those signatories to the agreement.

b. "Authorities" means the appropriate responsible individual, agency, or organization of the parties.

c. FRY forces" includes all of the FRY and Republic of Serbia personnel and organizations with a military capability. This includes regular army and naval forces, armed civilian groups, associated paramilitary groups, air forces, national guards, border police, army reserves, military police, intelligence services, federal and Serbian Ministry of Internal Affairs local, special, riot and anti-terrorist police, and any other groups or individuals so designated by the international security force (KFOR) commander.

d. The Air Safety Zone (ASZ) is defined as a 25-kilometer zone that extends beyond the Kosovo province border into the rest of FRY territory. It includes the airspace above that 25-kilometer zone.

e. The Ground Safety Zone (GSZ) is defined as a 5-kilometer zone that extends beyond the Kosovo province border into the rest of FRY

4. The purposes of these obligations are as follows:

a. To establish a durable cessation of hostilities, under no circumstances shall any forces of the FRY and the Republic of Serbia enter into, re-enter, or remain within the territory of Kosovo or the Ground Safety Zone (GSZ) and the Air Safety Zone (ASZ) described in paragraph 3, Article I without the prior express consent of the international security force (KFOR) commander. Local police will be allowed to remain in the GSZ.

The above paragraph is without prejudice to the agreed return of FRY and Serbian personnel, which will be the subject of a subsequent separate agreement as provided for in paragraph 6 of the document mentioned in paragraph 1 of this article.

b. To provide for the support and authorization of the international security force (KFOR) and in particular to authorize the international security force (KFOR) to take such actions as are required, including the use of necessary force, to ensure compliance with this agreement and protection of the international security force (KFOR), and to contribute to a secure environment for the international civil implementation presence, and other international organizations, agencies, and nongovernmental organizations (details in Appendix B).

Article II - Cessation of hostilities

1. The FRY forces shall immediately, upon entry into force (EIF) of this agreement, refrain from committing any hostile or provocative acts of any type against any person in Kosovo and will order armed forces to cease all such activities. They shall not encourage, organize or support hostile or provocative demonstrations.

2. Phased withdrawal of FRY forces (ground): The FRY agrees to a phased withdrawal of all FRY forces from Kosovo to locations in Serbia outside Kosovo. FRY forces will mark and clear minefields, booby traps and obstacles. As they withdraw, FRY forces will clear all lines of communication by removing all mines, demolitions, booby traps, obstacles, and charges. They will also mark all sides of all minefields. International security forces (KFOR) entry and deployment into Kosovo will be synchronized. The phased withdrawal of FRY forces from Kosovo will be in accordance with the sequence outlined below:

a. By EIF plus one day, FRY forces located in Zone 3 will have vacated, via designated routes, that zone to demonstrate compliance (depicted on the map at Appendix A to the agreement). Once it is verified that FRY forces have complied with this subparagraph and with paragraph 1 of this article, NATO airstrikes will be suspended. The suspension will continue provided that the obligations of this agreement are fully complied with, and provided that the UNSC adopts a resolution concerning the deployment of the international security force (KFOR) so rapidly that a security gap can be avoided.

b. By EIF plus six days, all FRY forces in Kosovo will have vacated Zone 1 (depicted on the map at Appendix A to the agreement).

Zone 2 (depicted on map at Appendix A to this agreement).

d. By EIF plus 11 days, all FRY forces in Kosovo will have vacated Zone 3 (depicted on map at Appendix A to this agreement).

e. By EIF plus 11 days, all FRY Forces in Kosovo will have completed their withdrawal from Kosovo (depicted on map at Appendix A to this agreement) to locations in Serbia outside Kosovo, and not within the 5 km GSZ. At the end of the sequence (EIF plus 11), the senior FRY forces commanders responsible for the withdrawing forces shall confirm in writing to the international security force (KFOR) commander that the FRY forces have complied and completed the phased withdrawal. The international security force (KFOR) commander may approve specific requests for exceptions to the phased withdrawal. The bombing campaign will terminate on complete withdrawal of FRY forces as provided under Article II. The international security force (KFOR) shall retain, as necessary, authority to enforce compliance with this agreement.

f. The authorities of the FRY and the Republic of Serbia will cooperate fully with international security force (KFOR) in its verification of the withdrawal of forces from Kosovo and beyond the ASZ/GSZ.

g. FRY armed forces withdrawing in accordance with Appendix A, i.e. in designated assembly areas or withdrawing on designated routes, will not be subject to air attack.

h. The international security force (KFOR) will provide appropriate control of the borders of FRY in Kosovo with Albania and FYROM until the arrival of the civilian mission of the U.N.

Map from BBC web site

SF Gate www.sfgate.com Return to regular view

China Unlikely to Back Resolution

Newsday
Wednesday, June 9, 1999
©1999 San Francisco Chronicle

URL: http://www.antiwar.com/latest.html

Largely ignored and relegated to the sidelines as NATO powers and Russia hammered out a deal to end the Kosovo crisis, China appears determined to withhold support for a U.N. Security Council resolution that will send a Western peacekeeping force into the Yugoslav province.

President Jiang Zemin insisted yesterday that the 78-day NATO bombing campaign against Yugoslavia, if legitimized by the United Nations, will set a bad precedent for ``external military intervention'' in the internal ethnic conflicts of a sovereign state.

``NATO's brazen use of military force against Yugoslavia is neither a smaller matter nor is it an isolated one, but one that has bearing on . . . what kind of new international order to establish,'' Jiang told visiting Finnish President Martti Ahtisaari, according to the official Xinhua News Agency.

Ahtisaari, the European Union envoy on the Balkan crisis, was in Beijing for six hours to brief Chinese leaders on the details of the peace agreement being finalized in Germany. Ahtisaari reported no indication from China on whether it will support, oppose, or abstain when the proposed resolution is presented to the Security Council.

The Security Council can approve the resolution if China abstains instead of exercising its veto.

``I didn't actually ask if they liked what I was saying or whether they were satisfied,'' Ahtisaari said as he left Beijing.

``They have insisted on ending the bombing, but they have always insisted as well that they want to have a peaceful settlement.''

Although it is a permanent member of the Security Council with veto power like the United States, Russia, Britain and France, China has not been involved in negotiations to end the Kosovo crisis.

Now that Russia and the G-7 countries have apparently reached a deal, the negotiators have turned their attention to convincing China that it should go along. Yesterday, Russian President Boris Yeltsin also talked to Jiang by telephone, according to the Interfax news service.

The proposed resolution would authorize a predominantly NATO force of more than 50,000 to provide security for returning Kosovars.

©1999 San Francisco Chronicle